

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Rudolf Prokop

Směnka v civilním procesu

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: doc. JUDr. Petr Smolík, Ph.D.

Tematický okruh: Civilní právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 1. 5. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 379 500 znaků včetně mezer.

V Praze dne 1. 5. 2022

Mgr. Rudolf Prokop

Poděkování

Chtěl bych touto cestou poděkovat doc. JUDr. Petru Smolíkovi, Ph.D. za vedení mé rigorózní práce a za cenné rady a připomínky, které mi během jejího zpracování poskytoval. Poděkování patří rovněž mé rodině, a to zejména mé přítelkyni za podporu a trpělivost, kterou mi projevovala při zpracování této práce, a mému otci, který je mým životním vzorem a kterému současně tuto práci věnuji.

Obsah

Úvod.....	1
1. Úvod do směnečného práva.....	3
1.1 Historický vývoj právní úpravy směnečného práva.....	3
1.2 Zákon směnečný a šekový	7
2. Směnka jako cenný papír.....	11
2.1 Definice směnky.....	11
2.2 Funkce směnek.....	14
2.3 Druhy směnek	17
2.4 Podstatné náležitosti směnky vlastní.....	19
2.4.1 Směnečná klauzule a bezpodmínečný slib zaplatit.....	19
2.4.2 Peněžitá suma	21
2.4.3 Splatnost.....	24
2.4.4 Platební místo	27
2.4.5 Remitent.....	33
2.4.6 Datum a místo vystavení.....	34
2.4.7 Podpis výstavce.....	36
2.5 Podstatné náležitosti směnky cizí.....	38
2.6 Některé další frekventované směnečné doložky	39
2.7 Blankosměnka	43
2.8 Převod směnky	47
2.9 Směnečné rukojemství	52
3. Zahájení řízení o proplacení směnky.....	55
3.1 Žaloba s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu	55
3.1.1 Označení účastníků	56
3.1.2 Skutková tvrzení	58
3.1.3 Žalobní návrh.....	60
3.2 Zkoumání podmínek řízení	64
3.2.1 Podmínky na straně soudu	65
3.2.2 Podmínky na straně účastníků	73
3.2.3 Další podmínky řízení podle občanského soudního řádu	79

3.2.4	Soudní poplatek	83
3.2.5	Vliv insolvenčního řízení.....	85
4.	Směnečný platební rozkaz	91
4.1	Vydání směnečného platebního rozkazu.....	91
4.2	Obsah směnečného platebního rozkazu	94
4.3	Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.....	97
4.4	Doručování.....	100
4.5	Zrušení směnečného platebního rozkazu pro nedoručení	105
4.6	Řízení po zrušení směnečného platebního rozkazu	107
4.7	Porovnání s běžným platebním rozkazem.....	113
5.	Námitky a námitkové řízení	116
5.1	Námitky jako řádný opravný prostředek.....	116
5.1.1	Lhůta k podání námitek	117
5.1.2	Odůvodněnost námitek	120
5.1.3	Oprávněná osoba.....	126
5.1.4	Obsah námitek	126
5.2	Odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení.....	134
5.3	Procesní rozhodnutí o námitkách	136
5.4	Věcné projednání námitek v námitkovém řízení	140
5.4.1	Posuzování důvodnosti námitek	141
5.4.2	Důkazní břemeno	144
5.4.3	Vydání rozhodnutí	147
	Závěr	151
	Seznam zkratk	154
	Seznam použité literatury	155
	Abstrakt.....	165
	Abstract.....	166

Úvod

Občanské právo procesní je soubor právních norem, jehož účelem je zajistit ochranu soukromých práv, která byla ohrožena či porušena. Bez efektivních procesních mechanismů, pomocí kterých by se jednotlivec mohl domoci svých práv soudní cestou, by normy civilního práva hmotného plnily pouze funkci jakýchsi doporučujících pravidel chování.

Základním právním předpisem občanského práva procesního je zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který komplexně upravuje jak sporné řízení nalézací, tak řízení vykonávací. V tomto zákoně tedy nalezneme vše od podání žaloby, přes projednání věci a vydání rozhodnutí až po nucené vymožení v řízení uložené povinnosti. Nejčastějším typem žaloby, se kterým se lze v rámci civilního procesu setkat, je bezesporu žaloba na peněžité plnění, tedy žaloba na zaplacení určité peněžité částky. Žalobci se v praxi plnění domáhají na základě nejrůznějších hmotněprávních titulů, např. z titulu náhrady škody, bezdůvodného obohacení, nezaplacení kupní ceny či nesplacení úvěru. Samotný průběh soudního řízení o zaplacení peněžité pohledávky je však ve všech případech stejný a liší se zejména rozsahem a složitostí dokazování. A to až na jednu výjimku, kterou tvoří žaloby na proplacení směnky či šeku.

Směnka a šek totiž mají v rámci civilního procesu výsadní postavení. Jedná se o nenápadné ust. § 175 OSŘ, které ovšem významným způsobem ovlivňuje průběh celého řízení a do určité míry mění „pravidla hry“. Předmětné ustanovení upravuje směnečný (a šekový) platební rozkaz a námitkové řízení, tedy zvláštní procesní instituty, se kterými se v jiných typech řízení nelze setkat. Drobné odchylky pro směnečné a šekové řízení lze pak nalézt i v dalších ustanoveních občanského soudního řádu.

Někdo by mohl namítnout, že směnečné a šekové řízení jsou pozůstatky doby minulé, které se v současnosti již vůbec nevyužívají. Měl by však pravdu jen částečně. Je nutné uznat, že šek je typický spíše pro angloamerickou právní kulturu a na našem území se v běžném obchodním životě nikdy příliš nepoužíval. Na druhou stranu směnka zaznamenala obrovský rozmach v 90. letech 20. století a dodnes se těší nesmírné popularitě, a to jak u bank a velkých leasingových společností, tak u malých obchodních společností i „obyčejných lidí“. Jedním z důvodů této popularity je právě snadná

vymahatelnost směnečné pohledávky u soudu. Směnka v civilním procesu je proto téma velmi aktuální a rozhodně se vyplatí věnovat mu pozornost.

Cílem této práce bude podat ucelený pohled na směnku v civilním řízení. Nejprve bude nutné vysvětlit, co to směnka vůbec je. Bude tedy potřeba směnku určitým způsobem definovat, rozebrat její podstatné náležitosti, popsat rozdíly mezi směnkou vlastní a směnkou cizí a vymezit účel, za kterým jsou směnky nejčastěji vystavovány. Následně bude velice podrobně popsán průběh celého řízení o proplacení směnky, od podání žaloby a zkoumání podmínek řízení, až po pravomocné skončení věci, a to s důrazem na odlišnosti směnečného řízení oproti standardnímu spornému řízení. Zvláštní prostor bude věnován směnečnému platebnímu rozkazu, námitkám proti směnečnému platebnímu rozkazu a průběhu námitkového řízení.

Věřím, že přínos této práce bude nejen vědecký, nýbrž i aplikačně-praktický. Práce nemá být pouhým popisem směnky v civilním procesu, ale uceleným doktrinárním pojednáním o řízení o proplacení směnky a jeho jedinečnosti a specifikách. Při vypracování této práce budu vycházet především z platné právní úpravy, kterou však budu nahlížet rovněž z hlediska jejího praktického používání a kterou podrobím kritickému hodnocení. Důležitými zdroji budou samozřejmě také odborná literatura, časopisecké články a v neposlední řadě judikatura, která je v oblasti směnečného práva velice početná a významnou měrou se podílí na výkladu často strohého znění zákona. Uvedené teoretické zdroje budou doplněny o praktické poznatky, které jsem získal během více než pětileté praxe při výkonu funkce asistenta soudce na Městském soudě v Praze se specializací na cenné papíry.

1. Úvod do směnečného práva

Směnka je tradičním právním institutem, jehož kořeny sahají až do středověku. Směnečné právo jakožto relativně samostatné právní odvětví v rámci občanského či obchodního práva je součástí všech moderních právních úprav států z celého světa. Jde o odvětví s bohatou historií, které by náhodnému pozorovateli mohlo na první pohled připadat rigidní, neaktuální a z právního řádu postupně mizející. Opak je však pravdou. Jedná se o odvětví živé a neustále se vyvíjející. Směnka je nedílnou součástí obchodního života a hraje důležitou roli ve velkém množství závazkových vztahů po celém světě.

1.1 Historický vývoj právní úpravy směnečného práva

Listiny, které měly určité rysy a povahu směnky, se v obchodním styku objevovaly již v dávném středověku, a to zejména v bohatých městech v severní Itálii a Toskánsku. Důvodem pro využívání těchto listin byl strmý hospodářský růst a s tím související rozmach obchodních vztahů mezi jednotlivými mnohdy i velmi vzdálenými městy. Ve velkém byly poskytovány půjčky a úvěry, přičemž pro věřitele bylo výhodné závazek dlužníka vzniklý z těchto vztahů jednoduše a výstižně zachytit na nějakém hmotném substrátu. Rovněž bylo potřeba přepravovat velké množství finančních prostředků (mincí, tedy drahých kovů) na velké vzdálenosti, avšak zároveň bylo nutné vyřešit problémy spočívající v rozdílných platidlech či nezabezpečených obchodních cestách. Začaly se tedy sepisovat listiny, jimiž se výstavce zavazoval zaplatit osobě v listině uvedené určitou peněžitou sumu. Tyto listiny měly povahu směnky vlastní, jak ji známe dnes. Výstavci takovýchto směnek mohli být pouze tzv. kampsori¹, tedy zvláštní finanční podnikatelé se speciální licenci vydávanou panovníkem či městskou správou, která je k tomuto podnikání opravňovala. Obchodník, který měl zájem o zprostředkování platby, složil u kampsora peněžní částku a kampsor mu vystavil listinu, kterou se zavázal tuto částku označené osobě v platebním místě zaplatit, a to

---

¹ Z dnešního pohledu bychom kampsora mohli přirovnat k bankéři, resp. bance. Jednalo se o podnikatele, který měl rozsáhlou síť poboček, příp. obchodních partnerů po celé Itálii (později po celé Evropě) a který tedy mohl garantovat, že směnka bude oprávněně v platebním místě opravdu proplacena.

buď osobně, nebo prostřednictvím svého obchodního partnera. Právě tyto listiny, které neobsahovaly slib kampsora zaplatit osobě v listině uvedené přímo, a namísto toho do nich byl vtělen příkaz k zaplacení pro obchodního partnera, daly vzniknout směnce cizí.² Postupně se směnky rozšířily z Itálie i do ostatních evropských zemí. Za nejstarší dochovanou směnkou je považována listina obchodníka Cerchiho z Florencie, která je datována ke dni 12. 3. 1291.³

Právní regulace směnečného práva se zpočátku rozvíjela prostřednictvím směnečných obyčejů a přirozeného práva. Od 17. století se po celé Evropě začínají objevovat ucelené právní předpisy v podobě směnečných řádů, z nichž lze zmínit např. povedený Vratislavský směnečný řád.⁴ Za první skutečně systematickou úpravu směnečného práva na našem území však můžeme považovat až Směnečný řád zavedený patentem Marie Terezie ze dne 1. 10. 1763. Směnečný řád vycházel ze směnečných obyčejů dodržovaných v praxi a rovněž zřizoval speciální směnečné a obchodní soudy.⁵

Jelikož byly směnky hojně využívány v mezinárodním obchodním styku, bylo potřeba právní úpravu směnečného práva alespoň do určité míry sjednotit. Postupně se v Evropě totiž zformovaly tři základní směnečné systémy, a to konkrétně francouzský, anglosaský a rakousko-německý.⁶ První významná unifikace směnečného práva proběhla na konferenci v Lipsku v roce 1847, jejímž velkým úspěchem bylo přijetí Směnečného řádu, který se účastníci této konference zavázali převzít do svých vnitrostátních právních řádů. Jelikož se této konferenci účastnilo i Rakousko, byl tento Směnečný řád zaveden i na našem území, konkrétně císařským patentem č. 51/1850 ř. z.⁷ Dalším pokusem o sjednocení směnečného práva v Evropě byla Haagská konference, která se konala mezi lety 1910 a 1912. Na této konferenci byl přijat Jednotný směnečný řád a do jisté míry došlo ke sjednocení francouzského a rakousko-německého směnečného systému. Unifikační snahy však byly přerušeny první světovou válkou.⁸

---

² KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 1 a 2.

³ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 3.

⁴ Tamtéž, s. 4.

⁵ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 8.

⁶ Francouzský směnečný systém vycházel z Code de commerce z roku 1807 a kromě Francie byl používán například ve Španělsku a Nizozemsku. Angloamerické směnečné právo vycházelo z Bills of Exchange Act z roku 1882. Základem rakousko-německého systému byl Směnečný řád přijatý na konferenci v Lipsku v roce 1847. Do tohoto systému spadala i Skandinávie, Balkán nebo Rusko.

⁷ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 8.

⁸ Tamtéž, s. 5.

Po vzniku Československa platil na území českých zemí stále Směnečný řád z roku 1850. Směnečné právo na Slovensku a v Podkarpatské Rusi se řídilo podle uherského směnečného zákona z roku 1867. K odstranění tohoto právního dualismu a sjednocení směnečného práva na území celého Československa došlo až směnečným zákonem č. 1/1928 Sb. Tento zákon vycházel z tradic rakousko-německé směnečné doktríny a z návrhu Jednotného směnečného řádu přijatého na Haagské konferenci. Zákon byl rozčleněn do čtyř oddílů. V prvním byla upravena směnečná způsobilost a zásada samostatnosti podpisů na směnce, ve druhém směnka cizí, ve třetím směnka vlastní a čtvrtý obsahoval závěrečná ustanovení.⁹ Vedle tohoto zákona byl přijat ještě zákon č. 48/1928 Sb., o směnečném poplatku. Vystavování směnek v té době totiž podléhalo poplatkové povinnosti. Zpoplatněny byly všechny směnky vlastní i cizí a dokonce i listiny, které byly sice označeny jako směnka, avšak neobsahovaly všechny předepsané náležitosti směnky.¹⁰

Potřeba unifikace směnečného práva v Evropě byla v tomto období stále aktuální a veškeré snahy vyvrcholily v roce 1930 Ženevskou konferencí, které se účastnilo 31 států včetně Československa. Na této konferenci byly přijaty tři úmluvy, a to Úmluva o jednotném zákonu směnečném, Úmluva o střetech zákonů a Úmluva o směnečných poplatcích. Nejvýznamnější z nich je bezpochyby první jmenovaná úmluva. Její přílohou je Jednotný zákon směnečný, který představuje zákonný text, který se účastníci konference zavázali promítnout do svých vnitrostátních předpisů. Tato úmluva, kterou na konferenci podepsalo 26 států, vstoupila v platnost dne 3. 10. 1933. Přijetí úmluvy bylo obrovským úspěchem v oblasti sjednocení právní úpravy směnek, neboť její obsah do svých vnitrostátních právních řádů fakticky inkorporovaly také státy, které úmluvy podepsaly, avšak nikdy neratifikovaly, a dokonce i státy, které se konference vůbec neúčastnily a úmluvy nikdy nepodepsaly. Díky Ženevské konferenci tedy došlo k unifikaci kontinentálního směnečného práva. Mimo zůstaly pouze státy anglosaského práva.¹¹

Československo sice všechny tři ženevské směnečné úmluvy podepsalo, avšak nikdy nedošlo k jejich ratifikaci. V platnosti tak stále zůstával směnečný zákon z roku

---

⁹ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 121.

¹⁰ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 4.

¹¹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 5.

1928. Ke změně došlo až za Protektorátu Čechy a Morava, kdy byl vládním nařízením č. 111/1941 Sb. zaveden Jednotný směnečný řád, který odpovídal německému směnečnému zákonu a vycházel právě ze Ženevských směnečných úmluv. Po válce došlo v oblasti směnečného práva k poněkud nepřehledné situaci, když nebylo zcela zřejmé, zda platí vládní nařízení č. 111/1941 Sb. nebo směnečný zákon č. 1/1928 Sb.¹² Na území Slovenského státu byl navíc za války přijat směnečný zákon č. 255/1941 Sl. z. V oblasti směnečného práva tak znovu zavládl právní dualismus.¹³

Pořádek do tohoto nepřehledného stavu vneslo až přijetí zákona č. 191/1950 Sb., zákona směnečného a šekového. Tento zákon platí na území České republiky s minimálními změnami až dodnes. Jedná se o jeden z nejstarších stále platných a účinných právních předpisů v našem právním řádu.

S historickým vývojem hmotněprávní úpravy směnek souvisí i vývoj procesní úpravy vymáhání směnečných nároků, která má na našem území dlouholetou tradici. Zvláštní úpravu řízení ve směnečných sporech obsahoval již zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních, konkrétně v ust. § 555 až 559. Směnečný nárok bylo možné projednat v rámci směnečného příkazního řízení, nebo pokud nebyl naplněn některý z předpokladů pro vydání směnečného platebního příkazu, v obecném nalézacím řízení. Směnečné příkazní řízení se příliš nelišilo od dnešní úpravy, avšak mělo mírně odlišnou konstrukci. Jeho základ tvořilo obecné rozkazní řízení, které bylo modifikováno určitými směnečnými specifiky.¹⁴ Nejednalo se tedy o dva relativně samostatné instituty, jako je tomu dnes.

Dle ust. § 557 odst. 1 zákona č. 113/1895 ř. z. soud vydal směnečný platební příkaz pouze k výslovnému návrhu žalobce, který předložil prvopis platné směnky, o jejíž pravosti nebylo pochyb. Soud v takovém případě uložil žalovanému, aby v neprodlužitelné lhůtě tří dnů zaplatil směnečný dluh a náklady řízení, nebo aby vznesl námitky. Je zajímavé, že v zákoně nebyla výslovně stanovena lhůta k podání námitek. Dle ust. § 552 zákona č. 113/1895 ř. z. bylo možné námitky podat ve lhůtě, kterou v příkaze stanovil soudce. Přestože lze toto ustanovení vykládat tak, že lhůta k podání námitek byla lhůtou soudcovskou, doktrína ji vnímala jako lhůtu zákonnou, jejíž délka

---

¹² S ohledem na dekret prezidenta republiky č. 30/1945 Sb., o obnovení právního pořádku.

¹³ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 121.

¹⁴ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 231.

byla odvozena od lhůty pariční a měla činit tři dny. Stejně tak bylo doktrínou dovozeno, že lhůta k podání námitek je lhůtou prekluzivní a že žalovaný může po jejím uplynutí pouze argumentačně podporovat v námitkách vymezenou obranu, avšak nemůže uvádět nové skutečnosti.¹⁵

Tato právní úprava na našem území platila až do přijetí zákona č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád). V ust. § 423 a 424 obsahoval tento zákon speciální pravidla pro směnečné řízení. Soud vydal směnečný platební rozkaz na návrh žalobce, který předložil v prvopise platnou směnku, o jejíž pravosti nebylo pochybnosti. Směnečným platebním rozkazem soud žalovanému uložil, aby ve lhůtě tří dnů zaplatil žalobci směnečnou pohledávku a náklady řízení, nebo aby v téže lhůtě podal námitky. Opravným prostředkem jen proti náhradě nákladů řízení byla stížnost. Pozdě podané námitky soud usnesením odmítl. K projednání námitek nařídil soud ústní jednání. K později vzneseným námitkám se nepřihlíželo. V rozsudku soud vyslovil, zda se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda se zrušuje. Jak je vidět, zákon č. 142/1950 Sb. navazoval na předchozí úpravu a v určitých jednotlivostech ji upřesňoval. Kladně lze hodnotit výslovné zakotvení délky námitkové lhůty a nutnosti podané námitky odůvodnit. Avšak vzhledem k tomu, že uvedený zákon byl přijat v době, kdy se směnek v obchodním životě téměř nevyužívalo, jednalo se prakticky o mrtvé ustanovení.

Zákon č. 142/1950 Sb. byl s účinností od 1. 4. 1964 nahrazen zákonem č. 99/1963 Sb., občanským soudním řádem. Právní úprava směnečného platebního rozkazu, kterou nalezneme v ust. § 175 OSŘ, do jisté míry kopíruje úpravu předešlou a s většími či menšími změnami platí na našem území dodnes.

1.2 Zákon směnečný a šekový

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, představuje komplexní úpravu českého směnečného (a šekového) práva. Byl přijat Národním shromážděním Československé republiky dne 20. 12. 1950 a po rozpadu Československa byl na základě ust. čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 4/1993 Sb. převzat do právního řádu České

---

¹⁵ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 232 a 233.

republiky. Na české poměry se jedná o právní předpis ve všech směrech vsutku ojedinělý.

ZSŠ byl přijat v období nesvobody, po nástupu komunistické strany k moci. Za socialismu bylo zavedeno centrálně plánované hospodářství a soukromé podnikání a volný trh vymizely. Na čtyřicet let došlo k téměř úplnému útlumu soukromého obchodního života. Směnka proto byla v podstatě neživým institutem. Vystává tedy otázka, proč v tomto období vznikla potřeba nově upravit zrovna směnečné právo. Komunistická vláda sice neumožňovala svobodné obchodování na území Československa, avšak sama potřebovala obchodovat navenek v rámci mezinárodního obchodu s ostatními státy. Potřebovala obchodovat také se státy, ve kterých se směnek běžně užívalo. A vzhledem k nepřehledné situaci v oblasti směnečného práva popsané výše bylo nejsnazším řešením přijmout úplně nový právní předpis.

Přestože Československo nikdy neratifikovalo Ženevské směnečné úmluvy, byla do ZSŠ promítnuta Úmluva o jednotném zákonu směnečném i Úmluva o střetech zákonů.¹⁶ Formálně tak nejsme těmito úmluvami vázáni, avšak fakticky jsme součástí ženevského směnečného práva. ZSŠ je bezpochyby právní předpis velmi kvalitní. Za více než 70 let své existence neprošel téměř žádnými legislativními změnami, což je v dnešní době, kdy jsou některé právní předpisy novelizovány ještě dříve, než nabydou účinnosti, pozoruhodné. To je dáno způsobem, kterým tento zákon, resp. Jednotný zákon směnečný, který je do ZSŠ vtělen, vznikl. Namísto četných pozměňovacích návrhů v rámci legislativního procesu a tlaku politických lobby je text zákona výsledkem spolupráce předních odborníků v oblasti směnečného práva na mezinárodní konferenci. Každé ustanovení bylo předmětem podrobné odborné diskuze. Výsledkem je tak promyšlený a stručný zákon.¹⁷ Časté námitky laiků, především účastníků soudních řízení na straně žalovaných, proč se mají jejich poměry řídit zastaralým komunistickým právním předpisem, jsou tedy liché. Opak je pravdou, ZSŠ je moderní a demokratickými zásadami ovládaný předpis, který představuje v podstatě vrchol vývoje kontinentálního směnečného práva.

---

¹⁶ Úmluva o směnečných poplatcích do našeho právního řádu promítnuta nebyla, neboť ZSŠ vystavování směnek nezaplatňuje.

¹⁷ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 122.

S přihlédnutím k značnému stáří tohoto právního předpisu se text ZSŠ vzhledem k použité terminologii může zdát z dnešního pohledu až archaický. Pozorný čtenář však po osvojení základních pojmů záhy zjistí, že zákon je napsán velmi jednoduše a úsporně, bez zbytečných a kazuistických ustanovení. I systematika zákona je neobvyklá. Text zákona je členěn do tří článků, přičemž každý z článků začíná znovu od prvního paragrafu. Orientace v něm proto může být zpočátku trochu obtížná. Při citaci tohoto zákona je tedy nutno uvést i článek, ve kterém se konkrétní ustanovení nachází, neboť například § 5 se v zákoně objevuje celkem třikrát. První článek obsahuje právní úpravu směnky, má 90 paragrafů a dále se dělí na tři části. První část (§ 1 až § 74) upravuje směnku cizí, druhá část (§ 75 až § 78) směnku vlastní a třetí část (§ 79 až § 90) obsahuje doplňující předpisy. Do 31. 12. 2013 obsahoval první článek ZSŠ ještě čtvrtou část (§ 91 až § 98), která upravovala zvláštní ustanovení mezinárodního práva směnečného. Do této části byla promítnuta ženevská směnečná Úmluva o střetech zákonů. Tato ustanovení momentálně nalezneme v ZMPS.¹⁸ Článek druhý je rozdělen do 68 paragrafů a obsahuje právní úpravu šeku. Šek je cenný papír, který je svou povahou velmi podobný směnce. Šekové právo prošlo obdobným historickým vývojem jako právo směnečné a jeho úprava v ZSŠ vychází z Úmluvy o jednotném zákoně šekovém přijaté na Ženevské konferenci konané v roce 1931, tedy rok po konání konference směnečné.¹⁹ I přesto je zařazení právní úpravy těchto dvou cenných papírů do jednoho právního předpisu nestandardní. Třetí článek zákona má 11 paragrafů a obsahuje ustanovení společná. Rozdělení zákona do tří článků má jednoduché opodstatnění. Jelikož právní úprava směnky a šeku v ZSŠ vychází z mezinárodních úmluv, je vhodné, aby čísla paragrafů v zákoně odpovídala číslům článků mezinárodních úmluv. To je neocenitelné zejména při komparaci textu ZSŠ se zahraničními právními úpravami, které rovněž vycházejí z ženevského systému směnečného (šekového) práva, nebo přímo se samotnými Ženevskými úmluvami. A vzhledem k tomu, že ZSŠ do sebe inkorporuje Jednotný zákon směnečný i Jednotný zákon šekový, je nutné text zákona rozčlenit ještě jinak, v tomto případě tedy do článků.²⁰

---

¹⁸ Konkrétně se jedná o ust. § 31 a 32, § 43 a dále § 93 až 100 ZMPS.

¹⁹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 11.

²⁰ Tamtéž, s. 14.

ZSŠ za dobu své existence prošel pouze třemi novelami, což je v českém právním řádu rovněž unikát. První novela byla provedena zákonem č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, kterým došlo k ryze terminologickým změnám.²¹ Další novela byla provedena zákonem č. 296/2007 Sb. a souvisí s rekodifikací českého insolvenčního práva a přijetím nového insolvenčního zákona. Opět se jedná o novelu pro směnečné právo vcelku bezvýznamnou.²² Zatím poslední novela, provedená zákonem č. 91/2012 Sb., je pro ZSŠ tou nejvýznamnější. V souvislosti s rekodifikací občanského práva byly kolizní normy směnečného a šekového práva přesunuty ze ZSŠ do ZMPS. Došlo tak ke zrušení čtvrté části prvního článku (ust. čl. I § 91 až § 98 ZSŠ) a dvanáctého oddílu druhého článku (ust. čl. II § 69 až § 75 ZSŠ). Jde o systematické uspořádání norem mezinárodního práva soukromého do jednoho právního předpisu, česká právní úprava směnečného práva jako taková tedy nebyla významně dotčena ani touto novelou.

Pokud jde o vztah k ostatním právním předpisům, uplatní se na směnku obecná ustanovení o cenných papírech obsažená v občanském zákoníku. ZSŠ je tak ve vztahu k OZ jakožto obecnému právnímu předpisu soukromého práva *lex specialis*.²³ Je zajímavé, že OZ na několika místech na ZSŠ výslovně odkazuje. Například v ust. § 1103 odst. 2 OZ, které upravuje převod cenných papírů na řad, je uvedeno, že „o náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směnky“. Obdobné pravidlo nalezneme v ust. § 1897 odst. 2 nebo § 1946 odst. 3 OZ. Svou povahou je ZSŠ kogentní. Od jeho ustanovení se lze odchýlit pouze tam, kde to sám připouští. Výslovně to v zákoně sice uvedeno není, vyplývá to však z podstaty směnky jako takové, která přísnou právní úpravu vyžaduje.²⁴

---

²¹ Srov. původní a aktuální znění ust. čl. I § 45 odst. 5 ZSŠ a ust. čl. II § 42 odst. 5 ZSŠ.

²² Srov. původní a aktuální znění ust. čl. I § 43 odst. 2 ZSŠ a ust. čl. I § 44 odst. 6 ZSŠ.

²³ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 122.

²⁴ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 16.

2. Směnka jako cenný papír

Aby listina mohla být považována za platnou směnku, musí obsahovat všechny zákonem předepsané náležitosti. Pokud byť jen jedna náležitost chybí nebo je uvedena v rozporu se zákonem, o směnku se nejedná. Jde o projev tzv. směnečné přísnosti. Vhodnou volbou podstatných náležitostí a dalších fakultativních doložek při vystavování směnky lze snadno ovlivnit další osud směnkou založeného právního vztahu. Většina směnečných doložek může mít dokonce více či méně významné procesní důsledky pro případný soudní spor ze směnečného vztahu vzešlý.

2.1 Definice směnky

Současným legislativním trendem je co možná nejpřesněji definovat každý právně významný pojem, který se v zákoně či jiném právním předpise vyskytne. Tím se lze v mnoha případech vyhnout nejrůznějším interpretačním problémům, na druhé straně však může tento postup svádět k nechtěné kazuistice. Nejinak je tomu i v právu cenných papírů; v českém právním řádu lze nalézt například definici akcie, dluhopisu nebo podílového listu.²⁵ Zákonnou definici směnky však nikde nenajdeme. ZSŠ, který je celkově na definice poněkud skoupý, vymezuje v ust. čl. I § 1 náležitosti směnky cizí a v ust. čl. I § 75 náležitosti směnky vlastní, avšak definici směnky jako takové neobsahuje. Definovat směnku je tak úkolem pro odbornou literaturu.

Směnku lze definovat jako „*listinný cenný papír se zákonem předepsaným obsahem, ve kterém jeho výstavce buď sám slibuje, že zaplatí jiné osobě určitou peněžitou částku (vlastní směnka), anebo platit určité osobě přikazuje (cizí směnka)*“.²⁶ Z. Kovařík pak směnku definuje jako „*dlužnický cenný papír vystavený ve formě zákonem stanovené, kterým se určité osoby zavazují majiteli směnky zaplatit v určitém*

---

²⁵ Akcie je definována v ust. § 256 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, dluhopis v ust. § 2 odst. 1 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, a podílový list v ust. § 115 zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech.

²⁶ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 124.

*místě a v určitém čase jistou peněžitou sumu s tím, že jde o závazky přímé, bezpodmínečné, nesporné a abstraktní“.*²⁷

Zrušený zákon o cenných papírech²⁸ v ust. § 1 odst. 1 směnku uváděl v příkladném výčtu cenných papírů, na které se tento zákon vztahoval. Skutečnost, že je směnka cenným papírem, dnes sice v zákoně nikde výslovně uvedena není, avšak z materiálního hlediska je nutné směnku mezi cenné papíry řadit. Legální definici cenného papíru nalezneme v ust. § 514 OZ: „*Cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.*“ Směnka je cenným papírem dokonalým (tzv. skriptura), tudíž práva a povinnosti vyplývající ze směnečného vztahu mohou být zachyceny pouze na směnečné listině a pouze s touto listinou mohou existovat.²⁹ Směnka je listinný a individuálně emitovaný cenný papír, nelze ji zaknihovat, imobilizovat, ani ji nahradit hromadnou listinou. Jelikož je ve směnce vtěleno právo na peněžité plnění, jedná se o cenný papír dlužnický. Směnku lze umořit a nahradit ji rozhodnutím soudu o umoření směnky, je tedy cenným papírem umořitelným. Je rovněž cenným papírem abstraktním, a to jak z hlediska hmotněprávního, kdy na směnce nemusí být uveden hospodářský důvod jejího vzniku, tak z hlediska procesněprávního, kdy žalobce nemusí kauzu směnky prokazovat a je na žalovaném, aby případný nedostatek kauzy tvrdil prostřednictvím námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Směnky lze dále zařadit mezi cenné papíry soukromé, neboť jsou vystavovány soukromoprávními subjekty, hlavní, neboť nejsou vystavovány za účelem uplatnění práva z jiného cenného papíru, a konstitutivní, neboť práva a povinnosti ze směnky vznikají až okamžikem jejího vystavení.³⁰

Směnky jsou zpravidla vystavovány jako cenné papíry na řad (ordre papíry). Ve směnečné listině musí být uvedena osoba, v jejíž prospěch je směnka vystavována, a tuto listinu lze převést jednostranným prohlášením majitele směnky vyznačeným na rubu směnky (rubopis neboli indosament) a předáním směnky novému majiteli (tradice). Dle ust. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ lze směnku vystavit i jako cenný papír na jméno

---

²⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2.

²⁸ Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, který byl s účinností od 1. 1. 2014 zrušen v rámci rekodifikace českého občanského práva.

²⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2.

³⁰ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 125.

(papír au nom, rekta papír). Cenný papír na jméno se převádí formou obvyčejného postoupení práv a povinností (cessí) a předáním listiny novému majiteli. Tyto směnky jsou vzhledem ke ztíženému oběhu a prokazování oprávnění majitele směnky v praxi méně časté. Vystavit směnku jako cenný papír na doručitele (cenný papír na majitele, au porter papír) není možné.³¹

Osoby, které jsou ze směnky zavázány, můžeme souhrnně označit jako směnečné dlužníky, přičemž rozlišujeme dlužníky přímé a nepřímé. Přímí dlužníci se přímo zavazují ke splnění směnečného závazku, tzn. že se sami v den splatnosti dostaví do platebního místa a směnku proplatí. Přímými dlužníky jsou výstavce (emitent) směnky vlastní, příjemce (akceptant) směnky cizí a dále směneční rukojmí (avalisté), kteří za tyto osoby převzali rukojemský závazek. Ostatní ze směnky zavázané osoby jsou dlužníky nepřímými. Jedná se například o indosanta (tedy osobu, která převedla směnku rubopisem na osobu jinou) nebo o výstavce směnky cizí. Odpovědnost nepřímých dlužníků za proplacení směnky nastupuje až v případě, že směnečný závazek není zaplacen dlužníkem přímým.³² Směneční dlužníci jsou povinni svůj směnečný závazek splnit majiteli směnky. Prvním majitelem směnky je vždy osoba, na jejíž řad byla směnka vystavena (remitent). Dalším majitelem se pak stane osoba, na kterou byla směnka převedena.

Jak již bylo řečeno, směnečné závazky jsou závazky přímé, bezpodmínečné, nesporné a abstraktní. Přímost závazků znamená, že majitel směnky má nárok na zaplacení směnky bez nutnosti splnit jakékoli další formality. Tento přímý nárok má však majitel směnky pouze proti přímým směnečným dlužníkům. Splnění směnečného závazku nesmí být vázáno na žádnou podmínku. Pokud výstavce do svého směnečného prohlášení nějakou podmínku pojme, nejedná se o platnou směnku. Závazek ze směnky je dále závazkem nesporným; to znamená, že směnka sama o sobě je dostatečným právním důvodem k zaplacení směnečné sumy. Není potřeba prokazovat žádné další skutečnosti, např. důvod jejího vystavení apod. S tím souvisí i abstraktnost směnečných závazků. Směnky zpravidla bývají vystavovány za určitým účelem, nejčastěji k zajištění určité pohledávky. Po vystavení směnky se však směnečný závazek stane zcela

---

³¹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 4.

³² Tamtéž.

samostatným a nezávislým na závazkovém vztahu, v souvislosti se kterým byla směnka vystavena.³³

2.2 Funkce směnek

Vzhledem k abstraktnosti směnky nemusí být do směnečné listiny inkorporován důvod jejího vzniku. Do svého směnečného prohlášení sice výstavce může pojmout fakultativní hospodářskou doložku a uvést, za jakým účelem byla směnka vystavena,³⁴ avšak není to nutností. Směnečný závazek totiž existuje nezávisle na jakýchkoli jiných závazkových vztazích a směnka sama o sobě je dostatečným důvodem k plnění. Může se tedy stát, že výstavce směnku vystaví bez jakéhokoli rozumného hospodářského důvodu, jen z pouhého rozmaru. Tyto směnky se nazývají směnkami planými.³⁵

S planými směnkami se však lze v praxi setkat pouze zřídka. Výrazná většina směnek je vystavována za určitým konkrétním účelem. Tento účel směnky neboli kauzální vztah je určen při vystavení směnky, když se účastníci určitého právního vztahu dohodnou, že si vzájemné poměry mezi sebou upraví prostřednictvím směnky. Obsahem této dohody bývá vymezení účelu, za kterým bude směnka vystavena, stanovení parametrů, které má směnka obsahovat, určení podmínek, za kterých může být směnka uplatněna, apod. Tato dohoda je v teorii označována jako směnečná smlouva. Jedná se o smlouvu nepojmenovanou neboli inominátní. Vzhledem k tomu není pro směnečnou smlouvu předepsána žádná zvláštní forma, a proto může být uzavřena i ústně. Účastníky této smlouvy budou zpravidla výstavce směnky a remitent, tedy ten, v jehož prospěch má být směnka vystavena.³⁶ Podle účelu, za kterým byla směnka vystavena, rozlišujeme směnky platební a směnky zajišťovací. Jelikož je směnka oběžný cenný papír, může se účel směnky během jejího hospodářského života měnit.

---

³³ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 5 a 6.

³⁴ Na směnce může být například uvedeno, že směnka byla vystavena za účelem zajištění pohledávek vzniklých na základě smlouvy o úvěru č. 123456 uzavřené mezi výstavcem a remitentem dne 31. 12. 2018. Taková doložka pak může usnadnit dokazování v případném soudním sporu.

³⁵ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 13.

³⁶ KOVAŘÍK, Z. Směnečné smlouvy. *Právní rozhledy*. 2003, č. 9, s. 443–451.

Platební směnky jsou vystavovány s očekáváním, že budou v okamžiku splatnosti skutečně proplaceny. Rozlišujeme dvě formy platebních směnek, podle toho, zda k placení dochází přímo směnkou (směnka daná *pro soluto*) nebo prostřednictvím směnky (směnka daná *pro solvendo*). O placení směnkou hovoříme v situaci, kdy je věřiteli určitého závazkového vztahu namísto původně dohodnutého plnění vystavena směnka. Vystavením směnky zaniká původní závazkový vztah a nadále existuje pouze vztah směnečný. Jedná se tedy o privativní novaci svého druhu. Placení prostřednictvím směnky znamená, že určitá, ve většině případů platební, povinnost v rámci závazkového vztahu bude splněna tím, že věřiteli bude proplacena vystavená směnka. Závazek tedy nezaniká již vystavením směnky, ale až jejím proplacením. Směnka nenahrazuje původní závazek a závazkový a směnečný vztah existují vedle sebe. Jedná se o případ kumulativní novace. Proplacením směnky pak zanikají oba dva vztahy. Směnka závazkový vztah posiluje a funguje jako vhodnější platební nástroj v budoucnu.³⁷ Jelikož zde v takovém případě existují dva samostatné závazky, mohlo by se stát, že bude po dlužníkovi požadováno plnění dvakrát, jednou z titulu směnky a jednou na základě kauzálního vztahu. Z toho důvodu nalezneme ochranu dlužníka pro případ placení prostřednictvím směnky v ust. § 1909 OZ.³⁸

V praxi častější jsou v České republice směnky zajišťovací. Směnka v tomto případě funguje jako posílení právního postavení věřitele a je oblíbenou alternativou k tradičním způsobům zajištění závazků, mezi které patří například zástavní právo, zadržovací právo nebo ručení. Pro tyto zajišťovací závazky jsou typické dvě vlastnosti, a to akcesorita (existence zajišťovacího závazku zcela závisí na závazku hlavním, přičemž zánikem hlavního závazku zaniká i toto zajištění) a subsidiarita (teprve v případě, že věřitel nebude uspokojen v rámci hlavního závazku, může se uspokojit ze zajištění). Směnka jakožto abstraktní cenný papír však není zajišťovacím prostředkem akcesorickým ani subsidiárním a existuje zcela nezávisle na zajišťovaném závazku.³⁹ Zajišťovací směnky slouží nejčastěji k zajištění smlouvy o úvěru nebo o zápůjčce, avšak lze jimi zajistit i jakýkoli jiný závazek, například nájemní smlouvu či smlouvu o dílo.

---

³⁷ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 58 a 59.

³⁸ Dle ust. § 1909 OZ použil-li dlužník ve shodě se smlouvou jako prostředek placení směnku, nemá vystavení směnky vliv na trvání peněžitého dluhu, ale věřitel může na dlužníku požadovat plnění dluhu, jen nemohl-li dosáhnout plnění ze směnky; pokud však věřitel splnění dosáhl, považuje se dluh za splněný již vystavením směnky. To platí i tehdy, byl-li otevřen akreditiv, vystaven šek nebo v jiných obdobných případech.

³⁹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 8.

Při vystavování zajišťovací směňky se strany zpravidla dohodnou, že v případě splnění zajišťovaného závazku bude směňka zničena nebo předána směňečnému dlužníkovi, aby s ní naložil, jak uzná za vhodné. Na rozdíl od platebních směňek, které jsou vystavovány s tím, že primárně dojde k jejich proplacení, jsou zajišťovací směňky vystavovány s předpokladem, že za bezproblémového trvání zajišťovaného právního vztahu tyto směňky vůbec nebudou použity.

Právní postavení věřitele v rámci závazkového vztahu se při zajištění směňkou zlepšuje jak z hlediska práva hmotného, tak procesního. Z pohledu hmotného práva je směňka dokonalým cenným papírem, takže směňečný dlužník je povinen plnit směňečnému věřiteli už jen z důvodu existence samotné směňky, bez ohledu na jakékoli další skutečnosti. Jelikož ale dlužníci často své směňečné závazky i přes tuto skutečnost neplní, převažují v praxi výhody poskytované právem procesním. Jedinou listinou, kterou musí v rámci případného soudního řízení žalobce jakožto směňečný věřitel soudu předložit, je originál směňky. Pokud soud shledá předloženou listinu za platnou směňku, vydá směňečný platební rozkaz. Žalobce už nemusí nic dalšího prokazovat, tedy ani důvod vystavení směňky, existenci jakéhokoli kauzálního vztahu mezi žalobcem a žalovaným, ani správnost údajů ve směňce vyplněných. Naopak je na žalovaném, aby v rámci námitkového řízení prokázal, že k plnění ze směňky již není povinen, například že zajištěný dluh zcela zaplatil. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní v námitkovém řízení tíží převážně žalovaného, a proto je směňka oblíbeným nástrojem k zajištění závazků.

Vedle prostředku k placení a zajištění závazků mohou směňky v praxi plnit i další funkce. Může se jednat například o směňky sankční, které jsou do určité míry podobné směňkám zajišťovacím. Směňka zde však neslouží k plnění pro případ nesplnění původního závazku, ale k plnění nad jeho rámec, tedy jako sankce za jeho nesplnění. Věřitel má v takovém případě právo na plnění ze závazkového vztahu a zároveň na plnění ze směňky.⁴⁰ Je zajímavé, že u tohoto druhu směňek je mezi věřitelem a dlužníkem zajištěného závazkového vztahu zpravidla vyloučena obchodovatelnost směňky bez současného převodu zajišťované pohledávky. Dle ZSŠ však převoditelnost směňky nelze žádným způsobem omezit ani vyloučit. Z toho důvodu jsou takové směňky deponovány neboli ukládány do úschovy, a proto bývají

---

⁴⁰ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 203.

někdy označovány jako směnky depotní. Od depotních směnek je pak potřeba odlišovat směnky depozitní. Depozitní směnka je bankovní produkt, který slouží jako určitá alternativa k termínovaným vkladům. Klient složí v bance na speciální účet své volné peněžní prostředky a banka ve prospěch tohoto klienta vystaví depozitní směnku, kterou se zaváže v den splatnosti směnky vyplatit složené peněžní prostředky zvýšené o úroky. Výhodou oproti klasickým bankovním vkladům je vyhnutí se paušálnímu zdanění výnosů z těchto vkladů zvláštní sazbou daně.⁴¹

2.3 Druhy směnek

Rozlišujeme dva druhy směnek, směnky cizí a směnky vlastní. Směnka cizí je upravena v ust. čl. I § 1 až § 74 ZSŠ a směnka vlastní v ust. čl. I § 75 až § 78 ZSŠ. Na první pohled by se mohlo zdát, že směnka vlastní je na úkor směnky cizí výrazně odsunuta do pozadí. To je však dáno tím, že směnka vlastní má oproti směnce cizí jednodušší právní konstrukci a v rámci jejích směnečných vztahů vystupuje méně účastníků. Proto postačuje, že zákon uvádí podstatné náležitosti směnky vlastní a ve zbytku odkazuje na právní úpravu směnky cizí. Tento odkaz nalezneme v ust. čl. I § 77 ZSŠ, které obsahuje výčet ustanovení ZSŠ upravujících směnku cizí, jež se uplatní i u směnky vlastní. Některá z těchto ustanovení se použijí přímo, jiná přiměřeně.⁴² V současnosti se v České republice lze v praxi setkat téměř výhradně se směnkami vlastními, nicméně v minulosti byla v oblibě spíše směnka cizí.⁴³

Směnka vlastní představuje bezpodmínečný slib výstavce (emitenta) zaplatit určitou peněžitou sumu osobě, v jejíž prospěch byla směnka vystavena. Tato osoba se označuje jako remitent. Ve směnečných vztazích založených směnkou vlastní může vystupovat více osob (např. v pozici směnečných rukojmích), avšak ve své základní podobě jsou na ní účastny pouze tyto dvě osoby, tedy výstavce a remitent. Výstavce je přímým dlužníkem ze směnky. Zjednodušeně lze směnku přirovnat k dlužnímu úpisu.⁴⁴

---

⁴¹ CHALUPA, R. Depozitní a depotní směnky. *Právní rozhledy*. 1996, č. 4, s. 141–144.

⁴² První odstavec ust. čl. I § 77 ZSŠ obsahuje výčet ustanovení, která se na směnku vlastní použijí přiměřeně, tedy pokud neodporují povaze směnky vlastní. Ve druhém a třetím odstavci jsou vypočtena ustanovení, která lze u směnky vlastní použít přímo.

⁴³ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 61.

⁴⁴ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 125.

Směnka cizí (někdy označovaná jako trata) představuje bezpodmínečný příkaz výstavce zaplatit určitou peněžitou sumu remitentovi. Vedle výstavce a remitenta ve směnečném vztahu figuruje ještě jeden účastník, a to osoba, která je adresátem tohoto příkazu. Tato osoba se nazývá směnečník neboli trasát. Výstavce tedy prikazuje směnečníkovi, aby zaplatil směnečnou sumu remitentovi. Při vystavení směnky je ze směnky zavázán pouze výstavce, který v tomto případě vystupuje v pozici nepřímého dlužníka. Směnečníkovi vzniká závazek ze směnky až v okamžiku, kdy směnku přijme (akceptuje). Směnečník je přímým směnečným dlužníkem. Pokud směnečník směnku cizí neakceptuje, nemá to vliv na její platnost a ze směnky je pak zavázán pouze její výstavce.

Směnka cizí má tedy ve svém základním pojetí tři účastníky (výstavce, směnečník, remitent), avšak za určitých okolností lze jejich počet snížit. Jedná se o tzv. redukované formy směnky cizí, které jsou upraveny v ust. čl. I § 3 ZSŠ. V první řadě je to směnka cizí na vlastní řad, kterou výstavce směnečníkovi prikazuje, aby směnečnou sumu zaplatil zase samotnému výstavci. Osoba výstavce je tedy totožná s osobou remitenta. Dokud není směnka akceptována, není z ní nikdo zavázán, neboť výstavce nemůže odpovídat sám sobě. Druhým případem je tzv. zastřená směnka vlastní, v níž dává výstavce příkaz sám sobě, aby remitentovi zaplatil směnečný peníz. Osoba výstavce je tedy totožná s osobou směnečníka. Ze směnky je zavázána pouze jedna osoba. Při vystavení je výstavce v pozici dlužníka nepřímého. Když tatáž osoba podepíše směnku znovu v pozici směnečníka a směnku akceptuje, stane se dlužníkem přímým. Teorie dále uvádí ještě pojem zastřená směnka vlastní na vlastní řad. Jedná se o směnku cizí, ve které jedna osoba vystupuje jako výstavce, směnečník i remitent. Směnku pouze s jedním účastníkem však není možné považovat za platnou.⁴⁵ Redukované formy směnky cizí jsou spíše zajímavostmi, nicméně lze se s nimi setkat i v praxi. Jde nejčastěji o případy, kdy účastníci směnečných vztahů nejsou příliš znalí směnečného práva a domnívají se, že jediným způsobem, jak mezi sebou uspořádat vzájemná práva a povinnosti, je vystavení směnky cizí, kterou vystaví jako zastřenou směnku vlastní. Důvod pro vystavení takovéto směnky však může být i prostší, například že účastníci zrovna mají po ruce pouze formulář pro vystavení směnky cizí.

---

⁴⁵ KOTÁSEK, J., PIHERA, V., POKORNÁ, J., VÍTEK, J. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 128 a 129.

2.4 Podstatné náležitosti směnky vlastní

O institutu směnky už bylo obecně řečeno mnoho, ale dosud nepadlo ani slovo o tom, jak taková směnka vůbec vypadá, tedy jaké musí mít náležitosti. Podstatné náležitosti směnky cizí jsou vypočteny v ust. čl. I § 1 ZSŠ, náležitosti směnky vlastní v ust. čl. I § 75 ZSŠ. Ač se to na první pohled nezdá, většina z těchto náležitostí neboli obligatorních směnečných doložek má významný procesněprávní přesah. Náležitosti směnky vlastní a směnky cizí se z velké části překrývají. Tato podkapitola bude věnována popisu směnky vlastní, a to ze dvou důvodů. Zaprvé se jedná o směnku v praxi výrazně převažující; se směnkami cizími se setkáme jen zřídka. Zadruhé je směnka vlastní oproti směnce cizí jednodušším právním institutem. Na závěr budou popsány odchylky v náležitostech u směnky cizí. Pořadí jednotlivých náležitostí není zákonem předepsáno, avšak zpravidla na sebe navazují tak, aby tvořily souvislý, byť kostrbatý text. Neobvyklé proto není ani využívání předvyplněných směnečných formulářů. Jedinou podmínkou je, aby byly všechny náležitosti kryty podpisem výstavce, který by měl být až v samém závěru směnečného prohlášení.

2.4.1 Směnečná klauzule a bezpodmínečný slib zaplatit

Jedná se ve skutečnosti o dvě náležitosti, které spolu však úzce souvisejí a které najdeme pod body 1 a 2 ust. čl. I § 75 ZSŠ. Pod pojmem směnečná klauzule se skrývá zákonná náležitost „*označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyce, ve kterém je tato listina sepsána*“. Směnečné prohlášení výstavce tedy musí obsahovat slovo „směnka.“⁴⁶ Toto slovo nemusí být v prvním pádě, v praxi bývá většinou v pádě čtvrtém. Není potřeba, aby bylo uváděno celé spojení „směnka vlastní,“ neboť to je patrné z dalších podstatných náležitostí a z celého kontextu směnečné listiny. Je však nutné, aby bylo toto slovo zakomponováno do vlastního textu směnečného prohlášení, nepostačuje pouhé uvedení v nadpisu listiny.⁴⁷

Ke směnečné klauzuli se v praxi téměř bezvýhradně pojí bezpodmínečný slib výstavce zaplatit. Slib musí být prost jakékoli podmínky, ať už odkládací či

⁴⁶ Nepostačuje uvedení odvozených slov jako například „směnečný“ nebo „směnečně“.

⁴⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 10.

rozvazovací, splnitelné či nesplnitelné, objektivní či subjektivní.⁴⁸ Pokud výstavce svůj slib jakkoli podmíní, nejedná se o platnou směnku vlastní.

Většina směnek vlastních bývá směnečnou klauzulí a bezpodmínečným slibem uvozena. Ačkoli zákon přesnou formu či umístění slibu nikterak nepředepisuje, začíná text směnečného prohlášení zpravidla slovy „za tuto směnku zaplatím“ a následuje výčet dalších podstatných náležitostí směnky. Takové uvození je krátké, stručné a pojme do sebe požadavek na uvedení slova „směnka“ do vlastního textu listiny a zároveň bezpodmínečný slib zaplatit. Slib se směnečnou klauzulí lze však pojmout jakkoli, například „slibuji, že za tuto směnku vlastní bezpodmínečně zaplatím“ nebo „zavazuji se za tuto směnku zaplatit“.

S tím souvisí i požadavek na jednotný jazyk směnečného prohlášení výstavce. Aby byla směnka platná podle ZSŠ, lze ji sepsat ve kterémkoli jazyce, bez ohledu na to, na jakou zní měnu, kde je splatná, kde má remitent bydliště, apod. Je dokonce možné použít jazyky mrtvé či uměle vytvořené.⁴⁹ Lze se tedy setkat s platnou smenkou vystavenou v esperantu. Avšak není možné kombinovat dva a více různých jazyků, byť jakkoli podobných, jako například češtinu a slovenštinu.⁵⁰ S určitou výjimkou se však setkat lze. Tuto výjimku představují jména a místní označení. Nelze rozumně požadovat, aby výstavce ze slovenského Jozefa udělal českého Josefa, z anglického Harryho Pottera českého Jindřicha Hrnčíře či z amerického města New Yorku český Nový York. Většina zahraničních měst dokonce ani český ekvivalent nemá. Při bezmyšlenkovitém překládání všech výrazů ve směnce by sice byl dodržen požadavek na jednotu jazyka, avšak docházelo by k problémům při identifikaci osob či platebních míst.⁵¹

Jednota jazyka však musí být dodržena jen ve vztahu ke směnečnému prohlášení výstavce. Ostatní osoby, které na směnku pojmají svá samostatná prohlášení, například směneční rukojmí či indosanti, mohou toto své prohlášení učinit v jazyce odlišném od jazyka použitého výstavcem. V praxi se často jedná o latinské

---

⁴⁸ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 37.

⁴⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 10.

⁵⁰ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009, ve kterém bylo dovozeno, že „nepřichází v úvahu, aby část směnky byla v jazyce jednom a část druhá v jazyce jiném, případně, že by text směnky přecházel postupně z jednoho jazyka do druhého. Bylo-li by jazyků více, nebylo by možné této podmínce vyhovět. Přitom není důležité, že použitá kombinace jazyků na vydávané směnce nečiní směnku zcela nesrozumitelnou, neboť jde o jazyky blízké, příbuzné“.

⁵¹ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 36.

výrazy „per aval“ (používaný při rukojemské doložce) nebo „sine obligo“ (požívaný při indosamentu).⁵²

Z procesního hlediska se jedná o náležitosti vcelku bezvýznamné. Jak již bylo řečeno výše, je podle českého ZSŠ platná i směnka vystavená v cizím jazyce. Pokud budou splněny podmínky pro pravomoc a příslušnost, lze se práv z takové směnky domáhat u českých soudů. V takovém případě bude nutné k překladu směnky sepsané v cizím jazyce ustanovit soudního překladatele podle zákona č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích. V soudní praxi se však lze setkat se směnkou vystavenou v jiném než českém jazyce velmi sporadicky. Čas od času je u soudu uplatněna směnka ve slovenštině, v jiných jazycích velice zřídka. Nelze ovšem vyloučit ani soudní vymáhání směnky sepsané například v japonštině nebo dokonce v latině.

2.4.2 Peněžítá suma

Bezpodmínečný slib výstavce se musí vždy týkat zaplacení určité peněžité sumy. Vzhledem k volné převoditelnosti směnky je požadavek určitosti potřeba vykládat tak, že výše peněžité sumy musí být určitá a jasně seznatelná pro kohokoli, na koho může být směnka v budoucnu převedena, nikoli pouze pro původní subjekty směnečného vztahu, tedy pro výstavce a remitenta. Nepostačuje tedy odkaz na externí dokumenty, které nejsou součástí směnečné listiny, např. na faktury či účty; na směnce musí být vždy uvedena konkrétní peněžní částka.⁵³

Peněžítá suma bývá na směnce většinou vyjádřena jak slovy, tak čísly, avšak postačuje uvedení pouze jedním z těchto způsobů. Případný rozpor mezi směnečnou sumou vyjádřenou slovy a čísly nezpůsobuje neplatnost směnky. Podle ust. čl. I § 6 odst. 1 ZSŠ má v případě takového rozporu přednost částka uvedená slovy.⁵⁴ Druhý odstavec tohoto ustanovení pak pamatuje na situaci, kdy je na směnce směnečná suma uvedena vícekrát stejným způsobem, tedy několikrát slovem nebo několikrát číslicemi, a tyto sumy se neshodují. Ani v tomto případě není směnka neplatná, pouze zní na

---

⁵² KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 36.

⁵³ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 12.

⁵⁴ Směnka, kterou se výstavce zaváže, že remitentovi zaplatí 100 000 Kč (slovy: jeden tisíc korun), tedy zní pouze na 1 000 Kč.

nejmenší částku, která je na směnce uvedena. V praxi k této situaci dochází zejména písařskými chybami při vypisování směnečné sumy slovy.⁵⁵

S peněžitou sumou dále souvisí měna směnky. Pokud na směnce vedle určité peněžní částky není uvedena měna, jedná se o neplatnou směnku. ZSŠ totiž neobsahuje žádné pravidlo, podle kterého by v případě absence tohoto údaje byla směnka vystavena v měně místa splatnosti či místa vystavení.⁵⁶ Většina směnek vystavovaných v České republice zní logicky na české koruny. Pro platnost takové směnky pak stačí uvést pouze Kč, příp. mezinárodně uznávanou zkratku CZK.

Problém může nastat, pokud je na směnce uvedeno pouze to, že je splatná v korunách. V takovém případě se může jednat o koruny české, avšak stejně tak o koruny norské nebo švédské. Shodná situace nastane u dolarů, kdy může jít o dolary americké, kanadské, australské nebo třeba novozélandské. Řešení tohoto problému nalezneme v ust. čl. I § 41 odst. 4 ZSŠ, dle kterého se v případě uvedení měny, které se využívá jak v místě vystavení, tak místě platebním, použije měny místa platebního. Směnka znějící na koruny vystavená v Norsku a splatná v České republice tedy bude směnka znějící na koruny české. Z tohoto pravidla lze rovněž dovodit, že je-li směnka vystavená i splatná v České republice a jako měna jsou uvedeny pouze koruny, jedná se o koruny české.⁵⁷ Neuvedení celého oficiálního názvu měny tedy automaticky nezpůsobuje neplatnost směnky. Směnka by byla neplatná pouze v případě, kdyby zvolená neúplně uvedená měna nebyla v oběhu ani v místě vystavení, ani v místě platebním.⁵⁸

Potíže s platností směnky může způsobit rovněž přechod z jedné měny na jinou. V České republice se jednalo o aktuální problém v devadesátých letech, a to vzhledem k přechodu z koruny československé na korunu českou. Směnky vystavené

---

⁵⁵ Pro příklad uveďme směnku, kterou se výstavce zaváže remitentovi zaplatit 123 511 Kč (slovy: stodvacetřipětsetjedenáct korun). Výstavce při vypisování směnečné sumy slovy neuvedl slovo „tisíc“. Je sice na první pohled více než pravděpodobné, že směnka měla znít na částku, která je uvedena čísly, avšak slovní vyjádření má přednost. Je tedy nutné stanovit, jaká nejnižší částka se ukrývá ve slovním vyjádření částky. Pozorným přečtením zjistíme, že uvedené spojení obsahuje dvě čísla, 123 a 511. Dle ust. čl. I § 6 odst. 2 ZSŠ platí nejmenší z nich. Tato směnka tedy zní pouze na 123 Kč. Pro úplnost je vhodné zmínit, že při slovním vyjádření směnečné sumy lze používat mezery. Důležité je pouze to, aby takto uvedená částka dávala po přečtení smysl. Směnka vystavená na „jedno sto tisíc korun“ tedy opravdu zní na 100 000 Kč, nikoli pouze na jednu korunu.

⁵⁶ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 38.

⁵⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 181.

⁵⁸ Například směnka znějící pouze na koruny vystavená v Německu a splatná v Polsku. Kdyby však byl uveden celý název „koruny české“, jednalo by se o platnou směnku.

před měnovou odlukou v korunách československých zůstaly nadále v platnosti a dle zákona č. 60/1993 Sb., o oddělení měny, byly v poměru jedna ku jedné přepočítány na koruny české.⁵⁹ Pokud však směnka byla vystavena na koruny československé až po datu měnové odluky, tj. po 8. 2. 1993, jednalo se o směnku neplatnou.⁶⁰ Směnky vystavené na koruny československé jsou v dnešní době u soudů uplatňovány zřídka, zdali vůbec. Totožný problém nicméně nabude na aktuálnosti při případném přechodu z koruny na euro.

Pokud je směnka vystavena v cizí měně, má dle ust. čl. I § 41 odst. 1 ZSŠ dlužník na výběr, zda směnku proplatí v měně směnky nebo v tuzemské měně. Právo volby měny má však pouze dlužník, který plní řádně a včas. Když se dlužník dostane do prodlení, přechází právo volby na majitele směnky. Pokud se majitel směnky rozhodne pro tuzemskou měnu, může si rovněž zvolit, zda má být směnka proplacena podle kurzu platného v den splatnosti směnky nebo v den, kdy k zaplacení skutečně dojde.⁶¹ Toto pravidlo se však neuplatní, když výstavce směnky do svého směnečného prohlášení pojme doložku „efektivně“ v souladu s ust. čl. I § 41 odst. 3 ZSŠ. V takovém případě je směnku možné zaplatit pouze v měně, která je na směnce uvedena.

U českých soudů lze uplatnit jakoukoli směnku, bez ohledu na měnu, na kterou tato směnka zní. Pokud se žalobce u soudu domáhá plnění ze směnky znějící na zahraniční měnu, zpravidla v této měně formuluje i svůj žalobní petit. Podmínky, za kterých může být výrok rozsudku vyjádřen v cizí měně, jsou uvedeny v ust. § 155 odst. 2 OSŘ.⁶² Nicméně tato úprava se u směnečných řízení nepoužije. Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 20/2000, totiž uzavřel, že „*plnění ze směnky se lze domáhat v cizí měně, na kterou byla směnka vystavena, i tehdy, jestliže nejsou naplněny podmínky ustanovení § 155 odst. 2 OSŘ*“. Ust. čl. I § 41 odst. 1 ZSŠ má tedy před ust. § 155 odst. 2 OSŘ přednost. Kdyby tomu tak nebylo, mohlo by se stát, že by se majitel směnky v případě nesplnění podmínek stanovených občanským soudním řádem nemohl u českých soudů svých práv ze směnky vůbec domoci.

---

⁵⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 13.

⁶⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/94.

⁶¹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 180.

⁶² Dle ust. § 155 odst. 2 OSŘ může být výrok rozsudku o plnění v penězích vyjádřen v cizí měně, neodporuje-li to okolnostem případu a jestliže a) plnění vychází z právního jednání, v němž je vyjádřeno v cizí měně, žalobce (navrhovatel) požaduje plnění v cizí měně a devizové předpisy umožňují tuzemci, který má plnit, plnění v navrhované cizí měně poskytnout bez zvláštního povolení, nebo b) některý z účastníků je cizozemcem.

Jestliže žalobce práva ze směnky uplatní v cizí měně, bude to mít vliv na procesní postup soudu v případě výpočtu soudního poplatku. Jelikož bude základ soudního poplatku vyjádřen v cizí měně, bude procentní poplatek v souladu s ust. § 6 odst. 6 ZSOP vypočten ze základu poplatku přepočteného na českou měnu podle kursu vyhlášeného Českou národní bankou platného k prvnímu dni kalendářního měsíce, v němž je poplatek splatný.⁶³ V případě soudního poplatku za žalobu je poplatek v souladu s ust. § 7 odst. 1 ZSOP ve spojení s ust. § 4 odst. 1 písm. a) ZSOP splatný podáním žaloby. Soudní poplatek se tedy vypočte podle kurzu platného k prvnímu dni měsíce, kdy byla podána žaloba. Pokud je v dané věci podáno odvolání, je potřeba soudní poplatek znovu přepočítat podle kurzu platného k prvnímu dni měsíce, kdy bylo podáno odvolání, a nikoli bez dalšího přemýšlení odvolatele vyzvat k zaplacení stejné částky, kterou při podání žaloby platil žalobce, což se v praxi bohužel často děje.

2.4.3 Splatnost

Další obligatorní doložkou směnky je údaj o tom, kdy je směnka splatná. Údaj splatnosti může být na směnce určen jedním ze čtyř způsobů uvedených v ust. čl. I § 33 ZSŠ. Pokud je splatnost stanovena jiným způsobem, jedná se o neplatnou směnku.

První možností stanovení splatnosti je směnka splatná na viděnou (tzv. vistasměnka). Taková směnka je splatná v okamžiku, kdy je majitelem směnky předložena výstavci k placení. Tento způsob stanovení splatnosti je neobyčejně výhodný pro majitele směnky, neboť pouze on určuje, kdy bude směnka splatná, a v tomto svém rozhodnutí není nikterak limitován. Jediné omezení představuje ust. čl. I § 34 odst. 1 ZSŠ, dle kterého musí být vistasměnka předložena k placení do jednoho roku od data vystavení. Tuto lhůtu však může výstavce směnky ve svém směnečném prohlášení prodloužit nebo zkrátit. Není-li směnka v této lhůtě předložena k placení, neznamená to automaticky zánik směnečného závazku. Nejvyšší soud totiž ve svém rozsudku ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 806/2010, dovodil, že „*nezaniklo-li právo majitele vistasměnky proti výstavci, platí pro ně, že se stalo splatným (neurčil-li výstavce jinak) posledním dnem zákonné lhůty pro předložení směnky výstavci*“. Jestliže tedy vistasměnka není v zákonné lhůtě předložena k placení, stane se splatnou jeden rok

⁶³ Kurzy cizích měn vyhlášené ČNB a jejich historie jsou jednoduše dostupné na internetových stránkách <https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>.

od vystavení. Vistasměnky jsou naopak velmi nevýhodné pro směnečné dlužníky, neboť ti musí být neustále připraveni v platebním místě směnku jejímu majiteli proplatit a v případě, že tak neučiní, se dostávají do prodlení. Údaj o tom, že je směnka splatná na viděnou, může být na směnce vyjádřen doložkou „zaplatím na viděnou“, „zaplatím při předložení“ nebo i „zaplatím za tuto vistasměnku“.⁶⁴

Druhým způsobem určení splatnosti je směnka splatná na určitý čas po viděné (tzv. lhůtní vistasměnka). Tato směnka oproti klasické vistasměnce zlepšuje postavení směnečného dlužníka, neboť ten není povinen věřiteli plnit ihned, ale až po uplynutí stanovené lhůty. Údaj o splatnosti může být stanoven např. doložkou „zaplatím za dva týdny po viděné“. Tato lhůta může být stanovena v řádu dnů, týdnů, měsíců, ale i let. Nelze však určit lhůtu podle hodin.⁶⁵ Počátek lhůty se odvíjí od okamžiku, kdy byla směnka předložena výstavci k viděné. Podle ust. čl. I § 78 odst. 2 ZSŠ ve spojení s ust. čl. I § 23 odst. 1 ZSŠ musí být směnka předložena k viděné do jednoho roku od data vystavení, přičemž tuto lhůtu lze ve směnečném prohlášení rovněž prodloužit či zkrátit. Aby mohla stanovená lhůta začít běžet, musí výstavce na směnce svým podpisem potvrdit, kdy k viděné došlo (např. doložkou „viděl dne 26. 3. 2019“). Pokud výstavce odmítne viděnou potvrdit nebo ji nedatuje, je potřeba provést protest, od kterého začne lhůta plynout. Lhůtní vistasměnky nejsou v praxi příliš obvyklé.

Třetí možnost splatnosti je směnka splatná na určitý den po datu vystavení (tzv. datosměnka). Splatnost této směnky je obdobná jako u lhůtní vistasměnky, avšak počátek běhu lhůty se neodvíjí od předložení k vidění, ale již od samotného vystavení směnky. Údaj splatnosti pak bývá vyjádřen doložkou „zaplatím do 10 dnů od vystavení“, „zaplatím do jednoho měsíce“, ale i např. „zaplatím zítra“.⁶⁶ Ani s datosměnkami se v praxi příliš nesetkáme.

Nejčastěji se lze v praxi setkat se směnkami splatnými na určitý den (tzv. fixní směnky). Takto stanovený údaj posiluje právní jistotu všech účastníků směnečného vztahu, neboť den splatnosti je již přesně vymezen v samotném textu směnečné listiny. Den splatnosti bývá obvykle stanoven přesným datem, avšak může být určen i opisem. Důležité je, aby šlo bez jakýchkoli pochyb přesně určit, o jaký den se jedná. Platná tedy bude směnka se splatností „na Nový rok 2019“ nebo „druhou květnovou sobotu roku

---

⁶⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 154.

⁶⁵ Tamtéž, s. 155.

⁶⁶ Tamtéž, s. 156.

2020“. Za určitou však již nelze považovat směnku splatnou „na Vánoce 2021“, neboť vánoční svátky trvají tři dny, tudíž nelze určit přesný den splatnosti směnky. Taková směnka tedy bude neplatná. Stejně tak bude neplatná směnka splatná v neexistující den, např. 31. dubna.⁶⁷ Avšak díky výkladovému pravidlu obsaženému v ust. čl. I § 36 odst. 3 ZSŠ bude platná směnka splatná „začátkem února 2020“, i když na první pohled se může tento údaj zdát neurčitý.⁶⁸

Směnky s jiným způsobem stanovení doby splatnosti jsou dle ust. čl. I § 33 odst. 2 ZSŠ neplatné. Stejně tak jsou neplatné směnky se splatností ve splátkách. V praxi se účastníci směnečných vztahů nejčastěji dopouštějí chyby, když s úmyslem vystavit fixní směnku opatří směnečnou listinu údajem splatnosti „zaplatím do 6. 6. 2016“ nebo „nejpozději 8. 8. 2018“. Taková směnka však není splatná v určitý den, ale v určité lhůtě. Jelikož tento způsob určení splatnosti směnky nelze podřadit pod žádnou z výše uvedených přípustných možností, jedná se o směnku neplatnou.⁶⁹ Stejně tak jsou neplatné směnky s příliš přesně stanoveným okamžikem splatnosti. Směnka splatná „7. 7. 2017 v 17.00“ je tedy rovněž neplatná, neboť se nejedná o směnku splatnou v určitý den, ale v určitou hodinu, což ZSŠ nepřipouští.⁷⁰ Dále nejsou platné ani směnky splatné bez uvedení roku, např. „zaplatím 1. 10.“, nebo směnky s alternativním vymezením splatnosti, např. „zaplatím buď na viděnou, nebo dne 1. 10. 2018“.⁷¹

Jestliže údaj splatnosti na směnce výslovně uvedený není, uplatní se nevyvratitelná domněnka upravená v ust. čl. I § 76 odst. 2 ZSŠ, podle které bude takováto směnka splatná na viděnou.⁷²

Se splatností souvisí otázka promlčení. U smenek se neuplatní obecná úprava délky promlčecích lhůt obsažená v občanském zákoníku, neboť ZSŠ upravuje v ust. čl. I § 70 ZSŠ lhůty vlastní. Směnečné nároky proti přímým dlužníkům, tj. proti výstavci směnky vlastní (a tedy i proti příjemci směnky cizí) a proti směnečným rukojmím, kteří

---

⁶⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 156.

⁶⁸ Dle ust. čl. I § 36 odst. 3 ZSŠ je-li splatnost určena na začátek, střed nebo konec měsíce, rozumí se tím první, patnáctý nebo poslední den toho měsíce. Směnka s údajem splatnosti „začátkem února 2020“ tedy bude splatná 1. 2. 2020.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010.

⁷⁰ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010.

⁷¹ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 203.

⁷² Totožné pravidlo pro směnku cizí je upraveno v ust. čl. I § 2 odst. 2 ZSŠ.

se za něj zaručili, se promlčují ve lhůtě tří let, která počíná běžet dnem splatnosti, resp. dnem následujícím (srov. ust. čl. I § 73 ZSŠ). U vistasměnek je pro běh lhůty rozhodující den předložení směnky k placení, příp. den vykonání protestu. Pokud není vistasměnka předložena k placení v zákonné jednorochní lhůtě, začne promlčecí lhůta běžet posledním dnem této jednorochní lhůty.⁷³ Nároky majitele směnky proti indosantům (a proti výstavci směnky cizí) se promlčí ve lhůtě jednoho roku od provedení protestu, příp. od data splatnosti, nároky indosantů proti jiným indosantům pak ve lhůtě šesti měsíců ode dne, kdy indosant směnku vyplatil. Otázky související s promlčením a počítáním času neupravené v ZSŠ se podpůrně řídí občanským zákoníkem.⁷⁴

Je zajímavé, že některé základní otázky ohledně institutu promlčení, které v praxi nepůsobí žádné problémy a jsou považovány za jednoznačné, nebyly u směnek v minulosti brány za zcela samozřejmé. Problémy vyvolávalo například znění ust. čl. I § 89 ZSŠ, které hovoří o tom, že promlčením směnečný závazek zaniká. Doslovným výkladem bychom nutně museli dospět k závěru, že uplynutím promlčení lhůty dochází k zániku, tedy k prekluzi směnečného závazku, a nikoli pouze k jeho transformaci v tzv. naturální obligaci. Odborná literatura se však shoduje na tom, že se jedná o zjevnou chybu a neobratnost zákonodárce a že i směnečné závazky se budou řídit obecnou úpravou, dle které promlčení nepůsobí jejich zánik.⁷⁵ Tento názor potvrdil i Nejvyšší soud, který v rozsudku ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2988/2007, dovedl, že „promlčením směnečný nárok nezaniká“.

2.4.4 Platební místo

Vhodné určení místa splatnosti je nezbytné pro bezproblémové fungování směnečných vztahů. Na tomto místě je směnka předkládána k placení, zde se provádí případný směnečný protest. Praktické je tedy určit toto místo jednoduše a pokud možno

---

⁷³ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 295.

⁷⁴ Konkrétně se použijí ust. § 605 až 653 OZ. Před dnem nabytí účinnosti OZ však bylo nutné řešit otázku, zda se na směnečné vztahy podpůrně použije občanský nebo obchodní zákoník. Konstantní judikatura českých soudů se přiklání k názoru, že se v takových případech použije občanský zákoník. Například Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 436/2009, dovedl, že „právo ze směnky přiznané pravomocným rozhodnutím soudu se promlčí v desetileté promlčecí lhůtě podle § 110 odst. 1 obč. zák., a to i v případě, že směnka zajišťovala obchodněprávní vztah“.

⁷⁵ KOVAŘÍK, Z. Důsledky promlčení směnečných závazků. *Právní rozhledy*. 2001, č. 9, s. 414–420.

přesně, aby mezi stranami nevznikaly žádné pochybnosti. V praxi se však často setkáváme s tím, že se účastníci směnečných vztahů ve snaze zjednodušit proplacení směnky dopustí při stanovení platebního místa takových chyb, které učiní směnku neplatnou.

Paradoxní přitom je, že platební místo na směnce vůbec nemusí být uvedeno. V ust. čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ je upravena nevyvratitelná domněnka, podle které platí, že v případě neuvedení zvláštního údaje je místo vystavení i místem platebním. Pokud na směnce z jakéhokoli důvodu není uveden ani údaj o místu vystavení, pak podle odstavce 4 téhož ustanovení platí, že je směnka splatná v místě uvedeném u jména výstavce. Pokud u jména výstavce žádná adresa uvedena není, je směnka neplatná.⁷⁶

Jestliže je místo splatnosti na směnce uvedeno, musí být dostatečně určité. Dle odborné literatury a judikatury českých soudů je platební místo dostatečně určité, je-li uvedena alespoň obec či město.⁷⁷ Neplatné jsou tedy směnky splatné „v Evropě“, „v České republice“ nebo „v okrese Jindřichův Hradec“. Není rovněž přípustné splatnost směnky stanovit alternativně (zaplatím „v Plzni nebo v Ostravě“).⁷⁸ Tento ustálený názor poněkud narušil Nejvyšší soud, který v rozsudku ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009, dovedl, že obsahuje-li směnka vedle neurčitého údaje místa placení (v daném případě „Česká republika“) určitý údaj místa vystavení, uplatní se domněnka upravená v ust. čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ. Směnka tedy není neplatná a místo vystavení je rovněž místem platebním. Uvedený názor se však naštěstí v praxi neprosadil a s poukazem na směnečnou přisnost a na oběžnou funkci směnky se proti němu ohradila i odborná veřejnost.⁷⁹ Nelze připustit, aby byl výklad ZSŠ ponechán libovůli. Dle doslovného znění ust. čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ se právní domněnka v něm upravená použije pouze tehdy, „není-li zvláštního údaje“. Není tedy možné ze směnky neplatné pro neurčitost platebního místa učinit nepřipustným výkladem směnku platnou.

Pokud je platební místo na směnce uvedeno pouze názvem obce, vyvstává otázka, kde přesně v rámci této obce má být směnka předložena k placení, příp. kde má být proveden protest. Odpověď nalezneme v ust. § čl. I § 87 odst. 1 ZSŠ, dle kterého má

---

⁷⁶ Pro směnku cizí je obdobná nevyvratitelná domněnka upravena v ust. § čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ, podle které je při absenci jiného údaje směnka splatná na místě uvedeném u jména směnečníka.

⁷⁷ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96.

⁷⁸ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 19.

⁷⁹ ŘÍHA, M, RYSLOVÁ, K. Konec směnečné přisnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy*. 2011, č. 9, s. 310–314.

být směnka předložena k placení tam, kde osoba, která má směnku proplatit (nejčastěji tedy výstavce směnky vlastní), provozuje svůj podnik, tzn. kde má svou provozovnu. Pokud tato osoba nemá v dané obci provozovnu nebo je osobou nepodnikající, předloží se směnka k placení v jejím bytě. Nemá-li tato osoba v obci ani byt, provede se tzv. protest do větru.⁸⁰

V zájmu právní jistoty je vhodné určit platební místo přesnou adresou. Přitom je potřeba pamatovat na to, že směnka je volně převoditelný cenný papír, tudíž adresa, která je dostatečně určitá pro výstavce a remitenta, nemusí být určitá pro v pořadí pátého majitele směnky, který může být klidně z druhého konce světa. Neplatná tedy bude směnka splatná „na Václavském náměstí 856/1“, neboť není uveden název obce. Lhostejno je přitom to, že směnka byla vystavena v Praze a výstavce i remitent mají v Praze své bydliště. Nutné je také vyvarovat se užívání místních zkratk, které nejsou obecně rozšířené a nemusí být známé cizinci, na něhož může být v budoucnu směnka převedena. Neplatné tedy budou směnky splatné „v Ově“, „v J. Hradci“ nebo například „na adrese Václavské náměstí 856/1, P1“. Je ovšem otázka, zda v souvislosti s určením platebního místa nedojde k postupnému zmírnění směnečné přísnosti, jak naznačuje vývoj recentní judikatury. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3817/2012, dovodil, že označení platebního místa „K. Vary“ je dostatečně určité a nezpůsobuje neplatnost směnky, když uvedl, že *„údaj místa, kde má být placeno, musí být na směnce vyznačen způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, kde má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel směnky právo plnění vyžadovat; případná odchylka od ‚úředně zavedeného‘ označení platebního místa (obce), nemající za následek vznik takových pochybností, není významná a není důvodem neplatnosti směnky“*. Dalším příkladem je rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 2 Cmo 211/2016, který aproboval označení „SVATOSLAVOVA 19, P-4“. S tímto trendem však nelze souhlasit. V první řadě je nutné podotknout, že Vrchní soud v Praze dovodil platnost uvedené směnky pomocí pravidel pro výklad právních jednání, podle kterých je potřeba na právní jednání hledět spíše jako na platné než jako na neplatné. Takový závěr je však zcela zcestný, neboť směnka není právní jednání, nýbrž věc. Dále je vhodné opět připomenout, že údaj místa splatnosti musí být jednoznačně seznatelný pro každého, nejen pro účastníky směnečných vztahů. Na první pohled

---

⁸⁰ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 326.

samozřejmě může být každému v České republice jasné, jaká města se skrývají pod zkratkami K. Vary nebo Č. Budějovice. Avšak bude to jasné i nabyvateli směnky z Austrálie? A kdo určí, která zkratka už je obecně známá a nevyvolávající pochybnosti a která ještě ne? Dobrým příkladem je zkratka „K. Hora“. Každého zřejmě okamžitě napadne okresní město Kutná Hora, avšak co když měla být směnka splatná v Kosově Hoře, malé obci na Příbramsku. Bude jistě zajímavé sledovat, jak se k otázce určitosti platebního místa bude stavět judikatura v následujících letech.

Poněkud problematické je rovněž určení platebního místa spojením „v sídle remitenta“, „v sídle věřitele“ nebo „v sídle majitele směnky“. Platnost takovýchto směnek je nejednotně posuzována doktrínou i soudní praxí. V tomto ohledu rozvířil akademické debaty Nejvyšší soud, který v rozsudku ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004, posuzoval platnost směnky, na níž bylo platební místo určeno tak, že „sídlo věřitele je místem platebním“, a který dovodil, že „*směnka, na které je určité a srozumitelně vyznačeno sídlo prvního věřitele (remitenta) a údaj o tom, že sídlo věřitele je místem, kde má být placeno, není neplatná pro neurčitost platebního místa*“. Tento názor byl však silně kritizován ze strany odborné veřejnosti. Například L. Derka upozornil, že je potřeba rozlišovat pojmy remitent a věřitel (neboli majitel) směnky. Remitent je první majitel směnky. Jedná se údaj neměnný, remitent je po celou dobu existence směnky jen jeden. Pokud je jeho adresa na směnce uvedena, lze souhlasit, že je údaj splatnosti určen dostatečně určitě. Směnky splatné „v sídle remitenta“ lze proto považovat za platné. Směnečný věřitel nebo majitel směnky jsou však pojmy proměnné. Majitelem směnky může být remitent, avšak také všichni další, kteří směnku v budoucnu nabydou. Proto není možné jednoznačně uzavřít, že pokud je směnka splatná „v sídle věřitele“, lze údaj místa splatnosti považovat za dostatečně určitý.⁸¹ Ke kritice citovaného rozsudku Nejvyššího soudu se přidal i Z. Kovařík, který poukázal na zcela nedostačující a nepřiléhavé odůvodnění rozsudku a uzavřel, že dle jeho názoru nelze místo splatnosti směnky stanovit ani jedním z uvedených způsobů. Ohledně platnosti směnek splatných v sídle remitenta lze podle něj debatovat, avšak názor o platnosti směnek splatných v sídle věřitele je vyloženě v rozporu se směnečným právem a nelze jej v žádném případě akceptovat.⁸²

⁸¹ DERKA, L. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 1, s. 26–28.

⁸² KOVAŘÍK, Z. Krátká poznámka k údaji místa placení směnky. *Právní rozhledy*. 2008, č. 2, s. 69–71.

Jak je vidět, není snadné v dané problematice učinit jednoznačný závěr. Lze se shodnout na tom, že v první řadě musí být údaj o adrese sídla remitenta či věřitele na směnce výslovně uveden, byť klidně na jiném místě a ne nutně v kolonce „místo splatnosti“. Při absenci takového údaje se jedná o směnku bez dalšího neplatnou. Dále se lze přiklonit k názoru, že směnky splatné v sídle remitenta je potřeba vyhodnotit jako platné, neboť remitent zůstává po celou dobu existence směnky neměnný. Je vhodné dodat, že platební místo se na dané adrese zafixuje při vystavení směnky a nemění se při případné změně adresy sídla remitenta v budoucnu. Vždy se vychází z adresy výslovně uvedené na směnce. V tomto závěru se ustálila i judikatura vyšších soudů. Například Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006, potvrdil, že *„z hlediska určitosti platebního místa je platnou směnka, ve které je v údajích remitenta uvedena adresa, výslovně označená za sídlo, přičemž ve směnce je jako platební místo uvedeno ‚sídlo remitenta‘.“* Ohledně směnek splatných v sídle věřitele se pak lze spíše klonit k závěru, že tyto pro neurčitost místa splatnosti platné nejsou, neboť věřitel směnky je pojmem proměnným a nelze připustit, aby se platební místo měnilo podle toho, na koho bude směnka v budoucnu převedena.

S platebním místem souvisí tzv. domicil upravený v ust. čl. I § 4 ZSŠ. Jedná se o fakultativní doložku, prostřednictvím které lze směnku učinit splatnou u třetí osoby. Této osobě se pak předkládá směnka k placení, u ní se činí směnečný protest. V praxi bývá domicilátem neboli umístěncem zpravidla banka. Může jím však být i samotný remitent.⁸³ Ve směnce je tato doložka vyjádřena spojením „splatno u Jana Nováka“. Velmi často je u jména umístěnce z praktických důvodů uvedena i jeho adresa. Tento údaj nesmí být v rozporu s místem splatnosti. Pokud směnka místo splatnosti neobsahuje, avšak součástí domicilu je i místní určení, neužije se domněnka upravená v ust. čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ a směnka je splatná na adrese umístěnce. Pokud je údaj o místě splatnosti na směnce uveden, může jej adresa umístěnce upřesnit. Je tedy v pořádku, pokud bude směnka splatná „v Praze u Jana Nováka, Slezská 9, Praha 2“. Nelze však akceptovat směnku splatnou „v Praze u Jana Nováka, náměstí Přemysla Otakara II. 1, České Budějovice“. Tato směnka bude neplatná pro rozpor mezi místem splatnosti a domicilem.⁸⁴ Doložka domicilu samozřejmě žádný místní údaj obsahovat nemusí. Pokud směnka neobsahuje žádný místní údaj a v kolonce „místo placení“ je

⁸³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. 7 Cmo 505/2004.

⁸⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 9 Cmo 160/99.

uvedeno pouze jméno umístěnce, uplatní se u směnky tzv. zákonné platební místo.⁸⁵ Neznalí účastníci směnečných vztahů často v předtištěných směnečných formulářích vyplňují do kolonky domicilu číslo účtu, kam má být směnečná suma zaslána (např. splatno v Praze u Komerční banky, č. ú 1234567890/0100). ZSS sice bezhotovostní platby nepředpokládá, avšak taková doložka nezpůsobuje neplatnost směnky a pouze se k ní pro účely určení místa splatnosti jako k nadbytečné nepřihlíží.⁸⁶

Platební místo má velice významný procesní přesah, neboť přímo ovlivňuje místní příslušnost soudu. Základní pravidlo místní příslušnosti, podle kterého má být žaloba podána u obecného soudu žalovaného, tedy soudu, kde má žalovaný bydliště, resp. sídlo, může být snadno modifikováno vhodně zvoleným platebním místem uvedeným na směnce. Podle ust. § 87 písm. e) OSŘ může být žaloba podána vedle obecného soudu žalovaného i u soudu, v jehož obvodu je platební místo směnky. Pokud by se soud příslušný podle bydliště směnečného dlužníka odlišoval od soudu příslušného podle platebního místa směnky, může si směnečný věřitel zvolit, u kterého z těchto soudů podá žalobu. Toto pravidlo je pro věřitele velmi výhodné, jelikož nemusí dlužníka žalovat u soudu na druhém konci republiky a může žalobu podat na svém domovském soudě. Proto se v praxi setkáváme především se směnkami, které jsou splatné na adrese sídla či pobytu remitenta směnky, neboť remitent zpravidla předloží výstavci k podpisu směnečný formulář s takto určeným místem splatnosti a „vnutí“ mu tak místní příslušnost jím preferovaného soudu. Výstavce samozřejmě nemusí takovou směnku podepsat a může ohledně jejího obsahu vyjednávat, avšak ve většině případů výstavce ani neví, že se vzdává své místní příslušnosti, a pokud si to uvědomuje, stejně směnku podepíše, neboť je to remitentem podmíněno pro realizaci mimosměnečných vztahů, které jsou směnkou zajištěny. Tohoto pravidla hojně využívají banky, které si ve svůj prospěch nechávají vystavovat směnky splatné v Praze, příp. na přesné adrese jejich sídla, a tudíž téměř všechny své žaloby podávají u Městského soudu v Praze.

---

⁸⁵ ONDREJOVÁ, D. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota? *Právní rozhledy*. 2013, č. 17, s. 592–598.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3922/2008.

2.4.5 Remitent

Směnku nelze platně vystavit ve formě na doručitele,⁸⁷ a tudíž musí být součástí směnečného prohlášení i označení remitenta, tedy prvního majitele směnky. Podle ZSŠ postačuje uvést „jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno“, avšak z hlediska právní jistoty je vhodné kromě jména či názvu uvést další upřesňující údaje, jakými jsou například identifikační číslo, datum narození, rodné číslo nebo adresa sídla či bydliště. Přestože neuvedení těchto údajů neplatnost směnky nezpůsobuje, je poněkud znesnadněna identifikace majitele směnky. Proto je namístě podrobnější vypsání identifikačních údajů důrazně doporučit.⁸⁸

Remitent bývá na směnkách uveden zpravidla ihned za směnečnou klauzulí, např. „za tuto směnku zaplatím na řad Jana Nováka“. Taková směnka je vystavena ve formě cenného papíru na řad. Z dikce ust. čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ vyplývá, že pro platné vystavení směnky převoditelné rubopisem není potřeba doložku „na řad“ výslovně uvádět.⁸⁹ Jako cenný papír na řad tedy bude vystavena i směnka uvozena spojením „za tuto směnku zaplatím Janu Novákovi“. Směnku lze v souladu s ust. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ vystavit rovněž ve formě cenného papíru na jméno, v takovém případě musí výstavce do svého prohlášení pojmout doložku „nikoli na řad“. Výsledná směnečná klauzule tedy bude vypadat následovně: „za tuto směnku zaplatím nikoli na řad Jana Nováka“. Pokud listina jméno či název remitenta neobsahuje, nejedná se o platnou směnku. Stejně tak nejde o směnku, obsahuje-li listina doložky „zaplatím na řad majiteli“ nebo „zaplatím doručiteli“.⁹⁰

V odborné literatuře však nepanuje shoda nad tím, zda je možné remitenta směnky určit alternativní doložkou ve znění například „zaplatím Janu Novákovi nebo majiteli směnky“. Tento ne zcela šťastný obrat vzniká snahou promítnout do směnečného prohlášení skutečnost, že směnka je převoditelný cenný papír a že v budoucnu může nastat situace, kdy bude směnečný dlužník povinen plnit jiné osobě než remitentovi směnky, tedy „zaplatím Janu Novákovi, případně dalšímu majiteli směnky, na kterého bude směnka převedena“. Daná formulace je však zbytečná, neboť

⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 574/2006.

⁸⁸ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 47.

⁸⁹ Dle ust. čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem).

⁹⁰ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 88.

převoditelnost směnky vyplývá přímo ze zákona. Podle některých názorů jsou takové směnky platné a pouze zdůrazňují převoditelnost směnky. V opačném případě by se jednalo o zbytečný formalismus.⁹¹ Z. Kovařík se s tímto názorem neztotožňuje. Podle něj takovéto alternativní určení remitenta vede k neplatnosti směnky.⁹² Toto stanovisko je podporováno i judikaturou. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. 9 Cmo 240/97, dovodil, že „*doložka ‚nebo doručiteli‘ uvedená za označením remitenta ve směnce způsobuje absolutní neplatnost směnky pro její neurčitost podle § 37 odst. 1 zák. č. 40/1964 Sb.*“.

Čas od času se lze v praxi setkat se směnkou, která je splatná na řad dvou (případně i více) osob. Nastává tedy otázka, zda je taková směnka pro neurčitost údaje o remitentovi neplatná či nikoli. Odborná literatura i judikatura pluralitu remitentů shodně připouštějí. Z rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 466/95, vyplývá, že „*neodporuje-li to povaze směnky, je přípustná pluralita účastníků. Smyslem označení remitenta na směnce je udat osobu legitimovanou k výkonu práv. Je-li udáno více remitentů, nejde o směnku neplatnou, a pokud jeden z více remitentů předloží směnku, může právo z ní vykonat*“. Je tedy možné vystavit směnku ve prospěch dvou či více osob. Z citovaného rozsudku rovněž vyplývá, že směneční věřitelé jsou v takovém případě vůči výstavci oprávnění společně a nerozdílně podle ust. § 1877 OZ. Proplatí-li tedy výstavce směnku jednomu z remitentů, zaniká jeho směnečný závazek v plném rozsahu. Směnku vystavenou na řad více remitentů tedy mohou v soudním řízení jako žalobci uplatnit všichni remitenti společně, avšak k úspěšnému uplatnění postačuje, když tak učiní kterýkoli z nich samostatně.

2.4.6 Datum a místo vystavení

Datum a místo vystavení směnky jsou méně významné náležitosti převážně formálního charakteru, které v praxi nepůsobí velké problémy, avšak i zde se lze setkat s nepřesnostmi, které mohou způsobit neplatnost směnky. Ani jeden z těchto údajů nemusí být na směnce uveden pravdivě a lze je simulovat. Pokud se v případném soudním sporu prokáže, že výstavce směnku podepsal v jiný den či na jiném místě,

---

⁹¹ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 48.

⁹² KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 89.

nezpůsobuje to neplatnost směnky.⁹³ Tento názor je ostatně v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu, který v rozsudku ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010, dovodil, že *„datum vystavení směnky nemusí být dnem, kdy byla směnka skutečně vystavena; k platnosti směnky postačuje, aby datum vystavení směnky bylo dnem existujícím“*.

Datum vystavení na směnce nefunguje pouze jako evidenční údaj, ale ZSŠ s ním spojuje počátek běhu některých lhůt, např. úročení u úrokové doložky (ust. čl. I § 5 odst. 3 ZSŠ), lhůty stanovené pro předložení vistasměnky k placení (ust. čl. I § 34 odst. 2 ZSŠ) nebo splatnost u datosměnek (ust. čl. I § 36 odst. 1 ZSŠ). Údaj o datu vystavení nelze žádným způsobem nahradit; pokud na směnce není uveden den, měsíc a rok vystavení, nejedná se o platnou směnku. Na rozdíl od data splatnosti lze u data vystavení uvést i přesnou hodinu. Jak již bylo řečeno, datum vystavení nemusí odpovídat realitě, lze proto uvést jakékoli platné datum, třeba i minulé či budoucí. Je však nutné dát si pozor, aby byla zachována vnitřní logika směnky. Panuje všeobecná shoda nad tím, že za neplatnou se považuje směnka, jejíž datum vystavení následuje až po datu splatnosti, tedy například směnka vystavená 2. 2. 2020, splatná 1. 1. 2020. Stejně tak nelze vystavit směnku v neexistující den, např. 30. 2. 2020.⁹⁴ V minulosti byly nejednotně posuzovány směnky vystavené a splatné ve stejný den. Převažující část odborné veřejnosti se přiklání k názoru, že takové směnky jsou platné. Tento názor potvrdila i soudní praxe, neboť Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005, dovodil, že *„ustanovení § 33 směnečného zákona tedy nevyklučuje, aby byl dnem splatnosti den, kdy byla směnka vystavena, resp. nestanoví, že by taková směnka (na rozdíl od směnky, která by byla splatná dříve, než v den vystavení) byla neplatná“*.

Na rozdíl od data vystavení nemusí být údaj o místě vystavení na směnce výslovně uveden. Obdobně jako u místa splatnosti se v takovém případě uplatní nevyvratitelná právní domněnka, v tomto případě upravená v ust. čl. I § 76 odst. 4 ZSŠ, podle které bude místem vystavení místo uvedené u jména výstavce.⁹⁵ Pokud by však u jména výstavce žádný místní údaj uveden nebyl, jednalo by se o neplatnou směnku.

---

⁹³ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 20.

⁹⁴ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 50.

⁹⁵ Shodné pravidlo pro směnku cizí je upraveno v ust. čl. I § 2 odst. 4 ZSŠ.

Ohledně požadavků na platnost směnky vzhledem k určení místa vystavení platí v podstatě stejná pravidla jako v případě místa splatnosti směnky popsaná výše.

Ač se to na první pohled nemusí zdát, v určitých případech může mít i místo vystavení směnky významné procesní důsledky ohledně místní příslušnosti soudu. Jak již bylo řečeno, lze místní příslušnost určit podle místa splatnosti směnky. Pokud na směnce není údaj o platebním místě uveden, je podle ust. čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ místem platebním právě místo vystavení směnky, které pak může zakládat místní příslušnost jiného než obecného soudu žalovaného. Ze spíše formálního a administrativního údaje se v takovém případě může stát velmi důležitý nástroj, prostřednictvím kterého si majitel směnky může volit, u kterého soudu podá žalobu.

Místo vystavení dále hraje důležitou roli u směnek s cizím prvkem, které se však v praxi příliš nevyskytují. Podle ust. § 93 a násl. ZMPS je hraničním určovatelem u takovýchto směnek právě místo vystavení směnky, příp. místo její splatnosti.

2.4.7 Podpis výstavce

Poslední podstatnou náležitostí směnky vlastní je podpis jejího výstavce. Jedná se o jedinou obligatorní směnečnou doložku, která musí být do směnečné listiny vepsána vlastnoručně. Výstavce může při vystavování směnky použít předtištěný formulář, případně může ostatní doložky napsat na počítači a poté listinu vytisknout. Text směnečné listiny může dokonce ručně sepsat jakákoli třetí osoba, klidně i remitent. Výstavci tak k platnému závázání se ze směnky postačí takovou listinu vlastnoručně podepsat. Odborná literatura se shoduje na tom, že u směnek nelze podpis nahradit mechanickými prostředky, např. razítkem, jak umožňuje ust. § 516 odst. 2 OZ.⁹⁶

Podpis výstavce plní vůči ostatním směnečným doložkám tzv. krycí funkci. Aby byl výstavce ze směnky vázán, musí být všechny obligatorní, příp. i fakultativní doložky kryty jeho podpisem. Z toho důvodu musí být podpis umístěn pod směnečným prohlášením tak, aby byla zřejmá souvislost podpisu s textem prohlášení.⁹⁷

Výstavce směnky nemusí být na směnce označen žádnými identifikačními údaji; postačuje, když směnku pouze podepíše. Z hlediska právní jistoty je ovšem

---

⁹⁶ K tomu blíže např. KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 53.

⁹⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 21.

vhodné k podpisu připojit ještě jméno, datum narození či adresu, příp. další údaje. V případě výstavce – právnické osoby je potřeba vedle podpisu uvést i název této právnické osoby, identifikační číslo, adresu sídla, příp. jméno a funkci osoby, která směnku za tuto právnickou osobu podepsala, jinak není právnická osoba zavázána.⁹⁸ Z logiky věci vyplývá, že směnečně zavázána je osoba, která směnku podepsala, nikoli ta, která je u podpisu označena svými identifikačními údaji. Jestliže směnku podepíše Karel Dvořák, ale ke svému jménu vypíše údaje vztahující se k Janu Novákovi, je zavázán Karel Dvořák. Pokud se k údajům identifikujícím společnost XYZ, s. r. o. podepíše osoba, která není oprávněná za tuto společnost jednat, není ze směnky zavázána právnická osoba, ale pouze tato fyzická osoba.

K platnosti směnky postačuje alespoň formální platnost podpisu. To znamená, že směnka musí obsahovat určitý grafický projev, který má znaky podpisu, tedy který vypadá tak, jak se lidé běžně podepisují. Pokud listina takovýto grafický projev obsahuje, jedná se o platnou směnku. Lhostejno přitom, zda je tento podpis materiálně bezvadný či nikoli.⁹⁹ Demonstrativní výčet materiálních vad podpisu nalezneme v ust. čl. I § 7 ZSŠ. Jedná se o situace, kdy je směnka sice formálně platná, avšak podepsaná osoba z ní není z určitého důvodu zavázána. Materiální vadou na směnce trpí například podpis osoby, která není způsobilá se směnečně zavazovat, tedy nezletilec či osoba omezená na svéprávnosti. Dále se jedná o podpisy nepravé, padělané či podpisy vymyšlených osob.¹⁰⁰ Daly by se sem zařadit i podpisy provedené pod nátlakem. I když těmto osobám ze směnky neplynou žádné povinnosti, nemá materiální vada jejich podpisu na směnce vliv na platnost podpisu ostatních směnečně zavázaných osob, např. směnečných rukojmí. Jedná se o jeden z projevů zásady samostatnosti směnečných prohlášení. Podle ust. čl. I § 7 ZSŠ platí, že *„jsou-li na směnce podpisy osob, které se nemohou směnečně zavazovat, podpisy nepravé, podpisy vymyšlených osob nebo podpisy, jež z nějakého jiného důvodu nezavazují osoby, které se na směnku podepsaly nebo jejichž jménem byla směnka podepsána, nemá to vliv na platnost závazků ostatních osob na ní podepsaných“*. To v praxi znamená, že pokud směnku vystaví nezletilá

---

⁹⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 1994, sp. zn. 5 Cmo 252/94, nebo rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997, sp. zn. 5 Cmo 615/95.

⁹⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. 5 Cmo 335/2000.

¹⁰⁰ Nepravý je podpis, kdy se určitá osoba podepíše jménem jiné osoby, aniž by znala její skutečný podpis. Padělaný je podpis, kdy se určitá osoba podepíše jménem jiné osoby ve snaze napodobit její podpis. Podpisem vymyšlené osoby rozumíme situace, kdy se určitá osoba podepíše na směnku vedle údajů neexistující osoby.

osoba, která dosud nenabyla plné svéprávnosti, a jako rukojmí tuto směnku podepíše plně svéprávná osoba, jedná se o platnou směnku, ze které není zavázán výstavce, ale pouze směnečný rukojmí. Ten navíc nemůže podle ust. čl. I § 32 odst. 2 ZSŠ materiální neplatnost podpisu výstavce ani namítat a je povinen majiteli směnky bez dalšího plnit.

Podpis na směnce může být úředně ověřen. Osobě, která si ve svůj prospěch nechává vystavit směnku, lze úřední ověření podpisu výstavce, příp. dalších osob, dokonce důrazně doporučit, a to nejen kvůli posílení právní jistoty, ale zejména vzhledem k výraznému zlepšení procesního postavení v případném soudním sporu. Judikatura se ustálila na názoru, že důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu na směnečné listině tíží žalobce. Avšak je-li podpis na směnce úředně ověřen, je na žalovaném, aby prokázal, že předmětnou směnku nepodepsal.

2.5 Podstatné náležitosti směnky cizí

Jak již bylo řečeno, směnky cizí se v praxi vyskytují mnohem méně než směnky vlastní; v rámci soudního řízení o proplacení směnky se směnka cizí objeví pouze ojediněle. Podstatné náležitosti směnky cizí jsou z velké části shodné jako u směnky vlastní a platí pro ně vše napsané výše. I směnka cizí musí obsahovat slovo směnka pojaté do vlastního textu listiny, určitou peněžitou sumu, datum a místo splatnosti, označení remitenta, datum a místo vystavení a podpis výstavce. Nalezneme zde v podstatě pouze dvě odchylky.

Tou první je bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou směnečnou sumu, který směnka cizí obsahuje namísto bezpodmínečného slibu. Směnka cizí tedy bývá zpravidla uvozena slovy „za tuto směnku zaplaťte“ nebo „přikazuji zaplatit za tuto směnku“. Stejně jako slib u směnky vlastní musí být i příkaz u směnky cizí prost jakékoli podmínky.

S tím úzce souvisí druhý rozdíl oproti směnce vlastní. Výstavce směnky vlastní slibuje, že on sám zaplatí majiteli směnky určitou peněžitou sumu. Směnka cizí však místo slibu obsahuje bezpodmínečný příkaz výstavce zaplatit směnečnou sumu, proto musí směnka obsahovat označení směnečníka, tedy osoby, vůči které výstavce tento svůj příkaz směřuje. Dle zákona postačuje pouze uvedení jména směnečníka a podobně jako remitenta jej není nutné identifikovat pomocí dalších údajů, i když to lze rozhodně

doporučit. Jako směnečník může být udána dokonce neexistující osoba, směnka cizí bude i přes to po formální stránce platná.¹⁰¹ Důvod je prostý. Směnečník není ze směnky zpočátku vůbec zavázán, směnečným dlužníkem, a to dlužníkem přímým, se stane až v okamžiku, když směnku akceptuje, tedy když směnku podepíše jako její příjemce. Do té doby je ze směnky zavázán pouze její výstavce jako dlužník nepřímý. Neexistuje-li směnečník, tzn. není-li zde nikoho, kdo by mohl směnku přijmout, zůstane směnka navždy neakceptovaná a zavázán z ní bude pouze výstavce. Označení směnečníka tak může sloužit jako ryze formální údaj.

Pokud je u jména směnečníka uveden rovněž místní údaj, může mít tato skutečnost významné procesní důsledky, které nemusí být laikovi vůbec zřejmé.¹⁰² Ani ve směnce cizí totiž nemusí být výslovně uvedeno platební místo. Jestliže tento údaj ve směnce skutečně chybí, je podle ust. čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ platebním místem místo uvedené u jména směnečníka. Na základě tohoto údaje může být podle ust. § 87 písm. e) OSŘ založena místní příslušnost soudu, který se může odlišovat od obecného soudu žalovaného. Na první pohled bezvýznamný a dokonce i nepovinný údaj adresy směnečníka tak může významným způsobem ovlivnit případné směnečné řízení.

2.6 Některé další frekventované směnečné doložky

Vedle podstatných náležitostí může směnka obsahovat ještě další nepovinné doložky. Chybí-li ve směnce tyto fakultativní doložky, nemá to žádný vliv na platnost směnky jako takové. Jejich zahrnutím do směnečného prohlášení se určitým způsobem modifikuje směnečný závazek založený směnkou. Cílem této kapitoly není podat vyčerpávající výčet všech existujících směnečných doložek, ale pouze vyzdvihnout ty doložky, které se v praxi nejvíce vyskytují a které mají zároveň určitý procesní přesah.

Jednou z nejčastějších fakultativních směnečných doložek je domicil upravený v ust. čl. I § 4 ZSŠ, který byl již popsán v podkapitole o platebním místě. Nejfrekventovanější fakultativní směnečnou doložkou je vedle domicilu bezpochyby doložka „bez protestu“ podle ust. čl. I § 46 odst. 1 ZSŠ. Tato doložka je velmi výhodná pro směnečného věřitele a výrazně mu usnadňuje proces vymáhání práv ze směnky,

---

¹⁰¹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 16.

¹⁰² Stejně jako tomu je při stanovení místa vystavení u směnky vlastní.

neboť jej zbavuje povinnosti provádět směnečný protest podle ust. čl. I § 44 ZSŠ. Protest se provádí u notáře, soudu nebo obecního úřadu. U směnky cizí rozlišujeme protest pro nepřijetí a protest pro neplacení. Zjednodušeně řečeno, majitel směnky cizí předloží směnku do její splatnosti směnečníkovi k přijetí (ust. čl. I § 21 ZSŠ). Pokud směnečník směnku přijme, je vše v pořádku, pokud ne, musí majitel učinit protest pro nepřijetí. Při splatnosti majitel předloží směnku směnečným dlužníkům k placení (ust. čl. I § 38 ZSŠ). Pokud dlužník směnku neproplatí, musí majitel učinit protest pro neplacení. U směnky vlastní je z povahy věci možný pouze protest pro neplacení. Předložení směnky k placení (resp. k přijetí) a směnečný protest jsou tzv. zachovací úkony. Pokud majitel nepředloží směnku k placení a neučiní protest, ztrácí postižní práva¹⁰³ proti nepřímým dlužníkům ze směnky (ust. čl. I § 53 ZSŠ). Proti přímým dlužníkům, tedy proti výstavci směnky vlastní, příjemci směnky cizí a jejich směnečným rukojmím, má majitel směnky postižní práva zachována vždy, tedy i v případě neprovedení těchto úkonů.¹⁰⁴ Zahnutím doložky „bez protestu“ do směnečného prohlášení se lze protestační povinnosti bez ztráty postižních nároků zbavit i vůči dlužníkům nepřímým (avšak i v takovém případě je pro zachování postižních práv potřeba směnku nepřímým dlužníkům předložit k placení). Z toho důvodu se tato doložka těší v České republice velké oblibě, ovšem je nutno dodat, že poněkud zbytečně. Jak již bylo několikrát řečeno, až na výjimky se u nás v praxi vyskytují pouze směnky vlastní, ze kterých jsou zavázáni pouze výstavci a jejich rukojmí, tedy přímí dlužníci. To znamená, že i kdyby majitel svou povinnost nesplnil a protest neprovedl, postižní práva vůči těmto dlužníkům by mu zůstala zachována. Je však potřeba uznat, že zahrnutí této doložky je vhodné pro zachování právní jistoty mezi věřitelem a dlužníkem. Pokud totiž směnka doložku „bez protestu“ obsahuje, je majitel směnky protestační povinnosti zcela zbaven. Pokud tato doložka ve směnečném prohlášení obsažena není, majitel je povinen protest učinit, avšak při nesplnění této povinnosti ztrácí postižní práva pouze proti nepřímým dlužníkům.

Další oblíbenou doložkou je úroková doložka podle ust. čl. I § 5 ZSŠ. Tuto doložku lze připojit pouze na vistasměnku nebo na lhůtní vistasměnku. Na

---

¹⁰³ Tedy požadovat po směnečném dlužníku směnečný peníz, 6% úrok ode dne splatnosti, směnečné útraty a směnečnou odměnu v souladu s ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ.

¹⁰⁴ Jak vyplývá z ust. čl. I § 53 odst. 1 ZSŠ ve spojení s ust. čl. I § 78 odst. 1 ZSŠ a z ust. čl. I § 32 odst. 1 ZSŠ. Tento názor je v souladu i se soudní praxí, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007.

datosměnkách a na fixních směnkách tato doložka nezpůsobuje neplatnost směnky, ale pouze platí za nenapsanou, tudíž se k ní nepřihlíží. U těchto smenek je už dopředu známo přesné datum splatnosti, proto si strany mohou případné úroky započítat dopředu do výsledné směnečné sumy. U vistasmenek a lhůtních vistasmenek výstavce dopředu neví, kdy bude směnka splatná, proto jsou tyto směnky „privilegovány“ fakultativní úrokovou doložkou, která zohlední navýšení směnečné sumy v čase. Úroková doložka zpravidla zní „za tuto směnku zaplatím na viděnou 10 000 Kč s úrokem 10 % p. a.“. Úroková sazba přitom nemusí být ve směnce přímo vyjádřena, stačí odkázat na určitou jinou sazbu, která však musí být pro každého seznatelná z veřejného zdroje.¹⁰⁵ Pokud výstavce neuvede pozdější datum, počíná úrok běžet od data vystavení směnky. Odborná literatura se však neshoduje na tom, dokdy se směnečná suma podle úrokové doložky úročí, tedy zda do splatnosti směnky nebo, není-li směnka v den splatnosti proplacena, až do skutečného zaplacení směnečné sumy.¹⁰⁶ Judikatura zastává spíše první možnost. Z rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 10. 2003, sp. zn. 4 Cmo 214/2002, vyplývá, že směnka je od data vystavení až do splatnosti úročena podle úrokové doložky, od data splatnosti až do zaplacení pak může majitel směnky požadovat postizní 6% úrok podle ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSS. Tento názor je potřeba považovat za správný, neboť opačným výkladem by došlo k nepřiměřenému zvýhodnění vistasmenek a lhůtních vistasmenek, které by od okamžiku splatnosti byly úročeny dvakrát, a to podle úrokové doložky a zároveň paralelně zákonným 6% úrokem.¹⁰⁷

Domicil, doložka „bez protestu“ i úroková doložka jsou doložky výslovně upravené v ZSS. Vedle toho se lze v praxi setkat s doložkami zákonem neupravenými, které se označují jako vedlejší.¹⁰⁸ Mezi takové patří na prvním místě tzv. hospodářské doložky. Jedná se o celou řadu doložek, které přímo neovlivňují obsah směnečného závazku, ale pouze propojují směnku s kauzálním závazkem. Tyto doložky mohou mít nejrůznější podobu, např. „Tato směnka slouží k zajištění závazků ze smlouvy o úvěru ze dne 6. 3. 2020, reg. č. ABCD-1234-XY“ nebo „k zajištění závazků remitenta vůči

---

¹⁰⁵ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 46.

¹⁰⁶ K první možnosti se kloní např. J. Kotásek (viz. KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 79), k možnosti druhé např. Z. Kovařík (viz KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 47).

¹⁰⁷ SADECKÝ, L. Úroková doložka ve směnce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 19, s. 700–703.

¹⁰⁸ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 106.

výstavci ze smlouvy o zápůjčce“. Na některých směnkách je uveden pouze číselný identifikátor, pomocí kterého lze směnku spárovat s určitou smlouvou. Tento systém využívají především banky. S rozvojem informačních technologií můžeme sledovat trend nahrazování hospodářských doložek různými strojově čitelnými prvky, např. čárovými kódy či QR kódy. Účelem všech těchto doložek je usnadnit dokazování v případném soudním sporu. Pokud například žalovaný ve směnečném řízení namítá, že neexistuje žádná kauza směnky, tedy že neexistuje žádný směnkou zajištěný závazek, příp. že byl tento závazek zcela uhrazen, lze se prostřednictvím hospodářských doložek snadno dopátrat toho, zda tomu tak skutečně je. Přes hospodářskou doložku se dostaneme k smlouvě o úvěru či o zápůjčce a podle ní pak lehce zjistíme, zda na příslušný účet byla připsána předmětná částka či nikoli. Vzhledem k zpřehlednění důkazní situace proto lze hospodářské doložky důrazně doporučit.

S tím souvisí další frekventovaná vedlejší doložka, a to uvedení čísla účtu, na který má být směnečná suma uhrazena. Tato doložka žádným způsobem neovlivňuje práva a povinnosti ze směnky a má pouze orientační význam, z praktických důvodů je však vhodné ji do směnečné listiny vtělit, a to zejména vzhledem k velkému rozmachu bezhotovostních plateb a rovněž k stanovenému limitu plateb v hotovosti.¹⁰⁹ Tento limit se samozřejmě vztahuje i na placení směnečných závazků. ZSŠ ovšem žádnou fakultativní doložku umožňující vyloučení plateb v hotovosti nezná, a proto bude-li na tom věřitel trvat, musí obdržet platbu hotově. Dohodnou-li se remitent s výstavcem směnky na bezhotovostní platbě, lze to vyřešit například doložkou domicilu, kterou bude směnka umístěna u banky, u níž má remitent vedený účet.¹¹⁰ Druhou možností je právě doložka čísla účtu. I přes nezávazný charakter je tato doložka pro směnečného dlužníka výhodná, neboť ten může v případném sporu lehce prokázat, že na předmětný účet zaslal požadovanou částku.

Čas od času se lze v praxi setkat se směnkou obsahující „rozhodčí“ nebo „prorogační“ doložku. Taková doložka může znít například: „veškeré spory vzešlé z této směnky budou rozhodovány advokátem JUDr. Janem Novákem, rozhodcem podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů“. Je

---

¹⁰⁹ Podle ust. § 4 odst. 1 zákona č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, poskytovatel platby, jejíž výše překračuje částku 270 000 Kč, je povinen provést platbu bezhotovostně.

¹¹⁰ KOVAŘÍK, Z. Zákon o omezení plateb v hotovosti ve vztahu ke směnce a šeku. *Právní rozhledy*. 2005, č. 7, s. 234–240.

však potřeba si uvědomit, že směnečné prohlášení je jednostranné právní jednání, proto takováto rozhodčí doložka nemůže v žádném případě druhou stranu sporu (zpravidla majitele směnky jakožto žalobce) zavazovat. Na druhou stranu se jí tato osoba nemůže ani dovolávat a musí žalobu podat u soudu. Aby byla tato doložka závazná i pro remitenta, musel by ji na směnce také podepsat. Doložka by ovšem již nezavazovala případné budoucí majitele směnky. V praxi častější je však sjednávání rozhodčích či prorogačních doložek mimo směnečnou listinu v rámci směnkou zajišťovaných smluv.

2.7 Blankosměnka

Jako blankosměnku (příp. bianco směnku) označujeme listinu, která při vystavení neobsahuje všechny náležitosti směnky, s tím, že její majitel je oprávněn tyto náležitosti na základě dohody stran v budoucnu doplnit a učinit tak z této listiny směnku bezvadnou. Jedná se tedy o „směnku“, která je záměrně vystavena v neúplné podobě. Hned v úvodu je potřeba zdůraznit, že ne každá neúplná směnka je blankosměnkou. Za blankosměnku považujeme pouze listinu, ve které byly některé náležitosti vynechány úmyslně a k jejímuž doplnění byl majitel listiny jejím výstavcem výslovně zmocněn. Od těchto listin je potřeba odlišit „neplatné směnky“, tedy listiny, které neobsahují všechny podstatné náležitosti směnky omylem, opomenutím nebo třeba neznalostí právní úpravy. Pokud si tuto skutečnost majitel takové listiny později uvědomí a dodatečně směnku doplní, jedná se o neoprávněnou změnu podle ust. čl. I § 69 ZSŠ a výstavce není z takovéto směnky zavázán.¹¹¹ Je ovšem potřeba podotknout, že i neoprávněným vyplněním by se z listiny stala platná směnka a bylo by na výstavci, aby v případném soudním řízení prokázal, že majitel určité údaje do listiny neoprávněně doplnil až po jejím vystavení.

Blankosměnka je pozoruhodný právní institut, který je v praxi hojně využíván, a to zejména ze strany bank či jiných poskytovatelů úvěrů a peněžitých zápůjček. Jelikož se při vystavování směnky většinou neví, jaká bude vzhledem ke sjednaným úrokům a smluvním pokutám celková dlužná částka, vystaví se blankosměnka bez uvedení peněžité sumy a data splatnosti a tyto údaje jsou až následně, v souladu s předchozím ujednáním stran, doplněny směnečným věřitelem. Paradoxní přitom je, že

---

¹¹¹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 60.

ZSŠ (ani jiný právní předpis) blankosměnku nijak komplexně neupravuje. Slovo „blankosměnka“ dokonce ani není nikde v zákoně obsaženo a jedná se o pojem ryze teoretický. Definici nebo podmínky vystavování blankosměnky bychom tak v pozitivním právu hledali marně. Blankosměnce se věnuje pouze ust. čl. I § 10 ZSŠ, které upravuje neoprávněné vyplnění neúplných směnek, které byly převedeny na jinou osobu.¹¹² Zodpovězení základních otázek ohledně blankosměnek tedy zůstává na právní teorii a judikatuře.

V blankosměnkách bývá zpravidla vynechávána směnečná suma, příp. údaj splatnosti. Někdy chybí i platební místo, avšak tento údaj lze i bez následného doplnění nahradit tzv. zákonným platebním místem, podrobněji popsáním shora (čl. I § 2 odst. 3 ZSŠ a čl. I § 76 odst. 3 ZSŠ). Pro zajímavost lze zmínit, že judikaturou bylo dovozeno, že chybí-li v blankosměnce údaj o platebním místě a je-li tento údaj doplněn v rozporu s dohodou stran, neváže tento údaj směnečného dlužníka; takto doplněná směnka je však platnou směnkou a vyplývá-li z ní zákonné platební místo, je dlužník povinen v tomto místě plnit.¹¹³ Nabízí se však otázka, jaké všechny údaje mohou v listině chybět, aby se stále jednalo o blankosměnku. Právní nauka se shoduje na tom, že listina musí obsahovat minimálně jeden podpis, ať už výstavce, akceptanta nebo rukojmího. Podpis na prázdném papíře ovšem nepostačuje. Z listiny musí být zřejmé, že se jedná o „zárodek“ směnky. Do listiny by tedy měla být minimálně vtělena uvozovací směnečná klauzule spolu s bezpodmínečným příkazem či slibem („za tuto směnku zaplatíte/zaplatím“), příp. jiná formulace, ze které bude jednoznačně vyplývat, že se jedná o listinu, ze které se má v budoucnu stát směnka.¹¹⁴ Ostatní podstatné náležitosti, tedy směnečnou sumu, jméno remitenta, příp. jméno směnečníka, místo a datum vystavení, platební místo a údaj splatnosti, nemusí být v listině uvedeny a jejich doplnění lze ponechat na majiteli směnky.

Tím se dostáváme k dalšímu důležitému prvku blankosměnky, tedy k vyplňovacímu právu směnečnému. Právní teorie i praxe se shodují na tom, že spolu s vystavením blankosměnky musí účastníci směnečného vztahu uzavřít určitou dohodu,

---

¹¹² Podle ust. čl. I § 10 ZSŠ nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.

¹¹³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011.

¹¹⁴ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 108.

kteřou zpravidla výstavce blankosměnky zmocňuje jejího majitele k dodatečnému doplnění této listiny. V této dohodě si strany ujednají, kdo, jakým způsobem a za jakých podmínek může blankosměnku v chybějících náležitostech doplnit. Nutnost existence určitého ujednání mezi stranami ostatně vyplývá i ze strohého znění ust. čl. I § 10 ZSŠ. V praxi se tato dohoda nejčastěji nazývá dohoda o vyplňovacím právu směnečném. Jedná se o nepojmenovanou smlouvu podle ust. § 1746 odst. 2 OZ. Zákonem není předepsána forma, v jaké musí být tato smlouva uzavřena, avšak s ohledem na právní jistotu účastníků a dokazování v případném soudním sporu lze doporučit její uzavření v písemné formě. Lze ji ovšem uzavřít i ústně či dokonce konkludentně.¹¹⁵ Při vystavování blankosměnky se lze dále velmi často setkat ještě s jedním typem dokumentu, a to s tzv. prohlášením o udělení vyplňovacího práva směnečného. Jedná se o jednostranné právní jednání, které je pouhým písemným dokladem o tom, že mezi účastníky směnečného vztahu byla uzavřena ústní dohoda o vyplňovacím právu.¹¹⁶ V tomto dokumentu jsou zpravidla uvedeny všechny potřebné údaje, na základě kterých lze blankosměnku vyplnit. Jestliže je na blankosměnce podepsáno více osob, např. výstavce a směnečný rukojmí, je potřeba uzavřít dohodu o vyplňovacím právu s každou z těchto osob. Pokud by rukojmí tuto dohodu neuzavřel, není následně vyplněnou směnkou vázán, resp. je vázán pouze tím zněním listiny, které zde bylo v době jeho podpisu. Je-li blankosměnka ještě před vyplněním převedena na jinou osobu, přechází na nabyvatele automaticky i právo ji doplnit, není tedy potřeba vedle převodu směnky uzavírat ještě smlouvu o postoupení tohoto práva.¹¹⁷ Poněkud rozporuplná je otázka promlčení vyplňovacího práva směnečného. Soudní praxe zastává stanovisko, že právo na vyplnění blankosměnky se nepromlčuje.¹¹⁸ Část právní nauky je ovšem opačného názoru. Právo na vyplnění blankosměnky je majetkovým právem, které podléhá obecné tříleté promlčecí době, přičemž nikde není stanoveno, že by toto právo bylo z obecné úpravy vyňato.¹¹⁹

Pokud se oprávněná osoba rozhodne svého práva vyplnit blankosměnku využít, stává se z listiny po doplnění všech náležitostí směnka. Účinky vyplnění směnky přitom

---

¹¹⁵ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 61.

¹¹⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011.

¹¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1407/2006.

¹¹⁸ Např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1181/2009.

¹¹⁹ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 109.

nastávají ke dni vystavení směnky, tedy *ex tunc*. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 31 Cdo 4087/2013, dovedl, že „*blankosměnka se stává směnkou (za předpokladu, že listina po vyplnění bílých míst má kvalitu směnky) až vyplněním, odtud teprve vznikají práva směnečná, a to se zpětnými účinky (ex tunc)*“. V souvislosti s tím je zajímavé zmínit, jakým způsobem se blankosměnka převádí. Po jejím vyplnění se listina stává směnkou a je nutné ji převádět způsobem předepsaným pro cenné papíry, ve většině případů rubopisem. Blankosměnka však dosud směnkou není, jedná se o obyčejnou listinu. I tuto listinu může její majitel převést na jiného jako jakoukoli jinou movitou věc, tedy např. kupní či darovací smlouvou. I přes to je však nutné na listinu vyznačit rubopis (pokud se jedná o směnku na řad). Tento rubopis nemá žádný vliv na účinky převodu blankosměnky jakožto obyčejné listiny, avšak jejím vyplněním se z listiny stává směnka s účinky *ex tunc*, tudíž je potřeba rubopis na směnku vyznačit.¹²⁰

Vyplněním všech podstatných náležitostí se z listiny stává platná směnka, a to bez ohledu na to, zda byla vyplněna v souladu s dohodou o vyplňovacím právu směnečném či nikoli. Uplatní-li majitel takovou směnku u soudu, vydá soud směnečný platební rozkaz. Bude pak na žalovaném, aby se bránil námitkou excesivního vyplnění blankosměnky v souladu s ust. čl. I § 10 ZSŠ.¹²¹ Žalovaný tedy musí namítat a zároveň i prokázat, že šlo původně o blankosměnku a že tato blankosměnka byla doplněna v rozporu s dohodou účastníků. Žalovaný musí současně namítnout, jakým způsobem měla být směnka vyplněna správně. Nestačí tedy tvrdit, že majitel na směnku doplnil špatnou směnečnou sumu, je potřeba zároveň uvést podle něj správnou částku.¹²² Rozhodování o excesivním vyplnění směnečné sumy přitom není nikterak složité. Pokud majitel vyplnil do směnky více, než na kolik měl právo, je dlužník povinen plnit do správné výše; nad tuto částku je námitka důvodná. Pokud majitel vyplnil nižší částku, je námitka nedůvodná v plném rozsahu, neboť je na majiteli, zda své vyplňovací právo využije v plném rozsahu. Při vyplňování jiných údajů než směnečné sumy je však situace komplikovanější a je potřeba námitky posuzovat s přihlédnutím ke všem okolnostem případu.¹²³ Situace se pro žalovaného zkomplikuje, pokud byla směnka převedena na nového majitele. Podle ust. čl. I § 10 ZSŠ totiž proti novému majiteli

¹²⁰ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 62.

¹²¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98.

¹²² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009.

¹²³ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 112.

směnky může namítat nesprávné vyplnění blankosměnky pouze v případě, pokud byl nabyvatel při nabývání směnky ve zlé víře nebo se dopustil hrubé nedbalosti. Důkazní břemeno ohledně těchto skutečností ovšem leží na žalovaném.

2.8 Převod směnky

Směnky jsou neomezeně převoditelné cenné papíry a žádnou směnečnou doložkou, kterou by výstavce vtělil do textu směnečné listiny, nelze jejich převoditelnost platně vyloučit.¹²⁴ Způsob, jakým lze směnku na jiného převést, se bude lišit podle toho, zda byla směnka vystavena jako cenný papír na řad nebo cenný papír na jméno.

V praxi se lze setkat převážně se směnkami ve formě cenného papíru na řad (tzv. ordresměnky). Jedná se o všechny směnky, které obsahují doložku „na řad“ („zaplatím na řad Jana Nováka“), a v souladu s ust. čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ dále o směnky, které žádnou výslovnou doložku vztahující se k osobě remitenta neobsahují („zaplatím Janu Novákoví“). K převodu ordresměnky je v souladu s ust. § 1103 odst. 2 OZ ve spojení s ust. čl. I § 11 a násl. ZSŠ potřeba učinit tři kroky: uzavřít smlouvu o převodu směnky, opatřit směnku rubopisem a předat směnku novému majiteli. Forma smlouvy o převodu směnky není předepsána, lze ji tedy uzavřít i ústně či dokonce konkludentně.¹²⁵ Stěžejní je však pro převod směnky rubopis neboli indosament. Převodce se nazývá indosant, nabyvatel pak indosatář. Rubopis lze podle ust. čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ umístit kamkoli na směnku, příp. na přívěsek, což je list, který se se směnkou spojí v případě, že na směnce samotné již není dostatek místa pro další doložky. Jak však název napovídá, bývá rubopis tradičně umísťován na rub směnky, a to ze dvou praktických důvodů. Jednak se tím převodní doložka přehledně odlišuje od směnečného prohlášení výstavce na líci směnky, a jednak na líci směnky už často na další zápisy nezbyvá moc místa. Přesná podoba rubopisu není zákonem předepsána, je pouze potřeba, aby byl bezpodmínečný. Pokud je rubopis určitým způsobem podmíněn, neznamená to neplatnost rubopisu jako takového, k podmínce se však podle ust. čl. I

---

¹²⁴ Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004, dovedil, že „*dohody zakazující převod směnky jsou možné. Nezakládají však ani u směnky na řad ani u směnky na jméno neplatnost převodu směnky, je-li tento proveden v souladu s předpisy směnečného práva*“.

¹²⁵ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 74.

§ 12 odst. 1 ZSŠ nepřihlíží. Nejčastěji se lze setkat pouze s jednoduchou, avšak dostačující formulací „za mě na řad Jana Nováka“, což je vlastně zkrácená verze věty „místo mě zaplaťte směnečnou sumu panu Janu Novákovi“. Rubopis lze samozřejmě formulovat i jinak, přičemž je nutné, aby jej převodce (indosant) v souladu s ust. čl. I § 13 odst. 1 ZSŠ vlastnoručně podepsal. V praxi je k rubopisu téměř bezvýhradně pojena doložka „sine obligo“ nebo „bez závazku“ (výsledná doložka tedy bude vypadat např. takto: „za mě na řad Jana Nováka, sine obligo“). Indosant totiž podle ust. čl. I § 15 odst. 1 ZSŠ odpovídá jako nepřímý dlužník majiteli směnky za její proplacení. Jedná se o projev garanční funkce rubopisu. Zahrnutím této tzv. exonerační doložky do svého převodního prohlášení indosant svou odpovědnost úplně vyloučí.¹²⁶ Rubopis má vedle převodní a garanční funkce ještě funkci legitimační, neboť pouhým pohledem lze ze směnečné listiny zjistit, kdo je oprávněným majitelem směnky, totiž ten, jemuž svědčí nepřetržitá řada rubopisů. Poslední podmínkou pro převod směnky je tradice, tedy předání směnky nabyvateli, kterým se převod stává účinným.

Zákon upravuje některé zvláštní druhy indosamentů. V první řadě se jedná o tzv. blankoindosament podle ust. čl. I § 13 odst. 2 ZSŠ, který spočívá v tom, že indosant v indosamentu neuvede jméno indosatáře (rubopis bude tedy vypadat pouze „za mě na řad“ následovaný podpisem indosanta). Za blankoindosament se považuje pouhý podpis majitele na rubu směnky. Blankoindosament ulehčuje převod směnky, avšak výrazně potlačuje legitimační funkci rubopisu.¹²⁷ Dalším zvláštním rubopisem je zmocňovací rubopis neboli prokuraindosament upravený v ust. čl. I § 18 ZSŠ. Tímto typem rubopisu nedochází k převodu práv ze směnky, její majitel pouze pověřuje třetí osobu k výkonu práv z této směnky. Tato osoba (prokuraindosatář) je oprávněna přijmout platbu ze směnky, předložit ji k placení, protestovat ji nebo dokonce uplatnit v soudním řízení, a to bez nutnosti doložení procesní plné moci.¹²⁸ V ust. čl. I § 19 ZSŠ je pak upraven tzv. zástavní rubopis. Ani zde nedochází k převodu směnky na jinou osobu, směnka je pouze zastavena ve prospěch zástavního věřitele uvedeného

---

¹²⁶ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 137.

¹²⁷ Jak již bylo řečeno výše, nelze vystavit směnku ve formě cenného papíru na doručitele. Pokud ovšem majitel opatří směnku blankoindosamentem a předá ji třetí osobě, může tato osoba směnku převést na jiného tzv. blankotradicí podle ust. čl. I § 14 odst. 2 písm. c) ZSŠ, tedy pouhým předáním bez nutnosti provádění rubopisu. Majitelem směnky je tak ten, kdo ji má v rukou. Tato osoba ji může předložit směnečnému dlužníkovi a ten je povinen plnit. Ze směnky vystavené na řad se tak de facto stává cenný papír ve formě na doručitele.

¹²⁸ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 110.

v rubopisu. Je ovšem nutné podotknout, že tyto zvláštní typy rubopisů se v praxi příliš nevyskytují.

O poznání méně frekventované jsou směnky ve formě cenného papíru na jméno (tzv. rektasměnky). Jedná se o směnky, do nichž je vtělena, většinou před jméno remitenta, doložka „nikoli na řad“ nebo doložka obdobná („jen a jen panu Janu Novákovi“ či „výhradně a jen panu Janu Novákovi“).¹²⁹ Rektasměnky se podle ust. § 1103 odst. 3 OZ a ust. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ převádějí pouze smlouvou o postoupení pohledávky, a to již samotnou účinností této smlouvy (pro kterou podle současného občanského zákoníku není ani předepsána písemná forma), nikoli až předáním směnky novému majiteli. Z povahy směnky jakožto cenného papíru je však potřeba, aby byla směnka majiteli předána, neboť bez její detence by nebyl legitimován k výkonu práv z ní (např. by ji nemohl předložit k placení).¹³⁰

Na první pohled se může zdát, že pro směnečného dlužníka bude z hlediska jeho právní jistoty výhodnější směnka vystavená na řad. Díky legitimační funkci rubopisu bude plnit osobě, která mu předloží směnku k placení, jestliže této osobě bude svědčit nepřetržitá řada rubopisů.¹³¹ U směnky na jméno má pak ztížené postavení, neboť mu směnku může předložit osoba, která tvrdí, že na ni byla směnka převedena smlouvou uzavřenou pouze v ústní formě. Zjištění, zda dlužník plní oprávněné osobě, může být tedy o poznání složitější. Zvolená forma směnky má však ještě jiné praktické důsledky. Jedná se například o odpovědnost převodce za proplacení směnky. U směnky na řad indosant sice za zaplacení (příp. za přijetí) směnky odpovídá podle ust. čl. I § 15 odst. 1 ZSŠ, ovšem své odpovědnosti se může jednoduše zbavit zahrnutím doložky „sine obligo“. U směnky na jméno už takovou možnost nemá a podle ust. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ ve spojení s ust. § 1885 odst. 1 OZ odpovídá do výše přijaté úplaty za to, že pohledávka existovala, a ručí za její dobytost.

Směnku lze na jiného převést i v rámci již probíhajícího soudního řízení o proplacení směnky. Směnka je sice po celou dobu řízení uložena v úschově soudu, to ovšem jejímu převodu nebrání.¹³² Je přitom nutné, aby byly dodrženy všechny

---

¹²⁹ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 120.

¹³⁰ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 73.

¹³¹ Legitimační funkci rubopis neplní pouze v případě blankoindosamentu, příp. při přechodu práv ze směnky např. na základě dědické posloupnosti.

¹³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 454/2003.

náležitosti, resp. kroky potřebné k převodu směnky. U směnky na jméno postačuje, pokud je soudu doložena smlouva o postoupení pohledávky, neboť fyzické předání směnečné listiny jejímu nabyvateli se u rektasměnek dle ust. § 1103 odst. 3 OZ nevyžaduje.¹³³ Smlouva o postoupení pohledávky může být samozřejmě uzavřena i ústně, takže by nejspíš bylo možné ji nadiktovat do protokolu, ale pro účely soudního řízení je vhodnější doložit smlouvu v písemné podobě. Směnka však po celou dobu nemusí opustit soudní úschovu. U směnky na řad je situace složitější, neboť je potřeba, aby byl proveden rubopis a směnka byla předána nabyvateli. Nejvyšší soud v souvislosti s tím v usnesení ze dne 30. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 71/2015, zdůraznil, že *„podmínkou pro převod směnky na řad je vedle rubopisu také její předání nabyvateli. Na splnění této podmínky přitom nelze bez dalšího usuzovat již z toho, že majitel směnky směnku rubopisoval ve prospěch třetí osoby a následně ji vrátil do úschovy soudu; tyto skutečnosti totiž nevypovídají nic o tom, zda směnka byla třetí osobě (nabyvateli směnky) skutečně předána, když k jejímu rubopisu a vrácení do úschovy soudu mohlo dojít, aniž by se směnka fakticky do rukou nabyvatele dostala“*. Proto je nutné, aby se k soudu dostavil majitel směnky i nabyvatel. Majitel směnku rubopisuje, předá ji nabyvateli a ten ji vrátí do úschovy soudu. Celý proces se může zdát až příliš teatrální či obřadní, avšak oba kroky jsou potřeba pro převod práv ze směnky. O indosaci směnky se musí sepsat protokol, ze kterého musí vyplývat všechny rozhodné skutečnosti, tedy kdo se k indosaci směnky dostavil, zda je k provedení úkonu oprávněn, že byla provedena indosace a že došlo k následnému předání směnky nabyvateli. Soudní praxe akceptuje i situaci, kdy se k indosaci dostaví pouze jediná osoba, která je zmocněna jednak indosantem k provedení rubopisu, jednak indosatářem k převzetí směnky a vrácení do úschovy soudu. I v tomto případě je nutno v protokolu uvést, že došlo k předání směnky nabyvateli, i když směnku má celou dobu fakticky v držení jedna osoba zastupující dva subjekty.

Převodem směnky uplatněné v soudním řízení přestává být žalobce aktivně legitimován k úspěšnému vymožení směnečné pohledávky, proto musí podat návrh na změnu okruhu účastníků podle ust. § 107a OSŘ. V návrhu je potřeba uvést, že na nabyvatele přešlo právo na vymáhání práv ze směnky její indosací. V praxi se často stává, že žalobci ve svých návrzích tvrdí, že na nabyvatele byla postoupena pohledávka

---

¹³³ DOBEŠ, M. Převod směnky deponované u soudu. *Právní rozhledy*. 2016, č. 8, s. 293–296.

ze smlouvy o úvěru, která je směnkou zajištěna. Směnka a smlouva o úvěru jsou však dva odlišné právní tituly a převodem pohledávky ze smlouvy o úvěru nedojde automaticky i k převodu směnky. Pokud žalobce ve svém návrhu výslovně neuvede, že byl v řízení uplatněný nárok na nabyvatele převeden indosací směnky, bude návrh na procesní nástupnictví zamítnut, a to i v případě, jestliže směnka na nabyvatele skutečně indosována byla.¹³⁴ Stejně tak bude návrh zamítnut, pokud rubopis vůbec proveden nebyl, pokud jej provedla neoprávněná osoba nebo pokud indosovaná směnka nebyla předána nabyvateli, příp. pokud byla tato skutečnost opominuta ve vyhotoveném protokolu o indosaci směnky.¹³⁵ Jestliže byla indosace provedena i zaprotokolována řádně, návrh je bezvadný a nabyvatel směnečné pohledávky doloží svůj souhlas se vstupem do řízení, soud podle ust. § 107a odst. 2 OSŘ připustí vstup nabyvatele do řízení na straně žalobce namísto žalobce stávajícího.

V zákoně není žádným způsobem řešena možnost záměny směnečného dlužníka. Vzhledem ke specifičnosti směnečných závazků nelze dluh ze směnky na jiného převést smlouvou. Směnečný dlužník se tak může své povinnosti zbavit pouze jediným způsobem, tedy zaplacením směnečné sumy.¹³⁶

Ke změně směnečného dlužníka může dojít jediným způsobem, a to přechodem práv a povinností, tedy např. děděním, fúzí společnosti nebo prodejem závodu. Stejným způsobem může samozřejmě dojít i ke změně směnečného věřitele. V takových případech není dost dobře možné, aby byly splněny požadavky na převod směnky dle ZSS, neboť zde není nikoho, kdo by mohl směnku rubopisovat (zůstavitel či fúzí zaniklá společnost). Jakýsi formální rubopis není potřeba vyhotovovat ani v případě přechodu práv a povinností na základě smlouvy o prodeji závodu.¹³⁷ Směnečnému dlužníkovi se majitel prokazuje směnkou a listinou, která nabytí směnky prokazuje, např. dědickým rozhodnutím nebo výpisem z obchodního rejstříku.

---

¹³⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 2 Cmo 278/2018.

¹³⁵ Při vyhotovování protokolu je potřeba dbát zvýšené pozornosti a nic nevynechat. Vynecháním údaje o tom, že byla směnka předána nabyvateli, je „znehodnocen“ celý proces indosace směnky a je nutné, aby se obě strany u soudu znovu sešly jen za účelem předání směnky, o čemž se vyhotoví nový protokol. Bez zmínky o předání směnky novému majiteli v protokolu by byl návrh na procesní nástupnictví v souladu s citovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu zamítnut, viz např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 2 Cmo 111/2019.

¹³⁶ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 71.

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

2.9 Směnečné rukojemství

Směnečné rukojemství je zvláštní zajišťovací institut směnečného práva, který se v praxi těší velké oblibě. Jeho zvláštností je to, že se váže nikoli k závazku určitého dlužníka směnku zaplatit, ale ke směnce jako takové. Směnečný rukojmí neboli avalista zajišťuje zaplacení směnky, nikoli to, že směnka bude zaplacená jedním konkrétním dlužníkem, jako je tomu u obecného ručení. Směnku lze samozřejmě zajistit i některým z obecných zajišťovacích prostředků, např. právě obecným ručením nebo zástavním právem, není to však příliš obvyklé.¹³⁸

Směnečné rukojemství se vždy přebírá za určitou osobu, která je na směnce již podepsána. Právní postavení směnečného rukojmího se pak bude podle ust. čl. I § 32 odst. 1 ZSŠ odvíjet od toho, za koho se rukojmí zaručil. Směnečný rukojmí za výstavce směnky vlastní nebo za příjemce směnky cizí bude mít postavení dlužníka přímého, rukojmí za indosanta nebo za výstavce směnky cizí bude mít postavení dlužníka nepřímého. V českém právním prostředí se lze setkat téměř výhradně s rukojmími za výstavce směnky vlastní. Je to totiž velmi praktické, např. při poskytování bankovních úvěrů právníkům osobám. Banka poskytne úvěr společnosti s ručením omezeným a zajistí jej směnkou. Často se však stává, že je společnost „vytunelována“ a převedena na tzv. bílého koně. Ze společnosti se stane prázdná schránka a směnečný věřitel po ní už nic nevymůže. Pokud ale na zajišťovací směnku připojí své rukojemské prohlášení i jednatel této společnosti, má banka záruku, že se bude moci uspokojit na něm, pokud se společnost zbaví veškerého svého majetku, příp. pokud zanikne. Navíc bude jednatel společnosti více motivován k tomu, aby byl směnkou zajištěný úvěr řádně a včas splacen.

Na rozdíl od obecného ručení není směnečné rukojemství akcesorické ani subsidiární vůči směnečnému závazku osoby, za kterou bylo převzato. Ručení v souladu s ust. § 2019 odst. 1 OZ vyžaduje platný dluh dlužníka, za kterého se ručitel zaručil. U směnečného rukojemství však akcesorita chybí, resp. je silně modifikována v ust. čl. I § 32 odst. 2 ZSŠ, podle kterého je závazek směnečného rukojmího platný i tehdy, je-li závazek, za který se zaručil, neplatný z jiného důvodu než pro vadu formy. Tedy i v případě, že nebude hlavní dlužník ze směnky zavázán, např. pro nedostatek věku,

---

¹³⁸ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 140.

kvůli padělanému podpisu nebo proto, že nebudou dodržena pravidla pro zastupování společnosti statutárním orgánem, zůstává směnečné rukojemství platné a majitel směnky se může po rukojmím domáhat plnění. Jedinou výjimkou jsou v souladu s citovaným ustanovením tzv. formální vady podpisu. Pokud nebude hlavní dlužník zavázán pro formální vadu podpisu, nebude zavázán ani směnečný rukojmí. Formální vadou podpisu může být dle komentářové literatury například podpis spočívající jen v otištěném razítku společnosti, nebo když se zástupce podepíše přímo jménem zastoupeného.¹³⁹ Závazek směnečného rukojmího není vzhledem k zajištěnému směnečnému dluhu ani subsidiární. U obecného ručení musí věřitel podle ust. § 2021 odst. 1 OZ k plnění nejprve písemně vyzvat dlužníka a až v případě, kdy dlužník nesplní, může dluh vymáhat po ručiteli. Majitel směnky však může po rukojmím požadovat plnění, aniž se předtím musel obrátit na hlavního dlužníka, v praxi tedy zejména na výstavce směnky vlastní.¹⁴⁰ Směnečné rukojemství je akcesorické a subsidiární pouze ke směnce jako takové. Jestliže existuje platná směnka, která dosud nebyla zaplácena jiným směnečným dlužníkem, je rukojmí povinen směnečnou sumu bez dalšího zaplatit.¹⁴¹

Náležitosti rukojemského prohlášení jsou uvedeny v ust. čl. I § 31 ZSŠ. Prohlášení lze umístit kamkoli na směnku nebo přívěsek. Nejčastěji ho lze nalézt na líci směnky, a to z praktických důvodů, aby se na rubu nepletlo s rubopisy. Přesná forma prohlášení není stanovena, může to být například „jako rukojmí za výstavce“ nebo v praxi často užívané latinské „per aval“. Není-li v rukojemském prohlášení uvedeno, za koho rukojmí závazek přebírá, je rukojemství v souladu s ust. čl. I § 31 odst. 4 ZSŠ přejato za výstavce. Rukojemská doložka musí být stvrzena podpisem. Identifikační údaje avalisty, tedy jméno, datum narození nebo adresu, není potřeba uvádět, ovšem z hlediska právní jistoty je vhodné tyto údaje zahrnout. Podpis je ostatně to jediné, co musí doložka obsahovat, neboť podle ust. čl. I § 31 odst. 3 ZSŠ platí, že pouhý podpis na líci směnky (nejedná-li se o podpis výstavce nebo příjemce) zakládá směnečné rukojemství. Avalista se může zaručit za zaplacení celého směnečného peníze nebo

---

¹³⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 150.

¹⁴⁰ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 192.

¹⁴¹ KOVAŘÍK, Z. Zajišťovací směnky a některé další otázky směnek ve světle soudních rozhodnutí. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 8, s. 281–288.

pouze za jeho část, potom by rukojemská doložka vypadala např. „per aval za výstavce do výše 500 000 Kč“.

Jelikož směnečné rukojemství není vůči závazku hlavního dlužníka subsidiární, může si majitel směnky v souladu s ust. čl. I § 47 odst. 2 ZSŠ vybrat, zda žalobu podá proti všem osobám zavázaným ze směnky či jen proti některým z nich. Pro podání žaloby proti rukojmímu není podmínkou současné zažalování osoby, za kterou se rukojmí zaručil. Žalobce může zažalovat pouze výstavce směnky, všechny směnečné rukojmí, pouze jednoho rukojmího nebo třeba všechny směnečné dlužníky najednou. Všechny tyto osoby jsou podle ust. čl. I § 47 odst. 1 ZSŠ zavázány společně a nerozdílně.¹⁴²

Pokud směnečný rukojmí směnku majiteli proplatí namísto toho, za něhož se zaručil, nabývá podle ust. čl. I § 32 odst. 2 ZSŠ práv ze směnky. Je-li směnka avalistovi předána, stává se dokonce jejím právoplatným majitelem. K převodu směnky na avalistu není v takovém případě potřeba provádět indosaci.¹⁴³ Směnečný rukojmí se tedy může domáhat zaplacení směnečné sumy proti ostatním směnečným dlužníkům, a to nejen proti osobě, za kterou se zaručil, ale i proti ostatním zavázaným osobám, např. proti indosantům.¹⁴⁴

---

¹⁴² KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 240.

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2004, sp. zn. 29 Odo 878/2003.

¹⁴⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 151.

3. Zahájení řízení o proplacení směnky

V civilním procesu se lze se směnkou nejčastěji setkat v řízení o proplacení směnky. K zahájení takového řízení přistoupí majitel směnky v případě, že směnečná suma není v plné výši dobrovolně uhrazena. Soudní vymáhání směnečných pohledávek je oproti běžným peněžitým pohledávkám specifické. Zřejmě každý absolvent právnické fakulty má povědomí o tom, že existuje směnečný (a šekový) platební rozkaz jakožto zvláštní forma klasického platebního rozkazu, kterému je v rámci právní úpravy civilního procesu věnováno pouhé jedno ustanovení. Málokdo si ovšem uvědomuje, že relativně stručné znění ust. § 175 OSŘ má překvapivě velký dopad na průběh celého směnečného řízení a obsahuje značné množství procesních specifik a odchylek od běžného civilního soudního řízení. Nejedná se přitom jen o samotný směnečný platební rozkaz nebo námitkové řízení, ale řadu zvláštností lze pozorovat už v samotné žalobě nebo při zkoumání podmínek řízení.

3.1 Žaloba s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu

Směnečné řízení je stejně jako každé „klasické“ sporné řízení zahájeno v souladu s ust. § 82 odst. 1 OSŘ dnem, kdy je žaloba doručena soudu, a to bez ohledu na to, zda žaloba obsahuje vady nebo pokud je podána u věcně či místně nepřislušného soudu.¹⁴⁵ Žalobu lze podat v listinné podobě s vlastnoručním podpisem žalobce, příp. jeho právního zástupce, nebo elektronicky prostřednictvím datové schránky nebo e-mailem s uznávaným elektronickým podpisem. Pokud elektronické podání uznávaný elektronický podpis neobsahuje a není do tří dnů doplněno v listinné podobě (nebo v kvalifikované elektronické podobě), k žalobě se podle ust. § 42 odst. 2 OSŘ nepřihlíží. Směnečná žaloba musí obsahovat všechny náležitosti předepsané ust. § 42 odst. 4 a § 79 odst. 1 OSŘ, musí z ní být tedy patrné, kterému soudu je určena a kdo ji činí, musí v ní být jednoznačně identifikovaní účastníci, musí obsahovat vylíčení rozhodujících skutečností (tzv. žalobní neboli skutková tvrzení) a označení důkazů k prokázání těchto skutečností a musí z ní být patrné, čeho se žalobce domáhá (tzv. žalobní návrh neboli petit). Žaloba musí být dále datována a podepsána.

---

¹⁴⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 1995, sp. zn. 4 Cdo 42/94.

Obsahuje-li žaloba vady, resp. neobsahuje-li všechny předepsané náležitosti, vyzve soud žalobce v souladu s ust. § 43 odst. 1 OSŘ k doplnění žaloby a odstranění vad. K tomu soud žalobci určí přiměřenou lhůtu a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy. Jestliže žalobce vady žaloby neodstraní, v důsledku čehož nebude možné v řízení nadále pokračovat, soud žalobu podle ust. § 43 odst. 2 OSŘ odmítne. Žalobce však může žalobu doplnit i po uplynutí lhůty k jejímu doplnění a dokonce i po vydání usnesení o odmítnutí žaloby. Napadne-li žalobce usnesení o odmítnutí žaloby odvoláním a doplní-li žalobu během odvolacího řízení, je odvolací soud povinen k takovému doplnění přihlídnout. Usnesením o odmítnutí žaloby se řízení končí. Jedná se o rozhodnutí procesního charakteru, které nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté, a proto se může žalobce u soudu svého nároku opětovně domáhat.¹⁴⁶

3.1.1 Označení účastníků

Účastníci musí být v žalobě označeni takovým způsobem, aby nevznikaly pochyby o tom, s kým má být řízení vedeno, resp. kdo má komu plnit požadovanou částku. V případě fyzických osob zákon předepisuje pouze uvedení jména, příjmení a bydliště, ovšem pro jednoznačnou identifikaci osoby je vhodné připojit ještě datum narození nebo rodné číslo, je-li žalobci známo. Pokud je účastníkem řízení podnikající fyzická osoba, je potřeba uvést její identifikační číslo. V případě právnických osob se uvádí název, identifikační číslo a adresa sídla.

K podání žaloby je aktivně legitimován směnečný věřitel, tedy osoba oprávněná ze směnky. Ve většině případů žalobu podává remitent směnky, tedy osoba, v jejíž prospěch byla směnka vystavena, příp. indosatář, tedy osoba, na níž byla směnka ve formě cenného papíru na řad převedena. Tyto osoby své oprávnění k podání žaloby osvědčí snadno, a to předložením originálu směnky. Trochu ztížené postavení má nabyvatel směnky ve formě cenného papíru na jméno, který musí doložit ještě smlouvu o postoupení směnečné pohledávky. Pokud tyto osoby ztratí právní osobnost (tzn. v případě úmrtí fyzické osoby nebo zániku právnické osoby), podávají žalobu jejich právní nástupci, kteří musí doložit, že na ně směnečná pohledávka přešla, tedy např.

---

¹⁴⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 238.

rozhodnutím soudu v řízení o pozůstalosti (u fyzických osob) nebo výpisem z obchodního rejstříku (u právnických osob). V určitých specifických a poměrně ojedinělých situacích se pak stává, že žalobu namísto směnečných věřitelů či jejich právních nástupců podávají určité zvláštní subjekty. Jedná se o případy, kdy směnečný věřitel nemůže sám žalobu podat a blíží se konec promlčecí lhůty k úspěšnému uplatnění směnečné pohledávky. Jestliže byl na majetek směnečného věřitele prohlášen konkurs, žalobu místo něj podává insolvenční správce jakožto osoba s dispozičními oprávněními v souladu s ust. § 229 odst. 3 písm. c) IZ. Zemřel-li směnečný věřitel, avšak dosud nebylo vydáno konečné rozhodnutí v řízení o pozůstalosti a není tudíž na jisto postaveno, kdo je jeho dědicem, může žalobu podat správce jeho pozůstalosti. Kuriozitou je potom žaloba, kterou namísto směnečného věřitele podává Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, který byl v souladu s ust. § 9 zákona č. 279/2003 Sb., o výkonu zajištění majetku a věcí v trestním řízení, pověřen správou majetku zajištěného orgány činnými v trestním řízení podle ust. § 79a zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Popsané případy jsou sice výjimečné, avšak v praxi se s nimi lze čas od času opravdu setkat.

Pasivně legitimováni jsou směneční dlužníci, tedy zpravidla výstavce, příp. příjemce směnky a jejich směneční rukojmí. V souladu s ust. čl. I. § 47 odst. 2 ZSŠ je na majiteli směnky, zda bude žalobou požadovat plnění po všech osobách zavázaných ze směnky či jen po některých z nich. Důvody, pro které tak učiní, nemusí nikomu sdělovat. Typicky jsou ovšem tyto důvody ryze praktické. Pokud je například na majetek výstavce směnky prohlášen konkurs, směnečný věřitel proti němu žalobu ani úspěšně podat nemůže. Proto v takovém případě zažaluje pouze směnečného rukojmího. Dalším případem může být situace, kdy majitel směnky s některým ze směnečných dlužníků uzavře mimosoudní dohodu a žalobu posléze podá pouze proti dlužníkům zbývajícím. Je-li žaloba podána proti více žalovaným, jedná se o samostatné procesní společenství podle ust. § 91 odst. 1 OSŘ.¹⁴⁷ Každý z žalovaných tak v řízení vystupuje sám za sebe. Může se tedy stát, že ve vztahu k různým žalovaným skončí řízení rozdílným výsledkem.

Pro úplnost je vhodné zmínit, že nedostatek aktivní či pasivní legitimace není vadou žaloby ani nedostatkem podmínky řízení, soud proto v takovém případě žalobu

---

¹⁴⁷ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 601.

neodmítá, ani řízení nezastavuje. Věcná legitimace účastníků řízení je totiž otázkou hmotného práva a soud si ucelenou představu o ní může s jistotou udělat až po provedeném dokazování. Nedostatek aktivní či pasivní věcné legitimace tudíž povede k vydání rozsudku, kterým dojde k zamítnutí žaloby.¹⁴⁸

3.1.2 Skutková tvrzení

Stěžejní částí žaloby jsou skutková tvrzení, tedy vylíčení skutečností, kterými žalobce odůvodňuje svůj žalobou uplatněný nárok. I přes to, že směnka představuje nesporný a abstraktní závazek, stíhá v tomto případě žalobce povinnost a břemeno tvrzení. Soudu je z předloženého originálu směnečné listiny ve většině případů na první pohled jasné, zda se jedná o platnou směnku a kdo má komu plnit jakou částku. Ovšem pokud žalobce svůj směnečný nárok nepromítne do žalobních tvrzení, není možné žalobě vyhovět. Nepostačuje tedy postup, kterým se svého nároku občas domáhají osoby neznalé práva se strohým tvrzením „podávám žalobu a přikládám směnku“.

Skutková tvrzení ve směnečných žalobách bývají většinou stručná, přičemž stručnost lze všem žalobcům důrazně doporučit, neboť v tomto případě méně znamená více. Vzhledem k abstraktnosti směnečných závazků totiž postačuje, když žalobce v žalobních tvrzeních popíše uplatněnou směnku všemi jejími podstatnými náležitostmi a případnými vedlejšími doložkami, pokud směnečná listina nějaké obsahuje. Musí být přitom výslovně uvedeno, v jaké pozici na směnce figurují jednotliví účastníci řízení. Ve vztahu ke každému z žalovaných je pak potřeba směnečný nárok odůvodnit zvlášť.¹⁴⁹ Jestliže žalobce požaduje rovněž další postižní nároky podle ZSS, je vhodné tuto skutečnost odůvodnit i ve skutkových tvrzeních, přičemž postačuje stručný odkaz na ustanovení zákona. Žaloba se tak vejde jen na několik málo řádků a může vypadat například takto: „Žalobce je majitelem směnky vlastní, vystavené v Praze dne 1. 1. 2020 žalovaným č. 1 bez protestu na řad žalobce, znějící na směnečný peníz 100 000 Kč, která byla splatná dne 31. 12. 2020 v Praze. Žalovaný č. 2 se podpisem směnky v pozici směnečného rukojmího zavázal, že směnečný peníz žalobci uhradí společně a nerozdílně s žalovaným č. 1. Směnka byla v den splatnosti předložena k placení, avšak ani do

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1421/2005.

¹⁴⁹ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 601.

dnešního dne na ni nebylo ničeho uhrazeno. Vedle směnečného peníze žalobce požaduje v souladu s ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSS i 6% úrok a směnečnou odměnu.“ Nic víc není potřeba uvádět. Z uvedených skutečností totiž jednoznačně vyplývá směnečný nárok žalobce vůči žalovaným a žalobce tato tvrzení jednoduše osvědčí předložením originálu směnky.

Jakákoli další žalobní tvrzení jsou nadbytečná a do jisté míry i neúčelná. Do žaloby proto není nutné zahrnovat informace o tom, za jakým účelem byla směnka vystavena, tzn. popisovat kauzální vztah mezi žalobcem a žalovaným stojící za vystavením směnky. Tento kauzální vztah totiž není předmětem žaloby.¹⁵⁰ Stejně tak je například nadbytečné tvrdit, že směnečná listina byla původně vystavena jako blankosměnka, neboť jejím vyplněním se z ní stává směnka s účinky *ex tunc*, tudíž tvrzení žalobce, že směnka byla vystavena se všemi náležitostmi, ob stojí. Tím pádem nemusí žalobce ani sdělovat, proč do blankosměnky vyplnil konkrétní směnečnou sumu. Všechny tyto skutečnosti jsou pro posouzení směnečného nároku žalobce irelevantní a soud je v této fázi řízení vůbec nezkoumá, resp. je ani zkoumat nemůže. Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. 5 Cmo 74/99, totiž dovedl, že „podmínkou vydání směnečného platebního rozkazu je návrh žalobce na rozhodnutí touto formou, jímž požaduje přiznat nároky odpovídající zákonu směnečnému a šekovému, předložení originálních listin, zejména směnky, o jejichž platnosti a pravosti není pochybností a jež odpovídají návrhu. Před vydáním směnečného platebního rozkazu nelze zkoumat okolnosti, které se týkají kauzálních vztahů, které se ke směnce váží“. Tato „nadbytečná“ tvrzení mohou mít ovšem význam pro případné námitkové řízení a procesní obranu žalovaného. Pokud například žalobce nevěnuje žalobním tvrzením dostatečnou péči a nesprávně tvrdí, že směnka měla zajišťovat dluh A, ubrání se žalovaný prostou námitkou, že směnka ve skutečnosti zajišťovala dluh B, a to bez ohledu na to, že dluh A dosud nebyl uhrazen. Po vydání směnečného platebního rozkazu totiž žalobce již nemůže svá skutková tvrzení měnit. Proto je lepší tyto skutečnosti do žalobních tvrzení vůbec nezahrnovat a vyčkat na eventuální námitkové řízení, kde břemeno tvrzení a důkazní tíže převážně žalovaného.¹⁵¹

---

¹⁵⁰ KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část první). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 9, s. 43–53.

¹⁵¹ DERKA, L. Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 12, s. 25–30.

Směnečné žaloby nebývají obsáhlé, ani co se týká označení, resp. doložení důkazů k prokázání žalobních tvrzení. Ve většině případů totiž postačuje, pokud žalobce doloží samotnou směnečnou listinu. Domáhá-li se žalobce vydání směnečného platebního rozkazu, je v souladu s ust. § 175 odst. 1 OSŘ potřeba směnku předložit v originále. Řízení o proplacení směnky lze samozřejmě zahájit a vést i bez předložení originálu směnky, kdy má ovšem žalobce ztíženou důkazní situaci a nemůže využít benefitů směnečného platebního rozkazu a námitkového řízení, a proto se takové případy v praxi téměř nevyskytují. V určitých případech musí žalobce k osvědčení směnečného nároku doložit ještě další listiny, např. rozhodnutí vydané v řízení o pozůstalosti nebo smlouvu o postoupení pohledávky v případě převedené směnky ve formě na jméno. Bylo-li nutné provádět protest, doloží žalobce i protestní listinu. Pro úplnost je vhodné dodat, že v rámci směnečného rozkazního řízení neprovádí soud před vydáním směnečného platebního rozkazu žádné dokazování. Všechny dokládané listiny slouží pouze k osvědčení uplatněného nároku žalobce za účelem vydání směnečného platebního rozkazu.

Někteří žalobci soudu předkládají i další listiny, typicky smlouvu o vyplňovacím právu směnečném, prohlášení avalisty či listiny související se směnkou zajištěným závazkem, např. smlouvy o úvěru či výpisy z účtu, apod. Tyto listiny jsou však v této fázi řízení, stejně jako nadbytečná skutková tvrzení, bez jakékoli relevance, a proto není potřeba je k žalobě přikládat. Spolu s žalobou pak žalobce zpravidla dokládá ještě listiny ryze procesního charakteru, typicky plnou moc právního zástupce, registraci zástupce k DPH či předžalobní výzvu a doklad o jejím odeslání žalovanému.

3.1.3 Žalobní návrh

Svůj žalobou uplatněný nárok žalobce shrnuje v žalobním návrhu neboli petitu. Správná formulace žalobního návrhu je pro úspěch celé žaloby klíčová. Žalobní návrh musí být dostatečně určitý a srozumitelný a musí z něj být jednoznačně patrné, čeho se žalobce domáhá. Zjednodušeně lze říci, že ve směnečných žalobách musí být uvedeno, kdo má komu zaplatit jakou částku. Žalobní petit je třeba formulovat tak, aby jej mohl soud převzít do výroku svého rozhodnutí takovým způsobem, aby mohl být případně nařízen a proveden výkon rozhodnutí (tzn. aby byl výrok materiálně vykonatelný). Soud

je žalobním petitem vázán a nemůže žalobci přiznat více. Současně soud musí ve svém rozhodnutí celý žalobní návrh vyčerpat a nesmí jej překročit.¹⁵²

Žalobce jakožto majitel směnky, která nebyla řádně a včas proplacena, může po žalovaném požadovat směnečné nároky podle ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ. Žalobce má v první řadě nárok na zaplacení směnečného penízu, tedy nominální hodnoty směnky. V souladu s dispoziční zásadou nemusí majitel směnky u soudu uplatnit svou směnečnou pohledávku v plné výši. Je tedy na žalobci, zda se bude u soudu domáhat zaplacení celého směnečného penízu nebo jenom jeho části. Jestliže bylo na směnku částečně plněno, může žalobce samozřejmě požadovat pouze dosud nezaplacenou část směnečné sumy. Avšak domáhá-li se žalobce zaplacení celé směnečné sumy i přes částečné uspokojení směnečné pohledávky, soud jeho návrhu v plném rozsahu vyhoví, neboť není-li na směnce vyznačená kvittance či obdobná doložka značící částečné plnění, není tato skutečnost ze směnečné listiny seznatelná. Je pak na žalovaném, aby se bránil v námitkovém řízení.

Jestliže je u soudu uplatněna vistasměnka či lhůtní vistasměnka obsahující úrokovou doložku, může žalobce dále požadovat úrok ze směnečného penízu ve výši uvedené na směnce. Dle judikatury¹⁵³ může majitel směnky úrok podle úrokové doložky požadovat od data vystavení směnky (není-li na směnce uvedeno datum pozdější) až do splatnosti směnky. Vzhledem k nízké frekventovanosti těchto druhů směnek se ovšem s tímto nárokem v praxi příliš nesetkáme.

Žalobce může dále požadovat zákonný 6% úrok ze směnečné sumy od data splatnosti podle bodu 2 zmíněného ustanovení. Jedná se o roční sazbu, která se počítá z nezaplaceného směnečného penízu a žalobci náleží až do úplného uspokojení jeho směnečné pohledávky. I přes poněkud nepřesné znění zákona, které majiteli směnky přiznává „šestiprocentní úrok ode dne splatnosti“, je možné směnečný úrok požadovat až ode dne následujícího po dni splatnosti směnky.¹⁵⁴ To je ostatně logické. Den splatnosti směnky je skutečnost, od které se vznik povinnosti platit zákonné úroky odvíjí. Je to nejzazší možný termín, kdy může směnečný dlužník splnit svůj směnečný závazek bez jakéhokoli sankčního postihu. Pokud dlužník celou směnečnou sumu do

---

¹⁵² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 506.

¹⁵³ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 10. 2003, sp. zn. 4 Cmo 214/2002.

¹⁵⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 204.

tohoto okamžiku zaplatí, povinnost platit úroky ani nevznikne. Proto v případě prodlení se zaplacením směnečné sumy počíná 6% úrok nabíhat až ode dne následujícího. V praxi však velmi často žalobci tento úrok požadují již ode dne splatnosti směnky. Ač je tomu směnečný úrok svou povahou velmi blízký, nejedná se o úrok z prodlení podle ust. § 1970 OZ. Zákonný úrok z prodlení navíc u směnečných závazků nelze vůbec požadovat, a to ani samostatně, ani vedle 6% směnečného úroku, neboť ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ podává taxativní výčet všech sankčních směnečných nároků. Ovšem i směnečný úrok je potřeba považovat za příslušenství směnečné pohledávky podle ust. § 513 OZ.¹⁵⁵

Žalobci rovněž náleží tzv. směnečné útraty, tedy „útraty protestu a podaných zpráv, jakož i ostatní útraty“. Jedná se o náklady, které musel majitel směnky vynaložit v souvislosti s předložením směnky k placení (resp. k přijetí) nebo s její protestací. Nárok na náhradu útrat protestu však žalobci nenáleží, pokud byl této povinnosti zbaven doložkou „bez protestu“. V případě takového zbytečného protestu musí nést vynaložené náklady sám.¹⁵⁶ Do směnečných útrat však nespádají náklady související s uplatněním směnky u soudu, jako například soudní poplatek, odměna advokáta a další náklady řízení, které se posuzují výhradně podle procesních předpisů. Na rozdíl od ostatních směnečných postihů podle ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ nemá majitel směnky na směnečné útraty nárok automaticky, ale musí jejich vznik osvědčit doložením příslušných listin, např. předložením protestní listiny a vyúčtováním od zřizovatele protestu. Možná i proto se ve směnečných žalobách s návrhem na přiznání směnečných útrat prakticky neseťkáme.

Naopak téměř vždy lze ve směnečných žalobách nalézt požadavek na zaplacení směnečné odměny. Jedná se o jednorázovou částku ve výši 1/3 % (jedné třetiny procenta) ze směnečného penízu,¹⁵⁷ jejímž účelem je majiteli směnky paušálně odčinit příkoří, které mu včasným nezaplacením směnky mohlo vzniknout. Ačkoli není výše směnečné odměny nijak závratná (u směnky znějící na 300 000 Kč činí směnečná odměna pouze částku 1 000 Kč), je u žalobců velmi oblíbená, neboť nárok na směnečnou odměnu při včasném nezaplacení směnky vzniká automaticky přímo ze

---

¹⁵⁵ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 205.

¹⁵⁶ KOTÁSEK, J. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 242.

¹⁵⁷ Výše směnečné odměny může být výstavcem ve směnečné listině stanovena jinak.

zákona; na rozdíl od směnečných útrat proto není potřeba cokoli osvědčovat. Výše směnečné odměny se počítá ze směnečné sumy, která nebyla v době splatnosti směnky zaplacená, nikoli ze směnečné sumy uplatněné v žalobě, jak se žalobci mnohdy mylně domnívají. Pokud v den splatnosti není směnečná suma řádně zaplacená, má majitel směnky nárok na zaplacení směnečné odměny počítané z této sumy, přičemž tento nárok nezanikne, i když později dojde k částečnému či dokonce úplnému splnění. Jedná se tedy o samostatný směnečný nárok, který na rozdíl od 6% úroku není příslušenstvím směnečné sumy.¹⁵⁸

Je-li žaloba podána proti více žalovaným, musí být v žalobním návrhu promítnuto, jakým způsobem mají být žalovaní vůči žalobci zavázáni. Podle ust. čl. I § 47 odst. 1 ZSŠ jsou žalovaní jakožto směneční dlužníci k úhradě celé směnečné sumy a postižných nároků zavázáni společně a nerozdílně. Čas od času lze narazit na určité nestandardní situace, např. když je žaloba podána proti čtyřem žalovaným, a to proti výstavci směnky a třem rukojmím, přičemž každý z nich rukojemský závazek převzal do jiné výše směnečné sumy. V takovém případě bude formulace žalobního návrhu složitější.

Součástí žalobního návrhu bývá zpravidla i požadavek, aby soud rozhodl formou směnečného platebního rozkazu. Oproti „klasickému“ platebnímu rozkazu musí žalobce tuto formu rozhodnutí výslovně navrhnout. Jestliže žalobce návrh na vydání směnečného platebního rozkazu do své žaloby nezahrne, nemůže soud směnečný platební rozkaz vydat, ani kdyby se to v daném případě nabízelo. Na první pohled se může zdát zvláštní, že by někdo nechtěl využít výhod směnečného platebního rozkazu a námitkového řízení, avšak žalobce pro to může mít své důvody. Tímto důvodem může být například požadavek na rychlost řízení, kdy si je žalobce jistý, že je žalovaný nekontaktní a že se mu nepodaří směnečný platební rozkaz doručit. Proto se chce vyhnout zbytečné fázi řízení, tedy vydání směnečného platebního rozkazu a jeho (mnohdy i opakovanému) doručování, a preferuje nařízení jednání, případně využití ust. § 115a OSŘ a rozhodnutí bez jednání, a vydání rozsudku. Tato situace ovšem není příliš častá a v praxi se lze s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu setkat téměř v každé směnečné žalobě.

---

¹⁵⁸ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 226.

3.2 Zkoumání podmínek řízení

Kromě toho, zda žaloba obsahuje všechny předepsané náležitosti a zda je projednatelná, zkoumá soud v souladu s ust. § 103 OSŘ po zahájení řízení a dále kdykoli v jeho průběhu to, zda jsou splněny podmínky řízení, tedy podmínky, za nichž může soud rozhodnout ve věci samé. Jednotlivé podmínky řízení nalezneme „roztrošené“ v různých částech občanského soudního řádu; žádný procesní předpis neobsahuje souhrnný výčet všech podmínek řízení. Proto zůstává na odborné literatuře, aby podmínky řízení určitým způsobem klasifikovala. Mezi podmínky řízení řadíme existenci návrhu na zahájení řízení, podmínky na straně soudu (pravomoc, příslušnost, řádné obsazení soudu), podmínky týkající se účastníků (způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost, náležitosti plné moci) a dále další podmínky dle občanského soudního řádu (neexistence rozhodčí smlouvy, neexistence překážky zahájeného řízení a neexistence překážky věci pravomocně rozhodnuté).¹⁵⁹ Některé další podmínky řízení můžeme ale nalézt i v jiných právních předpisech, například v insolvenčním zákoně nebo v zákoně o soudních poplatcích.

Zjistí-li soud, že není splněna některá z podmínek řízení, postupuje podle ust. § 104 OSŘ. Jestliže nedostatek podmínky řízení nelze odstranit, soud řízení usnesením zastaví. Pokud se jedná o odstranitelnou vadu, soud se nejprve pokusí tento nedostatek odstranit, zpravidla výzvou účastníkům ke zjednání nápravy. Soud v takovém případě řízení zastaví až tehdy, nepodaří-li se odstranitelný nedostatek podmínky řízení napravit. Usnesení o zastavení řízení je stejně jako usnesení o odmítnutí žaloby procesním rozhodnutím, kterým se řízení končí.

Z hlediska procesního práva je potřeba důsledně rozlišovat nedostatek podmínek řízení a vady žaloby. Ačkoli praktické důsledky jsou zcela totožné (vydání procesního rozhodnutí, kterým se řízení končí), nelze tyto pojmy zaměňovat. Nedostatek podmínky řízení není vadou žaloby z hlediska její správnosti či úplnosti a vada žaloby naopak nepředstavuje nedostatek podmínky řízení.¹⁶⁰ Mnoho účastníků, a to i těch zastoupených osobou s právnickým vzděláním, však při rozlišování těchto pojmů selhává. Proto je vhodné pro přehlednost shrnout, že obsahuje-li žaloba vady,

¹⁵⁹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 514.

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001.

kteře se ani přes výzvu soudu nepodařl odstranit, soud žalobu usnesením odmítne podle ust. § 43 odst. 2 OSŘ. Naproti tomu zjistí-li soud, že nejsou splněny podmínky řízení, vydá usnesení o zastavení řízení podle ust. § 104 OSŘ, v případě neodstranitelné vady ihned, v případě odstranitelné vady až v případě, že se vadu na základě výzvy nepodařl odstranit.

3.2.1 Podmínky na straně soudu

Nejprve musí soud určit, zda je oprávněn podanou žalobu projednat a rozhodnout, případně v jakém složení, tzn. určit, zda jsou splněny podmínky řízení na straně soudu. Je potřeba stanovit, zda je dána pravomoc soudů České republiky k projednání věci, a pokud ano, zda je konkrétní soud věcně a místně příslušný.

Pravomoc můžeme definovat jako rozsah záležitostí, které jsou soudy oprávněny i povinny projednávat a rozhodovat.¹⁶¹ Pravomoc civilních soudů nalezneme v ust. § 7 odst. 1 OSŘ, podle kterého soudy v občanském soudním řízení projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Ze znění tohoto ustanovení je tedy evidentní, že směnečné spory do civilní pravomoci soudů spadají.

Zajímavější je otázka mezinárodní pravomoci českých soudů. Za určitých podmínek totiž české soudy mohou rozhodovat o právech a povinnostech zahraničních směnečných věřitelů či dlužníků. Na evropské úrovni je stěžejním předpisem nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. nařízení Brusel I bis). Jednoznačná je situace, kdy se zahraniční směnečný věřitel domáhá plnění ze směnky proti českému směnečnému dlužníkovi. Je-li směnečný věřitel občanem jiného státu Evropské unie (příp. právnickou osobou se sídlem v takovém státě), může v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel I bis zahájit u českých soudů řízení proti směnečnému dlužníkovi, který má na území České republiky bydliště, a to bez ohledu na jeho státní příslušnost.

---

¹⁶¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 23.

České soudy však mohou projednávat i spory v opačné situaci, tedy když český směnečný věřitel podá žalobu proti zahraničnímu směnečnému dlužníkovi. Podle čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I bis platí, že osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn. Z citovaného ustanovení ovšem výslovně nevyplývá, že by se vztahovalo i na směnky, neboť směnka jakožto cenný papír není smlouva, nýbrž věc. Tuto příslušnost u směnečných sporů dovedl svým výkladem v rámci rozhodování o předběžné otázce vznesené Městským soudem v Praze až Soudní dvůr Evropské unie, který v rozsudku ze dne 14. 3. 2013 ve věci C-419/11 uzavřel, že zmiňované ustanovení „*se použije i pro určení soudu příslušného pro rozhodnutí o žalobě, kterou remitent vlastní směnky usazený v jednom členském státě uplatňuje nároky z této vlastní směnky vůči směnečnému rukojmímu s bydlištěm v jiném členském státě*“. Soudní dvůr sice tuto otázku posuzoval ve vztahu k dříve platné právní úpravě, nicméně dotčené ustanovení v nařízení Brusel I bis je totožné jako v předchozí úpravě.¹⁶² Je-li tedy na směnce uvedeno platební místo na území České republiky, může směnečný věřitel podat žalobu u českých soudů i proti cizím příslušníkům z jiného členského státu.

Aby to nebylo tak jednoduché, obsahuje nařízení Brusel I bis v čl. 18 odlišnou úpravu pro spotřebitele.¹⁶³ Podává-li žalobu spotřebitel, může se obrátit buď na soud státu, ve kterém má bydliště nebo sídlo jeho smluvní partner – podnikatel, nebo na soud státu, ve kterém má bydliště on sám. Naopak žalobu proti spotřebiteli lze podat výhradně jen u soudu členského státu podle bydliště spotřebitele. Je-li tedy výstavcem směnky spotřebitel, může se majitel směnky obrátit pouze na soud podle dlužníkovy bydliště. A to s jedinou, ovšem v praxi velmi významnou výjimkou. Soudní dvůr Evropské unie ve shora zmiňovaném rozsudku totiž dovedl, že „*že fyzická osoba mající úzké profesionální nebo podnikatelské vazby na společnost, například ve formě*

---

¹⁶² Konkrétně se jednalo o čl. 5 odst. 1 písm. a) nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. nařízení Brusel I).

¹⁶³ V rámci českého právního řádu lze legální definici spotřebitele nalézt v ust. § 419 OZ, dle kterého je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná. Na evropské úrovni je pak rozhodující úprava obsažená v čl. 2 písm. b) Směrnice Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, dle kterého se spotřebitelem rozumí fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespádají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.

jednatelství nebo většinového podílu na společnosti, nemůže být považována za spotřebitele ve smyslu tohoto ustanovení, pokud poskytuje směnečné rukojemství za vlastní směnku vystavenou k zajištění závazků této společnosti ze smlouvy o úvěru“. Pokud tedy směnku jako směnečný rukojmí podepíše fyzická osoba, která je jednatelem nebo společníkem právnické osoby, jež směnku vystavila, čl. 18 nařízení Brusel I bis chrání spotřebitele se nepoužije a žaloba může být proti směnečnému rukojmímu podána v souladu s čl. 7 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I bis u soudu členského státu, na jehož území se nachází místo splatnosti směnky.

Pravomoc k rozhodnutí sporu může být soudu některého z členských států dána rovněž dohodou stran podle čl. 25 nařízení Brusel I bis. Podmínky pro uzavření takové prorogační dohody ve věcech spotřebitelských smluv jsou stanoveny v čl. 19 nařízení Brusel I bis. Zajímavým institutem je pak pravomoc založená procesní aktivitou žalovaného u nepřislušného soudu upravená v čl. 26 nařízení Brusel I bis. V souladu s tímto ustanovením může žalobce podat žalobu i u jinak nepřislušného soudu, přičemž pravomoc tohoto soudu bude založena v okamžiku, kdy žalovaný vůči tomuto soudu vyvine svou procesní aktivitu. Z toho důvodu soud, u něhož byla podána žaloba a který je přesvědčen o tom, že není dána jeho pravomoc k rozhodnutí věci podle jiných ustanovení nařízení Brusel I bis, nemůže řízení automaticky zastavit pro nedostatek pravomoci, ale musí žalovanému nejprve doručit žalobu a umožnit mu, aby se k ní vyjádřil. Pravomoc soudu může být v takovém případě totiž založena tím, že se žalovaný vyjádří k žalobě, aniž by současně vznesl námitku nedostatku pravomoci tohoto soudu.¹⁶⁴

Je-li některou ze stran soudního řízení zahraniční účastník, jedná se v praxi ve většině případů právě o účastníka z některého členského státu Evropské unie, kdy soud při určení pravomoci vychází z nařízení Brusel I bis. Pokud je ovšem účastník příslušníkem jiného státu (resp. pokud má v takovém státě bydliště), nelze toto nařízení použít. Ve vztahu k Islandu, Norsku a Švýcarsku se využije tzv. Luganská úmluva,¹⁶⁵ kterou pro posílení vzájemné spolupráce se zmíněnými státy uzavřela Evropská unie. Její text kopíruje znění nařízení Brusel I bis, takže se pro určení pravomoci soudu použijí pravidla uvedená výše. U ostatních států je nutné zkoumat, zda s nimi má Česká republika uzavřenou dvoustrannou či vícestrannou mezinárodní smlouvu. Pokud taková

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007.

¹⁶⁵ Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

smlouva uzavřena není, vychází soud z ust. § 6 ZMPS.¹⁶⁶ Pravomoc českých soudů k projednání směnečných sporů lze v takovém případě jednoduše určit v souladu s ust. § 6 odst. 1 ZMPS ve spojení s ust. § 87 písm. e) OSŘ podle platebního místa směnky, které se nachází na území České republiky.

Určení pravomoci soudu nedělá ve směnečných sporech v praxi žádné problémy. Komplikace mohou nastat pouze při určení mezinárodní pravomoci, kterou lze ale ve valné většině případů stanovit podle místa splatnosti uvedeného na směnce. Když tedy soud, u něhož byla podána žaloba, dospěje k závěru, že je ve sporu dána civilní pravomoc soudů České republiky, musí dále určit, zda je k projednání věci příslušný. Rozlišujeme příslušnost věcnou a místní, popř. ještě funkční. Pro stanovení věcně a místně příslušného soudu jsou v souladu s ust. § 11 odst. 1 OSŘ rozhodné okolnosti, které panují v době zahájení řízení. To znamená, že i když se v průběhu řízení změni okolnosti určující příslušnost soudu, např. když se žalovaný přestěhuje, dokončí řízení soud, který byl příslušný v době jeho zahájení (zásada *perpetuatio fori*).

Věcná příslušnost určuje, jaký článek soudní soustavy bude věc projednávat a rozhodovat v prvním stupni.¹⁶⁷ V souladu s ust. § 9 odst. 2 písm. j) OSŘ jsou k řízení o proplacení směnky v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy.¹⁶⁸ Svou věcnou příslušnost může soud podle ust. § 104a odst. 1 OSŘ zkoumat kdykoli v průběhu řízení, a to buď z vlastní iniciativy, nebo k námitce některého z účastníků. Dospěje-li soud k závěru, že není k projednání věci věcně příslušný, resp. namítne-li tuto skutečnost některý z účastníků, postupuje se podle ust. § 104a odst. 2 OSŘ a soud věc předloží k posouzení svému nadřízenému vrchnímu soudu, který rozhodne o tom, jaké soudy jsou k projednání a rozhodnutí věci příslušné v prvním stupni. Jde pouze o obecné určení toho, zda v prvním stupni rozhodují krajské či okresní soudy, nikoli o závazné stanovení toho, který konkrétní soud je k rozhodnutí příslušný. To znamená, že soud, kterému je věc vrchním soudem postoupena, může i nadále zkoumat svou místní příslušnost a případně spis dále postoupit jinému soudu téhož stupně.¹⁶⁹ Stanovenou

---

¹⁶⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 23.

¹⁶⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 114.

¹⁶⁸ Podle ust. § 9 odst. 2 písm. j) OSŘ platí, že krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve sporech z finančního zajištění a sporech týkajících se investičních nástrojů a cenných papírů nebo zaknihovaných cenných papírů, i když se nejedná o investiční nástroje.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 22 Nd 228/2002.

věcnou příslušností jsou však soudy i účastníci vázáni a v řízení ji nelze nadále zkoumat či zpochybňovat. Vzhledem k jednoznačné formulaci ust. § 9 odst. 2 písm. j) OSŘ nebývá v praxi při určení věcné příslušnosti u směnečných sporů žádný problém a soud si po podání žaloby ihned učiní závěr o tom, zda je či není věcně příslušný. To samé platí u účastníků, kteří námitku věcné nepříslušnosti vznášejí zřídka. Většinou se jedná o účastníky neznalé práva či o účastníky obstrukční.

Funkční příslušnost určuje dělení působnosti mezi soudy různých článků při projednání jedné věci, tedy jaké soudy budou rozhodovat o opravných prostředcích podaných v probíhajícím řízení.¹⁷⁰ K rozhodnutí o odvolání ve směnečném řízení jsou v souladu s ust. § 10 odst. 2 OSŘ příslušné vrchní soudy. O dovolání rozhoduje podle ust. § 10a OSŘ vždy Nejvyšší soud. Žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení podanou ve směnečném řízení projednává podle ust. § 235a odst. 1 OSŘ krajský soud, který o věci rozhodoval v prvním stupni.

Místní příslušnost vymezuje rozsah působnosti mezi soudy stejného článku, tedy stanovuje, který konkrétní věcně příslušný soud bude projednávat konkrétní věc.¹⁷¹ Místní příslušnost se primárně určuje podle ust. § 84 OSŘ ve spojení s ust. § 85a OSŘ. K řízení je tak místně příslušný krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud žalovaného. Kritéria pro zjištění obecného soudu účastníka nalezneme v ust. § 85 OSŘ.

Obecný soud fyzické osoby je v první řadě určen místem jejího bydliště. Nemá-li fyzická osoba žádné bydliště, určí se obecný soud podle místa, kde se osoba zdržuje. Pokud nelze ani jedno z těchto míst zjistit, resp. pokud je lze zjistit pouze s velkými obtížemi, je obecný soud fyzické osoby stanoven podle místa trvalého pobytu evidovaného v centrální evidenci obyvatel. Na první pohled se jedná o podobné a pro laika snadno zaměnitelné pojmy, avšak rozdíly mezi nimi jsou značné. V tomto směru je stěžejní usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004, ve kterém bylo dovozeno, že *„bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. Obsah pojmu ‚bydliště‘ není totožný s obsahem pojmu ‚trvalý pobyt‘, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Místo, kde se fyzická osoba (pouze)*

---

¹⁷⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 114.

¹⁷¹ Tamtéž.

zdržuje, je místem, kde se tato osoba zdržuje bez úmyslu zdržovat se tam trvale. Fyzická osoba se může zdržovat nebo mít bydliště na více místech“.

Bydliště je tedy pojmem soukromého práva a je dáno vůlí fyzické osoby zdržovat se na určitém místě. Podle ust. § 80 odst. 1 OZ se bydlištěm rozumí místo, kde se člověk zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale. Nejvyšší soud v odůvodnění usnesení ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3379/2016, doplnil, že *„pro určení bydliště člověka je stěžejní naplnění dvou složek: a) složka faktická a určující, tj. fakt, že se daná osoba v určitém místě zdržuje a že tam má své společenské a sociální vazby, a b) složka volní, tj. že daný člověk zároveň má úmysl se na tomto místě zdržovat trvale, chce v daném místě bydlet a svázat svůj život s tímto místem. Bydliště je tak místo, které člověk považuje za svůj skutečný, pevný a stálý domov, do kterého se hodlá vracet a kde se nachází i centrum jeho zájmů“.* Člověk může mít bydliště na více místech. Vedle pojmu bydliště existuje pojem trvalý pobyt. Místem trvalého pobytu se podle ust. § 10 odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v základním registru obyvatel. Trvalý pobyt je tedy pojmem správního práva a má ryze evidenční charakter. Velmi často se tyto dva pojmy překrývají, tzn. že osoba se zdržuje s úmyslem žít zde trvale na adrese, kterou má evidovanou v centrální evidenci obyvatel jako adresu trvalého pobytu, avšak nemusí tomu tak být vždy.

Z uvedeného je zřejmé, že určení obecného soudu fyzické osoby může být problematické, neboť aktuální bydliště fyzické osoby soud z žádné evidence nezjistí. Jestliže aktuální bydliště žalovaného není soudu známo z jeho rozhodovací činnosti v předchozích soudních sporech týkajících se téhož účastníka, nezbyvá, než vycházet z údajů v centrální evidenci obyvatel, tedy určit obecný soud žalovaného podle podpůrného kritéria místa trvalého pobytu a předpokládat, že má žalovaný na tomto místě i své bydliště. Pokud by žalovaný následně v průběhu řízení namítal, že se jeho bydliště nachází na jiném místě, bylo by na něm, aby toto své tvrzení prokázal.¹⁷²

Jednodušší je situace u podnikajících fyzických osob. Pokud je taková osoba žalována v souvislosti se svou podnikatelskou činností, určí se její obecný soud v souladu s ust. § 85 odst. 2 OSŘ podle místa jejího sídla. Sídlo podnikající fyzické osoby je jednoduše zjistitelné v živnostenském rejstříku, příp. v informačním systému

---

¹⁷² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář.* 3 vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 450.

ekonomických subjektů ARES. Nemá-li podnikající fyzická osoba žádné sídlo, stanoví se obecný soud stejným způsobem, jako u fyzických osob nepodnikajících.

Obecný soud právnické osoby se určuje v souladu ust. § 85 odst. 3 OSŘ podle jejího sídla. Je-li právnická osoba zapsaná ve veřejném rejstříku, je nutné vycházet výhradně z adresy v tomto rejstříku uvedené.¹⁷³ OSŘ totiž nerozlišuje pojmy jako sídlo skutečné a sídlo zapsané (jako určitou obdobu pojmů bydliště a trvalý pobyt u fyzických osob), neboť to u právnických osob není potřeba. Sídlo právnické osoby je povinně zapisovaným údajem do veřejného rejstříku. Nemůže se stát, že by právnická osoba měla v rejstříku zapsána sídla dvě nebo dokonce více. Tento údaj je proto vždy jednoznačně určitý a pro všechny ihned seznatelný pouhým nahlédnutím do veřejného rejstříku. Právnická osoba proto nemůže namítat, že na sídle zapsaném ve veřejném rejstříku ve skutečnosti nesídlí a že svou činnost vykonává někde jinde.

Ve směnečných sporech lze kromě místní příslušnosti určené podle obecného soudu žalovaného využít i tzv. místní příslušnost danou na výběr upravenou v ust. § 87 OSŘ. Konkrétně se jedná o ust. § 87 písm. e) OSŘ, podle kterého je k řízení příslušný také soud, v jehož obvodu se nachází platební místo směnky. Toto ustanovení je v praxi velmi oblíbené, neboť žalobce může zvolením místní příslušnosti podle platebního místa žalovanému „odebrat“ výhodu jeho domovského soudu a řízení vést před soudem, který je pro něj dostupnější. Je jen a pouze na žalobci, zda tohoto práva využije či nikoli; jen jemu přísluší rozhodnout, zda žalobu podá u obecného soudu žalovaného nebo u soudu příslušného podle platebního místa. Jestliže tedy žalobce podá žalobu u soudu zcela nepřislušného, nemůže tuto volbu místo něj vykonat ani soud, ani žalovaný. Soud bude muset v takovém případě věc postoupit vždy soudu příslušnému podle obecného soudu žalovaného.¹⁷⁴ Jakmile žalobce podá žalobu u některého z příslušných soudů, již nemůže svou volbu dodatečně měnit a domáhat se toho, aby byla věc projednána jiným, byť rovněž příslušným soudem. Místní příslušnosti dané na výběr se žalobce nemusí dovolávat výslovně, musí však v žalobních tvrzeních vylíčit skutečnosti rozhodné pro svoji volbu.¹⁷⁵ To však u směnečných žalob nečiní žádný problém, neboť žalobce by měl v rámci svých skutkových tvrzení směnku popsat všemi

---

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 NSČR 123/2014.

¹⁷⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2003, sp. zn. 5 Cmo 47/2003.

¹⁷⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 567.

jejími podstatnými náležitostmi, tedy i místem splatnosti. Soudní praxe dovodila, že pro určení místní příslušnosti je rozhodné, jaké platební místo se ze směnky podává (a to buď výslovně nebo za použití právní domněnky upravené v ust. čl. I § 2 odst. 3, resp. § 76 odst. 3 ZSŠ), a to bez ohledu na to, zda tento údaj žalovaného zavazuje či nikoli.¹⁷⁶ Může se totiž stát, že žalovaný není místem splatnosti vázán, např. když je tento údaj do blankosměnky doplněn v rozporu s vyplňovacím právem směnečným nebo když tento údaj není kryt podpisem výstavce. Tato skutečnost může mít určité důsledky hmotněprávní, kdy se údaj o místě splatnosti vůči dlužníkovi neuplatní a směnku je mu potřeba předložit k placení na tzv. zákonném platebním místě. Z hlediska určení místní příslušnosti je ovšem ke směnečné listině potřeba přistupovat ryze formálně a vycházet z platebního místa na ní uvedeném.

Velmi často se v praxi stává, že je k rozhodnutí místně příslušných vícero soudů, např. jeden podle sídla jednoho z žalovaných, druhý podle bydliště dalšího žalovaného a třetí podle platebního místa směnky. V souladu s ust. § 11 odst. 2 OSŘ se řízení může konat u kteréhokoli z těchto soudů a je na žalobci, u kterého z nich podá žalobu.

Dospěje-li soud k závěru, že k projednání věci není místně příslušný, postupuje podle ust. § 105 OSŘ. Na rozdíl od věcné příslušnosti, kterou lze zkoumat kdykoli během řízení, může soud svou místní příslušnost zpochybnit pouze do doby, než začne jednat ve věci samé. Zpravidla však soud svou místní příslušnost zkoumá ihned po podání žaloby. Soud v takovém případě rozhoduje usnesením, přičemž v prvním výroku vysloví svou místní nepřislušnost a ve druhém výroku určí, ke kterému soudu bude věc po právní moci usnesení postoupena. Jestliže soud, kterému byla věc postoupena, s postoupením nesouhlasí, předloží věc k rozhodnutí o místní příslušnosti svému nadřízenému soudu, avšak to pouze za předpokladu, že ve věci místní příslušnosti dosud nerozhodoval odvolací soud. Nedostatek místní příslušnosti soudu může namítat rovněž žalovaný,¹⁷⁷ který tak musí učinit ve svém prvním procesním úkonu ve věci, tedy typicky v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu či ve vyjádření k žalobě. Je-li námitka důvodná, postupuje soud způsobem popsaným shora. Nedůvodnou či opožděnou námitku soud usnesením zamítne. Dle ustálené judikatury platí, že posoudí-

---

¹⁷⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011.

¹⁷⁷ Žalobci námitka nedostatku místní příslušnosti soudu logicky nenáleží, neboť ten svou volbu místně příslušného soudu provedl podáním žaloby.

li soud nesprávně svou místní příslušnost (a začne-li jednat ve věci samé) a současně neveznese-li žalovaný včas námitku místní nepřislušnosti soudu, je případný nedostatek místní příslušnosti nadále zhojen a tento soud se stává soudem místně příslušným k projednání a rozhodnutí dané věci.¹⁷⁸

Pokud jde o poslední podmínku řízení na straně soudu, tedy řádné obsazení soudu, lze už jen ve stručnosti zmínit, že ve směnečných věcech rozhodují podle s ust. § 36a odst. 3 OSŘ samosoudci.

3.2.2 Podmínky na straně účastníků

Mezi podmínky řízení týkající se účastníků řadíme způsobilost být účastníkem řízení, procesní způsobilost a (v případě, že je účastník zastoupen) náležitosti plné moci.

Způsobilost být účastníkem řízení znamená způsobilost být nositelem procesních práv a povinností v procesněprávních vztazích.¹⁷⁹ Podle ust. § 19 OSŘ má způsobilost být účastníkem řízení ten, kdo má právní osobnost; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.¹⁸⁰ Fyzické osoby mají v souladu s ust. § 23 OZ právní osobnost od narození až do smrti, právnické osoby pak v souladu s ust. § 118 OZ od svého vzniku do svého zániku. Zapisuje-li se právnická osoba do veřejného rejstříku, vzniká zápisem do tohoto rejstříku (ust. § 126 odst. 1 OZ) a zaniká výmazem z něj (ust. § 185 OZ).

Zjednodušeně lze tedy říci, že způsobilost být účastníkem řízení má každý žijící člověk a každá existující právnická osoba. Soud si právní osobnost účastníků ověřuje ihned po podání žaloby a následně i v průběhu řízení, kdykoli to uzná za vhodné a potřebné. Aktuální status fyzických osob si soud může snadno zkontrolovat v centrální evidenci obyvatel. U právnických osob jej lze zjistit nahlédnutím do veřejného rejstříku. Ztížená je situace u právnických osob, které se do žádného rejstříku nezapisují, ty se ovšem ve směnečných řízeních zpravidla nevyskytují.

Ztráta způsobilosti být účastníkem řízení je neodstranitelný nedostatek podmínky řízení. Zjistí-li soud po zahájení řízení, že účastníkem je fyzická osoba, která

---

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3355/2012.

¹⁷⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 103.

¹⁸⁰ Např. dle ust. § 10 odst. 3 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, má správce daně způsobilost být účastníkem občanského soudního řízení ve věcech souvisejících se správou daní a v tomto rozsahu má i procesní způsobilost

ještě před podáním žaloby zemřela, resp. právnická osoba, která ještě před podáním žaloby zanikla, postupuje podle ust. § 104 odst. 1 OSŘ a řízení zastaví. Často se stává, že směnečný věřitel se o zániku právní osobnosti (a tím pádem i ztrátě způsobilosti být účastníkem řízení) směnečného dlužníka dozví právě až z usnesení soudu o zastavení řízení. V takovém případě má žalobce jedinou možnost, jak se u soudu s úspěchem domáhat svého práva a nedostatek této podmínky řízení obejít, a to podat žalobu znovu, tentokrát proti právním nástupcům směnečného dlužníka, tedy proti dědicům fyzické osoby či proti společnosti vzniklé při přeměně právnické osoby; samozřejmě ovšem za předpokladu, že směnečný dlužník právní nástupce má. V ojedinělých případech se může stát, že směnečný dlužník zemře, avšak směnečný věřitel nemůže podat žalobu proti jeho právním nástupcům, neboť vzhledem k probíhajícímu řízení o pozůstalosti dosud není znám okruh dědiců dlužníka. Věřitel však nemusí vyčkávat na rozhodnutí pozůstalostního soudu, neboť soudní praxí bylo dovozeno, že žalobu lze podat i proti neznámým dědicům zemřelého.¹⁸¹

Odlíšná situace nastane, když některá ze stran sporu svou způsobilost být účastníkem řízení ztratí až v průběhu řízení, tedy kdykoli od podání žaloby až do pravomocného skončení věci. V takovém případě soud postupuje podle ust. § 107 OSŘ. Zde soud nepřistupuje k zastavení řízení automaticky, ale nejprve zjišťuje, zda má zemřelý, resp. zaniklý účastník právní nástupce či nikoli. U právnických osob lze tuto skutečnost zjistit jednoduše z údajů zapsaných ve veřejném rejstříku. U fyzických osob je potřeba dotázat se pozůstalostního soudu, zda je již řízení o pozůstalosti skončeno, příp. s jakým výsledkem. Lze-li očekávat, že řízení o pozůstalosti zemřelého účastníka nebude v dohledné době skončeno, může soud směnečné řízení přerušit až do pravomocného skončení pozůstalostního řízení podle ust. § 107 odst. 1 OSŘ. Není totiž výjimkou, že řízení o pozůstalosti probíhá i několik let. Jakmile je soudu známo, kdo je právním nástupcem účastníka, rozhodne usnesením o tom, že v řízení bude namísto něj pokračováno s tímto právním nástupcem. Nemá-li účastník žádné právní nástupce, soud řízení zastaví podle ust. § 107 odst. 5 OSŘ.

Další podmínkou řízení na straně účastníků je tzv. procesní způsobilost. Procesní způsobilostí rozumíme způsobilost účastníka samostatně právně jednat před soudem, tedy samostatně vlastním jménem činit vůči soudu procesní úkony. Nedostatek

---

¹⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 751/2006.

procesní způsobilosti je, na rozdíl od způsobilosti být účastníkem, odstranitelným nedostatkem podmínky řízení, který lze prakticky ve všech případech jednoduše napravit zastoupením dotyčného účastníka.¹⁸² Podle ust. § 20 odst. 1 OSŘ má každý procesní způsobilost v tom rozsahu, v jakém je svéprávný. Ve směnečných sporech je potřeba primárně vycházet z ust. čl. III § 1 ZSS, podle kterého se směnečně nebo šekově může zavazovat každý, kdo je způsobilý vlastními úkony se zavazovat. Toto ustanovení tedy odkazuje na obecnou úpravu svéprávnosti obsaženou v občanském zákoníku.

Svéprávnost fyzických osob je upravena v ust. § 30 OZ. Plně svéprávnou, a tedy i plně procesně způsobilou, se fyzická osoba stane zletilostí, tedy zpravidla dovršením 18. roku věku. Před nabytím zletilosti se osoba stane plně svéprávnou uzavřením manželství nebo tzv. přiznáním svéprávnosti podle ust. § 37 OZ. Osoby s plnou procesní způsobilostí mohou před českými soudy jednat vždy v plném rozsahu samostatně a není tedy potřeba, aby byly v řízení zastoupeny.¹⁸³

U nezletilců, kteří dosud nenabyli plné svéprávnosti, je potřeba vycházet z ust. § 31 OZ, dle kterého se má za to, že každý nezletilý je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku. Vzhledem ke komplexnosti a složitosti problematiky směnek, resp. cenných papírů obecně, však nelze předpokládat, že by rozumová a volní vyspělost nezletilé fyzické osoby dosahovala takové úrovně, aby se tato osoba mohla směnečně zavazovat. V této problematice se konec konců neorientuje ani většina dospělých, kteří směnky za účelem zajištění svých dluhů bez okolků podepisují. Obdobná bude situace v případě omezení svéprávnosti podle ust. § 55 a násl. OZ. Nelze si totiž dost dobře představit, že by soud ponechal oprávnění směnečně se zavazovat člověku, kterého omezil na svéprávnosti.¹⁸⁴

Ve směnečném řízení se tedy s osobou, která není plně procesně způsobilá, setkáme jen zřídkakdy. Půjde především o situace, kdy se nezletilec stane účastníkem řízení jakožto dědic směnečného věřitele či dlužníka. V takovém případě jej v řízení zastupuje v souladu s ust. § 22 OSŘ jeho zákonný zástupce, tedy zpravidla rodič. Jestliže nezletilý účastník žádného zákonného zástupce nemá a je-li tu nebezpečí z prodlení, postupuje soud podle ust. § 29 odst. 1 OSŘ a takovému účastníku ustanoví

---

¹⁸² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 72.

¹⁸³ Samozřejmě s výjimkou povinného zastoupení účastníka v řízení o dovolání podle ust. § 241 OSŘ.

¹⁸⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 357.

opatrovníka. Pokud nebezpečí z prodlení nehrozí, soud řízení přeruší a vyčká, až nezletilému účastníkovi ustanoví zákonného zástupce nebo kolizního opatrovníka opatrovnícký soud.¹⁸⁵

Pokud jde o procesní způsobilost právnických osob, zmatek do této problematiky vneslo s účinností od 1. 1. 2014 přijetí občanského zákoníku a zavedení tzv. teorie fikce právnických osob, dle které není právnická osoba *de facto* vůbec svéprávná a svá právní jednání činí prostřednictvím zastoupení příslušných fyzických osob. Tato otázka rozvířila akademické debaty a dala vzniknout několika možným pojetím, jak na procesní způsobilost právnických osob nahlížet. Podrobný rozbor jednotlivých pojetí by však zacházel nad rámec této práce, neboť všechna tato pojetí mají stejné praktické východisko: aby bylo možné právnickou osobu považovat za procesně způsobilou, musí zde být svéprávná fyzická osoba, která za právnickou osobu jedná podle ust. § 21 OSŘ.¹⁸⁶

V téže věci může za právnickou osobu v civilním řízení jednat pouze jedna fyzická osoba. Za právnickou osobu jedná v první řadě člen jejího statutárního orgánu. Má-li statutární orgán více členů, jedná za právnickou osobu jeho předseda, příp. jeho člen, který tím byl pověřen. Typicky za právnickou osobu činí procesní úkony jednatel společnosti s ručením omezeným nebo předseda představenstva akciové společnosti. Je důležité si uvědomit, že při procesních úkonech vůči soudu se neuplatní způsob jednání za právnickou osobu podle hmotného práva určený společenskou smlouvou a zapsaný ve veřejném rejstříku. Jestliže tedy podle společenské smlouvy právnickou osobu zastupují vždy alespoň dva členové statutárního orgánu společně, tento způsob jednání se v občanském soudním řízení neprosadí a za právnickou osobu bude vždy jednat pouze jedna fyzická osoba v souladu s ust. § 21 OSŘ.¹⁸⁷ Má-li právnická osoba prokuristu, může za právnickou osobu namísto člena statutárního orgánu jednat před soudem právě on. Týká-li se spor odštěpného závodu, může za právnickou osobu jednat jeho vedoucí. Žádná z těchto osob nemusí soudu dokládat žádné listiny k prokázání svého oprávnění za právnickou osobu jednat, neboť to vyplývá z údajů zapsaných ve veřejném rejstříku. Za právnickou osobu může před soudem dále jednat jakýkoli

---

¹⁸⁵ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 132.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 90.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2921/2004.

zaměstnanec této právnické osoby, typicky podnikový právník, který k tomu byl statutárním orgánem pověřen. Ten musí své oprávnění prokázat předložením příslušného pověření. Jestliže zde není žádná fyzická osoba, která může za právnickou osobu před soudem jednat (typicky když právnická osoba nemá ve veřejném rejstříku zapsané žádné členy statutárního orgánu), a je-li tu nebezpečí z prodlení, postupuje soud podle ust. § 29 odst. 2 OSŘ a ustanoví právnické osobě opatrovníka. Pokud nebezpečí z prodlení nehrozí, měl by soud řízení přerušit a dát podnět příslušnému soudu, aby právnickou osobu zrušil (typicky podle ust. § 172 odst. 1 písm. c) OZ, příp. z jiného důvodu, je-li dán) a jmenoval jí likvidátora. Likvidátor nabývá působnost statutárního orgánu (ust. § 193 OZ), tudíž se stane osobou oprávněnou za právnickou osobu jednat a problém odpadne.

Plně procesně způsobilá osoba tedy může v civilním řízení vykonávat všechny procesní úkony samostatně, ale to jí samozřejmě nebrání, aby se v souladu s ust. § 24 a násl. OSŘ nechala zastoupit zástupcem, kterého si zvolí. Jedná se o jedno ze základních procesních práv účastníka soudního řízení. Zástupcem účastníka v občanském soudním řízení může být pouze fyzická osoba. V téže věci může mít účastník v jeden okamžik zvoleného pouze jednoho zástupce. Zástupcem účastníka bývá zpravidla advokát jakožto profesionál poskytující právních služeb. Advokát se může v řízení nechat zastoupit dalším advokátem, advokátním koncipientem nebo svým jiným zaměstnancem (tzv. substituční zastoupení). Účastníka však může zastupovat i jakákoli jiná plně svéprávná fyzická osoba, tzv. obecný zmocněnec podle ust. § 27 OSŘ. Ten však může před soudem jednat pouze osobně a nemůže se dát zastoupit někým dalším.

Zástupce musí soudu prokázat své oprávnění zastupovat účastníka v konkrétním řízení. To učiní předložením plné moci podle ust. § 28 OSŘ. Plnou moc lze udělit písemně nebo ústně do protokolu. Plná moc musí obsahovat označení zastupovaného účastníka (zmocnitele), označení zástupce (zmocněnce), určení rozsahu zástupčího oprávnění, určení věci, pro kterou se plná moc uděluje, den a místo udělení a podpis zmocnitele.¹⁸⁸ Pokud někdo podá žalobu jménem jiné osoby jako její zástupce, aniž současně doloží plnou moc, resp. obsahuje-li doložená plná moc vady, jedná se o odstranitelný nedostatek podmínky řízení. Soud v takovém případě vydá usnesení

---

¹⁸⁸ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 121.

s výzvou k doložení plné moci, příp. k odstranění vad doložené plné moci. Tuto výzvu může soud zaslat jak přímo žalobci, tak zástupci, který o sobě tvrdí, že je oprávněn žalobce zastupovat.¹⁸⁹ Nebude-li plná moc ve stanovené lhůtě doložena, resp. nebudou-li vady plné moci odstraněny, soud řízení zastaví podle ust. § 104 odst. 2 OSŘ.

Jen výjimečně se stává, že zástupce plnou moc nedoloží vůbec, zejména jednali se o advokáta. Jestliže se tak stane, je plná moc doplněna téměř vždy obratem v reakci na výzvu soudu. Mnohem častěji lze narazit na případy, kdy plná moc doložena sice je, ale obsahuje vady. Plná moc musí být podepsána osobou k tomu oprávněnou. U fyzických osob to nečiní žádný problém, složitější je to u osob právnických. Za právnickou osobu plnou moc podepisuje některá z osob oprávněných za ni jednat podle ust. § 21 OSŘ. Často se však stává, že účastníci zaměňují hmotněprávní a procesní jednání za právnickou osobu. Proto není výjimkou, že za účelem dodržení hmotněprávního způsobu jednání zapsaného v obchodním rejstříku plnou moc za právnickou osobu podepíše například dva členové představenstva, namísto předsedy představenstva, který je k tomu jako jediný bez dalšího oprávněn podle ust. § 21 OSŘ. Soud by měl v takovém případě účastníka vyzvat k předložení plné moci podepsané předsedou představenstva, příp. listiny, kterou byl člen představenstva k podpisu plné moci pověřen namísto jeho předsedy. Problém nastává rovněž v případě, kdy člen statutárního orgánu vykonává současně advokátní praxi a udělí za právnickou osobu plnou moc sám sobě jakožto advokátovi a v rámci náhrady nákladů řízení pak požaduje rovněž odměnu podle advokátního tarifu. To však v civilním řízení není možné.¹⁹⁰ Právnická osoba musí v nastíněném případě činit procesní úkony buď samostatně, nebo si musí jako svého zástupce zvolit jiného advokáta.

Co se týká plných mocí, bývá ve směnečných řízeních často problematické rovněž určení okruhu právních vztahů, na které se zastupování vztahuje. Lze proto důrazně doporučit udělení tzv. generální plné moci, tedy plné moci, která zmocněnce opravňuje k zastupování zmocnitele ve všech věcech. Někomu udělení takto rozsáhlého zástupčího oprávnění ovšem nemusí vyhovovat. V takovém případě je vhodné plnou moc formulovat dostatečně obecně, aby pokryla i vymáhání směnečných nároků. Lze tedy akceptovat plnou moc udělenou k vymáhání veškerých pohledávek konkrétního

---

¹⁸⁹ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 148.

¹⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 29 Odo 560/2004.

žalobce vůči všem jeho dlužníkům. Jako nedostatečné je ovšem potřeba vnímat oprávnění udělené „k zastupování žalobce ve věci vymáhání pohledávek ze smlouvy o úvěru ze dne 1. 10. 2020, č. 123456789“. Jelikož žalobce zpravidla v žalobě neuvádí skutková tvrzení ohledně kauzy stojící za vystavením směnky, nemůže se takto formulovaná plná moc vztahovat na zastupování žalobce ve směnečném řízení, neboť soud si nemůže domýšlet, jaký je vztah mezi uplatněnou směnkou a smlouvou o úvěru uvedenou v plné moci. Ideální proto bude formulace, že je zmocněnec oprávněn k vymáhání práv konkrétního žalobce vůči konkrétnímu žalovanému z konkrétní směnky.

3.2.3 Další podmínky řízení podle občanského soudního řádu

V soudním řízení je potřeba vycházet z obecného právního principu *ne bis in idem*, tedy že nelze dvakrát rozhodovat v téže věci. Tento princip je v civilním procesu promítnut v ust. § 83 odst. 1 OSŘ, které upravuje překážku zahájeného řízení (*litispendence*), a dále v ust. § 159a odst. 4 OSŘ, kde nalezneme překážku věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*).

O *litispendenci* hovoříme v případě, kdy je u soudu ještě před pravomocným skončením řízení podána žaloba, která se týká téhož předmětu a týchž osob. Shodný předmět řízení je dán tehdy, pokud nárok vymezený stejným žalobním petitem vyplývá ze stejných skutkových tvrzení.¹⁹¹ V praxi tedy jde o situace, kdy je u soudu opakovaně uplatněn totožný nárok z téže směnky. O překážku zahájeného řízení se však logicky nejedná, jestliže žalobce z procesní opatrnosti nejprve zažaluje pouze část směnečné sumy a následně, zpravidla vzhledem k blížícímu se promlčení směnečných nároků, podá žalobu i ohledně zbývajících částí směnečného peníze. Zde se nejedná o shodný předmět, neboť žalobce ve dvou různých řízeních požaduje zaplacení dvou různých, vzájemně se nepřekrývajících částek, byť z titulu totožné směnky. Vzhledem k abstraktnosti směnečných závazků *litispendence* (a ostatně ani překážka *rei iudicatae*) nenastane ani v případě, kdy je v jednom řízení uplatněn nárok ze směnky a v jiném nárok z titulu smlouvy o úvěru, který je touto směnkou zajištěn.¹⁹² Překážku věci

¹⁹¹ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 443.

¹⁹² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2003, sp. zn. 33 Odo 202/2002.

zahájené nevytváří ani postupné uplatnění nároků ze dvou směnek, které obě zajišťují splnění stejné pohledávky.¹⁹³

Překážka *rei iudicatae* brání tomu, aby došlo k opětovnému projednání a rozhodnutí věci, která již jednou pravomocně rozhodnuta byla. Tuto překážku zakládá pouze rozhodnutí soudu ve věci samé, nikoli rozhodnutí procesního charakteru. Pokud tedy směnečné řízení skončilo usnesením o odmítnutí žaloby nebo usnesením o zastavení řízení, lze žalobu s nárokem z téže směnky podat u soudu znovu. Překážka věci pravomocně rozhodnuté je tedy založena pouze směnečným platebním rozkazem nebo rozsudkem.¹⁹⁴ Ve směnečném řízení je ovšem nutné upozornit na jednu velice specifickou situaci, která překážku *rei iudicatae* nezakládá, a to na vydání rozsudku, kterým dochází ke zrušení směnečného platebního rozkazu pro důvodnost námitek. Rozsudkem dojde k „odklizení“ meritorního rozhodnutí, tedy směnečného platebního rozkazu, avšak výrok o zamítnutí žaloby tento rozsudek již neobsahuje. Jedná se sice o rozhodnutí, kterým se řízení končí, ale jeho účelem je zároveň nezaložit překážku věci pravomocně rozhodnuté. Na první pohled se to může zdát nesmyslné, avšak má to význam v případě zrušení směnečného platebního rozkazu kvůli tzv. kauzálním námitkám. Může se totiž stát, že je u soudu uplatněna směnka, která zajišťuje dosud nesplatný závazek. Jedná se tedy o předčasně podanou žalobu, v důsledku čehož dojde ke zrušení směnečného platebního rozkazu. V budoucnu se však zajištěný závazek může stát splatným, a tudíž by se z důvodné kauzální námitky stala námitka nedůvodná. Proto je nežádoucí, aby zrušující rozsudek založil překážku věci pravomocně rozhodnuté a znemožnil žalobci opětovné podání žaloby v téže věci.¹⁹⁵

Soud by si měl ihned po podání žaloby lustrací ve svém interním systému ověřit, zda již mezi týmiž účastníky v téže věci není u soudu vedeno jiné řízení. Pokud ano, musí se soud zaměřit na to, zda se opravdu jedná o totožnou směnku a zda řízení stále probíhá, nebo již skončilo, příp. jakým způsobem bylo skončeno. Problém však může nastat, pokud bude řízení zahájeno u jiného soudu. Vzhledem k úpravě místní

---

¹⁹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 5 Cmo 102/2003.

¹⁹⁴ Ve směnečném rozkazním řízení je jediným meritorním rozhodnutím právě směnečný platební rozkaz. Rozsudek, který je ve věci vydán po projednání námitek, meritorním rozhodnutím není, neboť jím dochází pouze k potvrzení, příp. zrušení směnečného platebního rozkazu, tedy k přezkoumání již vydaného rozhodnutí ve věci samé. Je-li směnečný platební rozkaz zrušen proto, že se jej nepodařilo žalovanému doručit, dojde následně k vydání rozsudku, kterým je žalobci přiznáno právo na peněžité plnění. Jelikož byl v daném případě směnečný platební rozkaz odklizen, takový rozsudek rozhodnutím ve věci samozřejmě je.

¹⁹⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011.

příslušnosti se u směnečných řízení může snadno stát, že žalobce podá žalobu nejprve u soudu příslušného podle obecného soudu žalovaného a po skončení řízení následně znovu u soudu příslušného podle platebního místa směnky. Ač je to zcela nežádoucí stav, není v silách soudu tuto skutečnost zjistit, neboť interní databáze jednotlivých krajských soudů nejsou vzájemně propojeny. Městský soud v Praze proto nezjistí, že žalobou uplatněná směnečná pohledávka již byla žalobci jednou pravomocně přiznána v řízení vedeném u Krajského soudu v Ostravě. V takovém případě tedy soud i přes překážku *rei iudicatae* vydá směnečný platební rozkaz a je na žalovaném, aby tuto skutečnost sám namítnul. Tento nedostatek, který výrazným způsobem zasahuje do řádného průběhu civilního řízení, by mohl být jednoduše odstraněn zpřístupněním jednotlivých interních databází napříč všemi soudy.

Jestliže tedy probíhá v téže věci jiné řízení, jedná se o překážku zahájeného řízení, jestliže již toto řízení bylo pravomocně skončeno vydáním meritorního rozhodnutí, jedná se o překážku věci pravomocně rozhodnuté. Je-li dána některá z těchto překážek, brání projednání žaloby nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit. Soud proto postupuje podle ust. § 104 odst. 1 OSŘ a řízení zastaví.

Za další podmínku řízení považujeme neexistenci rozhodčí smlouvy. Strany smluvního vztahu se totiž mohou dohodnout, že případné spory vzniklé v souvislosti s uzavřenou smlouvou budou namísto soudů projednány a rozhodnuty jedním nebo více rozhodci anebo stálým rozhodčím soudem v souladu se zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Rozhodčí smlouva musí být uzavřena v písemné formě. Náležitosti rozhodčí smlouvy nalezneme v ust. § 2 a 3 zákona o rozhodčím řízení.

Platnou rozhodčí smlouvu lze samozřejmě uzavřít i ohledně směnečných sporů.¹⁹⁶ Účastníci směnečných vztahů by si měli pořádně rozmyslet, zda případné spory mezi sebou svěří do rukou rozhodce, příp. rozhodčího soudu či nikoli. Při uzavření rozhodčí smlouvy sice budou moci využít rychlosti a neformálnosti rozhodčího řízení, avšak zároveň se připraví o procesní výhody směnečného platebního rozkazu a námitkového řízení, neboť rozhodce v rozhodčím řízení vydat směnečný platební rozkaz nemůže.¹⁹⁷ Jelikož většina vystavených smének slouží k zajištění jiných pohledávek, je při formulaci rozhodčí smlouvy potřeba dbát na to, aby se rozhodčí

¹⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

smlouva vztahovala i na směnečné spory. V tomto ohledu došlo v posledních letech k určitému „rozvolnění“ judikatury. Dřívější soudní praxe totiž vycházela z názoru, že spory ze směnky musí být v rozhodčí smlouvě výslovně uvedeny, jinak je nelze řešit v rámci rozhodčího řízení. Jinými slovy, pokud smlouva o úvěru obsahovala ustanovení o zajištění splacení úvěru směnkou a zároveň rozhodčí doložku, musela tato doložka obsahovat i výslovnou zmínku o sporech ze zajišťovací směnky. Tento přísný požadavek byl však v posledních letech zmírněn. Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3969/2013, dovedl, že „v situaci, kdy jak ujednání o zajištění pohledávky směnkou, tak i rozhodčí doložka jsou součástí téhož právního úkonu, nelze mít důvodné pochybnosti o tom, že formulace ‚pravomoc k řešení veškerých sporů o nároky, které přímo nebo odvozeně vznikly z této smlouvy nebo v návaznosti na ni‘ se vztahují i na spor o zaplacení směnky, kterou byla pohledávka ze smlouvy zajištěna“. Stále je však nutné myslet na to, že taková rozhodčí doložka zavazuje pouze smluvní strany, což jsou zpravidla výstavce a remitent směnky zajišťující tuto smlouvu. Ostatní osoby ze směnky zavázané, které nejsou účastníky tohoto smluvního vztahu (typicky směneční rukojmí), tedy nejsou uzavřenou smlouvou nikterak vázány a nemohou se s úspěchem dovolávat ujednání v ní obsažených, tedy ani sjednané rozhodčí doložky.¹⁹⁸ Takové osoby je proto potřeba zažalovat u soudu. Směneční rukojmí by se mohl dovolávat pouze rozhodčí doložky obsažené v právním jednání, které s remitentem směnky uzavřel on sám, například v prohlášení avalisty o vyplnění blankosměnky. Tyto dokumenty však na rozhodčí doložky zpravidla nepamatují. Zajímavá je rovněž otázka vázanosti rozhodčí doložkou v případě indosace směnky vystavené ve formě na řad. Podle ust. § 5 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení váže rozhodčí smlouva také právní nástupce stran, pokud to strany v této smlouvě výslovně nevyločí. Směnka a směnkou zajištěná smlouva, jejíž součástí je rozhodčí doložka, jsou dva různé právní vztahy. Indosatář navíc nabývá směnku originárně a není právním nástupcem původního majitele směnky. Proto indosatář, který směnku nabyl rubopisem, není vázán případnou rozhodčí doložkou.¹⁹⁹

Soud případnou existenci rozhodčí smlouvy nezkontroluje sám z vlastní iniciativy. Je na žalovaném, aby tuto skutečnost v řízení před soudem namítl. Musí tak učinit při svém prvním úkonu ve věci, typicky v rámci námitek proti směnečnému platebnímu

¹⁹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.

¹⁹⁹ PAŘÍZEK, I. Směnka a rozhodčí řízení. *Právní rozhledy*. 2002, č. 1, s. 6–16.

rozkazu. Je-li námitka existence rozhodčí smlouvy důvodná, soud řízení zastaví podle ust. § 106 odst. 1 OSŘ. Nedůvodnou či opožděnou námitku soud usnesením zamítne.

3.2.4 Soudní poplatek

Všechny podmínky řízení nejsou upraveny pouze v občanském soudním řádu, ale nalezneme je i v jiných zákonech, například v zákoně o soudních poplatcích. Soudní poplatek je totiž teorií někdy označován za tzv. fiskální podmínku řízení. Základními funkcemi soudních poplatků jsou fiskální, regulační a motivační. Jedná se tedy o příjmy státního rozpočtu, jejichž účelem je zajistit fungování justice a pokrýt náklady soudu vzniklé v řízení, a zároveň zabránit podávání svévolných či bezdůvodných návrhů a vést potenciální účastníky k mimosoudnímu řešení sporu.²⁰⁰

Směnečné řízení je samozřejmě zpoplatněno jako každé jiné sporné řízení, přičemž poplatková povinnost žalobce vzniká v souladu s ust. § 4 odst. 1 písm. a) ZSOP okamžikem podání žaloby. Výše soudního poplatku se podle položky 1 bodu 1 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou a tudíž nedílnou součástí ZSOP, odvíjí od výše požadovaného peněžitého plnění. Pokud uplatněný nárok nepřevyšuje částku 20 000 Kč, činí soudní poplatek 1 000 Kč. Při vymáhání směnečných nároků vyšších než 20 000 Kč se platí poplatek ve výši 5 % z žalované částky. Tyto žaloby jsou v praxi nejčastější. Zřídka se pak můžeme setkat s žalobou znějící na více než 40 000 000 Kč; v takovém případě činí soudní poplatek pevnou částku 2 000 000 Kč a dále 1 % z částky přesahující 40 000 000 Kč. Do předmětu řízení se v souladu s ust. § 6 odst. 1 ZSOP nezapočítává příslušenství uplatněné pohledávky. U směnečných žalob je potřeba pamatovat na to, že žalobce vedle zaplacení směnečného penízu a 6% úroku zpravidla požaduje i směnečnou odměnu podle ust. čl. I § 48 odst. 1 bod 4 ZSS. Jak již bylo řečeno výše, směnečná odměna představuje samostatný směnečný nárok a není (na rozdíl od směnečného úroku a směnečných útrat) příslušenstvím směnečné pohledávky. Proto je při vyměření soudního poplatku nutné vycházet ze součtu směnečné sumy a směnečné odměny.²⁰¹

²⁰⁰ WALTR, R. *Zákon o soudních poplatcích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1.

²⁰¹ KOVAŘÍK, Z. Nová úprava soudních poplatků ve směnečných a šekových věcech. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 6-7, s. 56–61.

Obsahuje-li žaloba všechny náležitosti a jsou-li splněny všechny ostatní podmínky řízení, může se soud zabývat poplatkovou povinností žalobce. Jestliže poplatek nepřesahuje částku 5 000 Kč, může jej žalobce uhradit již spolu s podáním žaloby v kolkových známkách v souladu s ust. § 8 odst. 4 ZSOP. Kdykoli po podání žaloby může žalobce uhradit soudní poplatek v hotovosti do pokladny soudu nebo převodem na účet. V praxi však žalobci zpravidla poplatek sami z vlastní iniciativy neplatí a vyčkávají, až je k tomu vyzve soud. Jednak žalobci neznají bankovní údaje účtu, na který mají částku soudního poplatku poukázat, a jednak si často nejsou jisti přesnou výší soudního poplatku. Pokud tedy poplatek není uhrazen spolu s žalobou, postupuje soud podle ust. § 9 odst. 1 ZSOP a vyzve žalobce k jeho zaplacení. Tato výzva se činí usnesením, které obsahuje lhůtu k zaplacení poplatku, která nesmí být zpravidla kratší než 15 dnů od doručení tohoto usnesení, výši soudního poplatku, údaje bankovního účtu soudu a poučení pro případ nesplnění této výzvy. Lhůta stanovená soudem k zaplacení soudního poplatku je lhůtou propadnou, neboť k poplatku zaplacenému až po uplynutí této lhůty se nepřihlíží.²⁰² Splní-li žalobce v rámci stanovené lhůty svou poplatkovou povinnost, soud v řízení pokračuje a vydá směnečný platební rozkaz. Jestliže však žalobce soudní poplatek nezaplatí, resp. jestliže jej zaplatí pozdě, soud v souladu s ust. § 9 odst. 3 ZSOP řízení zastaví.

Právní úprava soudních poplatků sice vychází z předpokladu, že každé občanské soudní řízení má být zpoplatněno, avšak existují zde i výjimky v podobě institutu osvobození od soudních poplatků. Rozlišujeme osvobození věcné, osobní a individuální. Věcné osvobození je upraveno v ust. § 11 odst. 1 ZSOP, které obsahuje taxativní výčet typů řízení, která jsou od soudních poplatků osvobozena. Řízení o proplacení směnky v tomto výčtu logicky není. Osobní osvobození nalezneme v ust. § 11 odst. 2 ZSOP, ve kterém jsou vypočteny osoby, které jsou od soudních poplatků ze zákona osvobozeny. Pro směnečné řízení je relevantní snad jen písm. a), dle kterého je od soudních poplatků osvobozen stát, a dále písm. n), které osvobození přiznává insolvenčnímu správci, jenž v řízení uplatňuje pohledávku věřitele nacházejícího se

---

²⁰² Ust. § 9 ZSOP prošlo významnou (a v soudní praxi velmi vítanou) novelou provedenou zákonem č. 296/2017 Sb. s účinností od 30. 9. 2017. V řízeních zahájených před tímto datem totiž platilo, že pokud bylo řízení pro nezaplacení poplatku zastaveno a poplatník soudní poplatek následně zaplatil do konce lhůty k podání odvolání proti usnesení o zastavení řízení, soud podle ust. § 9 odst. 7 ZSOP toto usnesení zrušil a v řízení se dále pokračovalo. Tato úprava však již neplatí a aktuální znění poplatkového zákona stanoví, že pokud poplatník soudní poplatek zaplatí až po uplynutí stanovené lhůty, k této skutečnosti se nepřihlíží.

v úpadku. Na rozdíl od věcného a osobního osvobození od soudních poplatků, ke kterým soud přihlíží automaticky, lze individuální osvobození účastníkovi přiznat pouze na jeho výslovný návrh. Soud je povinen účastníka poučit o možnosti tento návrh podat. Z ust. § 138 odst. 1 OSŘ vyplývá, že pro případné osvobození účastníka řízení od soudních poplatků musí být kumulativně splněny dvě podmínky. První podmínkou je skutečnost, že se ze strany účastníka nesmí jednat o bezúspěšné či svévolné uplatňování práva nebo že jím uplatněný nárok nesmí být zjevně bezdůvodný či neopodstatněný. Nesmí se tedy jednat o takový nárok, u kterého by soud mohl s ohledem na uplatněná skutková tvrzení již dopředu předjímat, že o něm bude negativně rozhodnuto. Zadruhé musejí být osobní, majetkové a výdělkové poměry účastníka natolik nepříznivé, že účastník není schopen vyměřený soudní poplatek uhradit, čímž by mu byla odeprána možnost domáhat se ochrany svých práv u nezávislého a nestranného soudu. Pokud žalobce tyto podmínky splňuje, soud mu usnesením přizná částečné či úplné osvobození od soudních poplatků; v opačném případě jeho návrh zamítne.

3.2.5 Vliv insolvenčního řízení

Po podání žaloby musí soud rovněž zkontrolovat, zda zahájení nalézacího řízení nebrání řízení insolvenční. Účelem insolvenčního řízení je poměrné uspokojení všech dlužnických věřitelů, proto nemůže současně s ním probíhat řízení, ve kterém je řešen pouze právní vztah dlužníka s jedním z těchto věřitelů. Procesní postup při konkurenci nalézacího a insolvenčního řízení nalezneme v insolvenčním zákoně.

Nejprve je nutné určit, na jaké pohledávky bude mít insolvenční řízení vliv. Podle ust. § 109 odst. 1 písm. a) IZ nelze po zahájení insolvenčního řízení uplatnit žalobou u nalézacího soudu pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty, lze-li je uplatnit přihláškou. Není sporu o tom, že směnečné pohledávky se majetkové podstaty týkají, neboť jejich přiznáním a následným proplacením by došlo k snížení majetkové podstaty dlužníka. Je ovšem potřeba si uvědomit, že zmíněné ustanovení se vztahuje pouze na pohledávky „předinsolvenční“, tedy na pohledávky, které lze v insolvenčním řízení uplatnit přihláškou.²⁰³ Věřitelé mohou své pohledávky v souladu

---

²⁰³ HÁSOVÁ, J., MORAVEC, T. a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 397.

s ust. § 110 odst. 1 IZ přihlašovat již od zahájení insolvenčního řízení. V rozhodnutí o úpadku pak musí být podle ust. § 136 odst. 2 písm. d) IZ obsažena výzva, aby (dosud nepřihlášení) věřitelé přihlásili své pohledávky ve lhůtě dvou měsíců od vydání rozhodnutí o úpadku. K později přihlášeným pohledávkám soud podle ust. § 173 odst. 1 IZ nepřihlíží. Z uvedeného vyplývá, že pokud směnečná pohledávka vznikne až po uplynutí této lhůty, nemá věřitel vůbec možnost danou pohledávku do insolvenčního řízení přihlásit. Takové pohledávky se neuspokojují v rámci insolvenčního řízení, a proto se na ně neuplatní omezení podle ust. § 109 odst. 1 písm. a) IZ. Směnečný věřitel tedy může pohledávku vzniklou až v průběhu insolvenčního řízení uplatnit standardním způsobem, tzn. žalobou u nalézacího soudu.²⁰⁴ Po podání žaloby je tedy nutné zkoumat, kdy směnečná pohledávka vznikla, jinými slovy kdy byla žalovaná směnka vystavena. Je vhodné dodat, že rozhodující je pouze datum vystavení směnky, nikoli datum její splatnosti, neboť podle ust. § 173 odst. 3 IZ lze v insolvenčním řízení přihlásit i dosud nesplatné pohledávky.

V souvislosti s uvedeným je ovšem potřeba zmínit problematiku blankosměnek. Blankosměnka, tedy záměrně neúplná směnka podle ust. čl. I § 10 ZSŠ, není cenným papírem, ale pouhou obecnou listinou, ze které nikomu neplynou žádná práva a povinnosti. Jejím doplněním se z ní však stává směnka s účinky *ex tunc*. Může se tedy stát, že v době zahájení insolvenčního řízení směnečnou pohledávku přihlásit nelze, neboť listina zatím existuje pouze v neúplné podobě, avšak po jejím vyplnění v průběhu insolvenčního řízení se z ní stává směnka se zpětnými účinky, tedy směnka „předinsolvenční“, kterou již nelze ani přihlásit, ani uplatnit žalobou.²⁰⁵

Nastíněným problémem se zabýval Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 2 Cmo 147/2019, ve kterém dovodil, že „*ani skutečnost, že vyplnění směnky má zpětné účinky, nemůže nic změnit na tom, že v době k tomu v insolvenčním řízení vedeném vůči druhé žalované určené, nemohla žalobkyně žádnou pohledávku*

---

²⁰⁴ KOZÁK, J., BROŽ, J., DADAM, A., STANISLAV, A., STRNAD, Z., ZRŮST, L., ŽIŽLAVSKÝ, M. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 540.

²⁰⁵ Typicky se jedná o situaci, kdy se v úpadku nachází rukojmí ze směnky zajišťující např. smlouvu o úvěru. Pohledávku (splatnou či nesplatnou) z této smlouvy v insolvenčním řízení přihlásit nelze, neboť směnečný rukojmí není smluvní stranou. Pokud však pohledávka ze zajišťované smlouvy není dosud splatná, nelze přihlásit ani směnečnou pohledávku, neboť zřejmě dosud nenastaly podmínky pro vyplnění blankosměnky, které se zpravidla vážou právě na splatnost zajištěné pohledávky. Směnka se tedy zatím nachází ve své nevyplněné podobě. Pokud následně během insolvenčního řízení dojde k zesplatnění úvěru a doplnění blankosměnky, nemůže věřitel směnečnou pohledávku přihlásit, neboť již uplynula lhůta k podávání přihlášek.

z předmětné směnky, tehdy ještě z blankosměnky, v insolvenčním řízení přihlásit. Nemohl být tedy splněn druhý z předpokladů, aby se uplatnil zákaz vyplývající z § 109 odst. 1 písm. c) IZ, respektive po rozhodnutí o úpadku obdobný zákaz plynoucí z § 140c IZ. Žádná pohledávka ze sporné směnky v době k tomu určené nemohla být žalobkyni v předmětném insolvenčním řízení přihlášená. Proto také nehrozí nebezpečí, jemuž se snaží posledně uvedená ustanovení insolvenčního zákona čelit, to znamená, že by byla stejná pohledávka řešena jak v insolvenčním řízení tak také v paralelním nalézacím řízení. Naopak napadené usnesení odnímá žalobkyni vůbec možnost její ústavním pořádkem zajištěné právo v soudním řízení své právo uplatnit. V insolvenčním řízení tak učinit nemohla a cesta nalézacího řízení se jí napadeným usnesením odpirá. Závěr soudu prvního stupně, že toto řízení je nutno podle § 141a IZ zastavit, proto není správný“.

Toto rozhodnutí je však poněkud kontroverzní. Vrchnímu soudu je potřeba dát za pravdu, že opačný výklad, tedy pokud žalobce nemohl dříve uplatnit svou pohledávku přihláškou v insolvenčním řízení a nemohl by tak učinit ani nyní žalobou v nalézacím řízení, by žalobci upíral jeho právo na soudní ochranu. Stranou ponechme, že dochází k výraznému snížení právní jistoty mezi věřitelem a dlužníkem, potažmo mezi všemi věřiteli tohoto dlužníka, neboť pohledávka, která zde *de facto* existovala již v době prohlášení úpadku, bude uspokojena nezávisle na proběhnuvší insolvenční a nadto zřejmě v plné výši bez ohledu na rozvrhové usnesení, resp. splátkový kalendář při oddlužení nebo reorganizační plán při reorganizaci. Rozhodnutí se však úplně vyhýbá důležitým procesním otázkám, které je potřeba si v dané situaci položit. Musí žalobce ve svých žalobních tvrzeních uvádět, že se původně jednalo o blankosměnku a jaký přesný den byla doplněna? A pokud ano, musí toto své tvrzení osvědčovat? V daném případě vyšel Vrchní soud v Praze z pouhého ničím nepodloženého tvrzení žalobce, které bylo obsaženo v odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o zastavení řízení. Vzhledem k závažným procesním důsledkům vyplývajícím z konkrétního data doplnění blankosměnky by se však soudy s pouhým tvrzením spokojit neměly. Žalobce by měl své tvrzení osvědčit, například protokolem o doplnění blankosměnky či listinou obdobnou. Je totiž nežádoucí, aby si žalobce mohl následně „zvolit“ datum vyplnění blankosměnky tak, jak se mu to nejvíce hodí, bez jakékoli povinnosti své tvrzení doložit.

Promítnuto do praxe, chce-li žalobce proti žalovanému, který se nachází v úpadku, uplatnit u soudu směnku, která byla vystavena jako neúplná ještě před zahájením insolvenčního řízení a která byla doplněna až v jeho průběhu, měl by ve svých žalobních tvrzeních tyto skutečnosti uvést a doložit příslušnými listinami. V opačném případě totiž soud řízení zastaví, neboť není jeho povinností z vlastní iniciativy zkoumat okolnosti vystavení a vyplnění směnky. Žalobci v takovém případě nezbyde, než podat odvolání a svá tvrzení doplnit v odvolacím řízení. V takovém případě odvolací soud rozhodnutí zřejmě změní a rozhodne tak, že se řízení nezastavuje.

Při kontrole náležitostí žaloby a podmínek řízení by si měl soud žalovaného vylustrovat v insolvenčním rejstříku. Jestliže je proti žalovanému vedeno insolvenční řízení, soud ověří, kdy byla žalobou uplatněná směnka vystavena. U směnek vystavených až v průběhu insolvenčního řízení soud v nalézacím řízení standardně pokračuje vydáním směnečného platebního rozkazu. Pokud se jedná o „předinsolvenční“ směnku, musí se soud zaměřit na data zahájení nalézacího a insolvenčního řízení. Podle ust. § 82 odst. 1 OSŘ je nalézací řízení zahájeno dnem, kdy žaloba došla soudu. Podle ust. § 97 odst. 1 IZ je insolvenční řízení zahájeno dnem, kdy insolvenční návrh dojde věcně příslušnému soudu. V zásadě pak mohou nastat tři varianty.

První varianta nastane za situace, kdy je nejprve zahájeno insolvenční řízení a rozhodnuto o úpadku žalovaného a až následně je zahájeno směnečné řízení u nalézacího soudu. Nalézací řízení je v takovém případě zahájeno v rozporu s ust. § 140c IZ, dle kterého v době, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku, nelze zahájit soudní a rozhodčí řízení o pohledávkách a jiných právech týkajících se majetkové podstaty, které mají být v insolvenčním řízení uplatněny přihláškou. Soud proto postupuje podle ust. § 141a IZ a směnečné řízení zastaví.

Jestliže je nalézací řízení sice zahájeno až po podání insolvenčního návrhu, avšak dosud nebylo rozhodnuto o úpadku žalovaného, musí soud vyčkat, jak bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto. Za tím účelem může soud nalézací řízení přerušit podle ust. § 109 odst. 2 písm. c) OSŘ. Skončí-li insolvenční řízení jinak, než zjištěním úpadku žalovaného, např. zastavením insolvenčního řízení, soud v nalézacím řízení pokračuje. Je-li zjištěn úpadek žalovaného, soud po právní moci rozhodnutí o úpadku nalézací řízení zastaví podle ust. § 141a IZ.

Poslední variantou je situace, kdy je nejprve zahájeno směnečné řízení a až následně je na žalovaného podán insolvenční návrh, čímž dojde k zahájení insolvenčního řízení. K této situaci může dojít hned na začátku nalézacího řízení, ale samozřejmě i kdykoli v jeho průběhu. Dokud není v insolvenčním řízení rozhodnuto o úpadku, nalézací řízení běží dál a soud činí všechny úkony směřující k jeho skončení. Jakmile je však zjištěn úpadek dlužníka, dojde v souladu s ust. § 140a odst. 1 IZ k přerušení řízení. Řízení je v takovém případě přerušeno přímo ze zákona a soud o této skutečnosti účastníky pouze vyrozumí podle ust. § 140a odst. 4 IZ. Je-li úpadek řešen oddlužením či reorganizací, nelze v nalézacím řízení pokračovat po dobu, po kterou trvají účinky rozhodnutí o úpadku. V případě konkursu jsou možnosti pokračování nalézacího řízení upraveny v ust. § 264 a § 265 IZ. Podle nedávné judikatury Nejvyššího soudu sice nelze v přerušném nalézacím řízení pokračovat, avšak lze činit úkony směřující ke skončení takového řízení. Řízení přerušené kvůli úpadku žalovaného lze tedy např. zastavit pro zpětvzetí žaloby.²⁰⁶ Pokud nebylo nalézací řízení tímto způsobem skončeno, může soud v řízení pokračovat až po skončení insolvenčního řízení, tedy typicky po vydání usnesení o zrušení konkursu či usnesení o vzetí na vědomí splnění oddlužení.

Nad rámec uvedeného je dále vhodné zmínit jednu věc, která se sice přímo netýká vlivu insolvenčního řízení na směnečné řízení nalézací, ale která je zajímavá pro praxi a souvisí s uplatňováním směnečných pohledávek v insolvenčním řízení. Dle ustálené judikatury musí věřitel nevykonatelné směnečné pohledávky spolu s přihláškou soudu předložit rovněž originál směnky. Pokud věřitel originál směnky nepředloží do konání přezkumného jednání, jedná se o důvod pro popření pohledávky ze strany insolvenčního správce podle ust. § 198 IZ.²⁰⁷ Situace je jiná u vykonatelných pohledávek. Oprávněný v rámci výkonu rozhodnutí totiž originál směnky dokládat nemusí, a proto by tak analogicky nemusel činit ani věřitel v rámci řízení insolvenčního. Vzhledem k možnému zamezení nadbytečným incidenčním sporům lze však věřiteli doporučit předložení originálu směnky rovněž u přihlášky vykonatelné směnečné pohledávky.

S uplatňováním směnečných pohledávek v insolvenčním řízení rovněž souvisí otázka břemene tvrzení a důkazního v incidenčních sporech vzešlých z popření těchto

---

²⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017.

²⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2017, sp. zn. 101 VSPH 126/2016.

pohledávek. Věřitel, který v insolvenčním řízení uplatňuje směnečnou pohledávku, není povinen v přihlášce uvádět kauzu směnky, tedy údaje o směnkou zajištěné pohledávce ani o dalších okolnostech souvisejících se vznikem směnečné pohledávky.²⁰⁸ Věřitel (stejně jako žalobce v nalézacím řízení) svůj nárok osvědčí předložením originálu směnky, a proto břemeno tvrzení i důkazní tíží ve směnečném incidenčním sporu insolvenčního správce (stejně jako žalovaného v nalézacím řízení), na kterého jsou oproti popírání jiných pohledávek kladeny zvýšené nároky. Insolvenční správce, který v praxi nemůže mít žádné informace o kauze směnky, je za dané situace závislý na kooperaci dlužníka. Pokud dlužník s insolvenčním správcem dostatečně nespolupracuje, nemůže být správce v incidenčním sporu úspěšný. Situace však může být trochu odlišná u tzv. „tunelujících“ směnek, kdy dlužník s insolvenčním správcem nespolupracuje záměrně, neboť zneužil právo podepsáním směnky „pouze na oko“, čímž došlo k umělému snížení objemu jeho majetku. V takovém případě by na insolvenčního správce ohledně důkazního břemene měly být kladeny nižší nároky. Pokud tedy insolvenční správce pojme podezření, že směnka byla podepsána pouze za popsáním účelem, mělo by postačovat, pokud prokáže, že se jedná o směnku bez kauzy vystavenou za nekalým účelem. Ve zbytku by pak důkazní břemeno stíhalo majitele směnky.²⁰⁹

Už jen na okraj lze poznamenat, že věřitel může do insolvenčního řízení přihlásit pohledávku ze směnky a současně i pohledávku, která je touto směnkou zajištěna. V rozsahu, ve kterém se tyto pohledávky kryjí, se na ně pohlíží jako na pohledávku jednu, a pro účely hlasování na schůzi věřitelů a pro účely rozvrhu se nesčítají.²¹⁰

---

²⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 ICdo 51/2015.

²⁰⁹ DERKA, L. Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 5, s. 55–57.

²¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3716/2007.

4. Směnečný platební rozkaz

Obsahuje-li žaloba všechny náležitosti a jsou-li splněny všechny podmínky řízení, soud zpravidla přistoupí k vydání směnečného platebního rozkazu podle ust. § 175 OSŘ. Směnečný platební rozkaz je zvláštní druh platebního rozkazu vydávaný ve směnečných sporech, který pro žalobce představuje řadu výhod. První a očividnou výhodou je samozřejmě hospodárnost a rychlost vyřízení věci. Pokud nenastanou žádné procesní komplikace, soud o směnečném nároku žalobce rozhodne zpravidla do jednoho měsíce od podání žaloby, často i dříve. Jestliže se podaří směnečný platební rozkaz řádně doručit žalovanému, který jej nenapadne námitkami, získá majitel směnky prakticky ihned vykonatelný exekuční titul. Avšak i v případě, že žalovaný námitky podá, má žalobce v námitkovém řízení proti žalovanému výhodnější procesní postavení, a to například vzhledem k patnáctidenní námitkové koncentrační lhůtě nebo k povinnosti a břemenu tvrzení (a tím pádem i povinnosti a břemenu důkaznímu), které v námitkovém řízení tíží převážně žalovaného.

4.1 Vydání směnečného platebního rozkazu

Soud směnečný platební rozkaz nemůže vydat zcela automaticky, ale vždy musí zkoumat, zda jsou splněny zvláštní předpoklady pro jeho vydání. Podle ust. § 175 odst. 1 OSŘ vydá soud na návrh žalobce směnečný platební rozkaz, předloží-li žalobce v prvopisu směnku, o jejíž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva.

V první řadě tedy musí žalobce soudu předložit směnku, ze které vyplývá jeho žalobou uplatněný nárok, a případné další listiny, jsou-li potřeba, typicky například protestní listinu. Směnku je nutné předložit v originále neboli prvopisu; s kopií směnky se spokojit nelze. Směnka totiž není pouhým důkazem o existenci směnečné pohledávky, ale sama o sobě představuje směnečný nárok. Kdyby byla předložena pouhá kopie směnky, nebylo by možné zjistit, zda je žalobce stále jejím majitelem a tedy zda je ve sporu aktivně legitimován. V takovém případě nelze směnečný platební rozkaz vydat a soudu nezbyde, než k projednání nároku žalobce nařídít jednání. Originál

směnky se nezakládá do spisu, ale je v souladu s vnitřním a kancelářským řádem²¹¹ vzat do úschovy soudu a uložen do ohnivzdorné schránky. Namísto originálu směnečné listiny může žalobce předložit usnesení o umoření směnky, které je rovnocennou náhradou za ztracený či zničený originál směnky.²¹² Podle názoru Vrchního soudu v Praze povinnost předložit originál směnečné listiny tíží jen a pouze žalobce, který nemůže tuto povinnost přenést na soud a požadovat po něm, aby směnku opatřil od jiných osob v rámci své rozhodovací činnosti. Soud je sice obecně povinen opatřit účastníkem navrhované důkazy, které nejsou v dispozici tohoto účastníka, avšak nemůže opatřovat listiny, které mají být povinnou součástí určitého návrhu, neboť by tím docházelo k zvýhodňování jednoho účastníka vůči jinému. Pokud tedy žalobce není schopen předložit originál směnky, a to i z objektivních důvodů, pak soud nemůže vydat směnečný platební rozkaz, i kdyby si mohl směnku bez problému opatřit sám. Soud musí v takovém případě postupovat jako ve standardním řízení, tedy nařídít jednání, a až v rámci dokazování může v souladu s ust. § 129 odst. 2 OSŘ případně namísto žalobce od jiných osob opatřit originál směnečné listiny.²¹³

Další podmínkou pro vydání směnečného platebního rozkazu je skutečnost, že zde není důvodu pochybovat o pravosti předloženého originálu směnky. Pravostí směnky se v tomto případě ovšem nerozumí pouze pravost listiny, do které je směnka vtělena, tedy že listina není padělaná ani žádným způsobem pozměněná. Pravost směnky je potřeba zkoumat i po obsahové stránce, tzn. zda listina obsahuje všechny předepsané náležitosti a je tedy platnou směnkou. Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 466/95, dovodil, že „podle § 175 odst. 1 OSŘ nevydává soud směnečný platební rozkaz, má-li pochybnosti o pravosti předložené směnečné listiny. V tom je zahrnut i předběžný závěr soudu, zda předložená listina může být vůbec směnkou. Proto nabyde-li soud pochybností o tom, že jde o směnku, i když nepochybuje o pravosti listiny, směnečný platební rozkaz nevydává“. Soud tedy musí před vydáním směnečného platebního rozkazu nejprve vyhodnotit a předběžně posoudit, zda se jedná o platnou směnku, která obsahuje všechny zákonné náležitosti, a zda žalobci vůči žalovanému z předložené směnky svědčí nárok v požadované výši.

---

²¹¹ Ust. § 173 odst. 1 instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 3. 12. 2001, č. j. 505/2001–Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy.

²¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 478/2010.

²¹³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 2 Cmo 103/2020.

Posledním předpokladem pro vydání směnečného platebního rozkazu je výslovný návrh žalobce, aby bylo rozhodnuto touto formou. Nenavrhne-li žalobce tento postup, nemůže soud směnečný platební rozkaz vydat, ani kdyby pro to byly splněny všechny ostatní podmínky. Avšak vzhledem k tomu, jaké procesní výhody pro žalobce představuje směnečné rozkazní řízení, se v praxi se směnečnou žalobou bez návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu prakticky nesetkáme. Návrh na vydání směnečného platebního rozkazu přitom nemusí být přímo součástí žaloby a žalobce jej může vznést i později. Z logiky věci však vyplývá, že žalobce musí tento návrh učinit do doby, než soud začne činit kroky ke standardnímu projednání věci, tedy zpravidla než nařídí jednání ve věci.²¹⁴

K uvedeným předpokladům pak přistupuje ještě jedna důležitá okolnost, a totiž že se žalovaný nesmí uplatněnému nároku jakkoli procesně bránit. Ve většině případů se žalovaný o podané žalobě dozví až spolu s doručením směnečného platebního rozkazu. Může se ale samozřejmě stát, že žalovaný zjistí, že proti němu byla podána žaloba, již dříve. Pokud tedy žalovaný soudu zašle své vyjádření ve věci, ve kterém uvede důvody, pro které s uplatněným nárokem nesouhlasí, nelze směnečný platební rozkaz vydat. Uvedené aproboval Vrchní soud v Praze, který v rozsudku ze dne 17. 9. 1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95, dovodil, že „i když není pochybnosti o platnosti a pravosti směnky, postupuje soud správně, nevydá-li směnečný platební rozkaz, jestliže již mezitím odpůrce zcela zřejmě uvedl, že směnku zaplatit nehodlá, proč placení odmítá a jeho důvody nejsou zřejmě nesmyslné“.

Směnečný platební rozkaz nelze rovněž vydat z formálních důvodů procesní povahy, tedy například když předložená směnka neodpovídá skutkovým tvrzením obsaženým v žalobě, což však lze jednoduše napravit výzvou na odstranění vad. Pro úplnost je pak vhodné dodat, že směnečný platební rozkaz je možné vydat pouze v případě, že tím soud plně vyhová návrhu žalobce. Požaduje-li žalobce více, než na kolik má podle doložené směnky nárok (např. požaduje vyšší směnečný peníz nebo úrok za delší časové období), nelze návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu vyhovět.²¹⁵

---

²¹⁴ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 474.

²¹⁵ KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se smenkami a šeky v soudním řízení (část druhá). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 10, s. 11–21.

Je zajímavé, že pokud soud směnečný platební rozkaz vydá i přes to, že pro to nebyly splněny podmínky, nemůže jej bez dalšího zrušit. Takový směnečný platební rozkaz lze zrušit pouze postupem podle ust. § 175 OSŘ, tedy buď pro jeho nedoručení žalovanému, nebo k námitce účastníka, a to navíc jen vůči tomu z účastníků, který to namítne.²¹⁶

Jestliže soud dospěje k závěru, že nejsou splněny předpoklady pro vydání směnečného platebního rozkazu, nevydává o tom žádné zvláštní rozhodnutí (tedy jakési usnesení o zamítnutí návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu) a provede standardní nezkrácené sporné řízení.²¹⁷ Za účelem projednání věci tedy zpravidla nařídí jednání, na němž rozhodne rozsudkem, kterým žalobě vyhová nebo ji zamítne. Nic nebrání tomu, aby soud využil kvalifikovanou výzvu podle ust. § 114b OSŘ nebo rozhodl bez nařízení jednání za podmínek ust. § 115a OSŘ. Jsou-li pro to splněny podmínky, může soud dokonce rozhodnout běžným platebním rozkazem, případně elektronickým nebo evropským platebním rozkazem.²¹⁸

4.2 Obsah směnečného platebního rozkazu

Jsou-li splněny všechny předpoklady popsané výše, vydá soud směnečný platební rozkaz. Učiní tak bez slyšení stran pouze na základě doloženého originálu směnky a skutkových tvrzení obsažených v žalobě. Směnečný platební rozkaz je samostatnou formou rozhodnutí, kterou soud rozhoduje ve věci samé. Na rozdíl od jiných forem rozhodnutí, tedy na rozdíl od rozsudku a usnesení, zákon neobsahuje výčet obsahových náležitostí písemného vyhotovení směnečného platebního rozkazu,²¹⁹ avšak lze analogicky jednoduše dovodit.

Záhlaví směnečného platebního rozkazu bude vypadat stejně jako u každého jiného rozhodnutí. Bude obsahovat číslo jednací, označení „směnečný platební rozkaz“, označení soudu, který jej vydal, jméno a příjmení rozhodujícího soudce a dále označení rozhodované věci, tedy uvedení účastníků, jejich zástupců a předmětu řízení.

---

²¹⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 22/97.

²¹⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 830.

²¹⁸ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 598.

²¹⁹ Srov. ust. § 157 OSŘ nebo ust. § 169 OSŘ.

Znění výroku směnečného platebního rozkazu lze dovodit z ust. § 175 odst. 1 OSŘ, dle kterého soud ve směnečném platebním rozkazu žalovanému uloží, aby do 15 dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námítky, v nichž musí uvést vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá. Výrok tedy může být například následující: *„Soud žalovanému ukládá, aby do 15 dnů od doručení tohoto směnečného platebního rozkazu zaplatil žalobci a) směnečný peníz ve výši 323 353 Kč s 6% úrokem p.a. od 23. 7. 2020 do zaplacení, b) směnečnou odměnu ve výši 1 077 Kč, c) náhradu nákladů řízení ve výši 16 822 Kč, nebo aby v téže lhůtě podal proti směnečnému platebnímu rozkazu u podepsaného soudu námítky, které musí být odůvodněny a žalovaný v nich musí uvést vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá, přičemž k později uplatněným skutečnostem nelze přihlížet.“* Je-li v řízení více žalovaných, musí soud ve výroku uvést, že jsou žalovaní povinni přiznané směnečné nároky zaplatit společně a nerozdílně.

Součástí směnečného platebního rozkazu bývá zpravidla pouze shora uvedený výrok, avšak v určitých specifických případech může být výrok složitější a mít více bodů. Typickým příkladem je situace, kdy soud žalobci nepřizná náhradu nákladů řízení. V hlavní části výroku pak soud vynechá přiznání částky představující náhradu nákladů a bod bodem II. výroku rozhodne, že žalobci se náhrada nákladů řízení nepřiznává. Samostatný bod výroku je pak do směnečného platebního rozkazu zahrnut i v případě, kdy je žalobce osvobozen od soudních poplatků (ať už na základě rozhodnutí soudu nebo ze zákona, např. když žalobu podává insolvenční správce směnečného věřitele). Soud pak ve směnečném platebním rozkazu žalovanému uloží, aby zaplatil České republice na účet soudu soudní poplatek v souladu s ust. § 2 odst. 3 ZSOP.

Do výroku směnečného platebního rozkazu naopak nelze zahrnout kvalifikovanou výzvu podle ust. § 114b OSŘ, jako tomu zpravidla bývá u „klasického“ platebního rozkazu. To je dáno charakterem námitek a následného námitkového řízení. Odpor proti platebnímu rozkazu nemusí být odůvodněn, a proto si soud často „vypomáhá“ kvalifikovanou výzvou, kterou žalovaného nutí, aby pod hrozbou vydání rozsudku pro uznání zároveň spolu s odporem, příp. v prodloužené třicetidenní lhůtě ode dne uplynutí lhůty k podání odporu, soudu zaslal své vyjádření ve věci. Naproti tomu námítky proti směnečnému platebnímu rozkazu odůvodněny být musí. Pokud

tomu tak není, soud je odmítne a řízení tím končí. S trochou nadsázky lze tedy říci, že kvalifikovaná výzva (byť s jinými procesními důsledky) je ve směnečném platebním rozkazu zahrnuta již přímo ze zákona.

Směnečný platební rozkaz neobsahuje odůvodnění, což ostatně vyplývá již ze samotné podstaty rozhodnutí ve zkráceném řízení. Soud ve věci rozhoduje pouze na základě skutkových tvrzení žalobce a doloženého originálu směnky. Žalobu je přitom soud povinen žalovanému zaslat spolu se směnečným platebním rozkazem podle ust. § 79 odst. 3 OSŘ. Dále je vhodné a účelné žalovanému zaslat rovněž kopii směnečné listiny, i když to z žádného zákonného ustanovení výslovně nevyplývá.²²⁰ Odůvodnění je tím pádem nadbytečné, neboť žalovaný důvody vydání směnečného platebního rozkazu zjistí právě z těchto zaslanych listin. Žalovaný se tedy i přes absenci odůvodnění může kvalifikovaně rozhodnout, zda směnečný platební rozkaz napadne námitkami či nikoli. Odůvodnění není potřeba ani v případě, pokud výrok směnečného platebního rozkazu obsahuje rovněž rozhodnutí o nepřiznání náhrady nákladů řízení nebo o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek. V praxi soud postupuje analogicky podle ust. § 169 odst. 2 OSŘ a v jednotlivých „vedlejších“ bodech výroku uvede zákonné ustanovení, ze kterého při rozhodování vycházel, a dále je neodůvodňuje.

Nedílnou součástí směnečného platebního rozkazu je samozřejmě poučení. Na rozdíl od rozsudku nebo usnesení však směnečný platební rozkaz v poučení neobsahuje informaci o možnosti podání námitek, ani lhůtě a místě jejich podání. Z dikce ust. § 175 odst. 1 OSŘ totiž vyplývá, že poučení o podání námitek musí být obsaženo již přímo ve výroku směnečného platebního rozkazu.²²¹ V praxi poučení směnečného platebního rozkazu obsahuje skutečnosti uvedené ve zbývajících odstavcích ust. § 175 OSŘ. Soud tedy účastníky zpravidla poučí, že opožděné námitky, neodůvodněné námitky a námitky podané neoprávněnou osobou budou odmítnuty, že směnečný platební rozkaz, proti němuž nebudou podány námitky (resp. budou-li námitky proti němu odmítnuty), má účinky pravomocného rozsudku, že námitky lze vzít zpět, přičemž soud v takovém případě námitkové řízení zastavení, nebo že k projednání včas podaných námitek soud nařídí jednání, na kterém rozsudkem vysloví, zda směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda jej zrušuje a v jakém rozsahu. Důležitou součástí poučení je

---

²²⁰ DOBEŠ, M. *Směnečné spory*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 80.

²²¹ KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část druhá). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 10, s. 11–21.

informace o tom, že opravným prostředkem jen proti výroku o náhradě nákladů řízení je odvolání. Odvoláním lze napadnout rovněž případný výrok o uložení povinnosti zaplatit soudní poplatek, což je v poučení nutné zohlednit. Analogicky podle ust. § 157 odst. 1 OSŘ je dále potřeba uvést i lhůtu a místo k podání odvolání a poučení o tom, že nesplní-li žalovaný dobrovolně povinnosti uložené směnečným platebním rozkazem, může žalobce podat návrh na výkon rozhodnutí.

V závěru směnečného platebního rozkazu je uvedeno, stejně jako u jiných forem rozhodnutí, místo a datum jeho vydání a jméno a podpis rozhodujícího soudce.

Vyskytne-li se v obsahu směnečného platebního rozkazu chyba v psaní či v počtech nebo jiná zjevná nesprávnost, vydá soud opravné usnesení, a to buď z vlastní iniciativy, nebo na návrh účastníka. Právní úprava vydání opravného usnesení u směnečného platebního rozkazu obsahuje poněkud úsměvný dvojitý odkaz. Podle ust. § 175 odst. 2 OSŘ se u směnečného platebního rozkazu použije obdobně ust. § 174 odst. 4 OSŘ. Toto ustanovení však pouze obsahuje další odkaz, když stanoví, že při opravě chyb v psaní a počtech, jakož i jiných zjevných nesprávností v platebním rozkazu se postupuje obdobně podle ust. § 164 OSŘ, ve kterém je upraveno vydání opravného usnesení v případě chyb v rozsudku. Je otázka, proč zákonodárce zvolil tento krkolomný odkaz, místo aby v ust. § 175 OSŘ odkázal přímo na ust. § 164 OSŘ.

Týká-li se oprava výroku směnečného platebního rozkazu, běží účastníkům analogicky podle ust. § 204 odst. 1 OSŘ znovu lhůta k podání námitek, příp. odvolání do výroku o nákladech řízení.²²² O opětovné možnosti podat námitky nebo odvolání musejí být účastníci v opravném usnesení poučeni.²²³

4.3 Rozhodnutí o náhradě nákladů řízení

Směnečný platební rozkaz je rozhodnutím, kterým se řízení končí, a proto v něm soud musí v souladu s ust. § 151 odst. 1 OSŘ rozhodnout rovněž o náhradě nákladů řízení. Soud o náhradě nákladů řízení rozhoduje z úřední povinnosti i bez

---

²²² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 835.

²²³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 9 Cmo 561/2000.

výslovného návrhu stran. Při rozhodování o náhradě nákladů řízení je soud vázán pouze příslušnými ustanoveními zákona a nikoli návrhem účastníků.²²⁴

Vzhledem k tomu, že směnečný platební rozkaz lze vydat pouze v případě, že je nároku žalobce plně vyhověno, připadá ohledně rozhodnutí o náhradě nákladů řízení v úvahu pouze postup podle ust. § 142 odst. 1 OSŘ, tzn. že soud zaváže žalovaného nahradit žalobci všechny náklady, které mu uplatněním směnečného nároku u soudu vznikly. Není-li žalobce zastoupen advokátem, má nárok na náhradu za zaplacený soudní poplatek a dále náhradu v paušální výši 300 Kč za jeden úkon podle ust. § 151 odst. 3 OSŘ ve spojení s ust. § 2 odst. 3 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb. Je-li žalobce zastoupen advokátem, má vedle náhrady za soudní poplatek právo rovněž na odměnu za zastupování podle ust. § 137 odst. 2 OSŘ. Výši této odměny stanoví zvláštní předpis, kterým je vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). Sazba této odměny za jeden úkon právní služby se v souladu s ust. § 7 a 8 této vyhlášky stanoví podle výše uplatněného peněžitého plnění bez příslušenství. Ve směnečných sporech je pro výpočet odměny advokáta potřeba vycházet (stejně jako u soudního poplatku) ze součtu uplatněného směnečného penízu a směnečné odměny. Žalobce má v této fázi řízení zpravidla nárok na odměnu za tři úkony právní služby, a to převzetí a přípravu zastoupení (§ 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky), podání žaloby (§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky) a zaslání předžalobní výzvy (§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky nebo § 11 odst. 2 písm. h) vyhlášky²²⁵). Vedle této odměny má žalobce zastoupený advokátem nárok na režijní paušál ve výši 300 Kč za jeden úkon podle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky. Je-li advokát plátcem daně z přidané hodnoty, zvyšuje se částka odměny a režijního paušálu v souladu s ust. § 137 odst. 3 OSŘ o částku odpovídající aktuální sazbě DPH.

S účinností od 1. 1. 2014 lze podle ust. § 142a odst. 1 OSŘ úspěšnému žalobci přiznat proti žalovanému v řízení o splnění povinnosti náhradu nákladů řízení pouze v případě, že žalobce nejméně sedm dní před podáním žaloby zašle žalovanému tzv.

---

²²⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 718.

²²⁵ Konkrétní ustanovení se zvolí podle toho, zda předžalobní výzva obsahuje kvalifikovaný rozbor žalobou uplatněného nároku či nikoli. Jestliže výzva obsahuje skutkový a právní rozbor směnečného sporu, použije se první ze zmiňovaných ustanovení, jestliže se jedná o prostou výzvu, použije se ustanovení druhé.

předžalobní výzvu, tedy výzvu k plnění, jejímž účelem je připomenout dlužníkovi existenci dluhu, dát mu poslední možnost dobrovolného plnění před podáním žaloby a tím pádem i zabránit zbytečným nákladům vzniklým v důsledku zahájení řízení. Dle některých názorů nemusela být v případě směnečných žalob předžalobní výzva dlužníkovi zasílána, neboť by bylo v rozporu se samotným účelem směnky a procesními výhodami směnečného rozkazního řízení, aby musel směnečný věřitel dlužníka ještě dodatečně vyzývat k plnění a tím zbytečně prodlužovat vymáhání svého směnečného nároku.²²⁶ Ovšem soudní praxe tento názor nesdílela a v případě nedoložení předžalobní výzvy a dokladu o jejím odeslání soudy žalobci právo na náhradu nákladů řízení nepřiznávaly. Nejvyšší soud však tento postup označil za nesprávný, když dovedl, že účel předžalobní výzvy plní ve směnečných sporech i předložení směnky k placení. Vyšel přitom z toho, že nejpozději předložením směnky k placení se směnečný dlužník dozví o existenci a výši směnečného nároku, a proto není zaslání předžalobní výzvy v řízeních o proplacení směnky potřeba.²²⁷ Tento názor je však částí odborné veřejnosti kritizován, neboť předložení směnky k placení je hmotněprávním úkonem dle ZSŠ a sleduje jiný cíl, než předžalobní výzva jakožto institut ryze procesní. Tyto úkony nelze zaměňovat a vyvozovat z nich totožné důsledky.²²⁸

V praxi je rovněž možné setkat se s případy, kdy soudy žalobcům nepřiznávají právo na náhradu nákladů řízení kvůli obsahu předžalobní výzvy. Pokud totiž žalobce podá u soudu směnečnou žalobu, měla by se předžalobní výzva týkat přímo uplatněné směnečné pohledávky. Žalobci si ovšem často neuvědomují rozdíl mezi směnečnou listinou a směnkou zajištěnou pohledávkou a chápou je jako jeden právní institut. Proto žalovanému před podáním žaloby nezašlou výzvu týkající se v řízení uplatněné směnky, ale např. smlouvy o úvěru, která je touto směnkou zajištěna. To na první pohled není úplně ideální a lze pochopit, proč soudy v takovém případě žalobci náhradu nákladů nepřiznají. Ústavní soud ovšem označil takový postup za příliš formalistický a dovedl, že k naplnění účelu ust. § 142a odst. 1 OSŘ ve směnečném řízení postačuje, pokud žalobce zašle žalovanému výzvu k plnění směnkou zajištěné pohledávky.²²⁹

---

²²⁶ BÍLÝ, M. Předžalobní výzva – důsledky a problémy. *Právní rozhledy*. 2014, č. 3, s. 94–98.

²²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013.

²²⁸ KOVAŘÍK, Z. Notifikace směnky a předžalobní upomínka. *Soudní rozhledy*. 2015, č. 7-8, s. 274.

²²⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14.

4.4 Doručování

Klíčovým okamžikem po vydání směnečného platebního rozkazu je jeho doručení. Bez řádného doručení nemůže směnečný platební rozkaz nabýt právní moci a stát se vykonatelným. Žalovanému od doručení směnečného platebního rozkazu běží patnáctidenní koncentrační lhůta k podání námitek, a proto je tento okamžik důležitý pro posouzení včasnosti a rovněž odůvodněnosti námitek, neboť k námitkám uplatněným po uplynutí této lhůty nelze přihlížet. Soud tedy musí dbát zvýšené pozornosti, aby doručování proběhlo přesně podle zákona.

Při doručování soudních písemností se postupuje podle ust. § 45 a násl. OSŘ. Podrobný popis doručování jde nad rámec této práce, nicméně je vhodné zmínit několik základních pravidel. Doručování by v souladu s ust. § 45 odst. 1 OSŘ mělo primárně probíhat při jednání nebo jiném úkonu soudu (tzv. doručení krátkou cestou). Tento způsob doručování však v počáteční fázi směnečného rozkazního řízení z podstaty věci nelze využívat, neboť směnečný platební rozkaz se vydává bez nařízení jednání a slyšení stran, navíc v době, kdy žalovaný o podané žalobě fakticky ani neví. Proto se při doručování směnečného platebního rozkazu v praxi uplatní až následující způsoby.

Má-li účastník zřízenou datovou schránku podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, je soud podle ust. § 45 odst. 2 OSŘ povinen doručovat jejím prostřednictvím. Některé subjekty mají datovou schránku zřízenou povinně přímo ze zákona, např. orgány veřejné moci, orgány územních samosprávných celků a dále advokáti, daňoví poradci, insolvenční správci, znalci a tlumočníci. Datová schránka se rovněž povinně zřizuje osobám zapsaným v obchodním rejstříku, tedy zejména obchodním společnostem a družstvům podle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích).²³⁰ Ostatním právnickým osobám, tedy např. spolkům nebo nadacím, a fyzickým osobám se datová schránka zřizuje pouze na základě jejich žádosti. Zřídí-li si účastník datovou schránku, má právo očekávat, že mu do ní budou doručovány veškeré soudní písemnosti. S tím koresponduje povinnost soudu zjišťovat, zda má

---

²³⁰ Viz ust. § 4 odst. 3, § 5 odst. 1, § 6 odst. 1 a § 7 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

účastník datovou schránku zpřístupněnou, a pokud ano, tak i povinnost zasílat tyto písemnosti do datové schránky i bez výslovné žádosti účastníka.²³¹

Jestliže účastník datovou schránku nemá, měl by soud v souladu s ust. § 46 OSŘ písemnosti doručovat prostřednictvím veřejné datové sítě na elektronickou adresu, jestliže o to adresát požádal nebo s tím vyslovil souhlas. Tento způsob doručování se však v praxi téměř nevyskytuje. Při doručování směnečného platebního rozkazu navíc platí to, co již bylo řečeno výše, totiž že žalovaný o uplatněném směnečném nároku dosud neví, tudíž ani nemůže o tento způsob doručení požádat.

V pořadí posledním, avšak zřejmě nejčastějším, způsobem doručování je doručování poštou. V souladu s ust. § 48 odst. 1 OSŘ lze písemnosti doručovat i prostřednictvím soudních doručovatelů a orgánů Justiční stráže, avšak tento způsob je vhodný pouze v určitých specifických případech, tudíž v praxi zcela převládá doručování prostřednictvím provozovatele poštovních služeb, tedy České pošty. Soudní písemnosti se podle ust. § 46a odst. 2 OSŘ primárně doručují na adresu, kterou žalovaný výslovně určil, avšak v počáteční fázi směnečného rozkazního řízení není tato adresa známa ze stejných důvodů jako elektronická doručovací adresa. Soud proto směnečný platební rozkaz doručuje na adresu podle ust. § 46b OSŘ. Fyzické osobě, která není žalována v souvislosti s její podnikatelskou činností, se doručuje na adresu uvedenou v centrální evidenci obyvatel. Podnikající fyzické osobě se písemnosti zasílají na adresu sídla dle živnostenského rejstříku. Je-li fyzická osoba ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě, doručuje se na adresu věznice. Právníckým osobám se doručuje na adresu sídla uvedenou ve veřejném rejstříku.

Je nutné zdůraznit, že stanovené pořadí způsobů doručování je pro soud závazné.²³² Pokud má tedy účastník zřízenou datovou schránku, nemůže mu soud písemnosti zasílat poštou. Učiní-li tak, nelze písemnost považovat za řádně doručenu, ledaže si účastník zásilku osobně převezme.²³³ Dále je potřeba si uvědomit, že jedna osoba může mít zřízených vícero datových schránek, typicky za situace, kdy si fyzická osoba zřídí jednu podnikatelskou datovou schránku a druhou „soukromou“ datovou schránku nesouvisející s její podnikatelskou činností. Soud v takovém případě volí

---

²³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3489/2012.

²³² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 247.

²³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011.

datovou schránku podle toho, zda tato osoba v řízení vystupuje v souvislosti s podnikáním či nikoli. Samozřejmě se může stát, že fyzická osoba podniká, ale má zřízenou pouze nepodnikatelskou datovou schránku. V řízeních týkajících se podnikání účastníka mu proto soud musí písemnosti doručovat výhradně poštou i přes to, že má zřízenou datovou schránku, neboť se jedná o jeho soukromou schránku bez vazby na jeho podnikatelskou činnost.²³⁴

Směnečný platební rozkaz lze na rozdíl od klasického platebního rozkazu doručit také do ciziny. Při doručování v rámci Evropské unie se postupuje podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. 11. 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, a při doručování mimo Evropskou unii pak zpravidla podle Úmluvy o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. 11. 1965, vyhlášené pod č. 85/1982 Sb. (tzv. Haagská úmluva).

V souladu s ust. § 175 odst. 1 OSŘ musí být směnečný platební rozkaz žalovanému doručen do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno. Žalovaný si tedy musí směnečný platební rozkaz osobně převzít, ať už z datové schránky nebo na poště; vhození do domovní schránky nebo tzv. doručení fikcí není přípustné. Právní úprava doručování směnečného platebního rozkazu je tedy stejná jako u „obyčejného“ platebního rozkazu nebo jako u obdobných rozkazních institutů upravených v procesních předpisech jiných právních odvětví, tzn. u trestního příkazu podle trestního řádu nebo u příkazu podle správního řádu.²³⁵

Je ovšem zajímavé, že tento způsob doručování směnečného platebního rozkazu žalovanému byl do občanského soudního řádu zakotven až s účinností od 1. 1. 2014 v souvislosti s novelou provedenou zákonem č. 293/2013 Sb. Před tímto datem náhradní doručení vyloučeno nebylo a směnečný platební rozkaz mohl být žalovanému doručen fikcí. V lepším případě to znamenalo, že žalovanému byl směnečný platební rozkaz po uplynutí desetidenní úložní doby vhozen do domovní schránky, takže se žalovaný mohl s jeho obsahem seznámit a adekvátně na něj reagovat. Pokud se však žalovaný na adrese trvalého pobytu nezdržoval, resp. pokud zde neměl

---

²³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3887/2017.

²³⁵ Trestní příkaz je upraven v ust. § 314e až 314g zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), a příkaz je upraven v ust. § 150 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

označenou domovní schránku, byla zásilka se směnečným platebním rozkazem vrácena soudu, který na úřední desce vyvěsil sdělení o doručení písemnosti podle ust. § 49 odst. 4 OSŘ, a žalovaný se o obsahu zásilky ani nedozvěděl. Z dnešního pohledu se lze jistě pozastavit nad tím, že rozhodnutí v rozkazním řízení vydané bez slyšení stran pouze na základě žalobních tvrzení a předložené směnečné listiny mohlo nabýt právní moci na základě doručení fikcí. Avšak tento způsob doručování nebyl zpochybněn dokonce ani ze strany Ústavního soudu.²³⁶

Změnu tedy přinesl až zákonodárce, který citovanou novelou sjednotil doručování klasického a směnečného platebního rozkazu. Tuto změnu lze přitom vyhodnotit jako změnu k lepšímu. Mnoho soudců si sice dodnes stěžuje, že zavedením nemožnosti náhradního doručení směnečného platebního rozkazu se pouze zbytečně prodlužuje řízení. Po zrušení směnečného platebního rozkazu si totiž žalovaní ve většině případů nevyzvednou ani výzvu na vyjádření k žalobě a následný rozsudek, takže výsledek je v konečném důsledku stejný. Dále lze argumentovat tím, že směnečný platební rozkaz není vydáván pouze na základě žalobních tvrzení, ale rovněž je potřeba doložit originál směnky, která představuje nesporný a abstraktní závazek žalovaného vůči žalobci, a proto není nutné oproti běžnému rozkaznímu řízení dodržovat tak přísná procesní pravidla. Je pravdou, že od účinnosti zmiňované novely, která znemožnila náhradní doručení, je v řízení potřeba činit dodatečné procesní úkony související se zrušením směnečného platebního rozkazu, nařízením jednání a vydáním rozsudku, čímž zákonitě dochází k prodloužení směnečného řízení. Usnadnění práce soudu však nelze upřednostňovat před právem účastníků na spravedlivý proces. Je totiž nepřiměřeně přísné, pokud lze rozhodnutí vydané v rozkazním řízení v době, kdy žalovaný o vedení soudního řízení ještě vůbec neví, doručit fikcí. Vzhledem ke koncentrační námitkové lhůtě se i dnes často stává, že žalovaný má reálně velmi krátkou dobu na zformulování své procesní obrany. V době, kdy bylo možné směnečný platební rozkaz doručit fikcí, tak byl tlak na žalovaného v tomto ohledu ještě větší. Navíc je vhodné zmínit, že dříve činila lhůta k podání námitek pouhé tři dny, tudíž podání řádně odůvodněných námitek bylo v určitých případech doslova nemožné. Zavedení nemožnosti náhradního doručení (spolu s prodloužením námitkové lhůty) tedy rozhodně bylo na místě.

---

²³⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 3525/11.

V praxi vypadá doručování směnečného platebního rozkazu tak, že soud nejprve ve svém interním systému vylustruje, zda má žalovaný zřízenou datovou schránku či nikoli. Disponuje-li žalovaný datovou schránkou, zašle mu soud směnečný platební rozkaz jejím prostřednictvím. Při odesílání směnečného platebního rozkazu je potřeba zadat příznaky doručení „do vlastních rukou“ a „náhradní doručení vyloučeno“. V opačném případě by se totiž datová zpráva doručila fikcí uplynutím 10 dnů od dodání podle ust. § 17 odst. 4 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, což je samozřejmě nežádoucí. Jsou-li příznaky zadány správně, je zpráva dodána do datové schránky a „čeká“, až se do schránky přihlásí oprávněná osoba a směnečný platební rozkaz si vyzvedne. Je samozřejmě otázka, jak dlouho má na doručení směnečného platebního rozkazu čekat soud, neboť se může stát (a velmi často se také stává), že se do datové schránky buď vůbec nikdo nepřihlásí, nebo se sice někdo přihlásí, ale směnečný platební rozkaz si nevyzvedne. Soud by v takovém případě mohl čekat do nekonečna a stejně by se kýženého výsledku, tedy řádného doručení směnečného platebního rozkazu, nedočkal. K výmazu nevyzvednutých datových zpráv z datové schránky dochází zpravidla po 90 dnech od přihlášení oprávněné osoby, nejpozději pak po třech letech od dodání zprávy.²³⁷ Lze proto doporučit, aby soud přistoupil ke zrušení směnečného platebního rozkazu přibližně tři měsíce od jeho dodání do datové schránky, neboť lze důvodně předpokládat, že pokud by si oprávněná osoba chtěla datovou zprávu vyzvednout, již by tak učinila. Směnečný platební rozkaz však samozřejmě lze zrušit i dříve, zejména v případech, kdy je z okolností případu očividné, že nikdy doručen nebude.

Jestliže žalovaný datovou schránku zřízenou nemá a soud mu z toho důvodu směnečný platební rozkaz doručuje poštou, postupuje se podle ust. § 49 odst. 5 OSŘ. Za tímto účelem se používá obálka se zeleným pruhem „typu II“. Nezastihne-li doručující orgán adresáta, zanechá mu v domovní schránce nebo na jiném vhodném místě výzvu k vyzvednutí zásilky, kterou po dobu 10 dní uloží na poště. Jestliže si adresát směnečný platební rozkaz v této lhůtě nevyzvedne, vrací se zásilka zpět soudu. Je pak na úvaze soudu, jak bude postupovat dál. Vždy záleží na okolnostech případu. Je vhodné žalovaného znovu vylustrovat v centrální evidenci obyvatel, zda se náhodou nezměnila jeho adresa, a současně v evidenci vězňených osob, zda se žalovaný nenachází ve

---

²³⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 282.

výkonu vazby nebo trestu odnětí svobody. Současně by se měl soud podívat do svého interního systému, zda již žalovaný nebyl účastníkem jiného řízení u téhož soudu a zda se mu nedoručovalo na jinou adresu. Na základě svých zjištění může soud směnečný platební rozkaz zaslat na nově zjištěnou adresu, případně i znovu na adresu původní, je-li to účelné.²³⁸ Vyčerpá-li soud všechny známé adresy a zásilka se směnečným platebním rozkazem se opakovaně vrací jako nedoručená, přistoupí soud k jeho zrušení.

Pokud jde o doručování směnečného platebního rozkazu žalobci, zákon žádnou zvláštní formu nepředepisuje. Soud proto žalobci směnečný platební rozkaz zašle buď do datové schránky bez jakýchkoli příznaků, nebo poštou obálkou „typ III“ v souladu s ust. § 50 OSŘ, kdy v případě nezastižení adresáta vhodí doručující orgán zásilku do jeho domovní schránky. Objevují se ovšem i názory, že směnečný platební rozkaz je potřeba žalobci zaslat do vlastních rukou (s možností náhradního doručení), a to vzhledem k tomu, že se jedná o meritorní rozhodnutí, a proto se musí analogicky aplikovat ust. § 158 odst. 2 OSŘ.²³⁹ V praxi sice tento názor příliš rozšířený není, avšak vzhledem k tomu, že je ve vlastním zájmu žalobce směnečný platební rozkaz převzít, nenastávají v tomto ohledu žádné problémy.

4.5 Zrušení směnečného platebního rozkazu pro nedoručení

Doručování směnečného platebního rozkazu může vyústit v zásadě ve tři různé procesní situace. Podaří-li se směnečný platební rozkaz žalovanému doručit a ten jej nenapadne námitkami, má směnečný platební rozkaz v souladu s ust. § 175 odst. 3 OSŘ účinky pravomocného rozsudku. Soud v takovém případě na směnečný platební rozkaz vyznačí doložku právní moci a vykonatelnosti a řízení je tím skončeno. Podá-li žalovaný proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, proběhne námitkové řízení, které bude podrobně popsáno v další kapitole této práce. Nepodaří-li se směnečný platební rozkaz žalovanému doručit, soud jej usnesením zruší.

Zrušení směnečného platebního rozkazu při jeho nedoručení se může zdát jako jediné možné východisko, ovšem vzhledem k mírně zmatečné právní úpravě působila

---

²³⁸ Opakované doručování na stejnou adresu je účelné například za situace, kdy dle prohlášení doručujícího orgánu na vrácené zásilce se žalovaný na dané adrese zdržuje, avšak pouze si zásilku včas nevyzvedl. Opakované doručování však nemá smysl, pokud doručující orgán prohlásí, že se žalovaný z adresy odstěhoval, nebo pokud se jedná o adresu obecního úřadu.

²³⁹ CHALUPA, R. *Směnka v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 55.

tato otázka v minulosti výkladové a aplikační problémy. Ust. § 175 odst. 2 OSŘ dříve obsahovalo odkaz na ust. § 173 odst. 2 OSŘ, které upravovalo (a dodnes upravuje) zrušení běžného platebního rozkazu v případě, že se jej nepodaří žalovanému doručit. Toto ustanovení se u směnečného platebního rozkazu použilo obdobně. Tento odkaz byl však zrušen s účinností od 1. 7. 2009 v souvislosti s novelou provedenou zákonem č. 7/2009 Sb., jež významně přepracovala úpravu doručování, která platí dodnes. Je otázkou, zda vypuštění odkazu na ust. § 173 odst. 2 OSŘ bylo výsledkem legislativní neobratnosti zákonodárce, nebo zda byl tento odkaz vypuštěn záměrně. Důvodová zpráva k zákonu č. 7/2009 Sb. říká, že „v § 175 odst. 2 se zrušuje odkaz na ustanovení § 173 odst. 2 s tím, že nadále v případě, že se nepodaří doručit směnečný platební rozkaz i jen jednomu ze žalovaných, není třeba rušit platební rozkaz v plném rozsahu“.²⁴⁰ Zákonodárce se tak zřejmě snažil reagovat na soudní praxi, dle které se směnečný platební rozkaz nemá rušit jako celek, ale pouze ve vztahu k těm žalovaným, kterým se jej nepodařilo doručit. Vrchní soud v Praze totiž v usnesení ze dne 24. 7. 2006, sp. zn. 5 Cmo 275/2006, uzavřel, že „nelze-li při více žalovaných doručit směnečný platební rozkaz jen některému nebo některým ze žalovaných, zruší soud tento rozkaz jen ve vztahu k tomu žalovanému nebo žalovaným, kterým směnečný platební rozkaz nelze doručit, a nikoliv vůči těm žalovaným, u kterých takové překážky není“. Jelikož je v ust. § 173 odst. 2 OSŘ jasně uvedeno, že platební rozkaz se ruší v celém rozsahu i při nedoručení byť jen jedinému žalovanému, dává vypuštění odkazu na toto ustanovení u směnečného platebního rozkazu vzhledem k citované judikatuře smysl. Je však škoda, že zákonodárce tuto svou snahu nedotáhl do konce a uvedené pravidlo pro rušení směnečného platebního rozkazu nevtělil přímo do textu zákona, aby zabránil jakýmkoli interpretačním a aplikačním nesrovnalostem, neboť dodnes se tato konstrukce vyvozuje pouze z judikatury. V době přijetí zmiňované novely to ovšem tolik nevadilo, neboť směnečný platební rozkaz bylo možné doručit žalovanému fikcí, tudíž zrušení pro nedoručení připadalo v úvahu pouze ve výjimečných případech, například při složitém doručování do ciziny, a proto nepůsobilo praktické problémy.

S účinností od 1. 1. 2014 však byla zavedena nemožnost náhradního doručení směnečného platebního rozkazu a opět vyvstala otázka, jak postupovat v případě jeho

---

²⁴⁰ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a důvodová zpráva k němu, s. 76 [online]. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=478&CT1=0>.

nedoručení. Ani v souvislosti s touto zásadní změnou bohužel nebylo uzákoněno pravidlo, které by tuto otázku závazně vyřešilo. Soudní praxe se ustálila v názoru, že v případě nedoručení směnečného platebního rozkazu se postupuje analogicky podle ust. § 173 odst. 2 OSŘ, tzn. že směnečný platební rozkaz se usnesením zruší a v řízení se dále pokračuje standardním způsobem, jako by směnečný platební rozkaz nebyl vůbec vydán.²⁴¹ I přes to však soudy podle tohoto ustanovení nepostupují doslovně a v souladu s citovanou judikaturou směnečný platební rozkaz ruší pouze ve vztahu k těm žalovaným, kterým se jej nepodaří doručit. Rovněž bylo potřeba vyřešit, zda je proti usnesení o zrušení směnečného platebního rozkazu přípustné odvolání, neboť v ust. § 202 odst. 1 písm. n) OSŘ je výslovně uvedeno, že odvolání není přípustné pouze proti usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz podle § 173 odst. 2. Ovšem pokud se soud uchýlí k analogické aplikaci ust. § 173 odst. 2 OSŘ, nic by mu nemělo bránit ani v analogickém užití ust. § 202 odst. 1 písm. n) OSŘ, které na prvně uvedené ustanovení odkazuje.

Praxe prvostupňových soudů byla potvrzena Vrchním soudem v Praze, který v usnesení ze dne 10. 11. 2016, sp. zn. 5 Cmo 375/2016, dovedl, že „*směnečný platební rozkaz, který nelze doručit do vlastních rukou žalovaného, soud za přiměřeného použití § 173 odst. 2 OSŘ usnesením zruší, a to jen ve vztahu k tomu ze žalovaných, kterému nelze směnečný platební rozkaz doručit. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné*“. Pro úplnost lze dodat, že usnesení o zrušení směnečného platebního rozkazu se doručuje pouze žalobci, neboť žalovaného, který se o vydání směnečného platebního rozkazu vůbec nedozvěděl, není potřeba vyrozumívát ani o jeho zrušení.

4.6 Řízení po zrušení směnečného platebního rozkazu

Zrušením směnečného platebního rozkazu se řízení dostává zase na začátek. Jelikož bylo odklizeno meritorní rozhodnutí, je předmětem řízení žaloba a soud se zabývá oprávněností nároku žalobce dle uplatněných skutkových tvrzení.²⁴² Řízení po

---

²⁴¹ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 604.

²⁴² Na rozdíl od námitkového řízení, ve kterém jsou předmětem řízení námitky žalovaného. Soud pak zkoumá jejich oprávněnost ve vztahu k již vydanému směnečnému platebnímu rozkazu.

zrušení směnečného platebního rozkazu je zcela standardním civilním řízením a neuplatní se v něm žádná procesní specifika, jako tomu je u vydání směnečného platebního rozkazu a v následném námitkovém řízení. Soud má hned několik praktických možností, jak dále postupovat.

Nejjednodušší způsob představuje vydání výzvy žalovanému na vyjádření k žalobě podle ust. § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ se současným nařízením jednání. V souladu s ust. § 79 odst. 3 OSŘ je nutné žalovanému doručit žalobu do vlastních rukou (samozřejmě s možností náhradního doručení), tedy poštou obálkou „typ I“ nebo do datové schránky s příznakem „do vlastních rukou“. Jelikož lze žalobu doručit fikcí, ihned se ukáže, zda se žalovaný vyhýbal převzetí směnečného platebního rozkazu nebo se na adrese pobytu skutečně nezdržuje, a to podle toho, jestli se soudu vrátí doručenka od zásilky vhozené do domovní schránky žalovaného, nebo celá obálka s poznámkou doručujícího orgánu, že se žalovaný na dané adrese nezdržuje.

Další průběh řízení závisí na procesní aktivitě žalovaného. Jestliže je žalovaný pasivní, lze očekávat vyhlášení rozsudku na nařízeném jednání a rychlé skončení řízení. Pokud se žalovaný uplatněnému nároku brání, je délka řízení závislá na vznesené obraně a nutnosti dokazování. Oproti námitkovému řízení není žalobce nikterak procesně zvýhodněn, neboť žalovaný není svázán patnáctidenní námitkovou lhůtou a nová tvrzení a důkazy může uplatňovat kdykoli v průběhu řízení. Tedy samozřejmě pouze do té doby, než bude řízení zkoncentrováno podle ust. § 118b OSŘ.

Namísto obyčejné výzvy na vyjádření k žalobě se nabízí tzv. kvalifikovaná výzva podle ust. § 114b OSŘ, avšak ta není v daném případě příliš účelná. Pokud je kvalifikovaná výzva zasílána žalovanému poštou, je nutné ji v souladu s ust. § 114b odst. 4 OSŘ žalovanému doručit do vlastních rukou, přičemž náhradní doručení je vyloučeno. Vzhledem k tomu, že se soud žalovanému předtím pokoušel neúspěšně doručit směnečný platební rozkaz, je pravděpodobné, že se mu nepodaří doručit ani kvalifikovanou výzvu. Vydání kvalifikované výzvy se proto vyplatí zvažovat pouze v případě, že má být žalovanému zaslána do jeho datové schránky, neboť v takovém případě ji lze doručit i náhradním způsobem. Nevyjádří-li se žalovaný k nároku žalobce ve stanové lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení výzvy, resp. nevylicí-li rozhodující skutečnosti na svoji obranu, rozhodne soud rozsudkem pro uznání.

V praxi se však nejvíce osvědčil postup, že soud spolu se zrušením směnečného platebního rozkazu vydá prostou výzvu podle ust. § 114a odst. 2 písm. a) OSŘ, aby se žalovaný vyjádřil k připojené žalobě, kterou oba účastníky zároveň vyzve, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání v souladu s ust. § 115a OSŘ.²⁴³ Součástí této výzvy je pak doložka podle ust. § 101 odst. 4 OSŘ,²⁴⁴ kterou soud účastníky upozorní, že pokud se ve stanovené lhůtě nevyjádří, bude se mít za to, že s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Jedná se o jednoduchý, avšak velice efektivní způsob, jak řízení co nejrychleji ukončit. To je samozřejmě velmi výhodné pro žalobce, který z toho důvodu soudu většinou ihned zašle svůj výslovný souhlas s rozhodnutím bez jednání, příp. zůstane pasivní, čímž se jeho souhlas presumuje. Jen velmi málo žalobců na projednání svého nároku na jednání skutečně trvá. Je tedy zpravidla na žalovaném, aby se ve věci vyjádřil a svým nesouhlasem si vynutil nařízení jednání. Avšak jen zlomek žalovaných se s obsahem předmětné výzvy opravdu seznámí, tzn. že si ji skutečně převezme. Většina žalovaných je totiž v této fázi řízení nekontaktní a stejně jako si předtím nepřevzali směnečný platební rozkaz, tak si ani nyní nepřevzou tuto výzvu. Výzva je tak zpravidla žalovanému doručena fikcí. A jelikož na ni žalovaný následně žádným způsobem nereaguje, presumuje se i jeho souhlas s rozhodnutím bez jednání. Soud v takovém případě rozhodne jen podle skutkových tvrzení žalobce obsažených v žalobě a na základě předložených listin, ve většině případů tedy jen na základě originálu směnky.

Je potřeba uznat, že se jedná o poněkud kontroverzní institut, neboť fakticky odnímá žalovanému právo na veřejné projednání jeho věci. Žalovaný samozřejmě musí s daným postupem vždy souhlasit, avšak lze polemizovat s tím, jak moc svobodný je souhlas, který se pouze presumuje na základě výzvy doručené fikcí. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1696/2005, uvádí, že *„k projednání věci samé není třeba ve smyslu § 115a OSŘ nařídit u soudu prvního stupně jednání, jen jestliže účastníci řízení prostřednictvím jimi předložených listinných důkazů a svých shodných tvrzení unesli břemena tvrzení a důkazní a jestliže podkladem pro rozhodnutí*

---

²⁴³ Podle ust. § 115a OSŘ k projednání věci samé není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.

²⁴⁴ Podle ust. § 101 odst. 4 OSŘ vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitky.

soudu ve věci samé byl těmito důkazy, popřípadě shodnými tvrzeními účastníků, zjištěný skutkový stav věci“. Někteří autoři dovozují, že rozhodnout ve věci bez nařízení jednání lze pouze v případě, že se žalovaný dozví o vedení řízení proti němu, jinak je porušena zásada kontradiktornosti řízení. Pokud totiž žalovaný netvrdí žádné rozhodné skutečnosti a neoznačuje žádné relevantní důkazy, je potřeba jej o tomto deficitu poučit ve smyslu ust. § 118a OSŘ, což je možné pouze na jednání.²⁴⁵ Lze souhlasit s tím, že by tento institut neměl být soudy zneužíván jen za účelem usnadnění jejich práce. Zároveň je však potřeba poukázat na to, že daným postupem žádná práva žalovanému upřena nejsou. V první řadě je vhodné zmínit, že právní úprava doručování vychází z toho, že každý si má svá práva střežit sám a adresát je odpovědný za existenci adresy pro doručování a ochranu vlastních zájmů a je povinen zajistit přijímání písemností na této adrese bez ohledu na to, zda se zde zdržuje.²⁴⁶ Pokud tedy žalovaný zásilky od soudu nepřebírá, resp. pokud je přebírat nechce, jde to k jeho tíži. Jestliže žalovaný nijak nereaguje na řádně doručenou (byť fikcí) výzvu, zda souhlasí s rozhodnutím bez nařízení jednání, je v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení toto jednání nařizovat, neboť předvolání na něj se žalovanému opět doručí fikcí, tudíž se na něj žalovaný nedostaví a soud s největší pravděpodobností rozhodne rozsudkem pro zmeškání. Navíc jsou tímto způsobem uměle navyšovány náklady řízení. Jestliže jsou tak dle názoru soudu skutková tvrzení žalobce dostatečná a lze na jejich základě ve věci jednoznačně rozhodnout, je nařizování jednání pouze za účelem poučení účastníků nadbytečné. Rovněž lze poukázat na to, že postupem podle ust. § 115a OSŘ jsou práva žalovaného zachována více, než když soud nařídí jednání, na kterém rozhodne rozsudkem pro zmeškání, příp. pokud vydá kvalifikovanou výzvu a následně rozhodne rozsudkem pro uznání. Za těchto situací totiž soud vychází pouze z žalobních tvrzení a vůbec se nezabývá doloženými listinami. Pokud však soud rozhoduje bez nařízení jednání, musí v souladu s ust. § 115a OSŘ vedle skutkových tvrzení zkoumat ještě doložené listiny. V praxi to tedy znamená, že musí vyhodnotit a v rozsudku řádně odůvodnit, zda je předložená listina platnou směnkou a zda je na jejím základě žalovaný opravdu zavázán vůči žalobci. Žalovaný má navíc možnost rozsudek napadnout odvoláním, přičemž na rozdíl od rozsudku pro zmeškání a pro uznání není omezen odvolacími důvody podle

---

²⁴⁵ CHALUPA, R. *Směnka v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 77.

²⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 32 Cdo 80/2012.

ust. § 205b OSŘ.²⁴⁷ Popsaný postup byl navíc opakovaně shledán jako procesně nezávadný i ze strany odvolacího soudu.²⁴⁸

Jak při rozhodnutí vydaném na proběhlém jednání, tak při rozhodnutí bez jeho nařízení rozhoduje soud ve věci rozsudkem, kterým žalobě vyhová, nebo ji zamítne. Jelikož se jedná o klasickou žalobu na plnění, bude znít výrok například takto: „Žalovaný je povinen do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobci směnečný peněz ve výši 100 000 Kč spolu s 6% úrokem z této částky od 1. 1. 2020 do zaplacení a směnečnou odměnu ve výši 333 Kč.“ Jsou-li splněny podmínky podle ust. § 153a nebo § 153b OSŘ, lze ve věci samozřejmě rozhodnout rozsudkem pro uznání, resp. rozsudkem pro zmeškání. I v případě, že bylo ve věci rozhodnuto bez jednání, je potřeba rozsudek vždy veřejně vyhlásit v souladu s ust. § 156 odst. 1 OSŘ. Proti vydanému rozsudku je přípustné odvolání,²⁴⁹ avšak vzhledem k převážné pasivitě žalovaných to není příliš časté. Nabytím právní moci rozsudku je směnečné řízení skončeno.²⁵⁰

Je-li ze směnky zavázáno více osob, typicky výstavce směnky vlastní a směneční rukojmí, může si majitel směnky vybrat, zda žalobu uplatní proti všem dlužníkům nebo jen proti některým z nich. Jestliže je žaloba podána proti více žalovaným, jedná se o samostatné procesní společenství podle ust. § 91 odst. 1 OSŘ. Jak již bylo řečeno, soudní praxe²⁵¹ i odborná literatura se shodují na tom, že ve směnečném řízení každý z žalovaných jedná sám za sebe a zrušením směnečného platebního rozkazu pro nedoručení ve vztahu k některému z žalovaných, příp. podáním námitek jen některým z žalovaných se nezasahuje do procesního postavení ostatních.²⁵² Konkrétní průběh řízení při pluralitě žalovaných se tak bude odvíjet rovněž od toho, jak se každý z žalovaných k řízení postaví a jak moc bude aktivní.

---

²⁴⁷ Dle ust. § 205b OSŘ u odvolání proti rozsudku pro uznání nebo proti rozsudku pro zmeškání jsou odvolacím důvodem jen vady uvedené v § 205 odst. 2 písm. a) a skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být prokázáno, že nebyly splněny předpoklady pro jejich vydání (§ 153a, 153b).

²⁴⁸ Např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 11. 2019, sp. zn. 12 Cmo 114/2019, nebo rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 6. 2020, sp. zn. 12 Cmo 6/2020.

²⁴⁹ S výjimkou tzv. bagatelních věcí, u kterých peněžité plnění nepřevyšuje 10 000 Kč, podle ust. § 202 odst. 2 OSŘ, kde odvolání přípustné není.

²⁵⁰ KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část třetí). *Bulletin advokacie*. 2001, č. 1, s. 34–46.

²⁵¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 7. 2006, sp. zn. 5 Cmo 275/2006, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006.

²⁵² JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

Nejjednodušší je samozřejmě varianta, že ve vztahu ke všem žalovaným probíhá řízení shodným způsobem. Převezmou-li si všichni žalovaní směnečný platební rozkaz a nenapadnou-li jej námitkami, je řízení skončeno. Ve vztahu ke každému z žalovaných je ovšem potřeba doložku právní moci vyznačit zvlášť. Podají-li všichni žalovaní námitky, projedná je soud ve společném námitkovém řízení, avšak ke každému z žalovaných přistupuje samostatně, tzn. ve vztahu k jednotlivým žalovaným projedná jen jimi vznesené námitky. Nepodaří-li se směnečný platební rozkaz doručit žádnému z žalovaných, soud jej zruší v celém rozsahu a v následně vydaném rozsudku zaváže všechny žalované k plnění společně a nerozdílně.

V ostatních případech se řízení různým způsobem „větví“. Všechny možnosti budou popsány na modelové situaci dvou žalovaných. Jestliže se oběma žalovaným podaří směnečný platební rozkaz doručit a jeden z nich je nečinný a druhý podá námitky, soud ve vztahu k prvnímu žalovanému vyznačí doložku právní moci a ve vztahu k druhému žalovanému projedná jeho námitky.

Jestliže se jednomu z žalovaných směnečný platební rozkaz doručí a ten jej nenapadne námitkami a vůči druhému žalovanému je směnečný platební rozkaz zrušen pro nedoručení, soud ve vztahu k prvnímu žalovanému opět vyznačí doložku právní moci a ve vztahu k druhému žalovanému směnečný nárok projedná ve standardním řízení. Zde je důležité upozornit, že soud musí v rozsudku tomuto žalovanému uložit předmětnou povinnost společně a nerozdílně s prvním žalovaným, vůči kterému je již řízení pravomocně skončeno. Výrok rozsudku tedy bude znít takto: *„Žalovaný č. 2 je povinen do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit žalobci směnečný peníz ve výši 100 000 Kč spolu s 6% úrokem z této částky od 1. 1. 2020 do zaplacení a směnečnou odměnu ve výši 333 Kč, a to společně a nerozdílně s žalovaným č. 1, kterému byla táž povinnost uložena směnečným platebním rozkazem ze dne 11. 2. 2021, č. j. 13 Cm 1/2021-21.“*

Procesně nejsložitější situace nastane, pokud jeden z žalovaných napadne směnečný platební rozkaz včasnými námitkami a vůči druhému je směnečný platební rozkaz zrušen pro nedoručení. Zde je nutné si uvědomit, že v daném případě bude ve vztahu k jednotlivým žalovaným projednáván odlišný předmět řízení. Vůči prvnímu žalovanému bude přezkoumávána oprávněnost vydání směnečného platebního rozkazu v námitkovém řízení. Výrok rozsudku bude znít tak, že se směnečný platební rozkaz

ponechává v platnosti, nebo že se zrušuje. Vůči druhému žalovanému však již byl směnečný platební rozkaz zrušen a bude se tak projednávat žaloba ve standardním civilním řízení. Výrok rozsudku bude znít tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci určitou částku, nebo že se žaloba zamítá. Byť se jedná o proplacení téže směnky, je na první pohled patrné, že vzhledem k procesním specifikům námitkového řízení se projednání směnečného nároku vůči jednotlivým žalovaným v tomto případě nehodí ke společnému projednání a rozhodnutí. Soud proto zpravidla postupuje podle ust. § 112 odst. 2 OSŘ a věc projednávanou mezi žalobcem a jedním z žalovaných vyloučí k samostatnému řízení.²⁵³ Soud poté „vyloučenému“ žalovanému vytvoří nový spis vedený pod novou spisovou značkou a okopíruje do něj ty listiny z původního spisu, které se tohoto žalovaného týkají. Nový spis s okopírovanými listinami bývá často poněkud nepřehledný, a proto se z praktického hlediska vyplatí do nového spisu vyloučit nárok ve vztahu k tomu z žalovaných, vůči kterému byl směnečný platební rozkaz zrušen. Vzhledem k tomu, že tento žalovaný byl v řízení dosud nečinný, lze očekávat, že řízení vůči němu bude dříve skončeno. Pod původní spisovou značkou pak soud rozhodne o námitkách prvního žalovaného a v novém spise projedná standardním způsobem nárok vůči druhému žalovanému.

4.7 Porovnání s běžným platebním rozkazem

Z výše uvedeného vyplývá, že směnečný platební rozkaz není pouze jakýsi speciální druh platebního rozkazu, ale že se jedná o samostatný a poněkud odlišný procesní institut. Platební rozkaz i směnečný platební rozkaz jsou rozhodnutí soudu ve věci samé vydaná ve zkráceném řízení bez slyšení účastníků pouze na základě žalobních tvrzení, kterými soud uloží žalovanému splnit určitou peněžitou povinnost ve lhůtě 15 dnů od jejich doručení a která je potřeba doručit do vlastních rukou žalovaného bez možnosti náhradního doručení. Tím však jejich vzájemná podobnost končí. Proto je na tomto místě vhodné stručně a přehledně shrnout jejich odlišnosti.

První odlišnost lze spatřovat v tom, že pokud jsou pro to splněny zákonné předpoklady, může soud vydat platební rozkaz i bez výslovného návrhu žalobce. To

---

²⁵³ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 87.

u směnečného platebního rozkazu neplatí. Nenavrhne-li to žalobce, nelze směnečný platební rozkaz vydat.

V souladu s ust. § 172 odst. 2 OSŘ nelze platební rozkaz vydat, není-li znám pobyt žalovaného, má-li být platební rozkaz doručen žalovanému do ciziny nebo je-li žalovaným nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti. Toto ustanovení se u směnečného platebního rozkazu neuplatní. V praxi má však využití pouze vydání směnečného platebního rozkazu při doručování do ciziny. Je-li ve směnečném sporu dána mezinárodní soudní pravomoc a žalovaný má bydliště v cizině, lze bez problémů vydat směnečný platební rozkaz a žalovanému jej doručit do zahraničí. Není tedy potřeba vést standardní (nezkrácené) řízení jen proto, že žalovaný nemá bydliště či sídlo na území České republiky. Směnečný platební rozkaz lze dále vydat i v případě, že pobyt žalovaného není znám, avšak není to příliš praktické. Lze totiž předpokládat, že směnečný platební rozkaz se žalovanému nepodaří doručit a bude muset být zrušen. Pro urychlení řízení je proto lepší směnečný platební rozkaz nevydávat, ustanovit žalovanému opatrovníka podle ust. § 29 odst. 3 OSŘ a provést standardní řízení. Pokud jde o vydání směnečného platebního rozkazu proti nezletilému žalovanému, neměli bychom se s takovými případy v praxi setkat, a to i přes absenci výslovné právní úpravy. Podle ust. čl. III § 1 ZSŠ ve spojení s ust. § 30 OZ se totiž mohou směnečně zavazovat pouze plně svéprávné osoby. Zjistí-li tedy soud při posuzování směnky, že ji podepsal nezletilec, neměl by směnečný platební rozkaz vydávat, neboť zde jsou pochybnosti o platnosti směnky.

Přistoupí-li soud k vydání platebního rozkazu, zpravidla do něj zahrne i kvalifikovanou výzvu podle ust. § 114b OSŘ. Součástí směnečného platebního rozkazu však kvalifikovaná výzva být nemůže.

Další odlišnost můžeme pozorovat při rušení platebního rozkazu pro nedoručení. Nepodaří-li se platební rozkaz doručit byť jen jednomu z žalovaných, rozhodne soud usnesením o zrušení platebního rozkazu v celém rozsahu. Naproti tomu směnečný platební rozkaz se zrušuje pouze ve vztahu k těm konkrétním žalovaným, kterým se jej nepodařilo doručit.

Řádným opravným prostředkem proti platebnímu rozkazu je odpor. Podá-li žalovaný odpor, platební rozkaz se přímo ze zákona ruší a řízení začíná zase od začátku. Stačí přitom, aby odpor podal pouze jeden z několika žalovaných, a platební rozkaz se

zruší v plném rozsahu. Je to tedy stejné jako u rušení platebního rozkazu pro nedoručení, platební rozkaz stíhá ve vztahu ke všem žalovaným stejný osud. Odpor proti platebnímu rozkazu nemusí být odůvodněn. V zákonné patnáctidenní lhůtě proto postačuje podat blanketní odpor a všechny rozhodné skutečnosti může žalovaný uvést v řízení později. Řádným opravným prostředkem proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou námitky. Podáním námitek se směnečný platební rozkaz automaticky neruší. Soud námitky projedná a rozhodne o tom, zda se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda se zrušuje, příp. v jakém rozsahu. Námitky podané jedním z žalovaných nemají vliv na procesní postavení ostatních žalovaných; vůči nim tedy může směnečný platební rozkaz nabýt právní moci. Námitky musejí být odůvodněny, přičemž žalovaný musí všechny důvody, pro které se směnečným platebním rozkazem nesouhlasí, uvést v zákonné patnáctidenní lhůtě. K později uvedeným skutečnostem již nelze přihlížet.

5. Námitky a námitkové řízení

Nesouhlasí-li žalovaný s obsahem doručeného směnečného platebního rozkazu, má právo napadnout jej námitkami. Podáním námitek vstupuje řízení o proplacení směnky do své další, relativně samostatné fáze. První fází je řízení od podání žaloby do vydání směnečného platebního rozkazu a druhou fází je právě námitkové řízení. Ne každé směnečné řízení samozřejmě projde oběma fázemi, neboť nejsou-li námitky podány, nabyde směnečný platební rozkaz právní moci a řízení je skončeno. Předmětem námitkového řízení jsou námitky podané žalovaným. Jedná se vlastně o takové „kvazi-odvolací“ řízení, ve kterém soud přezkoumává oprávněnost vydání směnečného platebního rozkazu, tedy rozhodnutí ve věci samé, s ohledem na námitková tvrzení žalovaného. Relativně stručnou zákonnou úpravu námitkového řízení pak více než vydatně doplňuje bohatá judikatura.

5.1 Námitky jako řádný opravný prostředek

Námitky jsou řádným opravným prostředkem žalovaného proti směnečnému platebnímu rozkazu, který směřuje do výroku ve věci samé. V rámci občanského soudního řádu se přitom jedná o opravný prostředek poněkud specifický. Na rozdíl od odvolání či odporu totiž nepostačuje, aby žalovaný námitky v zákonné patnáctidenní lhůtě pouze podal, ale je nutné, aby je v této lhůtě i řádně odůvodnil. Od odporu proti platebnímu rozkazu se námitky dále liší tím, že včas podané a odůvodněné námitky vydaný směnečný platební rozkaz neruší, nýbrž pouze v jimi vymezeném rozsahu odkládají právní moc a vykonatelnost tohoto směnečného platebního rozkazu.²⁵⁴ Soud podané námitky v souladu s ust. § 175 odst. 4 OSŘ projedná v námitkovém řízení a rozsudkem rozhodne, že se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti, nebo že se zrušuje.

Při pluralitě žalovaných je potřeba námitky každého z nich posuzovat z hlediska včasnosti a odůvodněnosti samostatně. Lhůta k podání námitek běží každému z žalovaných zvlášť. Podáním námitek jedním z žalovaných se nezasahuje do

---

²⁵⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 831.

procesního postavení ostatních žalovaných. V souvislosti s tím lze odkázat na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006, ve kterém bylo dovozeno, že „námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu podané jedním ze žalovaných, kteří mají v řízení postavení samostatných společníků, nemají vliv na právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu ve vztahu k dalším žalovaným“.

Jestliže jsou proti směnečnému platebnímu rozkazu podány námitky, musí soud nejprve posoudit, zda byly podány včas, zda jsou řádně odůvodněny a zda je podala osoba k tomu oprávněná. Pouze takové námitky totiž mohou být předmětem námitkového řízení.

5.1.1 Lhůta k podání námitek

V souladu s ust. § 175 odst. 1 OSŘ lze námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu podat ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení. Běh této lhůty se řídí podle obecných pravidel zakotvených v ust. § 57 OSŘ. Lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni, kdy byl směnečný platební rozkaz žalovanému doručen, a končí uplynutím patnáctého dne. Případně-li konec lhůty na víkend nebo státní svátek, je posledním dnem pro podání námitek následující pracovní den. Jedná se o lhůtu zákonnou, kterou nelze prodloužit podle ust. § 55 OSŘ, avšak za podmínek ust. § 58 OSŘ lze prominout její zmeškání. Lhůta k podání námitek je lhůtou procesní, a proto v souladu s ust. § 57 odst. 3 OSŘ postačuje, když jsou námitky poslední den podány na poště. Námitky se podávají u soudu, který směnečný platební rozkaz vydal. Jestliže žalovaný podá námitky u jiného soudu, např. u nadřízeného vrchního soudu, bude možné tyto námitky považovat za včasné pouze v případě, že soud, který směnečný platební rozkaz vydal, v rámci běžící námitkové lhůty podané námitky obdrží od soudu, u kterého byly nesprávně podány.²⁵⁵

Vzhledem k tomu, že zákon stanovuje patnáctidenní lhůtu k podání odvolání či odporu, nikoho nepřekvapuje, že je stejná lhůta stanovena i k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Avšak ne vždy tomu tak bylo. Původně tato lhůta činila pouhé tři dny, přičemž se samozřejmě jednalo o dny kalendářní, nikoli pracovní. Takto krátká lhůta je už sama o sobě šibeniční. Přitom nestačilo, aby žalovaný námitky

---

²⁵⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2005, sp. zn. 5 Cmo 359/2005.

v této lhůtě pouze podal, ale musel je i řádně odůvodnit. K tomu je potřeba připomenout, že v té době bylo možné směnečný platební rozkaz doručit fikcí. Mohlo se tak stát (a reálně se i stávalo), že žalovaný našel v pátek odpoledne ve schránce směnečný platební rozkaz a zjistil, že vzhledem k datu uložení na poště byl tento směnečný platební rozkaz doručen fikcí již v úterý. To znamenalo, že žalovaný musel ještě ten den stihnout sepsat námitky, řádně je odůvodnit a podat je na poštu. Ne každý případ byl samozřejmě takto extrémní, ale dobře ilustruje nepřiměřenost této lhůty.

Jak již bylo řečeno na začátku této práce, třídní námitková lhůta měla na našem území dlouholetou tradici, když byla zavedena již na konci 19. století zákonem č. 113/1895 z. ř. Je však potřeba vnímat historické souvislosti. V době přijetí této úpravy byla směnka nástrojem obchodníků, nikoli obyčejných lidí. Třídní námitková lhůta se sice i zpětně může zdát neobvykle přísná, avšak podnikatelé jakožto profesionálové ve svém oboru měli mít představu o svých závazcích a chápat důsledky spojené s podpisem směnky. Tuto lhůtu převzaly i procesní kodexy z let 1950 a 1963, které však byly přijaty v období plánovaného hospodářství, kdy se směnek vůbec nevyužívalo. Ovšem ani po roce 1989, kdy se směnka opět stala nedílnou součástí obchodního života a začala být stále více využívána mezi právními laiky, kteří směnkou zajišťovali své vzájemné drobné zápůjčky, zákonodárce nikterak nereflektoval společenský a hospodářský vývoj za posledních sto let a lhůtu k podání námitek neprodloužil.²⁵⁶

Ve věci tak zasáhl až Ústavní soud. Ten sice dříve shledal způsob doručování směnečného platebního rozkazu fikcí jako ústavně konformní, avšak třídní lhůtu k podání námitek již nikoli. Nálezem Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12, byla část ust. § 175 odst. 1 OSŘ upravující třídní námitkovou lhůtu zrušena. Tento nález byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 369/2012 Sb. K vydání nálezu přistoupil Ústavní soud v důsledku ústavní stížnosti, kterou se navrhovatelka domáhala zrušení celého ust. § 175 OSŘ, které podle ní porušovalo zásadu rovnosti účastníků. To však Ústavní soud odmítl s ohledem na specifika a povahu směnky jako oběžného a snadno převoditelného cenného papíru, a proto dovodil, že by směnečné řízení nemělo podléhat pravidlům obecného civilního řízení. Pokud jde o námitkovou lhůtu, uvedl Ústavní soud nejprve obecně, že „*ve své judikatuře vymezil tři základní*

---

²⁵⁶ HRUDA, O. Třídní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8, s. 234–238.

hlediska, na jejichž bázi posuzuje konformitu té které právním předpisem stanovené lhůty – tedy zda ji normotvůrce nestanovil svévolně, zda není nepřiměřená a zda neznevýhodňuje některou skupinu subjektů ve srovnání s jinou v možnosti uplatnění práva v důsledku dodatečné změny podmínek“. Třídenní lhůtu k podání a odůvodnění námitek pak shledal protiústavní, když dovodil, že „*předmětná námitková lhůta je nepřiměřená, neboť směnka je uplatňována i mezi subjekty, jež zásadně nejsou v rovném postavení a které nemohou – a ani to nelze od nich spravedlivě očekávat – vnímat směnečný vztah v celé jeho šíři, a reflektovat tak případná rizika z něj plynoucí“.* Ústavní soud proto uzavřel, že „*že § 175 odst. 1 o. s. ř. ve slovech ‚do tří dnů‘ a ve slovech ‚v téže lhůtě‘ je v rozporu zejména s čl. 4 odst. 4, s čl. 36 odst. 1 a s čl. 37 odst. 3 Listiny, neboť zvláště směnečným dlužníkům neodůvodněně omezuje jejich možnost bránit svá práva před nestranným a nezávislým soudem, a mezi směnečnými dlužníky a směnečnými věřiteli tím zavádí neakceptovatelnou nerovnost“.*

Ústavní soud třídenní námitkovou lhůtu nezrušil již zveřejněním nálezu ve Sbírce zákonů, k čemuž došlo dne 9. 11. 2012, ale až uplynutím dne 30. 4. 2013, aby dal zákonodárci čas na změnu právní úpravy. V té době totiž legislativním procesem procházel návrh zákona, který měl prodloužit námitkovou lhůtu na osm dnů. Současně však Ústavní soud ve svém nálezu apeloval na zákonodárce, aby vzhledem k vnitřní konzistenci zákona zakotvil u námitek lhůtu, kterou již občanský soudní řád používá.

Ke změně lhůty k podání námitek ze tří na osm dní nakonec došlo již s účinností od 1. 1. 2013, a to novelou provedenou zákonem č. 404/2012 Sb. Citovaný nálezn Ústavního soudu tak fakticky nikdy nenabyl účinnosti. Dle přechodných ustanovení tohoto zákona²⁵⁷ se osmidenní námitková lhůta uplatnila u směnečných platebních rozkazů vydaných po tomto datu, i když řízení v dané věci bylo zahájeno dříve. Bylo však potřeba překlenout situaci u směnečných platebních rozkazů vydaných před 1. 1. 2013, kdy byla dosavadní právní úprava prohlášena na neústavní, ale dosud nebyla zrušena. To nakonec vyřešil Ústavní soud, který v nálezu ze dne 14. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11, dovodil, že ve směnečných řízeních, v nichž byl vydán směnečný platební rozkaz se stanovenou třídenní námitkovou lhůtou, je nutno jako včasné posuzovat všechny námítky, které byly uplatněny v řízení před soudem prvního stupně do skončení prvního jednání ve věci ve smyslu § 118b odst. 1 OSŘ. Aby však mohlo

---

²⁵⁷ Viz čl. II. bod 1. zákona č. 404/2012 Sb.

být k námitkám uplatněným do skončení prvního jednání přihlédnuto, bylo nezbytné, aby žalovaný v zákonné třídenní lhůtě vůbec námitky, byť neodůvodněné, u soudu podal. Pokud žalovaný směnečný dlužník žádné námitky v třídenní lhůtě neuplatnil, lhůta marně uplynula a směnečný platební rozkaz nabyl účinků pravomocného rozsudku.

Další změna délky lhůty k podání námitek na sebe nenechala dlouho čekat. Novelou občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 45/2013 Sb. byla námitková lhůta prodloužena na 15 dní. Tento zákon jako celek nabyl účinnosti dne 1. 7. 2013, avšak změna námitkové lhůty se stala účinnou již od 1. 5. 2013. Zákon pak obsahuje speciální přechodné ustanovení ohledně směnečných platebních rozkazů. Dle ust. § 53 zákona č. 45/2013 Sb. proti směnečnému platebnímu rozkazu, který byl vydán v období od 1. 5. 2013 do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, lze podat námitky nejpozději ve lhůtě 15 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Byl-li však takový směnečný platební rozkaz doručen po dni nabytí účinnosti tohoto zákona, lze námitky podat ve lhůtě 15 dnů ode dne jeho doručení. U směnečných platebních rozkazů vydaných od 1. 1. 2013 do 30. 4. 2013 se tedy uplatnila osmidenní námitková lhůta. U směnečných platebních rozkazů vydaných po 1. 5. 2013 a doručených do 1. 7. 2013 se již uplatnila patnáctidenní lhůta, která však běžela v podstatě až od účinnosti zákona č. 45/2013 Sb. U směnečných platebních rozkazů doručených po 1. 7. 2013 pak již patnáctidenní lhůta běžela standardně od doručení.

Délka námitkové lhůty si tedy prošla relativně zajímavým vývojem. Výsledek tohoto vývoje, tedy zavedení patnáctidenní lhůty, lze hodnotit jedině kladně. Sjednocení délky námitkové lhůty s lhůtou k podání odvolání nebo odporu byl jistě krok správným směrem, a to jak z hlediska systematiky a přehlednosti občanského soudního řádu, tak kvůli zvýšení právní jistoty účastníků řízení.

5.1.2 Odůvodněnost námitek

Námitková lhůta však není důležitá jen z hlediska včasnosti námitek, ale rovněž kvůli posouzení jejich odůvodněnosti. Uplynutím patnáctidenní lhůty k podání námitek totiž dochází ke koncentraci námitkového řízení a soud se nebude později uvedenými skutečnostmi vůbec zabývat. Žalovaný proto musí v rámci této lhůty uvést

všechny důvody, pro které s vydaným směnečným platebním rozkazem nesouhlasí. Po uplynutí lhůty k podání námitek může žalovaný tyto důvody upřesňovat, avšak nemůže uvádět důvody nové. Uvedené vyplývá z ust. § 175 odst. 1 OSŘ, dle kterého musí žalovaný v námitkách uvést vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá, a z ust. § 175 odst. 4 OSŘ, dle kterého k námitkám později vzneseným již nelze přihlížet.²⁵⁸

Předmětem námitkového řízení tedy mohou být pouze námitky vznesené v zákonné patnáctidenní lhůtě. Námitky žalovaného totiž ve vztahu k námitkovému řízení plní stejnou funkci jako žaloba při zahájení řízení, od čehož je právě odvozen zákonný požadavek na odůvodněnost námitek. Skutkovými tvrzeními uváděnými v námitkách vymezuje žalovaný předmět námitkového řízení, tedy vymezuje skutkový stav, který bude předmětem dokazování. Skutkový stav musí být proto vymezen dostatečně konkrétně a přesně a nelze jej již dodatečně doplňovat. Pokud žaloba kauzální poměry směnky neuvádí, přičemž takovou povinnost žalobce samozřejmě nemá, je nutné, aby námitky byly stručně, přesto však dostatečně výstižně a určitě označily veškeré rozhodné vztahy mezi účastníky. Žalovaní si však tuto skutečnost, tedy že námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu lze považovat za jakousi „kvazižalobu“, často neuvědomují a v námitkách uvádějí pouze obecná tvrzení, např. „že žalobci ničeho nedluží a směnkou zajištěný dluh byl již uhrazen“. Kdyby se procesní role obrátily a žalovaný by se v jiné věci domáhal svého nároku vůči žalobci, s obdobně formulovanou žalobou by jistě neuspěl.²⁵⁹

Otázka posouzení odůvodněnosti námitek může být v praxi vcelku složitá. Zákon je totiž v tomto ohledu poněkud skoupý na slovo, neboť v ust. § 173 odst. 3 OSŘ je uvedeno pouze to, že soud odmítne námitky, které neobsahují odůvodnění. Na teorii a soudní praxi tak zůstává stanovit určité hranice, kdy ještě lze námitky považovat za odůvodněné a kdy už nikoli. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 29. 9. 2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003, uvedl, že „námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou odůvodněné, pokud vymezují jednoznačně a nezaměnitelně skutek či skutky, o které se námitková obrana žalovaného opírá“. Nejvyšší soud pak v usnesení ze dne 31. 3. 2009,

---

²⁵⁸ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

²⁵⁹ DERKA, L. Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směnky. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 12, s. 25–30.

sp. zn. 29 Cdo 2270/2007, shrnul, že „předmětem námitkového řízení mohou být, jak plyne z výše uvedeného, pouze námitky včasné a odůvodněné. Za odůvodněné lze přitom považovat jen takové námitky, z jejichž obsahu je zřejmé, v jakém rozsahu je směnečný platební rozkaz napadán a (současně) na jakých skutkových okolnostech žalovaný svou obranu proti směnečnému platebnímu rozkazu zakládá“. Obecně lze říci, že k projednatelnosti konkrétní námitky se požaduje její dostatečná specifikace, kdy skutkový základ obrany musí být vymezen konkrétně, nezaměnitelně a určitě.²⁶⁰ Pojem „odůvodněnost námitek“ však samozřejmě nelze nijak paušalizovat a vždy bude záležet na konkrétním textu námitek v posuzované věci. V dané oblasti naštěstí existuje bohatá judikatura, která může být dobrým vodítkem.

Nejjednodušší je situace, pokud žalovaný v námitkách neuvede vůbec žádné skutečnosti. Pokud tedy žalovaný ve svém podání pouze sdělí, že proti směnečnému platebnímu rozkazu podává námitky nebo odpor, jedná se na první pohled o námitky neodůvodněné a soud je může odmítnout. Stejně postupuje soud za situace, kdy žalovaný podá námitky, ve kterých uvede pouze to, že podrobné odůvodnění zašle soudu v dodatečné lhůtě. Žalovaný samozřejmě nemusí všechna svá námitková tvrzení uvést v jednom podání a klidně může první den námitkové lhůty podat pouze blanketní námitky a následně je doplnit v dalších podáních. Důležité však je to, aby všechna tato podání byla učiněna v rámci patnáctidenní lhůty.²⁶¹ Soud se tak nesmí unáhlit a ihned přistoupit k odmítnutí neodůvodněných námitek, které jsou podány první den lhůty. Je potřeba vyčkat a odůvodněnost námitek posuzovat až po uplynutí námitkové lhůty. Odůvodní-li žalovaný své včas podané blanketní námitky po uplynutí této lhůty, soud námitky usnesením odmítne pro neodůvodněnost a v odůvodnění usnesení pouze stručně uvede, že k pozdě zasláným námitkovým důvodům nelze přihlížet.

Aby bylo možné námitky považovat za odůvodněné, musí v nich žalovaný uvést konkrétní skutečnosti týkající se buď samotné směnky, nebo dluhu, který je předmětnou směnkou zajištěn. Jakékoli další skutečnosti jsou pro posouzení odůvodněnosti námitek irelevantní. Rovněž je vhodné zmínit, že neexistuje přímá úměra mezi délkou námitek a kvalitou jejich odůvodnění. K řádnému odůvodnění a projednatelnosti námitek mnohdy postačuje jedna věta, například že žalovaný

---

²⁶⁰ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 832.

²⁶¹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 2. 2000, sp. zn. 5 Cmo 13/99.

uplatněnou směnku nikdy nepodepsal. V praxi se ovšem stává, že text námitek zabírá několik stran, avšak neobsahuje jakékoli relevantní směnečné námítky. Žalování v takových námitkách například podrobně popisují, jaké skutečnosti vedly ke krachu jejich podnikání nebo jak špatná je jejich současná finanční situace. Takové námítky však nelze vyhodnotit jako odůvodněné, neboť žádným způsobem nesouvisejí s uplatněnou směnkou.

Žalování ve svých námitkách rovněž často sdělují, že žalovanou směnku sice podepsali nebo že směnečný nárok uznávají, avšak momentálně nemají dostatek finančních prostředků na zaplacení celé směnečné pohledávky najednou, a proto žádají soud o schválení splátkového kalendáře. To však v námitkovém řízení nelze. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 1997, sp. zn. 5 Cmo 635/96, bylo dovozeno, že *„při rozhodování o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu nelze jej změnit. Nelze tedy ani zkoumat, zda jsou podmínky pro povolení splátek podle § 160 odst. 1 OSŘ a tedy ani vyhovět návrhu na povolení splátek“*. Neuvede-li žalovaný jinou relevantní námitku, bude se jednat o námítky neodůvodněné.

Za řádně odůvodněné však nelze automaticky považovat všechny námítky týkající se směnky či zajištěného dluhu; vždy je potřeba, aby každá jednotlivá námitka byla dostatečně konkretizovaná. Namítá-li žalovaný neplatnost směnečné listiny, nepostačuje obecné sdělení, že směnka je neplatná, protože neobsahuje všechny předepsané náležitosti. Žalovaný musí vždy sdělit a odůvodnit, jakou konkrétní vadou směnka trpí.²⁶² Jestliže žalovaný vznáší kauzální námítky, musí v první řadě co nejpřesněji specifikovat směnkou zajištěný závazek. Může se totiž snadno stát, že strany mezi sebou mají uzavřeno vícero smluvních vztahů zajištěných několika směnkami, a proto je potřeba jednoznačně určit, jaký konkrétní závazek je zajištěn právě uplatněnou směnkou. V tomto směru lze odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 1102/2005, ve kterém bylo dovozeno, že *„základem kauzální námitky je vždy existující směnečná dohoda, tj. dohoda předcházející vystavení směnky, z níž je mezi účastníky směnečného vztahu dohodnuto, za jakým účelem má být směnka vystavena a za jakých podmínek může být použita a proplacena. Obsah takové směnečné dohody musí být v námitkách vylíčen a uveden důvod, proč se podmínky uvedené ve směnečné dohodě nenaplnily, nebo proč odpadly (např. zboží, jehož*

---

²⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4090/2009.

zaplacení bylo směnkou zajištěno, nebylo vydáno, nebo bylo jako vadné věřiteli vráceno, směnkou zajištěný peněžitý dluh byl zcela nebo zčásti zapraven, směnkou zajištěná půjčka nebyla vůbec poskytnuta apod.)“. Nejvyšší soud pak obdobně v rozsudku ze dne 29. 4. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2766/2017, zdůraznil, že „*mají-li mít námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu původ v mimosměnečných vztazích účastníků, se směnkou toliko souvisejících (tzv. kauzální námitky), bude požadavek na řádné odůvodnění námitek naplněn zásadně jen tehdy, jestliže žalovaný v námitkách alespoň stručně vyličí obsah tzv. směnečné smlouvy, jež byla bezprostředním důvodem vzniku směnky, popř. závazku konkrétního směnečného dlužníka (např. uvede, že podle konkrétního ujednání účastníků směnka zajišťovala určitou kauzální pohledávku) a dále vymezí skutečnost, v jejímž důsledku by měl být zproštěn povinnosti směnku zaplatit (např. že pohledávka směnkou zajištěná již byla zaplacená, zanikla započtením, uzavřením dohody o narovnání apod.)“.*

Namítá-li žalovaný, že se původně jednalo o blankosměnku, kterou žalobce doplnil v rozporu s uděleným vyplňovacím právem, musí současně uvést, jaké údaje měly být podle něj doplněny správně. Jinak se jedná o neodůvodněnou námitku.²⁶³ Žalovaní v námitkách rovněž často namítají, že žalobou uplatněný dluh byl již částečně zaplacen. V takovém případě však musí uvést i konkrétní částku, která měla být zaplacená; jinak totiž není patrné, v jakém rozsahu je směnečný platební rozkaz napadán.²⁶⁴ Není však nutné uvádět, kdy nebo jakým způsobem k úhradě došlo.²⁶⁵

V rozhodovací praxi soudů lze dlouhodobě sledovat trend méně formalistického přístupu k námitkám a obecné snižování nároků na jejich odůvodněnost. Jinými slovy, soudy (zejména soudy vyšších instancí) jsou v posuzování odůvodněnosti námitek stále benevolentnější. Dříve bylo například nemyslitelné, aby byly za odůvodněné považovány námitky, které jsou vnitřně rozporné a nekonzistentní. Jednalo se typicky o situaci, kdy žalovaný na straně jedné namítal, že podpis na směnce v žádném případě není jeho, avšak na straně druhé do nejmenších podrobností líčil důvod vystavení této směnky a vznášel kauzální námitky týkající se směnky, kterou dle svých vlastních slov nikdy nepodepsal a o jejím vystavení nic neví. Nejvyšší soud však v rozsudku ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3407/2012, dovodil, že „*důsledkem*

---

²⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 29 Cdo 785/2012.

²⁶⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2003, sp. zn. 9 Cmo 426/2002.

²⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2270/2007.

(případného) rozporu mezi jednotlivými námitkami, jimiž se žalovaný brání povinnosti uložené mu směnečným platebním rozkazem, není to, že by soud tyto námitky mohl (pro neurčitost nebo z jiného důvodu) odmítnout jako neprojednatelné, resp. se těmito námitkami z týchž důvodů nezabývat“. Soud je tedy povinen takové námitky projednat, přičemž se musí zabývat každou jednotlivou námitkou, i když jsou ve vzájemném rozporu.

Jak již bylo řečeno, žalovaný musí všechna svá námitková tvrzení vznést v patnáctidenní námitkové lhůtě. Zásadě koncentrace námitkového řízení však nepodléhá uvádění skutečností, které mohou mít význam pro posouzení důvodnosti obrany, kterou žalovaný v námitkách již řádně uplatnil dříve. Žalovaný dále může po uplynutí námitkové lhůty vznášet tvrzení, že majitel směnku nabyt ve zlé víře, popř. že jednal vědomě na škodu dlužníka, nebo tvrzení, která nepředstavují samostatnou námitku proti směnečnému platebnímu rozkazu, ale jde pouze o předpoklad přípustnosti námitek majících původ ve vlastních vztazích k předchozímu majiteli směnky. Námitková koncentrace se nevztahuje ani na námitky procesní povahy, tedy například námitky týkající se doručování směnečného platebního rozkazu nebo nedostatku podmínek řízení.²⁶⁶ Patnáctidenní koncentrační lhůtu dále nelze vztáhnout ani na vznášení nových důkazních návrhů. Ústavní soud totiž dovodil, že ust. § 175 odst. 1 OSŘ nelze vykládat příliš restriktivně a že zásada koncentrace v něm upravená se uplatní pouze na uvádění námitkových tvrzení. Navrhování důkazů k prokázání tvrzených skutečností však námitkovou lhůtou omezeno není a žalovaný může nové důkazní návrhy vznášet i po jejím uplynutí.²⁶⁷

Závěrem lze zdůraznit, že je potřeba rozlišovat pojmy odůvodněnost a důvodnost námitek. Soud se nejprve zabývá odůvodněností námitek, tedy tím, zda jsou námitky řádně odůvodněny a tudíž způsobilé projednání. Neodůvodněné námitky soud odmítne. Odůvodněné námitky soud projedná v námitkovém řízení, kde bude zkoumat jejich důvodnost, tedy způsobilost zrušit vydaný směnečný platební rozkaz. Jsou-li námitky nedůvodné, soud směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti. Pokud jsou námitky důvodné, soud směnečný platební rozkaz zruší.

---

²⁶⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 833.

²⁶⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 3300/07.

5.1.3 Oprávněná osoba

Posouzení toho, zda byly námitky podány oprávněnou osobou, nedělá v praxi žádné problémy. V souladu s ust. § 175 odst. 1 OSŘ totiž může námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu podat pouze žalovaný; žádná jiná osoba není oprávněna tak učinit vlastním jménem namísto něj. Možnost podání námitek v zastoupení žalovaného podle ust. § 22 a násl. OSŘ tím samozřejmě není dotčena.

Námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu nemůže podat žalobce. To je ostatně logické, neboť soud by měl směnečným platebním rozkazem žalobci plně vyhovět. Dospěje-li soud k závěru, že žalobnímu návrhu nelze v plném rozsahu vyhovět, směnečný platební rozkaz nevydá a ve věci nařídí jednání. Není-li žalobce s obsahem směnečného platebního rozkazu spokojen, má v zásadě dvě možnosti. Je-li nesoulad mezi žalobním návrhem a směnečným platebním rozkazem dán chybou v psaní nebo počtech, může se žalobce domáhat vydání opravného usnesení podle ust. § 164 OSŘ. Opomněl-li soud rozhodnout o části požadovaného nároku, může žalobce podat návrh na vydání doplňujícího usnesení podle ust. § 166 OSŘ. Avšak pokud žalobce podá proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, bude nutné je odmítnout jako námitky podané osobou neoprávněnou.²⁶⁸

5.1.4 Obsah námitek

Po formální stránce nepředepisuje zákon námitkám žádné zvláštní náležitosti. Námitky tak musí splňovat pouze obecné náležitosti podání podle ust. § 42 odst. 4 OSŘ, tedy musí z nich být patrné, kterému soudu jsou určeny, kdo je činí, které věci se týkají a co sledují, a dále musejí být datovány a podepsány. Po obsahové stránce pak lze jednotlivé námitky rozdělit v zásadě do tří kategorií na námitky procesní, formálně směnečné a kauzální. Jednotlivé námitky můžeme rovněž členit podle toho, proti kterým osobám jsou přípustné. Absolutní námitky může uplatnit jakýkoli účastník směnečného vztahu proti jinému účastníkovi. Okruh absolutních námitek je poměrně úzký a spadají sem námitky směřující na platnost směnečné listiny a dále námitky

---

²⁶⁸ Obdobně u odporu proti platebnímu rozkazu srov. JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 588.

úhrady směnečného závazku. Relativní námitky jsou pak přípustné pouze v určitém konkrétním směnečném vztahu mezi konkrétními účastníky. Spadají sem typicky všechny kauzální námitky, ale například i námitka nepravosti podpisu na směnce.²⁶⁹

Procesní námitky nijak nesouvisejí s uplatněným směnečným nárokem, ale pouze s probíhajícím směnečným řízením. Podmínky pro jejich uplatnění a postup při rozhodování jsou upraveny procesními předpisy. Vlastně se nejedná o směnečné námitky v tom pravém slova smyslu. Avšak vzhledem k tomu, že žalování ve svých námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu procesní námitky relativně často uplatňují, je vhodné se o nich na tomto místě zmínit. Nejčastěji vznášenou procesní námitkou je zcela jistě námitka věcné a místní nepříslušnosti podle ust. § 104a, resp. § 105 OSŘ. Dále se lze čas od času setkat s námitkou rozhodčí doložky podle ust. § 106 OSŘ nebo s námitkou podjatosti soudce podle ust. § 15a OSŘ. I když se nejedná o námitky v pravém slova smyslu, dal by se mezi procesní námitky řadit i návrh na vyslovení neúčinnosti doručení směnečného platebního rozkazu podle ust. § 50d OSŘ či návrh na prominutí zmeškání lhůty k podání námitek podle ust. § 58 OSŘ.

Procesní námitky mají oproti „klasickým“ směnečným námitkám určitá specifika. Předně jejich uplatňování není omezeno patnáctidenní námitkovou koncentrační lhůtou. Lhůta k jejich podání však může být (a zpravidla i je) stanovena procesním předpisem. Tak například námitku místní nepříslušnosti nebo námitku rozhodčí doložky musí žalovaný uplatnit nejpozději při prvním úkonu, který mu v řízení přísluší. Tímto úkonem jsou zpravidla právě námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, ve kterých proto žalovaný musí vznést i uvedené procesní námitky. Pokud žalovaný některou z těchto námitek uplatní později, nebude se jí soud věcně zabývat a zamítne ji pro opožděnost. Naproti tomu například námitku věcné nepříslušnosti lze vznést kdykoli později během námitkového řízení.

Dále je vhodné zmínit, že o každé jednotlivé procesní námitce musí být rozhodnuto dříve, než se soud začne věcně zabývat směnečnými námitkami. Některým žalovaným tak vznášení procesních námitek může vyhovovat v rámci jejich zdržovací taktiky. Vznese-li žalovaný například námitku podjatosti soudce a dále námitku věcné a místní nepříslušnosti, musí soud nejprve spis předložit svému nadřízenému soudu k rozhodnutí námitky podjatosti, poté spis zašle na svůj nadřízený vrchní soud

---

²⁶⁹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 483.

k rozhodnutí námitky věcné nepřislušnosti a nakonec sám rozhodne o námitce místní nepřislušnosti, přičemž proti tomuto usnesení je přípustné odvolání. Až poté se soud může začít zabývat námitkami z věcné stránky.

Procesní námitky ovšem nelze s úspěchem uplatnit samostatně a je potřeba vedle nich uvést i námitky věcné. Je to ostatně logické. Pokud by například byla důvodná námitka podjatosti soudce, byla by věc předána novému soudci. Jestliže by však žalovaný žádné jiné námitky nevznesl, nezbylo by novému soudci než na směnečný platební rozkaz vyznačit doložku právní moci a spis založit na spisovnu. Obdobné je to u námitky věcné či místní nepřislušnosti; jestliže by byla věc postoupena jinému soudu, neměl by tento soud co projednávat. V tomto směru lze odkázat na usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2003, sp. zn. 9 Cmo 414/2002, ve kterém bylo dovozeno, že *„důvodná námitka místní nepřislušnosti může vést pouze k tomu, že řízení o námitkách bude dále pokračovat u jiného místně příslušného soudu poté, co původní soud rozhodne podle § 105 odst. 2 OSŘ. Nicméně nutnou podmínkou pro pokračování řízení o námitkách je skutečnost, že námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu musejí obsahovat ještě jiné tvrzení než pouze tvrzení o místní nepřislušnosti. Samotná, byť i třeba důvodná námitka místní nepřislušnosti nemůže vést ke zrušení směnečného platebního rozkazu“*.

Další kategorií námitek jsou námitky formálně směnečné. Jedná se o námitky, které mají původ ve směnečném právu a při jejichž posuzování soud vychází zejména z ustanovení ZSŠ. S formálně směnečnými námitkami se lze setkat téměř ve všech námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu.

Formálně směnečné námitky jsou v první řadě námitky týkající se samotné směnečné listiny. Žalovaní namítají, že listina, která byla podkladem pro vydání směnečného platebního rozkazu, není platnou směnkou, neboť neobsahuje všechny náležitosti, příp. že některá z náležitostí je v listině uvedena v rozporu se zákonem. Při posuzování důvodnosti těchto námitek vychází soud z kritérií popsanych u jednotlivých náležitostí v kapitole 2 této práce. Žalovaní dokáží být občas velmi kreativní a vymýšlejí nejrůznější kombinace, proč daná směnka není platná, např. kvůli jazykové nejednotnosti, kvůli nesouvislému textu směnky, kvůli absenci místa splatnosti, apod. Vzhledem k tomu, že v dané oblasti existuje bohatá judikatura, vytvoří si soudce

o platnosti směnečné listiny ucelený a pevný obraz již před vydáním směnečného platebního rozkazu a málokterá námitka může jeho rozhodnutí zvíkat.

Další formálně směnečnou námitkou je typicky námitka nepředložení směnky k placení, příp. námitka neprovedení protestu. Jak již bylo řečeno, v souladu s ust. čl. I § 53 odst. 1 ZSŠ neztrácí majitel směnky postižní práva²⁷⁰ vůči přímým směnečným dlužníkům ani při neprovedení těchto úkonů. Pokud tedy žalobce tyto úkony neprovede, mohou být námitky plně úspěšné, pouze vznese-li je nepřímý dlužník; námitka neprovedení protestu může být kromě toho úspěšná pouze u směnek, které neobsahují doložku „bez protestu“. K tomu je však nutné dodat, že soudy vyšších instancí dovodily zajímavou konstrukci, díky které může být námitka nepředložení směnky k placení úspěšná rovněž u přímých dlužníků, i když pouze částečně. Jestliže totiž majitel směnku přímým dlužníkům před podáním žaloby nepředloží k placení, dojde k předložení směnky až okamžikem doručení směnečného platebního rozkazu a žaloby. To znamená, že směnečný dlužník vlastně není v prodlení s placením směnečného penízu. Pokud tedy žalovaný přímý dlužník uhradí v běžící námitkové lhůtě v plné výši směnečný peníz, zproští se tím povinnosti hradit směnečný úrok, útraty a odměnu a soud by měl v této části směnečný platební rozkaz zrušit. Pokud však žalovaný pouze vznese námitku nepředložení směnky k placení a směnečný peníz současně neuhradí, nemůže být tato námitka úspěšná.²⁷¹ Uvedené potvrdil i Nejvyšší soud, který v rozsudku ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4087/2016, uzavřel, že *„uplatnění práva na zaplacení směnky vůči směnečnému rukojmímu za výstavce směnky vlastní nebrání ani okolnost, že směnka nebyla (před podáním žaloby) předložena k placení ani výstavci směnky, ani směnečnému rukojmímu. Účinky předložení směnky k placení nastanou vůči žalovanému směnečnému rukojmímu okamžikem, kdy se seznámí s obsahem podané žaloby a směnky. Jestliže žalovaný směnečný rukojmí ani poté směnku nezaplatil, nemůže s úspěchem namítat, že majiteli směnky nevzniklo právo na 6% úroky ode dne splatnosti a směnečnou odměnu“*.

Mezi formálně směnečné námitky se rovněž řadí námitka promlčení směnečné pohledávky. Pro zajímavost lze uvést, že v minulosti bylo potřeba vyřešit otázku, zda se jedná o obecnou procesní nebo o zvláštní směnečnou námitku, a tím pádem zda ji

---

²⁷⁰ Tedy požadovat po směnečném dlužníku směnečný peníz, 6% úrok ode dne splatnosti, směnečné útraty a směnečnou odměnu v souladu s ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ.

²⁷¹ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 1. 2006, sp. zn. 7 Cmo 115/2005.

žalovaný může vznést kdykoli během řízení, nebo pouze v rámci lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Soudní praxe ovšem správně dovodila, že námitka promlčení je námitkou hmotněprávní, a tudíž i tato podléhá patnáctidenní námitkové lhůtě.²⁷²

Asi nejčastější formálně směnečnou námitkou je pak námitka nepravosti podpisu na směnce. Tato námitka je u žalovaných velmi oblíbená, neboť není potřeba ji nijak zvlášť složitě odůvodňovat. Pro její uplatnění postačuje prakticky jen jedna věta. Žalovaní námitku nepravosti podpisu v praxi formulují různě. Někteří absolutně odmítají, že by kdy jakoukoli směnku podepsovali. Někteří tvrdí, že v minulosti několik směnek podepsali, ale vzhledem k odlišnosti podpisu určitě ne tu, která byla uplatněna v probíhajícím řízení. A někteří zdrženlivě připouštějí, že podpis na směnce sice vypadá jako ten jejich, avšak vzhledem k době, která od vystavení směnky uplynula, z procesní opatrnosti namítají, že podpis na směnce jejich není. Důsledek je však vždy stejný, tedy že se soud musí touto námitkou zabývat. Námitka nepravosti podpisu nahrává žalovaným, jejichž primárním cílem je řízení co nejvíce zdržovat a oddálit jeho pravomocné skončení. Soud totiž za účelem zkoumání pravosti podpisu na směnce zpravidla zadá vypracování znaleckého posudku z oboru písmoznalectví, čímž se řízení o několik měsíců prodlouží. S podpisem na směnce pak souvisí i některé další směnečné námitky, například námitka, že směnku sice podepsal žalovaný, ale učinil tak pod nátlakem, nebo že podpis osoby na směnce nezavazuje žalovaného – právnickou osobou, neboť směnka byla podepsána v rozporu se způsobem jednání uvedeným v obchodním rejstříku.

Obecně je možnost vznášet v řízení formálně směnečné námitky zachována všem žalovaným. Je však potřeba pamatovat na zásadu samostatnosti jednotlivých směnečných prohlášení (samostatnosti podpisů směnečných dlužníků), na které je ZSŠ založen a která je vyjádřena např. v ust. čl. I. § 7 ZSŠ či ust. čl. I. § 32 odst. 2 ZSŠ.²⁷³ V souladu s uvedenou zásadou tak každý ze směnečných dlužníků může v řízení úspěšně uplatnit pouze ty námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích

---

²⁷² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 5 Cmo 342/2006, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 462/2005.

²⁷³ Dle čl. I. § 7 ZSŠ jsou-li na směnce podpisy osob, které se nemohou směnečně zavazovat, podpisy nepravé, podpisy vymyšlených osob nebo podpisy, jež z nějakého jiného důvodu nezavazují osoby, které se na směnku podepsaly nebo jejichž jménem byla směnka podepsána, nemá to vliv na platnost závazků ostatních osob na ní podepsaných. Dle ust. čl. I. § 32 odst. 2 ZSŠ závazek směnečného rukojmiho je platný i tehdy, je-li závazek, za který se zaručil, neplatný z jiného důvodu než pro vadu formy.

k majiteli směnky. Totožné stanovisko ve své konstantní judikatuře zastává i Nejvyšší soud, který např. v usnesení ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3627/2007, uvedl, že „*směnečný rukojmí nemůže uplatnit proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, které se zakládají pouze na vztahu remitenta a akceptanta (popř. výstavce), nýbrž může uplatnit námitky, které se zakládají na jeho vlastním vztahu k remitentovi*“. Žalovaný proto může v námitkách rozporovat pouze pravost svého vlastního podpisu, nikoli pravost podpisu ostatních směnečných dlužníků. Stejně tak žalovaný nemůže namítat, že směnka nebyla ostatním směnečným dlužníkům předložena k placení. Je ovšem důležité dodat, že možnost vznášet námitky týkající se samotné směnečné listiny (tedy že listina nemá všechny náležitosti směnky nebo že některá z náležitostí je uvedena v rozporu se zákonem) je za všech okolností zachována každému z žalovaných bez rozdílu.

Poslední kategorií námitek jsou tzv. kauzální námitky, tedy námitky týkající se mimosměnečných vztahů, které mezi sebou účastníci řízení mají. Kauzální námitky bývají v praxi velmi různorodé, žalovaní například často namítají, že směnka zajišťovala určitou smlouvu, typicky smlouvu o zápůjčce či o úvěru, přičemž dosud nenastala splatnost pohledávky dle této smlouvy, a tudíž žalobce uplatnil směnku předčasně. Další oblíbenou kauzální námitkou je tvrzení, že směnečná listina byla původně blankosměnkou a že dosud nenastaly podmínky pro její vyplnění nebo že byla vyplněna v rozporu s dohodou o vyplňovacím právu směnečném. Do dané kategorie námitek se řadí rovněž námitka, že směnkou zajištěný dluh zanikl, ať už splněním, započtením nebo jiným způsobem. S tím do jisté míry souvisí rovněž námitka promlčení směnkou zajištěného závazku. Tato obrana však nemůže být úspěšná, neboť právo na plnění ze směnky je nezávislé na promlčení zajištěného závazku. Jelikož se jedná o dva různé právní vztahy, nemůže mít promlčení jednoho z nich vliv na vztah druhý. Rovněž Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1181/2009, dospěl k závěru, že „*při absenci jiného ujednání nelze považovat námitku promlčení směnkou zajištěné pohledávky za účinnou obranu proti povinnosti směnku zaplatit*“. Jak je tedy patrné, kauzálních námitek může být v praxi nepřehledné množství a vždy se odvíjejí od účelu, za kterým byla směnka vystavena.

Kauzální námitky jsou svou podstatou námitky relativní. Stejně jako u formálně směnečných námitek se u kauzálních námitek uplatní zásada samostatnosti

jednotlivých směnečných prohlášení. Žalovaný tedy nemůže namítat, že směnkou zajištěný závazek zanikl v důsledku toho, že jiný ze směnečných dlužníků vůči žalobci započel svoji pohledávku. Vedle toho je pak potřeba řešit ještě tzv. přípustnost kauzálních námitek. Může se totiž stát, že za určitých okolností nemá žalovaný kauzální námítka vůbec k dispozici. V tomto směru je naprosto zásadní ust. čl. I § 17 ZSŠ. Podle tohoto ryze procesního ustanovení, které je „ukryté“ v jinak hmotněprávním předpisu, platí, že kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námítka, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Z uvedeného v první řadě vyplývá, že toto ustanovení se vztahuje pouze na směnky, které byly převedeny na jiného. Přípustnost kauzálních námitek u směnek, které dosud nezměnily majitele, je zachována vždy.

Jinak je tomu u směnek ve formě na řad, které byly rubopisovány na jinou osobu. Při převodu směnky indosamentem totiž indosatář nabývá vlastnické právo ke směnce zcela originálně. Nabyvatel nevstupuje do právního postavení předchozího majitele, nejedná se proto o právní nástupnictví.²⁷⁴ Možnost kauzálních námitek dlužníka je tedy značně omezena. Je to přitom logické, indosant na indosatáře převádí směnkou, tedy cenný papír, nikoli pohledávku ze zajištěné smlouvy o úvěru. Proto se žalovaný nemůže proti novému majiteli bránit námítkami vztahujícími se ke smlouvě, jejíž stranou indosatář není a nikdy nebyl. Provedením rubopisu a převodem směnky na jinou osobu se tedy právní postavení žalovaného podstatně zhoršuje a má z hlediska své procesní obrany pouze omezené možnosti, neboť může vznášet pouze formálně směnečné námítka, nikoli však námítka kauzální. Jestliže žalovaný kauzální námítka i přesto vznesl, soud se musí v odůvodnění rozsudku vypořádat s tím, že v daném případě nejsou kauzální námítka přípustná, ovšem věcně se již jednotlivými námítkami zabývat nebude. Žalovaný však samozřejmě může vznášet námítka, které mají původ v jeho právních vztazích vůči novému majiteli směnky.²⁷⁵ Žalovaný má dále ještě jednu možnost, a to tvrdit, že nový majitel směnkou nabyt vědomě na škodu žalovaného (tedy např. že směnka byla na jiného převedena pouze za tím účelem, aby bylo žalovanému znemožněno vznášet kauzální námítka), a tudíž má žalovaný vůči němu zachováno i všechny kauzální námítka vztahující se k právnímu vztahu s původním majitelem

²⁷⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 84.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 95.

směnky. Jestliže byla směnka převedena z obchodní společnosti na jejího jednatele, z jedné společnosti v rámci koncernu na jinou nebo např. z otce na syna, bude situace celkem jasná a kauzální námitky by měly být připuštěny. V ostatních případech je však prokázání této skutečnosti velmi obtížné.

Nepřípustnost kauzálních námitek je jedním z projevů tzv. směnečné přísnosti (*rigor cambialis*). V posledních letech však lze pozorovat zmírňování této tvrdosti, a to zejména ve vztahu ke spotřebitelům.²⁷⁶ Určitou snahu projevil sám zákonodárce, když s účinností od 1. 12. 2016 byl přijat zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, který v ust. § 112 odst. 1 uvádí, že ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru nelze použít směnku nebo šek. Podle ust. § 128 odst. 1 téhož zákona pak ke splnění nebo zajištění splnění povinnosti vyplývající ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru nelze použít směnku nebo šek. Přijetí této úpravy bylo samozřejmě vítanou změnou pro ochranu spotřebitele jako slabší strany. Tato ochrana však v praxi není příliš komplexní, neboť závazky z jiných spotřebitelských smluv, než ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, mohou být i nadále zajišťovány směnkou. Spotřebitel se navíc ve směnečném řízení na straně žalované může snadno ocitnout i v případě, že jako směnečný rukojmí podepsal směnku zajišťující podnikatelský závazek výstavce. Na takovéto situace se zákonná úprava nevztahuje.

Zákonodárce však v oblasti ochrany spotřebitele v rámci směnečného práva zdárně doplňuje rozhodovací praxe soudů, a to právě při posuzování přípustnosti kauzálních námitek u indosovaných směnek. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1155/2014, bylo například dovozeno, že „*zajišťuje-li indosovaná směnka pohledávku remitenta za výstavcem (vlastní) směnky ze spotřebitelské smlouvy, náleží výstavci námitky vůči nabyvateli směnky zakládající se na jeho vztazích k remitentovi bez zřetele k tomu, zda nový majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu výstavce*“. Pro ochranu spotřebitele v rámci směnečného řízení je však nejzásadnější náleží Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10. V tomto rozhodnutí Ústavní soud uzavřel, že „*výkonu práva, který je jeho zneužitím, nemohou soudy poskytnout ochranu, neboť by to bylo v rozporu nejen s § 3 ObčZ, ale především s čl. 36 odst. 1 LPS. To platí i u směnečných vztahů, zejména za situace, kdy se jedná o vztah mezi ‚nerovnými‘ subjekty. Možnost vznášet kauzální námitky dle § 175*

²⁷⁶ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 834.

odst. 1 OSŘ tak může být v případě „slabší“ strany (spotřebitele) zachována i při postupu dle čl. I § 17 ZSŠ, kdy majitel při nabývání směnky nejednal vědomě na škodu dlužníka“. Jinými slovy, je-li žalovaný ve směnkou zajišťovaném smluvním vztahu spotřebitel, má kauzální námitky ve směnečném řízení zachovány za všech okolností. V rámci ochrany spotřebitele jde jistě o vítaný výklad ust. čl. I § 17 ZSŠ, který již dříve naznačovala část odborné veřejnosti.²⁷⁷ Je však škoda, že do dnešního dne nebylo toto pravidlo vtěleno přímo do zákona a je stále vyvozováno pouze z judikatury.

Rovněž je potřeba zmínit situaci, pokud ke změně majitele směnky nedochází převodem, ale přechodem práv a povinností, tedy např. děděním, fúzí společnosti nebo prodejem závodu. Majitel směnky, na kterého práva z ní přešla některým z těchto způsobů, nabyl vlastnictví ke směnce odvozeně od svého právního předchůdce, nikoli originálně rubopisem, a vstupuje proto do jeho práv a povinností. Směnečný dlužník proti němu má tak zachovány všechny kauzální námitky jako proti původnímu majiteli.²⁷⁸

Zatím byla řeč jen o směnkách ve formě na řad. Žalovaný ze směnky na jméno má totiž ohledně přípustnosti kauzálních námitek vzhledem k převodu směnky podstatně zjednodušenou situaci. Jelikož se směnka na jméno převádí smlouvou o postoupení pohledávky, a nikoli rubopisem, vstupuje nabyvatel do práv předchozího majitele; je jeho právním nástupcem. V souladu s ust. čl. I § 11 odst. 2 ZSŠ ve spojení s ust. § 1884 odst. 1 OZ má žalovaný proti nabyvateli zachovány všechny námitky, které měl vůči všem předchozím majitelům. Kauzální námitky jsou proto u směnky na jméno přípustné vždy, i když byla převedena.

5.2 Odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení

Nesouhlasí-li některý z účastníků pouze s částí výroku směnečného platebního rozkazu týkající se náhrady nákladů řízení, může ji v souladu s ust. § 175 odst. 6 OSŘ napadnout odvoláním. Na rozdíl od námitek může odvolání do výroku o náhradě nákladů řízení podat rovněž žalobce, který náklady řízení přiznané směnečným platebním rozkazem zpravidla napadne, pokud mu bylo přiznáno méně, než kolik

²⁷⁷ ŘÍHA, M. Kauzální směnečná námitka spotřebitele proti indosované směnce. *Právní rozhledy*. 2012, č. 20, s. 713–717.

²⁷⁸ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 94.

požadoval, příp. pokud výrok o náhradě nákladů řízení úplně chybí. Žalovaný pak odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení podává tehdy, pokud sice souhlasí s povinností uhradit směnečný závazek, avšak odmítá žalobci nahradit náklady řízení, ať už v plné výši nebo pouze jejich část. Podle ust. § 204 odst. 1 OSŘ se odvolání podává ve lhůtě 15 dnů od doručení směnečného platebního rozkazu u soudu, který směnečný platební rozkaz vydal. O odvolání bude rozhodovat nadřízený vrchní soud. Na rozdíl od námitek může být odvolání samozřejmě blanketní. Neobsahuje-li odvolání všechny náležitosti předepsané ust. § 205 odst. 1 OSŘ, vyzve soud odvolatele, aby odvolání ve stanovené lhůtě doplnil. Nebudou-li vady odvolání odstraněny a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, odvolací soud odvolání odmítne. Jinak odvolání projedná a výrok o nákladech řízení jako věcně správný potvrdí, nebo jej změní.

Stejně jako každé podání bude potřeba i odvolání proti náhradě nákladů řízení hodnotit v souladu s ust. § 41 odst. 2 OSŘ podle jeho obsahu. Pokud se tedy podání označené jako odvolání týká samotného směnečného nároku, je potřeba jej vyhodnotit jako námitky. A naopak podání označené jako námitky, kterými žalovaný brojí výhradně proti výši nákladů řízení, je nutné posoudit jako odvolání. Odvolání je dále kromě výroku o náhradě nákladů řízení přípustné i do všech vedlejších výroků obsažených ve směnečném platebním rozkazu, typicky do výroku o povinnost zaplatit soudní poplatek.²⁷⁹

V praxi se často stává, že žalovaný napadne směnečný platební rozkaz současně námitkami i odvoláním. Zákon přitom nepředepisuje, zda má přednost námitkové nebo odvolací řízení. Z logiky věci však vyplývá, že soud v takovém případě provede pouze námitkové řízení, v rámci něhož může být předmětem přezkumu rovněž nákladový výrok.²⁸⁰ Dospěje-li soud k závěru, že byly náklady řízení přiznány nebo spočítány nesprávně, může v rozsudku v souladu s ust. § 175 odst. 4 OSŘ směnečný platební rozkaz v části týkající se náhrady nákladů zrušit, a to buď částečně, nebo zcela, a o nákladech řízení rozhodnout v rozsudku znovu. Jestliže navíc soud po proběhlém námitkovém řízení dospěje k závěru, že uplatněný směnečný nárok nebyl po právu,

---

²⁷⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1176.

²⁸⁰ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

zruší směnečný platební rozkaz v celém rozsahu, čímž dojde i k odklizení výroku o náhradě nákladů řízení. Bylo by tedy v rozporu se zásadou hospodárnosti, aby odvolací soud rozhodoval o odvolání proti nákladovému výroku, když může být následně celý směnečný platební rozkaz zrušen v rámci námitkového řízení. Navíc pokud některý z účastníků s náklady řízení nesouhlasí ani po proběhlém řízení o námitkách, může vydaný rozsudek rovněž napadnout odvoláním. Účastníci tedy tímto postupem nejsou žádným způsobem kráceni na svých právech.

5.3 Procesní rozhodnutí o námitkách

Podle ust. § 175 odst. 4 OSŘ je cílem námitkového řízení vydání rozsudku, kterým soud směnečný platební rozkaz zruší, nebo jej ponechá v platnosti. Může se však samozřejmě stát, že k meritornímu projednání a rozhodnutí věci vůbec nedojde a že řízení skončí vydáním procesního rozhodnutí.

První možností je vydání usnesení o odmítnutí námitek hned na počátku námitkového řízení. Přesněji řečeno, pokud námitky vykazují takové vady, že je potřeba je odmítnout, fakticky ani nedochází k zahájení námitkového řízení. Právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu v takovém případě nastane, jako kdyby k podání námitek nedošlo.²⁸¹

Jelikož jsou námitky podáním, kterým se zahajuje námitkové řízení, lze je v první řadě odmítnout podle ust. § 43 odst. 2 OSŘ. Námitky musí jako každé jiné podání obsahovat obecné náležitosti předepsané ust. § 42 odst. 4 OSŘ. Jestliže některá z těchto náležitostí chybí, typicky pokud námitky nejsou podepsané, vyzve soud žalovaného, aby ve stanovené lhůtě tento nedostatek opravil a námitky doplnil, a současně jej poučí o následcích nesplnění této výzvy. Pokud žalovaný vytknuté vady neodstraní, soud námitky usnesením odmítne. Zákon dále upravuje tři zvláštní případy odmítnutí námitek. Podle ust. § 175 odst. 3 OSŘ soud odmítne námitky, které byly podány opožděně, které neobsahují odůvodnění, nebo které byly podány osobou neoprávněnou. Všechny tyto aspekty byly podrobně popsány dříve v této práci. V těchto případech soud žalovaného nevyzývá k opravě námitek, např. k doplnění jejich

---

²⁸¹ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

odůvodnění, neboť žalovaný byl již o všem řádně poučen ve směnečném platebním rozkazu.

Usnesení o odmítnutí námitek vydává soud prvního stupně a je proti němu přípustné odvolání. Proti rozhodnutí odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení o odmítnutí námitek pro neodůvodněnost nebo proto, že námitky podala osoba neoprávněná, je přípustné dovolání. Judikaturou však bylo dovozeno, že proti rozhodnutí odvolacího soudu v řízení o odvolání proti usnesení o odmítnutí námitek pro opožděnost dovolání přípustné není. Mimořádným opravným prostředkem proti takovému rozhodnutí je žaloba pro zmatečnost.²⁸² Nejvyšší soud tuto konstrukci vyvodil analogickým užitím ust. § 238 odst. 1 písm. e) OSŘ ve spojení s ust. § 229 odst. 4 OSŘ.²⁸³

Nabytím právní moci usnesení o odmítnutí námitek je směnečné řízení skončeno. Součástí tohoto usnesení proto musí být i nákladový výrok. Soud v takovém případě postupuje podle ust. § 146 odst. 3 OSŘ a přiznává žalobci proti žalovanému právo na náhradu nákladů námitkového řízení. V praxi však k odmítnutí námitek dochází zpravidla ještě předtím, než žalobci v důsledku podaných námitek náklady vzniknou.

Ke skončení námitkového řízení vydáním procesního rozhodnutí může dále dojít v důsledku dispozičního úkonu některého z účastníků. V první řadě je potřeba zmínit jeden způsob specifický pouze pro námitkové řízení, a to zastavení námitkového řízení pro zpětvzetí námitek. V souladu s ust. § 175 odst. 5 OSŘ může žalovaný v průběhu námitkového řízení vzít své námitky zpět. Soud v takovém případě námitkové řízení zastaví. Podané námitky však mají suspenzivní účinek, a proto právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu nastanou až spolu s právní mocí usnesení o zastavení námitkového řízení.²⁸⁴ Současně soud rozhodne o náhradě nákladů námitkového řízení, a to ve většině případů podle ust. § 146 odst. 2 OSŘ tak, že žalobci přiznává náhradu nákladů řízení, neboť žalovaný zpětvzetím námitek zavinil zastavení námitkového řízení. V tomto směru je potřeba si uvědomit, že zastavením námitkového řízení nedochází ke zrušení směnečného platebního rozkazu, který nabývá právní moci

---

²⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013.

²⁸³ Vzhledem k tomu, že druhé ze zmíněných ustanovení hovoří výslovně pouze o usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost, nelze jej aplikovat rovněž při odmítnutí námitek z jiných důvodů.

²⁸⁴ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 609.

a má účinky pravomocného rozsudku. Jelikož součástí směnečného platebního rozkazu je rovněž výrok o náhradě nákladů vzniklých před jeho vydáním, soud do nákladového výroku usnesení zahrne pouze náklady vzniklé v námitkovém řízení.

Dalším a zřejmě nejčastějším způsobem procesního skončení věci je zastavení řízení pro zpětvzetí žaloby. Podle ust. § 96 odst. 1 OSŘ může žalobce až do právní moci rozhodnutí ve věci, v tomto případě do právní moci směnečného platebního rozkazu, vzít žalobu zpět. Soud pak postupuje podle ust. § 96 odst. 2 OSŘ, tedy řízení zastaví a současně rozhodne o zrušení směnečného platebního rozkazu. Byla-li žaloba vzata zpět až po zahájení jednání ve věci, musí žalovaný v souladu s ust. § 96 odst. 3 a 4 OSŘ se zpětvzetím vyslovit souhlas, resp. přesněji řečeno nesmí se zpětvzetím z vážných důvodů nesouhlasit. Dle některých autorů by měl být souhlas žalovaného se zpětvzetím žaloby v námitkovém řízení vyžadován vždy, neboť námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu představují náročné a zásadní procesní podání ovlivňující další průběh řízení a představující kvalifikovaný nesouhlas s uplatněným nárokem žalobce.²⁸⁵ Tento názor se však v praxi neprosadil. Bylo-li řízení zastaveno před prvním jednáním, vrátí soud žalobci poměrnou část zaplaceného soudního poplatku za žalobu podle ust. § 10 odst. 4 ZSOP. Soud rovněž rozhodne o náhradě nákladů řízení, a to podle ust. § 146 odst. 2 OSŘ. Zde záleží na tom, z jakého důvodu ke zpětvzetí žaloby došlo. Jestliže vzal žalobce žalobu zpět proto, že žalovaný po podání žaloby uhradil žalovanou částku, přizná soud náhradu nákladů řízení žalobci. Tuto skutečnost musí žalobce samozřejmě doložit, např. výpisy z účtu. Pokud vzal žalobce žalobu zpět z jiného důvodu, příp. bez udání důvodů, hledí se na něj jako na osobu, která zpětvzetím žaloby zavinila zastavení řízení, a soud přizná náhradu nákladů řízení naopak žalovanému.

Povaha směnečného, resp. námitkového řízení rovněž umožňuje účastníkům navrhnout soudu schválení soudního smíru podle ust. § 99 OSŘ. Z procesního hlediska je zajímavá otázka, co dělat s již vydaným směnečným platebním rozkazem. Z logiky věci by měl být směnečný platební rozkaz zrušen, aby vedle sebe nestála dvě rozhodnutí týkající se jedné věci, tedy usnesení o schválení smíru a již dříve vydaný směnečný platební rozkaz. Případné zrušení směnečného platebního rozkazu však z žádného zákonného ustanovení nevyplývá a tato skutečnost nemůže být ani obsahem soudního smíru navrženého účastníky, neboť se jedná o záležitost ryze procesní. Soudní praxe se

---

²⁸⁵ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 89.

k danému problému postavila správně, neboť soudy do usnesení o schválení smíru vždy zahrnují i samostatný výrok o zrušení směnečného platebního rozkazu. Tento postup byl aprobován Nejvyšším soudem.²⁸⁶ Součástí usnesení o schválení smíru by pak měl být rovněž výrok o vrácení poměrné části soudního poplatku dle ust. § 10 odst. 7 ZSOP; není-li součástí smíru dohoda o nákladech řízení, pak též výrok o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení podle ust. § 146 odst. 1 písm. a) OSŘ.

Dalo by se říct, že další procesní rozhodnutí je na pomezí mezi způsobem skončení řízení v důsledku úkonu účastníků a skončením nezávislým na jejich vůli. Jedná se o zastavení řízení podle ust. § 111 odst. 4 OSŘ. V souladu s ust. § 110 OSŘ soud řízení přeruší, jestliže to účastníci řízení shodně navrhnou. Tento institut se nazývá klid řízení a jeho účelem je poskytnout účastníkům časový prostor k mimosoudnímu vyřízení věci.²⁸⁷ K přerušení řízení podle tohoto ustanovení však může dojít i nezávisle na vůli účastníků, a to pokud se ani jeden z nich nedostaví bez předchozí omluvy na jednání, příp. pokud se nedostaví jeden z nich a ten druhý přerušení řízení navrhne. Účastníci mohou po uplynutí tří měsíců podat návrh na pokračování v řízení. Pokud ovšem návrh nepodají do jednoho roku, soud řízení zastaví. Ani zde zákon neřeší otázku, co dělat s vydaným směnečným platebním rozkazem. Dle stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu však přichází v úvahu jediný logický krok, a to zrušení směnečného platebního rozkazu.²⁸⁸ Pokud dojde k zastavení řízení před prvním jednáním, rozhodne soud o vrácení poměrné části soudního poplatku za žalobu podle ust. § 10 odst. 4 ZSOP. Současně rozhodne podle ust. § 146 odst. 1 písm. b) OSŘ o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Dále se lze v praxi poměrně často setkat s jedním způsobem procesního skončení námitkového řízení nezávislým na vůli účastníků, a to v důsledku ztráty způsobilosti být účastníkem řízení. Jedná se o případy, kdy účastník – fyzická osoba zemře bez jakýchkoli dědiců, resp. pokud účastník – právnická osoba zanikne bez právních nástupců. Soud v takovém případě postupuje podle ust. § 107 OSŘ. Jednodušší je situace u právnických osob, neboť je u nich zpravidla ihned jasné, zda zanikly

---

²⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5949/2016.

²⁸⁷ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 547.

²⁸⁸ Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 203/2007.

s právním nástupcem nebo bez něj. Soud podle toho buď rozhodne, že v řízení bude namísto zaniklého účastníka pokračováno s jeho právním nástupcem podle ust. § 107 odst. 1 OSŘ, nebo řízení zastaví podle ust. § 107 odst. 5 OSŘ. U fyzických osob je nejprve nutné vyčkat výsledků řízení o pozůstalosti. Pokud vše naznačuje tomu, že pozůstalostní řízení bude trvat delší dobu, je vhodné směnečné řízení přerušit podle ust. § 107 odst. 1 OSŘ. Má-li zemřelý účastník dědice, rozhodne soud, že s nimi bude v řízení pokračovat jako s jeho právními nástupci; jinak řízení zastaví. Jestliže soud zastavuje řízení v důsledku ztráty způsobilosti být účastníkem řízení, musí zároveň rozhodnout o zrušení vydaného směnečného platebního rozkazu. Zákon v současné době sice nic takového nepředepisuje, avšak lze předpokládat, že část ust. § 107 OSŘ, která do 31. 12. 2013 ukládala soudu zrušit vydaná rozhodnutí ve věci samé, byla zákonodárcem vypuštěna pouze z důvodu legislativní neobratnosti. Bylo-li řízení zastaveno pro smrt, resp. zánik žalovaného, vrátí soud žalobci poměrnou část soudního poplatku za podmínek ust. § 10 odst. 4 ZSOP. V případě zániku způsobilosti žalobce být účastníkem řízení soud o vrácení poplatku nerozhoduje, neboť není komu poplatek vrátit. Současně soud rozhodne podle ust. § 146 odst. 1 písm. b) OSŘ o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

5.4 Věcné projednání námitek v námitkovém řízení

Podá-li žalovaný proti směnečnému platebnímu rozkazu námitky, soud nejprve zkoumá, zda byly podány včas, zda jsou odůvodněné a zda je podala osoba oprávněná, tedy zda nejsou splněny podmínky pro jejich odmítnutí. Odmítne-li soud pravomocně námitky, řízení končí. V opačném případě soud činí kroky směřující k projednání námitek a vydání rozsudku podle ust. § 175 odst. 4 OSŘ. To však samozřejmě nebrání tomu, aby v průběhu námitkového řízení soud vydal procesní rozhodnutí, kterým se řízení končí. Soud námitky nejprve zašle žalobci k vyjádření. Další průběh námitkového řízení se odvíjí od toho, jak rozsáhlé dokazování je potřeba provádět. Soud může vyzvat účastníky k upřesnění některých tvrzení, příp. k doložení listin k prokázání tvrzených skutečností. Jestliže je potřeba zkoumat pravost podpisu na směnce, nechá soud zpravidla vypracovat znalecký posudek z oboru písmoznalectví. Následně soud nařídí jednání, na kterém věc projedná. Průběh jednání a dokazování v námitkovém řízení

probíhá standardním způsobem a výrazně se neliší od klasických sporných řízení. Stejně tak okruh důkazů není nijak omezen.²⁸⁹

5.4.1 Posuzování důvodnosti námitek

Soud si musí v první řadě ujasnit rozsah přezkumu směnečného platebního rozkazu. Nejprve je tedy vhodné vyznačit na směnečný platební rozkaz doložku právní moci vůči těm žalovaným, kteří jej nenapadli námitkami. Stejně tak pokud žalovaný napadl námitkami pouze část směnečného platebního rozkazu, vyznačí soud ve zbývajícím rozsahu právní moc a vykonatelnost.²⁹⁰

Dále musí soud z obsahu námitek „vyreparovat“ jednotlivá námitková tvrzení. Text námitek bývá často velmi dlouhý a obsahuje spoustu nepodstatných informací. Soud proto musí text podání analyzovat a identifikovat v něm konkrétní námitky, kterými žalovaný napadá směnečný platební rozkaz, aby bylo možné stanovit předmět námitkového řízení. Po takovémto rozboru může soudu například vyjít, že žalovaný v námitkách namítá 1) neplatnost směnečné listiny, 2) nepředložení směnky k placení, 3) promlčení směnečného nároku, 4) nepravost podpisu na směnce, 5) uhrazení směnkou zajištěného závazku a 6) nesprávné vyplnění blankosměnky. Soud samozřejmě posuzuje námitky jako celek, avšak k jednotlivým námitkovým tvrzením přistupuje relativně samostatně. Každá jednotlivá námitka je potenciálně způsobilá přivodit zrušení směnečného platebního rozkazu, a proto se soud musí s každou z nich v rozsudku řádně vypořádat.

Často se stává, že je některé z námitkových tvrzení neodůvodněné, příp. je vzneseno až po uplynutí námitkové lhůty. Námitky je však možné odmítnout pouze v případě, že jsou neodůvodněné nebo opožděné jako celek. Obsahuje-li podání alespoň jednu konkrétní odůvodněnou (a včasnou) námitku, musí soud námitky projednat v námitkovém řízení. Nerozhoduje přitom o odmítnutí jednotlivých dílčích námitek,²⁹¹ tzn. nevydává například usnesení, kterým „se odmítá námitka nesprávného vyplnění blankosměnky“. Stejně tak soud z části nezastavuje námitkové řízení, pokud žalovaný

---

²⁸⁹ KOVARŮK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část druhá). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 10, s. 11–21.

²⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 1042/2003.

²⁹¹ DOBEŠ, M. *Směnečné spory*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 85.

v jeho průběhu soudu sdělí, že již netrvá na námitce nepravosti podpisu na směnce. Soud se s těmito skutečnostmi pouze vypořádá v odůvodnění rozsudku, ve kterém uvede, která námitková tvrzení nepovažuje za řádně odůvodněná a jaké důvody jej k tomu vedou. Stejně tak soud v rozsudku uvede, že v souladu s ust. § 175 odst. 4 OSŘ v námitkovém řízení nepřihlíží k těm námitkovým tvrzením, která byla uplatněna opožděně.

Důvodnost tedy soud zkoumá jen u těch námitkových tvrzení, která byla řádně odůvodněna a vznesena v rámci patnáctidenní námitkové lhůty. Postupuje přitom v souladu se shora popsanou zásadou samostatnosti jednotlivých směnečných prohlášení, dle které může žalovaný vznášet námitky založené pouze na jeho vlastních vztazích k majiteli směnky. U kauzálních námitek pak soud musí pamatovat nejprve na posouzení jejich přípustnosti.

Při posuzování důvodnosti námitek je důležité vzít v potaz rovněž problematiku tzv. rozhodného stavu. Podle obecného pravidla zakotveného v ust. § 154 odst. 1 OSŘ je pro rozsudek rozhodný stav k okamžiku jeho vyhlášení. Zároveň je však potřeba upozornit na ust. § 175 odst. 4 OSŘ, dle kterého se nepřihlíží k námitkám vzneseným po uplynutí námitkové lhůty.²⁹² Na základě těchto ustanovení bylo judikatorně dovozeno, že rozhodným okamžikem pro posouzení oprávněnosti podaných námitek v rámci námitkového řízení je okamžik vydání směnečného platebního rozkazu. To ostatně vyplývá již z podstaty námitkového řízení, jehož předmětem je vlastně přezkum směnečného platebního rozkazu. Soud v námitkovém řízení posuzuje, zda byl směnečný platební rozkaz vydán po právu, tedy zda v okamžiku jeho vydání existoval nárok žalobce na proplacení směnky v požadovaném rozsahu, či nikoli. V tomto ohledu lze odkázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 63/2006, ve kterém bylo vysvětleno, že *„na rozdíl od účinků odporu podaného proti platebnímu rozkazu, včas podané a odůvodněné námitky vydaný směnečný platební rozkaz neruší, nýbrž se v jimi vymezeném rozsahu pouze odkládá právní moc a vykonatelnost směnečného platebního rozkazu. Na základě podaných námitek soud v námitkovém řízení rozhodne, zda směnečný platební rozkaz bude ponechán v platnosti nebo zda bude zrušen a v jakém rozsahu. Jinými slovy, účelem řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu je přijetí závěru, zda směnečný platební rozkaz byl*

---

²⁹² SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 828.

vydán právem (a bude ponechán zcela nebo z části v platnosti) nebo zda námitky žalovaného jsou důvodné (a platební rozkaz bude třeba zcela či zčásti zrušit). V řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu se tak již nerozhoduje o povinnosti zaplatit směnku“. Na základě toho Nejvyšší soud uzavřel, že „z výše popsané povahy a účelu řízení o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu pak vyplývá, že správnost takového platebního rozkazu je nutné posuzovat podle stavu, který zde byl v okamžiku jeho vydání. Skutečnosti, k nimž došlo až po této době, proto důvodem k jeho zrušení být nemohou“.

Je tedy trochu paradoxní, že pokud žalovaný oprávněně namítne skutečnost nastalou až po vydání směnečného platebního rozkazu, která by jinak byla způsobilá přivodit jeho zrušení, nemůže být žalovaný s touto, byť důvodnou, námitkou úspěšný. Je však nutné dodat, že taková námitka sice nemůže vést ke zrušení směnečného platebního rozkazu, ale mohlo by jít o důvod pro zastavení případného výkonu rozhodnutí podle ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ.

Ve shora citovaném rozhodnutí byla posuzována námitka započtení, ke které došlo až po vydání směnečného platebního rozkazu. Nejjednodušším příkladem však může být námitka (částečného) splnění směnečného nebo směnkou zajištěného závazku, což lze dobře vidět na následující modelové situaci. Dne 1. 1. 2022 podá žalobce žalobu, kterou se domáhá proti žalovanému zaplacení směnečné pohledávky ve výši 100 000 Kč. Dne 15. 1. 2022 zaplatí žalovaný žalobci 40 000 Kč. Žalobce o této skutečnosti neinformuje soud, který dne 1. 2. 2022 vydá směnečný platební rozkaz na celou žalovanou částku. Dne 11. 2. 2022, tedy ještě v běžící námitkové lhůtě, žalovaný zaplatí zbytek žalované částky, tedy 60 000 Kč, a zároveň směnečný platební rozkaz napadne námitkami, ve kterých namítne úplné splacení dluhu. Zde by se samozřejmě nabízelo, aby vzal žalobce žalobu zpět. Ovšem jestliže tak neučiní, nařídí soud k projednání námitek jednání. V rozsudku pak směnečný platební rozkaz zruší co do částky 40 000 Kč, neboť ta byla zaplacená ještě před vydáním směnečného platebního rozkazu. Ohledně částky 60 000 Kč však soud směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti, neboť ke skutečnostem nastalým po vydání směnečného platebního rozkazu nemůže přihlížet.

Pro praxi je zajímavá otázka, jak s ohledem na rozhodný stav postupovat v situaci, kdy žalovaný během námitkového řízení projde oddlužením. Jestliže je během

námitkového řízení zjištěn úpadek žalovaného a povoleno jeho řešení oddlužením, je řízení přerušeno podle ust. § 140a IZ. V řízení lze pak zpravidla pokračovat až po vydání rozhodnutí o splnění oddlužení podle ust. § 413 IZ. Za splnění předepsaných podmínek insolvenční soud současně dlužníka osvobodí od placení dosud neuspokojených pohledávek podle ust. § 414 IZ. V běžném civilním řízení by to byl důvod pro nevyhovění nároku žalobce a zamítnutí žaloby. Vzhledem ke shora popsanému však v námitkovém řízení nelze k proběhlému oddlužení a přiznanému osvobození od placení dosud neuspokojených pohledávek přihlížet a tyto skutečnosti nemohou být důvodem ke zrušení již dříve vydaného směnečného platebního rozkazu.²⁹³

5.4.2 Důkazní břemeno

Ohledně břemena důkazního (a břemena tvrzení) v námitkovém řízení panuje mezi odbornou veřejností mírně zkreslená představa. Velké množství právníků totiž za účelem zjednodušení tvrdí, že v námitkovém řízení tíží důkazní břemeno výlučně žalovaného. To však není úplně přesné. Pro námitkové řízení totiž neplatí žádná speciální úprava a povinnost a břemeno tvrzení a důkazní je třeba posuzovat podle obecných pravidel. Je samozřejmě pravda, že předmětem námitkového řízení není žaloba, ale námitky žalovaného, a tudíž povinnost a břemeno tvrzení a důkazní leží z větší části na žalovaném, který musí tvrdit a prokázat, že směnečný platební rozkaz nebyl vydán po právu. Směnečné řízení je však potřeba posuzovat jako jeden celek, a proto žalobce není zbaven důkazního břemene zcela absolutně. I přes to je však žalobce v námitkovém řízení zvýhodněn, neboť v zásadě musí dokazovat pouze to, že je majitelem platné směnky a že dlužníkem z ní je právě žalovaný.²⁹⁴

K prokázání uvedených skutečností žalobci zpravidla postačuje pouze předložení originálu směnečné listiny. V některých případech se však žalobce v námitkovém řízení musí „snažit“ o něco více. S prokázáním pasivní legitimace žalovaného totiž souvisí v minulosti relativně kontroverzní otázka důkazního břemene v případě námitky nepravosti podpisu na směnce. Předně je nutno říci, že tato otázka

²⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 29 Cdo 2952/2018.

²⁹⁴ SVOBODA, K., SMOLÍK, P., LEVÝ, J., DOLEŽÍLEK, J. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 834.

nebyla kontroverzní kvůli tomu, že by účastníci neměli k dispozici žádné způsoby, jak pravost podpisu na směnce prokázat. K prokázání této skutečnosti mohou samozřejmě sloužit např. svědecké výpovědi osob přítomných při podpisu směnky nebo smlouvy uzavřené mezi stranami sporu, které představují kauzu směnky a jejichž plnění je podpisem směnky podmíněno. Soudy však ve většině případů přistupují k zadání znaleckého zkoumání podpisu na směnce. Je tedy patrné, že v praxi žádnému účastníkovi nedělalo problém provedení těchto důkazů navrhnout. S vypracováním znaleckého posudku jsou však spojeny náklady řízení v podobě odměny znalce. A právě účastníkovi, kterého tíží důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu na směnce, uloží soud složit zálohu na náklady důkazu znaleckým posudkem podle ust. § 141 odst. 1 OSŘ. Tato na první pohled ryze teoretická otázka má tedy i praktické důsledky, se kterými bylo potřeba se vypořádat.

Od počátku 90. let 20. století až do konce roku 2009 byla zavedena relativně jednotná soudní praxe, dle které důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu na směnce tížilo výhradně žalovaného. Daný názor zastávaly soudy prvního stupně i soudy odvolací. Za naprosto zlomový je proto potřeba označit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007, ve kterém bylo dovozeno, že „*popřeli žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (pravosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v ní uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok*“. Nejvyšší soud tento závěr odůvodnil tím, že směnka je listinou soukromou a nikoli veřejnou, a proto je na účastníkovi, který se této listiny dovolává, aby prokázal její autenticitu, tedy včetně pravosti podpisu. Část odborné veřejnosti označila tento názor za nesprávný, neboť Nejvyšší soud v rozhodnutí nezohlednil specifika námitkového řízení.²⁹⁵ Uvedené rozhodnutí rovněž vzbudilo nevoli u soudů nižších stupňů, neboť přenesení důkazního břemene (a tím pádem i povinnosti hradit zálohu na náklady důkazu) na žalobce považovaly za nespravedlivé. Postupem času se sice soudy právnímu názoru Nejvyššího soudu podřídily, avšak dodnes se lze setkat s případy, kdy jej plně nerespektují.²⁹⁶ K uvedenému je pak důležité dodat, že popsání pravidlo se

---

²⁹⁵ KOVAŘÍK, Z. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*. 2010, č. 8, s. 267–272.

²⁹⁶ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 405.

neuplatní u úředně ověřených podpisů. Pokud je podpis na směnce úředně ověřen, je na žalovaném, aby prokázal, že předmětnou směnku nepodepsal.²⁹⁷

S přijetím nového občanského zákoníku byla pravidla ohledně důkazního břemene při posuzování pravosti soukromých listin vtělena přímo do zákona. Dle ust. § 565 OZ je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Proto by tato otázka do budoucna již neměla činit žádné problémy.²⁹⁸

S trochou nadsázky lze říci, že všechna ostatní námitková tvrzení (tedy právě vyjma námitky pravosti podpisu) je pak povinen prokázat žalovaný. Nevýhodné postavení žalovaného podtrhává například fakt, že v námitkovém řízení na něm leží jinak zásadně odmítané prokazování tzv. negativních skutečností. Dobrým příkladem je například námitka nepředložení směnky k placení. Nejvyšší soud totiž v rozsudku ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 900/2004, dovodil, že „*důkazní břemeno o tom, že směnka nebyla předložena včas nebo vůbec, nese ten, kdo se pozdního předložení (či nepředložení) směnky dovolává*“.

Dle ustálené judikatury tíží žalovaného rovněž důkazní břemeno k prokázání všech vznesených kauzálních námitek.²⁹⁹ To znamená, že je na žalovaném, aby prokázal, jakou pohledávku směnka zajišťovala, že dosud nenastaly podmínky vyplnění blankosměnky, že směnkou zajištěná pohledávka dosud není splatná nebo že tato pohledávka již zanikla, např. splněním nebo započtením. Stejně tak musí žalovaný prokázat případně tvrzenou neexistenci směnečné kauzy. Na žalovaném leží rovněž důkazní břemeno ohledně skutečností, které odůvodňují přípustnost kauzálních námitek u směnek ve formě na řad, které byly převedeny na nového majitele. Přípustnost kauzálních námitek byla popsána již dříve v této práci. Pokud tedy žalovaný chce mít zachovány všechny kauzální námitky i vůči nabyvateli směnky, musí prokázat zlou víru indosatáře při nabývání směnky.³⁰⁰

---

²⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1623 /2009.

²⁹⁸ JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 605.

²⁹⁹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/98, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 285/2008.

³⁰⁰ DOBEŠ, M. *Směnečné spory*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 60.

5.4.3 Vydání rozhodnutí

Námitkové řízení směřuje k vydání rozsudku podle ust. § 175 odst. 4 OSŘ, kterým soud směnečný platební rozkaz ponechá v platnosti, nebo jej zruší. Nabytím právní moci rozsudku směnečné řízení končí. V rámci civilního řízení se jedná o rozsudek poněkud unikátní. I přes to, že je tento rozsudek vydáván v řízení o splnění platební povinnosti, neukládá se jím žalovanému žádné peněžité plnění (samozřejmě vyjma výroku o náhradě nákladů námitkového řízení). Soud prvního stupně vlastně pouze ve světle podaných námitek přezkoumává své předchozí rozhodnutí, tedy rozhoduje o faktu, zda byl směnečný platební rozkaz vydán důvodně či nikoli.³⁰¹ Rozsudek v námitkovém řízení je možné vydat zásadně na jednání. Teoreticky lze uvažovat o rozhodnutí bez nařízení jednání za splnění podmínek ust. § 115a OSŘ, avšak této možnosti se v rámci námitkového řízení v praxi téměř nevyužívá.

Shledá-li soud námitky v plném rozsahu nedůvodné, ponechá vydaný směnečný platební rozkaz v platnosti. Tento výrok není sám o sobě vykonatelný, pouze udává, že směnečný platební rozkaz byl vydán po právu. Nabytím právní moci takového rozsudku dojde rovněž k nabytí právní moci směnečného platebního rozkazu, který bude v daném případě sloužit jako exekuční titul. Součástí rozsudku bude i výrok o náhradě nákladů námitkového řízení, ve kterém soud v souladu s ust. § 142 odst. 1 OSŘ přizná žalobci proti žalovanému náhradu všech nákladů, které mu v námitkovém řízení vznikly. Je třeba pamatovat na to, že směnečný platební rozkaz byl ponechán v platnosti v plném rozsahu, tedy i v části týkající se nákladů řízení vzniklých před vydáním směnečného platebního rozkazu, a proto bude soud v rozsudku rozhodovat pouze o nákladech vzniklých v rámci námitkového řízení.

Dospěje-li soud k závěru, že jsou námitky důvodné, rozhodne o zrušení směnečného platebního rozkazu. V takovém případě soud naopak přizná náhradu nákladů řízení žalovanému. Jelikož byl směnečný platební rozkaz zrušen, je potřeba rozhodnout o nákladech vzniklých v rámci celého směnečného řízení. Zrušením směnečného platebního rozkazu dochází k odklizení meritorního rozhodnutí ve věci. Je však zajímavé, že rozsudek, kterým došlo ke zrušení směnečného platebního rozkazu,

---

³⁰¹ CHALUPA, R. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019, s. 95.

už neobsahuje žádný dodatečný výrok směřující k meritornímu ukončení věci, tedy výrok, že se žaloba zamítá. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011, bylo totiž dovozeno, že „zruší-li soud rozsudkem pravomocně směnečný platební rozkaz, je tím řízení skončeno, i když v důsledku toho nebylo ve věci meritorně rozhodnuto“. Vrchní soud v Praze tento závěr odůvodnil tím, že text zákona hovoří jasně, když soudu při zrušení směnečného platebního rozkazu nepředepisuje současně i rozhodnout o zamítnutí žaloby. Směnečné řízení v takovém případě končí nemeritorním rozhodnutím proto, aby nebyla vytvořena překážka věci pravomocně rozsouzené. Tato poněkud zvláštní konstrukce je významná tehdy, pokud je směnečný platební rozkaz zrušen v důsledku důvodných kauzálních námitek. Tyto námitky vyplývají z aktuálního stavu mimosměnečného závazku, tedy například že směnka samotná sice splatná je, avšak směnkou zajištěný závazek dosud nikoli, a proto je potřeba směnečný platební rozkaz zrušit, neboť (zatím) nebyl vydán po právu. V budoucnu se však může stát, že dojde ke změně kauzálního stavu, tedy že směnkou zajištěný závazek se stane splatným, a tudíž vznesené kauzální námitky přestanou být důvodné. Žalobce se však v řízení domáhá plnění ze směnky, a proto by se v případě meritorního rozhodnutí v budoucnu při uplatnění téže (nezměněné) směnky nemohl s úspěchem domáhat jejího proplacení. Proto je řízení vědomě ukončeno tímto způsobem, kdy ve věci skutečně meritorně rozhodnuto není.

Vyloučena pak samozřejmě není ani kombinace zmíněných výroků, tedy že soud směnečný platební rozkaz v určité části ponechá v platnosti a ve zbylé části jej zruší.

Soudní praxí bylo dovozeno, že v námitkovém řízení nelze rozhodnout rozsudkem pro uznání podle ust. § 153a OSŘ,³⁰² ani rozsudkem pro zmeškání podle ust. § 153b OSŘ.³⁰³ Soudy to vyvozují ze skutečnosti, že předmětem námitkového řízení není směnečný nárok žalobce, ale přezkum oprávněnosti vydání směnečného platebního rozkazu. Soud proto může v souladu s ust. § 175 odst. 4 OSŘ rozhodnout tak, že se směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti, nebo že se zrušuje, avšak nemůže uložit žádnou platební povinnost vyplývající ze samotné žaloby.

Pokud jde o rozsudek pro uznání, žalovaný podáním námitek vznesl proti uplatňovanému směnečnému nároku kvalifikovaný nesouhlas. To samozřejmě

³⁰² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3248/2013.

³⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2016, sp. zn. 5 Cmo 322/2016.

žalovanému nebrání, aby nárok dodatečně uznal. Žalovaný je však v tomto případě účastníkem, který podáním námitek námitkové řízení zahájil a který tím pádem s tímto řízením disponuje. Pokud tedy žalovaný dodatečně směnečný nárok uzná, může vzít námitky zpět. Pokud tak neučiní, měl by jej soud ohledně této skutečnosti poučit; jinak musí proběhnout námitkové řízení. Pro rozsudek pro zmeškání pak platí, že jsou-li naplněny podmínky ust. § 153b odst. 1 OSŘ, považují se žalobní tvrzení obsažená v žalobě za nesporná. Předmětem námitkového řízení však nejsou žalobní tvrzení žalobce, ale námitková tvrzení žalovaného. Žalovaný přitom v námitkách žalobní tvrzení jednoznačně popřel. Z logiky věci tedy vyplývá, že v námitkovém řízení není prostor pro vydání ani jednoho z těchto „zvláštních“ druhů rozsudku.

Proti rozsudku vydanému v námitkovém řízení je přípustné odvolání podle ust. § 201 OSŘ. Odvolání se podává ve lhůtě 15 dnů od doručení rozsudku u soudu, který ve věci rozhodoval. Odvolání má devolutivní účinek, neboť o něm bude rozhodovat nadřízený vrchní soud, i suspenzivní účinek, neboť odvolání odkládá právní moc a vykonatelnost napadeného rozsudku a tím pádem i směnečného platebního rozkazu. I přes to, že předmětem námitkového řízení není uložení platební povinnosti, uplatní se ust. § 202 odst. 2 OSŘ, podle kterého není odvolání přípustné u tzv. bagatelních věcí, tedy v řízeních o zaplacení peněžitého plnění nepřevyšujícího 10 000 Kč.³⁰⁴ V souvislosti s tím je potřeba pamatovat na to, že směnečná odměna není příslušenstvím směnečné pohledávky, a proto je při posuzování předmětu řízení nutné (stejně jako u výpočtu soudního poplatku a odměny advokáta) vycházet ze součtu směnečného penízu a směnečné odměny.

Týká-li se rozsudek více žalovaných, může jej odvoláním napadnout kterýkoli z nich. Vzhledem k samostatnému procesnímu společenství žalovaných lze na rozsudek a směnečný platební rozkaz vyznačit doložku právní moci a vykonatelnosti vůči těm z žalovaných, kteří odvolání proti rozsudku nepodali. Průběh odvolacího řízení v rámci směnečného řízení se nijak zásadně neliší od standardního civilního řízení. Jen je potřeba připomenout koncentrační lhůtu k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu. Žalovaný je tedy co do obsahu svého odvolání výrazně omezen podanými námitkami, jejichž rámec nemůže překročit, neboť ani v odvolacím řízení nelze projednat námitky, které nebyly včasně vzneseny proti samotnému směnečnému

---

³⁰⁴ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2021, sp. zn. 12 Cmo 83/2021.

platebnímu rozkazu.³⁰⁵ Odvolací soud odvolání meritorně projedná pouze v případě, že nejsou dány důvody pro jeho odmítnutí (ust. § 218 a 218a OSŘ). Je-li odvolání důvodné, odvolací soud rozsudek zruší a věc vrátí soudu prvního stupně k dalšímu řízení (ust. § 219a OSŘ ve spojení s ust. § 221 OSŘ) nebo rozsudek změní (ust. § 220 OSŘ). Dospěje-li odvolací soud k závěru, že odvolání důvodné není, rozsudek soudu prvního stupně potvrdí (ust. § 219 OSŘ).

Potvrdí-li, příp. změní-li odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně, je tím směnečné řízení pravomocně skončeno. Spolu s nabytím právní moci potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu nabyde právní moci i rozsudek soudu prvního stupně a zároveň směnečný platební rozkaz. Účastníci řízení samozřejmě mohou rozsudek odvolacího soudu napadnout dovoláním jakožto mimořádným opravným prostředkem podle ust. § 236 a násl. OSŘ. Dovolání se podává ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozsudku odvolacího soudu u soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, a bude o něm rozhodovat Nejvyšší soud. Dospěje-li dovolací soud k závěru, že zde nejsou důvody pro odmítnutí dovolání (ust. § 243c OSŘ), věc meritorně projedná. Je-li rozsudek odvolacího soudu věcně správný, Nejvyšší soud dovolání zamítne (ust. § 243d odst. 1 písm. a) OSŘ). V určitých případech může Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu i změnit (ust. § 243d odst. 1 písm. b) OSŘ). Je-li dovolání důvodné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a případně i rozsudek soudu prvního stupně zruší a věc vrátí tomuto soudu k dalšímu řízení (ust. § 243e OSŘ).

---

³⁰⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 12. 1994, sp. zn. 5 Cmo 125/94.

Závěr

Účelem této práce bylo podat čtenáři ucelený obraz o řízení o proplacení směnky a upozornit na jeho jednotlivá specifika. Nejprve bylo nezbytné stručně popsat základní hmotněprávní aspekty směnky, tedy uvést definici směnky, rozebrat jednotlivé podstatné náležitosti směnky a zmínit některé směnečné instituty. Směnečné právo má poněkud rigidní právní úpravu, která ne vždy dokáže reagovat na společenský a ekonomický vývoj. Naštěstí v dané oblasti existuje bohatá judikatura, která zákon mnohdy koriguje. Překvapivě bylo zjištěno, že některé hmotněprávní směnečné instituty mají významný procesní přesah. Remitent směnky, který dá výstavci svůj předpřipravený směnečný formulář k podpisu, tak může vhodnou volbou obligatorních i fakultativních směnečných doložek velkou měrou ovlivnit případný soudní spor. Chytře zvoleným platebním místem si například může libovolně zvolit místně příslušný soud a tím ovlivnit podmínky řízení. Pokud si remitent vynutí úřední ověření podpisu výstavce, může tím obrátit důkazní břemeno ohledně pravosti tohoto podpisu a úplně změnit průběh dokazování. I na takové maličkosti je proto vhodné dávat při vystavování směnky pozor.

Následně byl dopodrobna popsán průběh řízení o proplacení směnky, a to jak z hlediska teoretického, tak z hlediska praktického. Cílem bylo upozornit na všechny možné situace, se kterými se v rámci své praxe může setkat soudce (příp. asistent soudce) při projednávání směnečných sporů, a naznačit jejich správné procesní řešení. Práce může sloužit rovněž účastníkům směnečného řízení, resp. jejich právním zástupcům jako určité vodítko, jakým způsobem mají v řízení postupovat a jaké jsou jejich procesní možnosti.

Podrobnou analýzou bylo zjištěno, že směnečné řízení oproti standardnímu civilnímu spornému řízení vykazuje mnoho odlišností. V první řadě se samozřejmě jedná o zvláštní procesní instituty jako směnečný platební rozkaz nebo námitky proti němu, které nemají v občanském soudním řízení obdoby a využijí se právě pouze v řízení o proplacení směnky. Drobnějších odlišností si však můžeme všimnout ve všech fázích soudního řízení, od podání žaloby a zkoumání podmínek řízení až po pravomocné skončení věci. Namátkou lze zmínit například obsah žalobních tvrzení, kdy méně opravdu znamená více, nebo skončení věci vydáním rozsudku o zrušení

směnečného platebního rozkazu, který nezakládá překážku věci pravomocně rozhodnuté.

Směnka je velmi oblíbeným právním institutem, ve většině případů sloužícím k zajištění jiného závazku, a její popularita neklesá ani u velkých obchodních korporací, ani u „obyčejných lidí“. Jedním z důvodů je jistě jednoduchá a rychlá vymahatelnost směnečných pohledávek u soudu. Zvláštní úprava směnečného rozkazního řízení má na našem území dlouholetou tradici; v téměř nezměněné podobě platí již od konce 19. století, tedy více než 100 let. Směnečné řízení je upraveno v jednom stručném a relativně funkčním ustanovení, které by si však vzhledem k postupnému vývoji společenských a obchodních poměrů zasloužilo větší a systematictější pozornost zákonodárce.

Nelze samozřejmě říci, že by zákonodárce v tomto ohledu neprojevil vůbec žádné snahy. Od počátku 90. let 20. století prošlo ust. § 175 OSŘ řadou změn, které jej přizpůsobily aktuálním požadavkům směnečného řízení. Za nejdůležitější a nejzdařilejší změny posledních let lze bezesporu považovat prodloužení lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu ze tří na patnáct dnů a nutnost doručení směnečného platebního rozkazu žalovanému do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení. Zákonná úprava však stále vykazuje řadu nedostatků, které se aktuálně snaží (více či méně úspěšně) překlenout judikatura. Například by neuškodilo, pokud by bylo do zákona výslovně vtčeno pravidlo, že zrušení směnečného platebního rozkazu ve vztahu k jednomu z žalovaných nemá vliv na postavení ostatních žalovaných. Rovněž by bylo vhodné upřesnit požadavky na odůvodněnost námitek, neboť současná formulace je dle mého názoru nedostačující. Zákonná úprava samozřejmě nesmí sklouznout ke kazuistice, a tudíž nemůže v celém rozsahu obsáhnout složitou problematiku odůvodněnosti námitek. Na druhou stranu není dost dobře možné požadovat po všech účastnících, zejména po těch bez právního zástupce, aby byli obeznámeni s veškerou relevantní judikaturou. Z toho důvodu se poměrně často stává, že žalovaní dle svého mínění zašlou řádně odůvodněné námítky, které jsou však soudem odmítnuty, neboť nejsou odůvodněny dostatečně kvalifikovaně. Proto by měly být zákonem stanoveny určité hranice, podle kterých by bylo možné odůvodněnost námitek posuzovat.

V nejbližší době však v tomto směru zřejmě nemůžeme čekat zásadnější změny. V roce 2020 byl totiž zveřejněn věcný záměr civilního řádu soudního, tedy

zákona, který by měl v budoucnu nahradit současný občanský soudní řád.³⁰⁶ Součástí tohoto věcného záměru je rovněž zvláštní úprava směnečného rozkazního řízení, která byla zařazena spolu se smírčím řízením a prostým rozkazním řízením až na samý konec zákona do části nazvané „zvláštní způsoby řízení“. Navrhovaná úprava však zcela kopíruje úpravu dosavadní. Změny jsou pouze formulační a odpovídají systematické věcného záměru. Místo odvolání do výroku o nákladech řízení se bude podávat stížnost a při zpětvzetí námitek se nebude námitkové řízení zastavovat, ale dojde k odmítnutí námitek. Kladně lze hodnotit, že navrhované ustanovení obsahuje ohledně opravného usnesení přímý odkaz na úpravu týkající se rozsudku a nikoli podivný dvojitý odkaz přes platební rozkaz, jako je tomu nyní. Avšak je nutné pozastavit se nad tím, že věcný záměr vypustil možnost odmítnout námitky pro neodůvodněnost, a to i přes to, že žalovaný stále musí v námitkách uvést vše, co proti směnečnému platebnímu rozkazu namítá, a že k námitkám později vzneseným nelze přihlížet. Je otázka, zda bylo odmítnutí neodůvodněných námitek vypuštěno záměrně či omylem. Pokud to byl ale záměr, není jasné, co má soud s takovými námitkami dělat. Projednání neodůvodněných námitek nedává smysl, neboť na jejich základě nemůže nikdy dojít ke zrušení směnečného platebního rozkazu. Žádnou procesní alternativu však věcný záměr nenabízí. Danou situaci by šlo teoreticky řešit přes obecná ustanovení o odmítnutí podání, které nemá všechny náležitosti. V takovém případě je však soud povinen podatele nejprve vyzvat k odstranění vad podání, což u námitek není dost dobře možné, neboť ke skutečnostem uvedeným po uplynutí námitkové lhůty nelze přihlížet.

Jedná se samozřejmě pouze o věcný záměr návrhu zákona, takže se toho může ještě hodně změnit. Právní úpravu směnečného řízení však nelze chápat jako přežitou či obsolentní. Naopak, je potřeba jí věnovat náležitou pozornost a péči, aby byla neustále zdokonalována a odpovídala aktuálním potřebám. Jinak by se mohlo stát, že směnka, v současnosti tak velmi oblíbený právní institut, zmizí z běžného obchodního života a stane se reliktem minulosti, za který jej mnozí neoprávněně považují již nyní.

---

³⁰⁶ Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze [online]. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z: https://justice.cz/documents/12681/2549255/Věcný+záměr+ČŘS_finální+verze+druhého+znění.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926

Seznam zkratek

ZSŠ – zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZSOP – zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

IZ – zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),
ve znění pozdějších předpisů

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ZMPS – zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších
předpisů

Seznam použité literatury

Monografie, učebnice a komentáře:

DOBĚŠ, Matěj. *Směnečné spory*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 116 s. ISBN 978-80-7400-749-1.

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s. ISBN 978-80-7400-107-9.

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. 1824 s. ISBN 978-80-7400-691-3.

CHALUPA, Radim. *Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2019. 488 s. ISBN 978-80-7502-331-5.

CHALUPA, Radim. *Směnka v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: Leges, 2017. 256 s. ISBN 978-80-7502-254-7.

JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 648 s. ISBN 978-80-7598-369-5.

KOTÁSEK, Josef, PIHERA, Vlastimil, POKORNÁ, Jarmila, VÍTEK, Jindřich. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 242 s. ISBN 978-80-7400-515-2.

KOTÁSEK, Josef. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 456 s. ISBN 978-80-7552-543-7.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualiz. a rozš. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 190 s. ISBN 978-80-7357-530-4.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka jako zajištění*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 128 s. ISBN 978-80-7400-182-6.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Směnka a šek v České republice*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 642 s. ISBN 978-80-7400-402-5.

KOVAŘÍK, Zdeněk. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 511 s. ISBN 978-80-7400-361-5.

KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1.

SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, DOLEŽÍLEK, Jiří a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. 1834 s. ISBN 978-80-7400-828-3.

WALTR, Robert. *Zákon o soudních poplatcích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 145 s. ISBN 978-80-7400-435-3.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

Časopisecké články a příspěvky ve sbornících:

BÍLÝ, Martin. Předžalobní výzva – důsledky a problémy. *Právní rozhledy*. 2014, č. 3. ISSN 1210-6410.

DERKA, Ladislav. Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech. *Bulletin advokacie*. 2019, č. 5. ISSN 1210-6348.

DERKA, Ladislav. Typické procesní chyby účastníků ve sporech o zaplacení směňky. *Bulletin advokacie*. 2007, č. 12. ISSN 1210-6348.

DERKA, Ladislav. Zamyšlení nad jedním směnečným rozhodnutím Nejvyššího soudu. *Právní rozhledy*. 2009, č. 1. ISSN 1210-6410.

DOBEŠ, Matěj. Převod směňky deponované u soudu. *Právní rozhledy*. 2016, č. 8. ISSN 1210-6410.

HRUDA, Ondřej. Třídenní lhůta k podání směnečných námitek – neobvykle tvrdý přežitek. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 8. ISSN 1803-6554.

CHALUPA, Radim. Depozitní a depotní směňky. *Právní rozhledy*. 1996, č. 4. ISSN 1210-6410.

- KOVAŘÍK, Zdeněk. Důsledky promlčení směnečných závazků. *Právní rozhledy*. 2001, č. 9. ISSN 1210-6410.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*. 2010, č. 8. ISSN 1210-6410.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Krátká poznámka k údaji místa placení směnky. *Právní rozhledy*. 2008, č. 2. ISSN 1210-6410.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Notifikace směnky a předžalobní upomínka. *Soudní rozhledy*. 2015, č. 7-8. ISSN 1211-4405.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Nová úprava soudních poplatků ve směnečných a šekových věcech. *Bulletin advokacie*. 2001, č. 6-7. ISSN 1210-6348.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Směnečné smlouvy. *Právní rozhledy*. 2003, č. 9. ISSN 1210-6410.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část první). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 9. ISSN 1210-6348.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část druhá). *Bulletin advokacie*. 2000, č. 10. ISSN 1210-6348.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (část třetí). *Bulletin advokacie*. 2001, č. 1. ISSN 1210-6348.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Zajišťovací směnky a některé další otázky směnek ve světle soudních rozhodnutí. *Soudní rozhledy*. 2004, č. 8. ISSN 1211-4405.
- KOVAŘÍK, Zdeněk. Zákon o omezení plateb v hotovosti ve vztahu ke směnce a šeku. *Právní rozhledy*. 2005, č. 7. ISSN 1210-6410.
- ONDREJOVÁ, Dana. K některým otázkám vyjádření platebního místa na směnce (zejména prostřednictvím osoby), aneb kde jsi, právní jistota? *Právní rozhledy*. 2013, č. 17. ISSN 1210-6410.
- PAŘÍZEK, Igor. Směnka a rozhodčí řízení. *Právní rozhledy*. 2002, č. 1. ISSN 1210-6410.
- ŘÍHA, Michal. Kauzální směnečná námitka spotřebitele proti indosované směnce. *Právní rozhledy*. 2012, č. 20. ISSN 1210-6410.

ŘÍHA, Michal, RYSLOVÁ, Kateřina. Konec směnečné přísnosti? Aneb nad jedním rozhodnutím Nejvyššího soudu ČR. *Právní rozhledy*. 2011, č. 9. ISSN 1210-6410.

SADECKÝ, Lukáš. Úroková doložka ve směnce. *Právní rozhledy*. 2010, č. 19. ISSN 1210-6410.

Právní předpisy:

Zákon č. 191/1951 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

Zahraniční a mezinárodní právní předpisy:

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. 11. 2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech.

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. 11. 1965, vyhlášená pod č. 85/1982 Sb.

Soudní rozhodnutí:

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 14. 3. 2013 ve věci C-419/11.

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. III. ÚS 3300/07.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. III. ÚS 3525/11.

Nález Ústavního soudu ze dne 16. 10. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12.

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 1. 2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. IV. ÚS 457/10.

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2015, sp. zn. I. ÚS 4047/14.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 3. 1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/98.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2000, sp. zn. 32 Cdo 20/2000.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. 29 Odo 314/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 12. 2002, sp. zn. 22 Nd 228/2002.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2003, sp. zn. 33 Odo 202/2002.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2003, sp. zn. 29 Odo 454/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2004, sp. zn. 29 Odo 878/2003.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 29 Odo 1042/2003.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 5. 2005, sp. zn. 20 Cdo 2921/2004.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2005, sp. zn. 29 Odo 560/2004.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2005, sp. zn. 29 Odo 900/2004.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2005, sp. zn. 29 Odo 1053/2004.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 1421/2005.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2006, sp. zn. 21 Cdo 1696/2005.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. 29 Odo 462/2005.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. 20 Cdo 2142/2006.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2007, sp. zn. 29 Odo 1047/2005.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2007, sp. zn. 29 Odo 1102/2005.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 63/2006.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. 29 Odo 574/2006.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. 29 Odo 751/2006.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. 29 Nd 336/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2008, sp. zn. 29 Odo 1407/2006.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2988/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3964/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2270/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3716/2007.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3627/2007.
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 285/2008.
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1181/2009.

Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010, sp. zn. Cpjn 203/2007.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4497/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 Cdo 1623 /2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3071/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 12. 2010, sp. zn. 20 Cdo 436/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 427/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3922/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4090/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011, sp. zn. 29 Cdo 2162/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 806/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 478/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 32 Cdo 80/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2013, sp. zn. 29 Cdo 3817/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 29 Cdo 785/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 30 Cdo 3355/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3489/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 2437/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3969/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3407/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2015, sp. zn. 29 Cdo 4388/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2015, sp. zn. 29 Cdo 71/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 3248/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2015, sp. zn. 31 Cdo 4087/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2015, sp. zn. 29 Cdo 1155/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sp. zn. 29 NSČR 123/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3379/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. 29 ICdo 51/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. 20 Cdo 3887/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2018, sp. zn. 29 Cdo 2766/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 10. 2018, sp. zn. 29 Cdo 4087/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2018, sp. zn. 29 Cdo 5949/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2019, sp. zn. 29 Cdo 4524/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. 29 Cdo 2952/2018.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 12. 1994, sp. zn. 5 Cmo 125/94.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 8. 12. 1994, sp. zn. 5 Cmo 252/94.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 2. 1995, sp. zn. 4 Cdo 42/94.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 6. 1995, sp. zn. 5 Cmo 527/94.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 9. 1996, sp. zn. 5 Cmo 631/95.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 5 Cmo 466/95.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 3. 1997, sp. zn. 5 Cmo 615/95.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 11. 1997, sp. zn. 5 Cmo 22/97.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 12. 1997, sp. zn. 5 Cmo 635/96.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 12. 1997, sp. zn. 9 Cmo 240/97.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 6. 1998, sp. zn. 5 Cmo 13/97.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 10. 1998, sp. zn. 5 Cmo 125/98.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 6. 1999, sp. zn. 9 Cmo 160/99.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. 5 Cmo 74/99.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 2. 2000, sp. zn. 5 Cmo 13/99.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 11. 2000, sp. zn. 5 Cmo 335/2000.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 2. 2001, sp. zn. 9 Cmo 561/2000.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 2. 2003, sp. zn. 5 Cmo 47/2003.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 3. 2003, sp. zn. 9 Cmo 414/2002.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 3. 2003, sp. zn. 9 Cmo 426/2002.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 5 Cmo 102/2003.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 9. 2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 16. 10. 2003, sp. zn. 4 Cmo 214/2002.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 13. 7. 2004, sp. zn. 5 Cmo 242/2004.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 10. 2004, sp. zn. 9 Cmo 274/2004.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 10. 2005, sp. zn. 5 Cmo 359/2005.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 24. 1. 2006, sp. zn. 7 Cmo 115/2005.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7. 2. 2006, sp. zn. 7 Cmo 505/2004.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 7. 2006, sp. zn. 5 Cmo 275/2006.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 10. 2006, sp. zn. 5 Cmo 342/2006.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24. 4. 2007, sp. zn. 12 Cmo 347/2006.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. 10. 2009, sp. zn. 5 Cmo 132/2009.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 4. 4. 2011, sp. zn. 5 Cmo 51/2011.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. 9. 2016, sp. zn. 5 Cmo 322/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 11. 2016, sp. zn. 5 Cmo 375/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 1. 2017, sp. zn. 101 VSPH 126/2016.
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 2 Cmo 211/2016.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2019, sp. zn. 2 Cmo 278/2018.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 2 Cmo 111/2019.
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 11. 2019, sp. zn. 12 Cmo 114/2019.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2019, sp. zn. 2 Cmo 147/2019.
Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 6. 2020, sp. zn. 12 Cmo 6/2020.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 9. 2020, sp. zn. 2 Cmo 103/2020.
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 4. 2021, sp. zn. 12 Cmo 83/2021.

Internetové zdroje a elektronické dokumenty:

Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, a důvodová zpráva k němu [online]. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=478&CT1=0>

Věcný záměr civilního řádu soudního. Finální znění 2. verze [online]. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z:

https://justice.cz/documents/12681/2549255/Věcný+záměr+CŘS_finální+verze+druhého+znění.pdf/07b8f62a-d63e-4106-baef-11c4c6d57926

Kurzy devizového trhu vyhlášené Českou národní bankou [online]. [cit. 13. 4. 2022]. Dostupné z:

<https://www.cnb.cz/cs/financni-trhy/devizovy-trh/kurzy-devizoveho-trhu/kurzy-devizoveho-trhu/>

Směnka v civilním procesu

Abstrakt

Směnka je listinný cenný papír, kterým se výstavce a případné další osoby zavazují zaplatit jejímu majiteli určitou peněžitou sumu. Směnka se v dnešní době využívá zejména za účelem zajištění jiných závazkových vztahů a posílení právního postavení věřitele, a proto se těší velké oblibě. Jedním (a zřejmě hlavním) důvodem popularity směnky je jednoduchá a rychlá vymahatelnost v rámci civilního soudního řízení.

Cílem této práce je podat ucelený pohled na směnku v civilním řízení, tedy podrobně popsat jednotlivé fáze řízení o proplacení směnky od podání žaloby až po pravomocné skončení věci a poukázat na jeho jednotlivá specifika.

Vlastní text práce je členěn do pěti kapitol. V první kapitole je stručně popsán historický vývoj hmotněprávní úpravy směnečného práva na našem území a současně vývoj procesní úpravy soudního vymáhání směnečných nároků.

Druhá kapitola se zaměřuje na obecnou charakteristiku a definici směnky, vymezuje účel, za kterým jsou směnky nejčastěji vystavovány, rozebírá jednotlivé podstatné náležitosti směnky a popisuje rozdíly mezi směnkou vlastní a směnkou cizí. V závěru kapitoly nalezneme zmínku o vybraných institutech směnečného práva, konkrétně o blankosměnce, o možnostech převodu směnky a o směnečném rukojemství.

Třetí kapitola se zabývá zahájením řízení o proplacení směnky. Jsou v ní popsány náležitosti žaloby a jednotlivé podmínky řízení.

Čtvrtá kapitola analyzuje směnečný platební rozkaz a shrnuje předpoklady pro jeho vydání. Prostor je věnován rovněž doručování směnečného platebního rozkazu a jeho rušení, pokud se jej nepodaří řádně doručit. Závěr kapitoly nabízí srovnání platebního rozkazu a směnečného platebního rozkazu.

Pátá a současně závěrečná kapitola se věnuje námitkám proti směnečnému platebnímu rozkazu a námitkovému řízení. V kapitole je vysvětleno, v jaké lhůtě lze námitky podat a jaké jsou požadavky na jejich odůvodněnost. Následně je popsán průběh námitkového řízení a možné způsoby jeho skončení.

Klíčová slova: směnka, cenné papíry, směnečné řízení, směnečný platební rozkaz

Promissory note in civil proceedings

Abstract

A bill of exchange (or a promissory note) is a commercial paper, in which its drawer and eventually other persons engage to pay a sum certain in money to order of its holder. Nowadays a bill of exchange is mostly used to secure other obligations and to strengthen a position of a creditor, and therefore it is very popular. One of the main reasons of its popularity is a simple and quick enforceability at a court in civil proceedings.

The purpose of this thesis is to comprehensively characterize proceedings to honour a bill of exchange, i. e. elaborately describe all phases of civil proceedings from its commencement to the entry of judgement with an emphasis on particularities of bill of exchange.

The thesis is composed of five chapters. Chapter One contains brief historical overview of bill of exchange substantive and procedural law in the Czech Republic.

Chapter Two focuses on general characteristics and s definition of bill of exchange, specifies most common purposes for drawing a bill of exchange, examines essential elements of a bill of exchange and deals with differences between a bill of exchange and a promissory note. A blank bill, a transfer of bill of exchange and bill of exchange guarantors are also mentioned in the last part of this chapter.

Chapter Three refers to commencement of proceedings to honour a bill of exchange. It describes requirements of a petition and conditions of the proceedings.

Chapter Four analyses a bill of exchange payment order and summarizes prerequisites for its issuing. It also concentrates on a delivery of a bill of exchange payment order and its cancellation for non-delivery. Last part of this chapter compares a payment order and a bill of exchange payment order.

Chapter Five is concerned with objections against a bill of exchange payment order and objection proceedings. It explains a period for raising objections and a necessity of raising reasoned objections. This chapter also describes a course of objection proceedings and possible ways of its termination.

Key words: promissory note, bill of exchange, commercial papers, bill of exchange proceedings, bill of exchange payment order